

Hæstaréttardómar 1957 - Registur

Útgáfa 3.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 3.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

II. NAFNASKRÁ.

A. Einkamál.

	Bls.
Aðalheiður Jónsdóttir	708
Agnar Bogason	471
Akraneskaupstaður	284
Almennar tryggingar h/f	194, 444, 508, 732
Alþýðusamband Íslands	185
Andersen, Bengta	85
Andrés Þorsteinsson	718
Anna Kristjánsdóttir	393
Arnþrúður Guðjónsdóttir	435
Axel Halldórsson	368
Áburðarverksmiðjan h/f	420
Ármann Magnússon	550
Árnason, Pálsson & Co.	56, 380, 405, 455
Árni Guðmundsson	140
Baldur Guðjónsson	383
Baldur Jónsson	520
Barði Barðason	94
Bergmann, Stefán	309
Bátatrygging Breiðafjarðar	687
Bífreiðastöðin Stefnir s/f	89
Bífreiðastöð Vestmannaeyja	275
Birgir Jónsson	667
Bjarni Ragnar Magnússon	158
Bjarni Þorsteinsson	627
Bjölfur h/f	26
Björgvin Kr. Friðsteinsson	470
Borg, Geir	94
Brandur Brynjólfsson	55, 380, 455, 471, 731
Breiðfjörð, William	200
Bæjarútgerð Hafnarfjarðar	564
Davíð Ó. Grímsson	56
Dvergur h/f	330
Efnagerð Reykjavíkur h/f	591
Efnalaug Hafnarfjarðar h/f	81
Egill Benediktsson	520
Egill Vilhjálmsson h/f	682

	Bls.
Eimskipafélag Íslands h/f	444, 667
Einar Ágústsson	555
Einar Björnsson	155
Einar Björnsson & Co.	155
Einar Gunnar Einarsson	28
Einar Sigurðsson	727
Einar Þorsteinsson	200
Elias Benediktsson	284
Ellí. og hjúkrunarheimilið Grund	33, 102
Espholin, Ingólfur G. S.	30, 495, 498, 701
Eyjólfur Guðmundsson, dánarbú	435
Eysteinn Jóhannsson	455, 456
Finnbogi Guðmundsson	189
Fiskiðja Sauðárkróks h/f	280
Fiskimjöl h/f	280
Fiskveiðahlutafélagið Njáll	534
Friðrik Friðriksson	362
Gísli Björnsson, dánarbú	514
Grettir Lárusson	431
Guðjón Steingrímsson	275
Guðlaugur Ásgeirsson	247
Guðmundur Benediktsson	247, 335
Guðmundur M. Björnsson	155
Guðmundur Eyjólfsson	435
Guðmundur Guðmundsson	470
Guðmundur Magnússon	559
Guðmundur H. Oddsson	687
Guðmundur Tryggvason	602
Guðmundur H. Þórðarson	55
Guðvarður Vilmundarson, protabú	275
Gunnar Bjarnason	1
Gunnar Guðjónsson	314, 534
Gunnar Jónsson	666
Gunnar Scheving Sigurðsson	431
Gunnlaugur Guðjónsson	94
Gústaf A. Sveinsson	277, 555, 627
Hafnarfjarðarbær	564
Hafþór Guðmundsson	471
Halldór Matthíasson	501
Halldóra Stefánsdóttir	35
Hannes Hreinsson	314
Hans Steinason	666
Hans Petersen h/f	674
Haukur Egilsson	356
Haukur Pétursson	89
Helgi Benediktsson	144, 595, 687, 732

Helgi Guðmundsson	259
Hentye, Johan Andreas	330
Hjalti Einarsson	359
Hjálmar Þorsteinsson & Co.	472
Hólmfríður Kristjánsdóttir	456
Hvammshreppur	482
Högni Jónsson	456
Icelandic Marketing Company	701
Ingi Sigurjón Guðmundsson	525
Ingimundur Gestsson	550
Ingvar G. Oddsson	309
Ís h/f, Kópavogi	666
Ísfell h/f	259
Jarðakaupasjóður ríkisins	602
Jens Runólfsson	667
Jensen, Harry A.	295
Jensen, Lilly Th.	295
Jensen, María Hugrún Ólafsdóttir	426
Jóel Jónasson	166
Jóhann Steinason	666
Jóhann Sveinbjörnsson	501
Jón Björnsson	346
Jón Rafn Einarsson	727
Jón Eiríksson	275
Jón Gíslason	564
Jón Guðmundsson	81
Jón Hjaltason	275
Jón Jóhannesson	667
Jón Jónsson	470
Jón Á. Ketilsson	414
Jón Sigurðsson ..	550
Jón Björgvin Sveinsson	372
Júpiter h/f	577
V/s Jökulfell, váttryggjandi	455
V/b Jörundur Bjarnason	495
Kaupfélag Eyfirðinga	185
Kjartan Bjarnason	166
Knattspyrnufélag Reykjavíkur	414
Knudsen, Ósvald	426
Kópanes h/f	498
Kreisjugendamt í Eckernförde	277, 627
Kristinn Helgason	71, 314
Kristinn Kristinsson	470
Kristín Brynjólfsdóttir	390
Kristín Sveinbjörnsdóttir	56
Kristjana Ísleifsdóttir	470

	Bls.
Kristján Bjarnason	435
Kristján Gíslason	35
Kristján Guðlaugsson	466
Kristján Sigurmundsson	472
Kristján Þorsteinsson	555
Landssamband vörubífreiðarstjóra	185
Landssími Íslands	38
Lárus Sigurbjörnsson	607
Leifur Erlendsson	514
Litla Skógerðin h/f	295
Loftur Jens Magnússon	470
Lúðvík Kristjánsson	687
V/s Lynæs O.Y.T.V., eigendur	330
Lýsi & Mjöl h/f	564
Magnús Albertsson	351
Magnús Árnason	194
Magnús Gunnarsson	520
Magnús Ólafsson	38
Málfreð Friðriksson	365
Mjólnir h/f	383
Móses Guðmundsson	727
Njáll Sveinbjörnsson	501
Oddur Helgason	233, 247, 335, 431
Olíusamlag útvegsmanna, Neskaupstað	26
Ólafur Ingimar Ögmundsson	372
P. Beiersdorf & Co. A/G	591
Páll Eyjólfsson	226
Pétur Pálsson	697
Pétur Fr. Sigurðsson	727
Pétur Sveinsson	145
Rafgeymar h/f	275
Ragnar Björnsson	28
Ragnar Halldórsson	33
Ragnheiður Magnúsdóttir	708
Reykjavíkurbær	56, 236, 247, 390, 420, 682
Ríkissjóður	102, 158, 170, 173, 314, 602, 697, 731
Ríkisspítalarnir	482
Samband íslenskra samvinnufélaga	236
Sameinaðir verktakar	525
Samvinnufélagið Hreyfill	550
Sandholt, Þór E.	674
Síglufjarðarbær	718
Sigríður Árnadóttir	607
Sigríður Pálsdóttir	1
Sigríður Sigurjónsdóttir	627
Sigurður Eyjólfsson	435

	Bls.
Sigurður Kristjónsson	687
Sigurður Oddsson, dánarbú	666
Sigurður Ófeigsson	667
Sigurður Pétursson	226
Sigurður Sveinbjörnsson	354
Síldarverksmiðjur ríkisins	718
Skipaútgerð ríkisins	290
Skuld, váttryggingarfélag	456
Snorri Magnússon	71
Sólrún Jónsdóttir	346
Sólveig Sigríður Magnúsdóttir	158
Sportvöruhús Reykjavíkur	155
Stefanía Lóa Valentínusdóttir	158
Stefán Valgeirsson	471
Steinn Jónsson	405
Stephensen, Stephan	393
Stephensen, Þorvaldur	233
Stýrimannafélag Íslands	501
Suðurfjarðarhreppur	290
Sumarliði Betúelsson	35
Sveinbjörn Þorsteinsson	277, 627
Sverrir Aðalbjörnsson	276
Sæmundur Ólafsson f. h. eigenda m/b Sigurðar Stefánssonar ..	30
Sæmundur Þórðarson	405
Teitur Bjarnason	144
Thorberg, Magnús, þrotabú	368
Thorlacius, Magnús	85
Tollstjórinn í Reykjavík	155
Tómas Ólafsson	577
Tryggingarstofnun ríkisins	155
Tryggvi Ófeigsson	508
Trolle & Rothe h/f	456
Útgerðarfélag Grindavíkur h/f	351, 354, 356, 359, 362, 365
Úterðarfélag S.Í.S., Reyðarfirði	455, 456
Útibú Útvegsbanka Íslands h/f í Vestmannaeyjum	275
Vagn E. Jónsson	559
Valdimar Björnsson	405
Veiðarfæragerð Vestmannaeyja	275
Verkalyðs. og sjómannafélag Álftfirðinga	140
Vigdís Kristjánsdóttir	514
Vigfús Einarsson	276
Vinnslustöðin, Vestmannaeyjum	595
Vinnumálasamband samvinnufélaganna	185
Víglundur Jónsson	687
Vörubílstjórafélagið Valur	185
Waage, Jón E.	466

	Bls.
Waage, Þórunn	466
Walsh, Robert P.	170, 173
Wolsey Ltd.	555
X	145
Y	145
Þjóðleikhúsið	607
Þorsteinn Einarsson	200
Þorvaldur Steinason	189
Þór Jóhannsson	145
Þórður Teitsson	346
Þórir Jónsson	708

B. Opinber mál.

Ásgeir Bjarnason	544
Björgvin Hafsteinn Hjartarson	350
Boeyden, Henricus	318
Bondvelle, Karel	248
Devriendt, Henri	241
Egill Þorgilsson	511
Einar Egilsson	406, 628
Einar Júlíusson	151
Finnbogi Guðmundsson	71
Friðgeir Ragnar Guðmundsson	117
Gísli Gíslason	342
Gísli Kristján Guðmundsson	23
Gísli Þorvaldsson	100, 101
Grétar Emil Ingvason	406, 628
Guðmundur Guðjónsson	111
Gunnar Valdimar Hjartarson	229
Halldór Kristján Kristjánsson	47
Hallemeesch, Frans	176
Hansen, Egon Hornshøj	16, 436
Helgi Trausti Hjartarson	459
Ingólfur Stefánsson	597
Ingveldur Ólafsdóttir	459
Jakob Vigtýr Leó Ólafsson	78
Jóhann Simonarson	338
Jón Hermann Jónsson	586
Jón Ísak Magnússon	206, 222
Kristján Ágústsson	406, 628
Kristján Gestsson	476
Leifur Böðvarsson	406, 628
Magnús Bjarnason	406, 628
Margrét Dagbjört Bjarnadóttir	406, 628

Margrét Ingimarsdóttir	348
Olsen, Edward Kristinn	406, 628
Olsen, Gerhard	406, 628
Ólafur Jónsson	11
Pétur Hafliði Ólafsson	406, 628
Pidgen, Frederic Harold	74
Runólfur Sölvason	100, 101
Saundersen, Henry	487
Sigurgeir Jóhannsson	338
Stefán Ólafur Gislason	406, 628
Stefán Andreas Pálsson	406, 628
Thoroddsen, Jónas	406, 628
Tómas Kristjánsson	406, 628
Vanneuville, Albert	407
Vilhjálmur Elías Þórhallsson	107
Þorsteinn Þorsteinsson	722
Östergaard Jørgensen, Bent	16, 436

III. SKRÁ

um lög, reglugerðir, samþykktir o. fl., sem til er vitnað í XXVIII. bindi hæstaréttardóma.

- 1832, 15. ágúst. Tilskipun viðvíkjandi réttargangsmátanum við undir-
réttina á Íslandi í öðrum málum en þeim, sem viðvíkja ill-
virkja — og opinberum pólití-sökum.
5. gr. — 556.
- 1885, nr. 29. 16. desember. Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins
dóms eða sáttar.
15. gr. — 559, 561.
- 1903, nr. 43. 13. nóvember. Lög um vörumerki.
591, 593.
13. gr. — 557, 594.
14. gr. — 557, 594.
- 1905, nr. 14. 20. október. Lög um fyrning skulda og annarra kröfu-
réttinda.
— 591.
1. gr. — 482, 483.
3. gr. — 95, 99, 485, 543.
4. gr. — 99.
11. gr. — 482, 483.
- 1905, nr. 66. 10. nóvember. Lög um heimild til að stofna hlutafélags-
banka á Íslandi.
11. gr. — 422.
12. gr. — 422.
- 1914, nr. 56. 30. nóvember. Siglingalög.
13. gr. — 334, 454, 538.
147. gr. — 90.
236. gr. — 331, 578, 586.
- 1920, nr. 5. 18. maí. Lög um bann gegn botnvörpuveiðum.
1. gr. — 75, 77, 78, 79, 178, 179, 242, 243, 246, 249, 250, 255,
319, 320, 325, 328, 409, 413, 490, 491, 494.
2. gr. — 250, 251, 258.
3. gr. — 75, 77, 78, 79, 178, 179, 242, 243, 246, 249, 251, 258, 319,
320, 329, 409, 413, 490, 491, 494.
- 1921, nr. 77. 27. júní. Lög um hlutafélög.
— 564.
16. gr. — 574.

19. gr. — 574.
30. gr. — 571.
31. gr. — 576, 577.
37. gr. — 573.
- 1922, nr. 39, 19. júní. *Lög um lausafjárkaup.*
43. gr. — 264, 267.
52. gr. — 264.
54. gr. — 264, 267.
- 1924, nr. 4, 11. apríl. *Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot.*
1. gr. — 75, 78, 178, 242, 249, 319, 409, 490.
- 1928, nr. 24, 7. maí. *Lög um eftirlit með verksmiðjum og vélum.*
11. gr. — 105.
- 1928, nr. 33, 7. maí. *Lög um skattgreiðslu h/f Eimskipafélags Íslands.*
— 422.
- 1929, nr. 10, 16. febrúar. *Reglugerð um eftirlit með verksmiðjum og vélum.*
37. gr. — 105.
- 1930, nr. 2, 7. janúar. *Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík.*
— 400.
3. gr. — 438, 442.
28. gr. — 113, 116, 439, 442.
32. gr. — 42.
43. gr. — 439, 442.
45. gr. — 442.
46. gr. — 439, 442.
96. gr. — 113, 438, 439, 442.
- 1932, nr. 61, 23. júní. *Lög um lax- og silungsveiði.*
— 340, 344.
- 1933, nr. 84, 19. júní. *Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum.*
— 591, 593.
1. gr. — 594.
9. gr. — 557.
- 1933, nr. 93, 19. júní. *Víxillög.*
43. gr. — 432.
44. gr. — 432.
48. gr. — 432.
74. gr. — 521, 522.
- 1935, nr. 33, 9. janúar. *Áfengislög.*
14. gr. — 206, 208, 217.
15. gr. — 206, 208, 209, 218, 219, 220, 221.
27. gr. — 206, 207, 208, 217, 221.
33. gr. — 206, 208, 209, 218, 219, 220, 221.
- 1935, nr. 112, 18. maí. *Lög um Hæstarétt.*
38. gr. — 335, 380, 727.

44. gr. — 266.
47. gr. — 266.
1935, nr. 135, 31. des. *Framfærslulög.*
— 484.
13. gr. — 484.
1936, nr. 8, 1. febrúar. *Lög um erfðaaðbúð og óðalsrétt.*
— 604.
27. gr. — 603, 604, 605, 606.
1936, nr. 85, 23. júní. *Lög um meðferð einkamála í héraði.*
— 521, 556, 720.
XVII. kafli. — 509.
5. gr. — 155.
36. gr. — 349.
67. gr. — 350.
71. gr. — 415.
88. gr. — 291, 556, 721.
105. gr. — 34, 43, 433, 721.
106. gr. — 155.
108. gr. — 595.
109. gr. — 27.
114. gr. — 141.
117. gr. — 469.
118. gr. — 336, 551.
120. gr. — 264, 435, 627.
133. gr. — 172, 175.
186. gr. — 280.
191. gr. — 266.
193. gr. — 519, 596, 597, 688.
198. gr. — 276
199. gr. — 280.
208. gr. — 29.
211. gr. — 146.
1936, nr. 92, 23. júní. *Lög um jarðakaup ríkisins.*
— 605.
1936, nr. 96, 23. júní. *Lög um, að Mjólkursamsalan í Reykjavík og Sölusamband íslenskra fiskframleiðenda skuli vera undanþegin útsvari og tekju- og eignarskatti.*
— 422.
1938, nr. 62, 11. júní. *Lög um bókhald.*
1. gr. — 657, 659.
2. gr. — 657, 659.
19. gr. — 631, 638, 639, 641, 657, 659, 660.
20. gr. — 638, 639, 657, 660.
1938, nr. 80, 11. júní. *Lög um stéttarfélög og vinnudeilur.*
— 186, 187, 188, 189.

44. gr. — 186, 187, 189.

67. gr. — 188.

1938, nr. 123, 25. nóvember. *Reglugerð um tollheimtu og tolleftirlit.*

29. gr. — 598.

30. gr. — 597, 598, 601.

41. gr. — 598, 601.

84. gr. — 598.

93. gr. — 598, 601.

1940, nr. 19, 12. febrúar. *Almenn hegningarlög.*

VI. kafli — 138, 437, 438.

12. gr. — 55.

20. gr. — 111, 112.

22. gr. — 632, 661.

49. gr. — 630.

68. gr. — 12, 15, 72, 74, 112, 230, 233, 439, 442, 443, 631, 641, 657.

69. gr. — 154, 207, 208, 209, 223, 225, 630, 641, 657, 658, 660.

71. gr. — 225.

72. gr. — 72, 630, 631.

74. gr. — 340, 341, 344, 345.

76. gr. — 443.

77. gr. — 138, 319, 442, 443, 657, 658, 660.

146. gr. — 638, 656, 657.

200. gr. — 111, 112, 115.

215. gr. — 12, 15, 48, 55, 230, 232, 478, 481.

217. gr. — 16, 436, 438, 441.

218. gr. — 118, 123, 124, 138.

219. gr. — 230, 233, 400, 478, 481.

244. gr. — 72, 74.

248. gr. — 630, 638, 656, 657.

259. gr. — 442.

262. gr. — 638, 639, 657, 659, 660.

264. gr. — 162, 164.

1940, nr. 35, 12. febrúar. *Lög um heilbrigðisnefndir og heilbrigðis-samþykktir.*

— 726.

4. gr. — 726.

1940, nr. 52, 12. febrúar *Framfærslulög.*

— 484, 485.

81. gr. — 484.

1940, nr. 140, 20. júní. *Auglýsing um ýmsar tegundir raffanga.*

— 678.

1941, nr. 23, 16. júní. *Bifreiðalög, 162.*

7. gr. — 439, 442.

9. gr. — 478, 479, 481.

14. gr. — 230, 232.

- 20. gr. — 439, 442.
- 23. gr. — 24, 25, 108, 439, 442, 544, 545, 546, 549, 588.
- 26. gr. — 12, 15, 42, 230, 232, 312, 400, 439, 442, 479.
- 27. gr. — 12, 15, 230, 232, 400, 439, 442, 478, 479, 481, 544, 545, 549.
- 34. gr. — 10, 42, 92, 93, 160, 373, 379.
- 35. gr. — 42, 92, 160, 373, 377.
- 38. gr. — 12, 15, 24, 25, 108, 110, 230, 232, 439, 442, 479, 544, 545, 546, 549, 588.
- 39. gr. — 12, 15, 24, 108, 230, 233, 439, 443, 478, 479, 482, 545, 546, 549, 588.
- 1941, nr. 24, 16. júní. *Umferðarlög.*
 - 2. gr. — 230, 232, 400, 439, 442, 476, 479, 481.
 - 4. gr. — 12, 15, 25, 108, 230, 232, 400, 439, 442, 478, 479, 481, 544, 545, 549, 588.
 - 5. gr. — 112, 116, 442.
 - 7. gr. — 312.
 - 14. gr. — 12, 15, 25, 108, 110, 112, 230, 232, 439, 442, 545, 549, 588.
- 1941, nr. 112, 9. október. *Lög um lax- og silungsveiði.*
 - 30. gr. — 339, 341, 343, 344, 345.
 - 89. gr. — 339, 343.
 - 93. gr. — 339, 343.
- 1942, nr. 61, 4. júlí. *Lög um málflytjendur.*
 - 8. gr. — 87.
- 1943, nr. 116, 30. desember. *Lög um ættaróðal og erfðaábúð.*
 - 47. gr. — 606.
- 1945, nr. 66, 12. apríl. *Lög um útsvör.*
 - 4. gr. — 240.
 - 6. gr. — 237.
 - 8. gr. — 237, 240.
- 1945, nr. 67, 12. apríl. *Lög um fasteignaskatt til bæjar- og hreppsfélaga og Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.*
 - 421, 422, 423, 424, 425.
 - 1. gr. — 433, 425.
 - 7. gr. — 423, 425.
- 1946, nr. 4, 26. febrúar. *Lög um sölu þjóðjarða og kirkjujarða.*
 - 603, 605.
 - 1. gr. — 606.
- 1946, nr. 50, 7. maí. *Lög um almannatryggingar.*
 - 46. gr. — 156, 157.
 - 58. gr. — 164.
 - 112. gr. — 156, 157.
 - 113. gr. — 156, 157.
- 1947, nr. 70, 5. júní. *Lög um fjárhagsráð, innflutningsverzlun og verðlagseftirlit.*

13. gr. — 638, 655, 658.
22. gr. — 630, 638, 641, 656, 657, 658.
- 1947, nr. 80, 5. júní. *Framfærslulög.*
76. gr. — 485.
- 1947, nr. 82, 31. júlí. *Reglugerð um fjárhagsráð, innflutningsverzlun, gjaldeyrismeðferð og verðlagseftirlit.*
25. gr. — 638, 655, 658.
39. gr. — 638, 641, 657, 658.
- 1947, nr. 87, 5. júní. *Lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna.*
3. gr. — 147.
- 1947, nr. 128, 29. desember. *Lög um dýrtiðarráðstafanir.*
VII. kafli. — 316.
41. gr. — 316, 317.
- 1948, nr. 14, 8. marz. *Lög um ákvörðun fésekta.*
1. gr. — 206.
- 1948, nr. 42, 5. apríl. *Lög um útflutning og innflutning á íslenskum og erlendum gjaldeyri.*
— 656, 658, 659, 661, 662, 663, 664.
2. gr. — 638, 639, 656, 657, 658, 659.
7. gr. — 638, 639, 658.
- 1948, nr. 44, 5. apríl. *Lög um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins.*
— 76, 79, 179, 243, 251, 255, 320, 324, 409, 491.
- 1948, nr. 100, 29. desember. *Lög um dýrtiðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.*
— 316, 317.
22. gr. — 316, 317.
23. gr. 316.
- 1949, nr. 40, 23. maí. *Lög um áburðarverksmiðju.*
— 422, 424.
8. gr. — 424, 425.
9. gr. — 420, 421, 423, 424, 425.
- 1949, nr. 41, 25. maí. *Lög um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa.*
18. gr. — 90.
20. gr. — 90.
- 1949, nr. 52, 25. maí. *Lög um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík.*
— 422.
- 1950, nr. 11, 20. janúar. *Heilbrigðissamþykkt fyrir Reykjavík.*
56. gr. — 723.
79. gr. — 725.
135. gr. — 725.
151. gr. — 725.
253. gr. — 723.
255. gr. — 723.

1951, nr. 5, 29. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 5 18. maí 1920 um bann gegn botnvörpuveiðum.

— 75, 77, 79, 243, 246, 249, 251, 320, 325, 328, 329, 409.

1. gr. — 75, 78, 178, 179, 242, 249, 253, 319, 409, 413, 490, 493, 494.

1951, nr. 6, 29. janúar. Lög um breyting á bifreiðalögum nr. 23 16. júní 1941.

2. gr. — 108, 110, 439, 442, 545, 549, 588.

1951, nr. 27, 5. marz. Lög um meðferð opinberra mála.

15. gr. — 349.

67. gr. — 350.

77. gr. — 102.

89. gr. — 549.

114. gr. — 206.

115. gr. — 556.

118. gr. — 152, 206, 436.

130. gr. — 634.

131. gr. — 634.

132. gr. — 634.

133. gr. — 634.

134. gr. — 634.

135. gr. — 634.

136. gr. — 634.

141. gr. — 116.

145. gr. — 16.

159. gr. — 726.

160. gr. — 726.

171. gr. — 348.

174. gr. — 100.

1951, nr. 110, 19. desember. Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess.

— 701.

12. gr. — 160.

1952, nr. 21, 19. marz. Reglugerð um verndun fiskimiða umhverfis Ísland.

1. gr. — 76, 79, 179, 243, 250, 251, 255, 320, 324, 409, 491.

1952, nr. 29, 4. febrúar. Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til að innheimta með álagi fasteignaskatta til sveitarsjóða.

— 423, 424, 425.

1952, nr. 81, 8. desember. Lög um breytingu á lögum nr. 44 5. apríl 1948 um vísindalega verndun fiskimiða lanagrunnsins.

— 76, 79, 243, 251, 255, 320, 409, 410, 413.

1. gr. — 179, 410, 413, 491, 494.

1952, nr. 82, 8. desember. Lög um breyting á lögum nr. 5 18. maí 1920 um bann gegn botnvörpuveiðum.

— 75, 79, 179, 325, 328.

1. gr. — 75, 77, 78, 79, 178, 179, 242, 243, 246, 249, 250, 255,
319, 320, 409, 413, 490, 491, 494.

1953, nr. 88, 24. desember. *Lög um skipan innflutnings- og gjaldeyris-
mála, fjárfestingarmála o. fl.*

— 655.

3. gr. — 151, 152, 631, 638, 639, 656, 658, 659, 660, 661, 662,
663.

4. gr. — 151, 152.

8. gr. — 459, 460, 462, 465.

11. gr. — 152, 153, 154, 460, 465, 630, 631, 638, 639, 641, 656,
657, 658, 660, 661, 662, 663.

15. gr. — 656.

1953, nr. 212, 28. desember. *Reglugerð um skipan innflutnings- og
gjalddeyrismála, fjárfestingarmála o. fl.*

13. gr. — 151, 152, 631, 638, 639, 656, 658, 659, 660, 661, 662,
663.

15. gr. — 151, 152.

23. gr. — 459, 460, 465.

27. gr. — 152, 153, 460, 465, 631, 638, 639, 641, 657, 658, 660,
661, 662, 663.

28. gr. — 656.

1954, nr. 20, 8. marz. *Lög um vátryggingarsamninga.*

25. gr. — 194, 195, 196, 199, 453.

1954, nr. 58, 24. apríl. *Áfengislög.*

— 100.

4. gr. — 512, 513.

6. gr. — 438, 442.

17. gr. — 206, 217.

18. gr. — 206, 208, 209, 218, 219, 220, 221.

19. gr. — 209, 223, 225.

24. gr. — 23, 24, 25, 108, 439, 442, 544, 545, 546, 549, 588.

33. gr. — 206, 207, 438, 512, 513.

35. gr. — 438, 442.

39. gr. — 206, 209, 220.

42. gr. — 209, 223, 225.

45. gr. — 24, 25, 108, 110, 439, 442, 545, 549, 588.

1955, nr. 22, 3. maí. *Lög um breytingar á almennum hegningarlög-
um nr. 19 frá 12. febrúar 1940.*

— 437.

1955, nr. 53, 26. janúar. *Auglýsing um umferð og umferðarmerki í
Reykjavík, II. 16. tl.*

— 439, 442.

1956, nr. 20, 1. marz. *Lög um breyting á almennum hegningarlögum
nr. 19, 12. febrúar 1940.*

1. gr. — 439, 442.

1956, nr. 63, 21. ágúst. Bráðabirgðalög um afnot íbúðarhúsa í kaupstöðum.

2. gr. — 459, 460, 465.

4. gr. — 459, 460, 465.

1956, nr. 68, 17. ágúst. Lög um tollheimtu og tolleftirlit.

22. gr. — 601.

38. gr. — 598, 599, 600, 601.

42. gr. — 597, 598, 601.

IV. EFNISSKRÁ.

A. Atriðisorð efnisskrár.

<i>Ábyrgð.</i> Sjá einnig skaðabætur.	<i>Dómar og úrskurðir.</i> Sjá réttarfar.
<i>Aðför.</i> Sjá fjárnám, fógetagerðir, innsetningargerðir, útburðargerðir.	<i>Dómarar.</i>
<i>Aðgerðarleysisverkanir.</i> Sjá kvörtun, tómlætisverkanir.	<i>Eftirgrennslan brota.</i> Sjá einnig sönnun.
<i>Aðild.</i> Sjá réttarfar.	<i>Eiður.</i>
<i>Aðildarskýrslur.</i> Sjá loforð, réttarfar, samningar, sönnun.	<i>Eignarréttur.</i>
<i>Áfengislagabrot.</i>	<i>Eignarupptaka.</i> Sjá upptaka eignar.
<i>Áfrýjun.</i> Sbr. kæra, réttarfar.	<i>Embættismenn.</i> Sjá yfirvöld.
<i>Áfrýjunarleyfi.</i>	<i>Endurheimta.</i> Sjá einnig kaup og sala.
<i>Ágreiningsatkvæði.</i> Sjá sératkvæði.	<i>Erfðir.</i> Sjá gjafir.
<i>Ákæra.</i>	<i>Farmflutningur.</i>
<i>Álitsgerðir.</i> Sjá mat og skoðun, líkamsárás, skaðabætur.	<i>Fasteignaskattur.</i> Sjá skattar og gjöld.
<i>Alþjóðalög.</i>	<i>Fasteignir.</i> Sjá eignarréttur, kaup og sala, landamerkjámál, vettvangsmál.
<i>Analógia.</i> Sjá lög, lögskýringar.	<i>Félög.</i> Sjá hlutafélög.
<i>Árás.</i>	<i>Fiskveiðibrot.</i>
<i>Ásetningur.</i> Sjá refsingar.	<i>Fjárfesting.</i>
<i>Barnaverndarnefnd.</i> Sjá börn.	<i>Fjárnám.</i>
<i>Barnsfaðernismál.</i> Sjá frávisun.	<i>Foreldravald.</i>
<i>Börn.</i>	<i>Framfærsla.</i>
<i>Bifreiðar.</i>	<i>Framkröfur.</i>
<i>Blóðtaka.</i>	<i>Frávisun.</i>
<i>Bókagjöf.</i> Sjá gjafir.	<i>Frestir.</i>
<i>Bókhald.</i>	<i>Fyrning.</i>
<i>Borgararéttindi.</i>	
<i>Botnvörpuveiði.</i> Sjá fiskveiðibrot.	
<i>Dagsektir.</i>	<i>Gáleysi.</i> Sjá refsingar, skaðabætur.
<i>Dánarbætur.</i>	<i>Gjafir.</i>
<i>Dánargjafir.</i> Sjá gjafir.	

Gjafsókn, gjafvörn.
Gjaldeyrir, gjaldeyrisbrot.
Greiðsla. Sjá einnig kaup og sala.
Gæzluflugvél. Sjá fiskveiðibrot.
Gæzluvarðhald.

Handtaka.
Heilbrigðismál.
Heimasveit. Sjá framfærsla.
Heimilisfang. Sjá framfærsla.
Heimvísun. Sjá ómerking, réttarfar.
Hlutafélög.
Hlutdeild.
Húsabyggingar.

Innsetningargærðir.
Ítrekun.

Jarðhitaréttindi.
Játning. Sjá sönnun.

Kaup og sala. Sbr. eignarréttur.
Kjarasamningar. Sjá Félagsdómur.
Kosningarréttur. Sjá borgararéttindi.
Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, endurheimta, greiðsla, kaup og sala, samningar, skaðabætur, skuldaþréf, víxilmál.
Kvörtun, sbr. tómlætisverkanir.
Kynferðisbrot. Sjá skírlífisbrot.
Kyrrsetning.
Kærumál.

Landamerkjамál.
Landhelgismál. Sjá fiskveiðibrot.
Lax- og silungsveiði.
Leiðbeiningarskylda dómara. Sjá kærumál, réttarfar.
Lífsgjafir. Sjá gjafir.
Líkamsárásir, líkamsmeiðsl.
Líkur. Sjá sönnun.
Loforð.

Læknar. Sjá einnig refsingar, líkamsárás, skaðabætur.
Lög, lögskýring.
Löghald. Sjá kyrrsetning.
Lögmenn. Sjá málflutningsmenn.
Lögregla. Sbr. handtaka, sönnun.
Lögveð.

Málflutningsmenn. Sbr. réttarfar.
Málflutningur. Sjá réttarfar.
Málskostnaður.
Manndráp.
Mat og skoðun.

Neyðarvörn.
Nytjastuldur.

Ómaksbætur.
Ómerking.
Opinber mál. Sjá ómerking, réttarfar.

Peningar.

Refsingar.
Réttarfar.
Ríkissjóður. Sbr. ábyrgð.

Saknæmi.
Sameign. Sjá eignarréttur.
Samningar.
Samvinnufélög.

Sáttir.
Sératkvæði.
Siðferðisbrot. Sjá skírlífisbrot.
Sjó- og verzlunardómur.
Sjóréttur.
Sjóveð.
Skaðabætur.
Skattar.
Skilorðsbundnir dómar.
Skírlífisbrot.
Skuldabréf
Stéttarfélög. Sjá Félagsdómur.

<i>Stjórnsýsla.</i>	<i>Vátrygging.</i>
<i>Sveitarfélög. Sjá stjórnsýsla.</i>	<i>Veð. Sjá lögveð, sjóveð.</i>
<i>Svipting réttinda. Sjá refsingar.</i>	<i>Veðskuldabréf.</i>
<i>Sönnun.</i>	<i>Veltuútsvör. Sjá skattar og gjöld.</i>
	<i>Verðlag.</i>
<i>Talvél.</i>	<i>Verzlun, verzlunarhættir</i>
<i>Tilraun.</i>	<i>Verzlunarleyfi.</i>
<i>Tómlæti.</i>	<i>Vextir.</i>
<i>Tryggingarreikningur. Sjá</i>	<i>Vinnusamningar.</i>
<i> skaðabætur.</i>	<i>Vitni.</i>
<i>Tryggingar. Sjá dánarbætur,</i>	<i>Víxlar.</i>
<i> skaðabætur.</i>	<i>Vörumerki.</i>
<i>Umboð.</i>	
<i>Umferðarlög. Sjá bifreiðar.</i>	<i>Yfirvöld.</i>
<i>Uptaka.</i>	
<i>Úrskurðir.</i>	<i>Þjáningar. Sjá skaðabætur.</i>
<i>Útburðargerðir.</i>	<i>Þjóðleikhús. Sjá gjafir.</i>
<i>Útivist aðilja.</i>	
<i>Útsvör. Sjá skattar og gjöld.</i>	<i>Örorka. Sjá skaðabætur.</i>

B. Efnisskrá.

Ábyrgð. Sjá einnig skaðabætur.

Strokvinda, knúin rafmagni, var í þvottahúsi Elli- og hjúkrunarheimilisins Grundar (G). Hreyfiás vindunnar, sem snerist hratt, þá er hún var í gangi, var um 10 cm inn undir borði vindunnar, 12 cm fyrir neðan borðið og 70 cm fyrir ofan gólf. Straumrofi vindunnar var uppi á vegg. Eftir síðari skoðun hafði Verksmiðju- og vélaeftirlit ríkisins vottað, að umbúnaður væri í lagi. Hreyfiásinn var samt óvarinn, þrátt fyrir það þótt boðið væri í 2. mgr. 11. gr. laga nr. 24/1928 og 1. mgr. 37. gr. reglugerðar nr. 10/1929, að hreyfihlutar véla, sem mönnum getur stafað hætta af að nálgast, skuli vera varðir hlífum eða girðingum. Stúlkan Á var hinn 13. febr. 1948 að slétta vasaklúta o. fl. í vindunni. Þá er hún beygð sig til að taka upp klúta, er fallið höfðu á gólfið, vafðist hár hennar, sem var óvarið, utan um hreyfiásinn, og skipti það engum togum, að hluti af húðinni á höfði hennar flettist af með hárinu frá hægri augabrún og aftur fyrir miðjan hvirfil, en þar slitnaði höfuðleðrið alveg frá höfðinu, og losnaði Á þá um leið. Hinn 25. sept. 1952 höfðaði Á skaðabótamál á hendur G vegna slyssins. Með óáfrýjuðum dómi 1. okt. 1954 voru henni dæmdar kr. 56.161.13 með

6% ársvöxtum frá 5. sept. 1952 og kr. 5000.00 í málskostnað. Dómarinn taldi vöntun á öryggishlíf um hreyfiásinn vera meginorsök slyssins að því viðbættu, að ráðamenn G hefðu eigi gengið nægilega eftir því, að Á hefði höfuðklút eða annan umbúnað um hár sitt til öryggis. Á var og talin hafa sýnt nokkra ógætni. Samkvæmt þessu voru $\frac{3}{4}$ sakar lagðar á G. G greiddi dæmdar fjárhæðir og framkrafði síðan ríkissjóð um þær á þeim grundvelli, að Verksmiðju og vélaeftirlit ríkisins hefði vanrækt að skipa fyrir öryggisbúnað um hreyfiásinn og slysið hefði því hlotizt af þeirri vanrækslu opinberra starfsmanna. Ríkissjóður var sýknaður, þar sem G bar sjálfstæða ábyrgð á öryggisbúnaði véla sinna gagnvart starfsmönnum sínum og ákvæði laga um eftirlit með verksmiðjum og vélum draga á engan hátt úr skyldum atvinnurekenda um öryggisbúnað véla, heldur miða að því að efla almennt öryggi á vinnustöðum. Vöntun á kostgæfni af hendi Verksmiðju og vélaeftirlitsins leiddi því eigi til framkröfu G á hendur því 102

M varð fyrir áætlunarbifreið, sem var eign Hamilton-verktakafélagsins á Keflavíkurflugvelli, og bifreiðarstjórinn var í þjónustu þess félags. M lézt af áverkum af árekstrinum. Máli til greiðslu dánarbóta var beint gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs samkvæmt heimild í 2. mgr. 12. gr. viðbótarsamnings um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eigna þess hér á landi, sbr. lög nr. 110/1951 158

Aðför. Sjá fjárnám, innsetningargerðir, útburðargerðir.

Aðgerðarleysisverkanir. Sjá tómlætisverkanir.

Aðild. Sjá réttarfar.

Aðiljaskýrslur. Sjá loforð, réttarfar, samningar, sönnun.

Áfengislagabrot.

Tveir lögreglumenn veittu því athygli, að vörubifreið var ekið alleinkennilega, bæði hlykkjótt og skrykkjótt. Þeir stöðvuðu bifreiðina og töldu A, er henni ók, vera greinilega með áhrifum áfengis. Hann jataði, að hann hefði nokkru áður neytt sem svarar einum tvöföldum „sjúss“. Í blóðúrtaki A fundust „reducerandi“ efni, sem samsvara 1,40% af vínanda. Var því sannað, að A hefði ekið bifreið með áhrifum áfengis. Var A brotlegur við 1. mgr. 24. gr., 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 23

Við húsleit hjá J 21. des. 1952 fundust 16 $\frac{1}{2}$ flaska af áfengi,

þar af 4 flöskur af smygluðum spiritus, sem hann gerði eigi sennilega grein fyrir, hvernig hann eignaðist. Hann reyndist og, í máli dæmdu 1956, sannur að því að hafa selt mönnum smyglað áfengi, allt að 10 flöskur, og hafði 4 flöskur smyglaðar í vörzlum sínum. Varðaði það hann refsingu samkvæmt 14. gr. sbr. 27. gr. laga nr. 33/1935, sbr. nú 17. gr. og 1. tl. 33. gr. laga nr. 58/1954. Með húsleit hjá J 10. des. 1954 og skýrslum kom í ljós, að í vörzlu hans höfðu verið 143 flöskur af áfengi. Sannað taldist, að þrír nafngreindir menn áttu 60 af flöskum þessum. Áfengismagn J sjálfs þótti styrkja önnur gögn um áfengissölu hans. Geymsla J á áfenginu að miklu leyti í starfhýsi sínu og vætti vitna um farir manna þangað á síðkveldum og næturþeli styrktu líkurnar gegn J. Um 20 vitni báru um áfengis kaup hjá J árin 1952 og 1953. 1) Vitni báru, að þau hefðu hvert í sínu lagi keypt áfengi af J. 2) Fleiri en eitt vitni voru viðstödd kaupin og 3) eitt vitni keypti, en eitt eða fleiri vitni biðu utan dyra og sáu kaupanda koma með vín. Í þessum tilvikum þótti sök sönnuð á hendur J, er eigi reyndust veilur í vætti. Sjá bls. 217—221. Eitt vitni kvað tvo nafngreinda menn hafa verið við áfengis kaup sín af J. Þeir vildu ekki við það kannast. Í þessu tilviki var J sýknaður. Annað vitni kvaðst tvisvar hafa keypt samtals 3 flöskur áfengis af J, en þetta vitni brauzt inn í geymsluhús J og hafði á brott með sér allmiklar vínbirgðir. Óvarlegt þótti því að leggja skýrslu þess til grundvallar í málinu gegn neitun J. Var J því sýknaður af þessari sölu. Brot J voru talin varða við 15. gr. sbr. 1. og 2. mgr. 33. gr. laga nr. 33/1935, sbr. nú 18. og 1. og 2. mgr. 3. gr. laga nr. 58/1954. Smyglað áfengi, fjórar flöskur, er fundust við húsleit hjá J, var gert upptækt, sbr. 2. mgr. 27. gr. laga nr. 33/1935 og nú 2. mgr. 33. gr. laga nr. 58/1954. Hins vegar brast heimild í 69. gr. laga nr. 19/1940 og áfengislögum til upptöku vínfanga á vegum J frá Áfengisverzlun ríkisins, en vín þetta fannst í húsakynnum J við húsleitir 21. des. 1952 og 10. des. 1954	206
Við húsleit hjá J 28. sept. 1956 fundust 30 flöskur af víni, merktar Áfengisverzlun ríkisins. J hafði eigi brotið gegn neinu ákvæði í lögum með því að hafa vínföng þessi í vörzlum sínum. Engin heimild var í lögum til að gera áfengi þetta upptækt til ríkissjóðs	222
J keypti sex flöskur af erlendum bjór í dönsku skipi, og neytti þeirra í landi ásamt F og H. J var refsað fyrir þetta samkvæmt 1. mgr. 6. gr. sbr. 1. mgr. 35. gr. og 2. tl. 33. gr. áfengislaga nr. 58/1954	436
H var með áhrifum áfengis. Hann tók bifreið, sem stóð á götu	

í Rvík, kom vél hennar í gang og ók henni víða um bæinn. Þetta varðaði hann refsingu samkvæmt 1. mgr. 23. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 um breytingu á þeim lögum og gegn 2. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og svo gegn 1. mgr. 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954 436

Hinn 2. sept. 1956 kom m/s Tröllafoss til Rvíkur frá New York. Í skipinu fannst nokkur tollsvikinn varningur, vín, tóbak o. fl. Nokkrir skipverjar gengust við varningi þessum. Daginn eftir vísuðu tveir drengir tollverði á pappakassa á brúarvæng skipsins og annan pappakassa á reykháfnunum, og voru sex eins lítra flöskur af spiritus í hvorum kassa. Með því að hér var um áfengi að ræða, sem eigi hafði verið sagt til við komu skipsins, en einhver skipverja hlaut að eiga, bar skipstjórinn á skipinu ábyrgð á því samkvæmt 3. mgr. sbr. 6. mgr. 4. gr. áfengislaga nr. 58/1954. Refsingin þótti samkvæmt 2. tl. 33. gr. sömu laga hæfilega ákveðin kr. 5200.00 sekt í Menningarsjóð. Hins vegar varð skipstjóranum eigi dæmd refsivist til vara, þar sem eigi var í ljós leitt, að hann hefði átt nokkurn þátt í brotinu né að það hefði verið framið með vitund hans 511

K bar fyrir dómi, að hann hefði kvöld eitt keypt eina flösku af hvannarótabrennivíni, farið með hana ásamt J á tiltekna skrifstofu og setið yfir henni í 1½ klukkustund. K taldi í upphaflegum dómprófum, að J hefði neytt vinsins með honum og komið til lítills háttar undir áhrif áfengis, en síðar fyrir dómi kvaðst K eigi hafa tekið eftir því, hvort J hefði neytt vinsins. Ræstingakonan Á sagðist hafa séð þá báða, J og K, drekka á skrifstofunni og hafi J verið með áhrifum áfengis, enda skrafhreyfari en hann átti vanda til. Síðan ók J þeim K og Á heim til K að H-gerði 80 og dvaldist þar nokkra stund, en eigi kom fram vætti um drykkju hans þar. M og F, sem heima áttu í húsinu nr. 80 við H-gerði, sáu jeppa staðnæmast fyrir utan hús sitt og mann, sem síðar reyndist vera J, ganga fram með honum, og var hann reikull í spori. Töldu þau M og F hann ölvaðan. Með J var þá K og kona. J ók nokkru síðar á brott. M kærði þetta til lögreglu. Fóru þá lögreglumenn heim til J. Kváðu þeir aflvél í bíl hans hafa verið heita og augljós ölvunareinkenni á honum. Blóð hans reyndist innihalda 1,69% af vínanda. J neitaði, að hann hefði drukkið vín á skrifstofunni né heima hjá K, en hann kunni að hafa látizt dreypa eitthvað á. Hins vegar sagðist hann hafa drukkið um það bil ⅓ úr flösku, er hann kom heim til sín. Framkomin vætti, dvöl J á skrifstofunni yfir víni og önnur gögn þóttu veita sönnur fyrir því, að J hefði verið með áfengisáhrifum í umrætt

sinn. Varðaði brot hans við 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 2. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941. Var refsingin ákveðin 1500 króna sekt til ríkissjóðs, en til vara 10 daga varðhald 586

Áfrýjun. Sbr. kæra, réttarfar.

- Sagt í hæstaréttardómi, að áfrýjun máls væri tilefnislaus 189
- Hinn 15. febr. 1957 var í fógætaðómi Rvíkur kveðinn upp úrskurður þess efnis, að A skyldi borinn út úr húsnæði í húsi B. Hinn 28. s. m. krafðist B í fógætaðómi, að úrskurðinum væri fullnægt. A mótmælti því og sýndi í fógætaðóminum áfrýjunarstefnu gegn úrskurðinum, sem birt hafði verið daginn áður. Fógæti kvað þá upp þann úrskurð, að áfrýjun frestaði eigi framkvæmd úrskurðarins. A kærði þenna síðastnefnda úrskurð til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar segir, að lagaheimild bresti til kærunnar, sbr. a-lið 4. tl. 198. gr. laga nr. 85/1936. Var málinu því vísað frá Hæstarétti 276
- G höfðaði víxilmál á hendur O. Hann lét eigi sækja þing af sinni hendi og var dæmdur til greiðslu. Síðan lét G framkvæma fjárnám hjá honum. O skaut dómi og fjárnámsgerð til Hæstaréttar. G áfrýjaði síðan til staðfestingar. O féll nú frá sinni áfrýjun. G þótti hafa haft ástæðu, eins og á stóð, til að bera hinar áfrýjuðu dómsathafnir undir Hæstarétt, og var O dæmt að greiða honum málskostnað fyrir Hæstarétti 335
- B hafði fengið framseldan víxildóm á hendur Á. Af hendi Á var því haldið fram, að dómskuldin væri greidd, og mótmælti hann fjárnámi. Eftir að skilað hafði verið greinargerð til fógætaðóms af hendi beggja aðila, vildi umboðsmaður Á fá frekari frest til að leiða vitni. Fógæti synjaði frests með úrskurði samkvæmt kröfu B. Var þá eigi frekar komið fyrir fógætarétt af hendi Á. Fógæti taldi eigi sannað með framlögðum kvittunum annars manns en hins upphaflega dómhafa, að skuldin væri greidd, og úrskurðaði fjárnám. Á áfrýjaði úrskurði fógæta og fjárnámsgerð samkvæmt honum. B áfrýjaði til staðfestingar og hélt málinu til dóms í Hæstarétti eftir útivist Á þar. Fjárnámsgerðin var staðfest og Á dæmt að greiða málskostnað 380
- A var dæmd refsing fyrir ölvun við akstur og hann sviptur ökuleyfi um sex mánuði. Kveðið var svo á í héraðsdómi, að áfrýjun skyldi eigi fresta ökuleyfissviptingu 586

Áfrýjunarleyfi.

Áfrýjunarfrestur liðinn 35, 56, 95, 158, 194, 259, 290, 295,
309, 330, 372, 383, 390, 393, 501, 514, 534, 687, 701

*Ágreiningsatkvæði. Sjá Sératkvæði.**Ákæra.*

- A var dæmd refsing samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940, en hann var eigi sviptur kosningarrétti og kjörgengi til opinberra starfa og almennra kosninga, þar sem þess var eigi krafizt í ákæruskjali 117
- Héraðsdómari gaf út framhaldsákæru á hendur J fyrir að hafa selt nafngreindum manni vín, J neitaði sakburði þessum, og brast því héraðsdómara heimild til að ákæra hann, sbr. 114. gr. og 118. gr. laga nr. 27/1951 206
- Í ákæruskjali var talið, að bifreið, sem þeir H og J tóku til ófrjálsra afnota, hefði staðið fyrir utan húsið Ásvalla-götu 5A í Rvík, en samkvæmt skjölum málsins stóð hún fyrir utan húsið nr. 5A við Sólvallagötu. Rétt var samt að dæma þeim H og J áfall vegna nefnds atferlis þeirra, sbr. 118. gr. laga nr. 27/1951 436

*Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun, skaðabætur.**Alþjóðalög.*

- Talið var, að skipstjóri erlends togar, sem var að veiðum í landhelgi 12. apríl 1954 með flugvél yfir sér frá kl. 17.52 og fram undir kl. 18.20, hafi hlotið að vera ljóst, að flugvélin var gæzluflugvél og var að hefja aðgerðir gegn honum, enda hraðaði hann sér síðan brott. Íslensk lögsaga tók því til hans, þótt honum kunni eigi að hafa verið gefin formleg merki að nema staðar fyrr en hann var um það bil kominn út úr landhelginni, en síðan var honum veitt eftirför 176
- Erlendur skipstjóri var vísvitandi að veiðum í landhelgi frá kl. 12.40 til nokkru eftir kl. 18.20 hinn 3. júlí 1955, og var gæzluflugvél Landhelgisgæzlunnar yfir honum allan tímann við mælingar og veitti honum síðan eftirför, unz varðskip kom. Sagt í dómi, að hann hefði eigi getað gengið þess dulinn, að gæzluflugvélar voru þarna að hefja aðgerðir gegn honum, og var íslensk lögsaga því talin taka til hans 407

*Analógia. Sjá lög og lögskýringar.**Árás. Sjá líkamsmeiðingar.**Ásetningur. Sjá refsingar.*

Barn.

Hinn 14. maí 1944 ól K son (S) utan hjónabands, og gekkst M við faðerni hans. S dvaldist hjá K, sem hafði foreldravald hans, til haustsins 1945, er K fór til Danmerkur til náms. S var síðan á heimili systur M þangað til í júlí 1948 og frá þeim tíma á heimili M, sem er ókvæntur og býr með ráðskonu, þar til í apríl 1949, en þá tók K hann til sín. K fór til Kaupmanna-hafnar ásamt S í ágúst 1949 og átti þar heima síðan. Hún giftist 1952 dönskum manni og eignaðist með honum eina dóttur, en hún og S héldu hinum íslenzka ríkisborgararétti sínum. Sumarið 1954 komu þau K og S í kynnisförl til Íslands, og dvaldist S þá eina viku hjá M. Sumarið 1956 veitti K leyfi til, að S dvaldist hér á landi hjá M í skólaleyfi fram til 5. ágúst. Þá er brottfarartími var kominn, neitaði S að hverfa aftur til K, þrátt fyrir áskoranir hennar. Barnaverndarnefnd Reykjavíkur kynnti sér málavexti og taldi, að S myndi ekki fást til að fara frá M, nema hann yrði til þess neyddur. Vorið 1957 lauk S fullnaðarprófi við barnaskóla Reykjavíkur með góðri einkunn. Efnahagur M var mjög góður. Þar sem S, er orðinn var 13 ára, neitaði afdráttarlaust að flytjast á heimili móður sinnar og manns hennar og ætla mátti, að nauðungarflutningur kynni að hafa óheppi-leg áhrif á sálarlíf hans, en honum búinn góður samastaður hjá M að dómi Barnaverndarnefndar, var krafa K um, að umráð S yrði fengin henni með fógetavaldi eigi tekin til greina 426

Barnaverndarnefnd. Sjá Barn.

Barnsfaðernismál. Sjá frávisun.

*Bifreiðar.*a) *Einkamál.*

Snorragötu í Reykjavík er skipt í tvær akbrautir, og er ein-stefnuakstur um hvora. Hvor akbraut er um 6 metrar á breidd, en á milli þeirra er bifreiðastæði, og er það jafnbreitt. A ok norður Snorragötu með um 30—35 km hraða, að því er hann telur. Sá hann þá K, sem gekk frá austri út á vestari akbrautina 20—30 metra framundan. A steig á hemla og sveigði bifreiðina til vinstri, en hemlar hafa eigi verkað fullkomlega. Hann segist síðan hafa stigið af fót-hemli, þar sem sér hafi virzt K nema staðar. Rann bifreiðin því næst upp á gangstétt vestan götunnar og lenti þar á K, sem fótbrotnaði. K segir, að hún hafi verið komin upp á gangstéttina, er bifreiðin hafi nálgast hana á fullri ferð. Hafi hún ætlað að hlaupa undan henni upp að húsinu, en

eigi tekizt. Samkvæmt uppdrætti lögreglumanna, er á vettvang komu, var bifreiðin öll komin upp á gangstéttina, er slysið varð. Sérfróðir menn lýstu því, að eigi hafi verið unnt að stöðva bifreiðina þegar í stað, er ekið var á láréttri malbikaðri götu með um 15—20 km hraða, enda þótt beitt væri fullu átaki á fóthemla. A viðurkenndi, að hann bæri óskoraða skaðabótaábyrgð á tjóni K

1

A ók vörubifreið niður Laugaveg í Rvík. Á palli bifreiðarinnar var skýli, jafnhátt stýrishúsi bifreiðarinnar. Stýrisbúnaður var vinstra megin. A gat einungis að nokkru fylgzt með farartækjum, sem á eftir komu, gegnum spegil, sem var á nokkuð löngum armi á hurð bifreiðarinnar vinstra megin. Eigi var bifreiðin búin stefnuljósum eða öðrum slíkum búnaði, er gerði A kleift að segja til, er hann hugðist breyta um stefnu og aka inn á hliðargötu. Hemlar voru eigi fullvirkir, þannig að bifreiðin stöðvaðist á 9,5 metra færi, er henni var ekið á 40 km á láréttri götu. Handhemill var óvirkur. A kvaðst hafa ekið á um 25 km hraða, og staðfesti sjónarvottur það. A kveðst hafa litið í spegilinn, enga umferð séð á eftir sér og sveigt því næst niður á Vatnssíg. Nefnt vitni bar, að A hafi tekið sveigjuna frekar snögg og án þess að draga úr hraða bifreiðarinnar. Um leið og A sveigði, kom B á bifhjóli hægra megin fram með bifreiðinni á 30—35 km hraða að sögn vitnis og lenti á framvara eða framhorni bifreiðarinnar. Segir vitnið, að B og hjól hans hafi fallið til hægri og bifreiðin ýtt hjólinu með B á um þrjá metra á undan sér, unz hún nam staðar. B hlaut fótbot á vinstra fæti. Talið var, að B hefði ekið of hratt, haldið sig röngu megin á veginum og ekið of nálægt bifreið A. Átti B því meginsök á slysinu. Hins vegar þótti A hafa ekið í of stuttum boga niður í hliðargötuna og með of miklum hraða. Dæmt var því, að B ætti sök á slysinu að $\frac{1}{4}$ hlutum, en A að $\frac{1}{2}$..

38

H var eigandi og umráðamaður vörubifreiðar og ók frá bifreiðastöðinni S. Eitt sinn, er H var með vörufarm úti á þjóðvegi, kom upp eldur í farminum af ókunnum orsökum, og reyndist brunatjónið nema kr. 48.000.00, og hrökk skyldu-trygging bifreiðarinnar eigi til að bæta það. S greiddi einum tjónþolanda úr sjálfs sín hendi kr. 8.000.00, og tjáðist hafa gert það, þar sem hann hefði skuldbundið sig til að annast, að bifreiðar, er ækju af stöð hans, væru nægilega vátryggðar gegn tjóni, er verða kynni á farmi þeirra í flutningum. S framkrafði H um nefnda fjárhæð. Dómur kvað svo á, að varningurinn hefði spillzt, meðan hann var í flutningavörzlum H og H hefði eigi sannað, að bruninn hefði orðið honum að ósekju. Bæri H því skaðabótaábyrgð á tjóni því, sem á varningnum varð, sbr. meginreglu 147.

gr. laga nr. 56/1914 og 18. sbr. 20. gr., 1. mgr., laga nr. 41/1949. Þar sem H bar ábyrgð á tjóninu og S innti skaðabæturnar af hendi vegna fyrirsvars síns fyrir H, átti S framkröfu á hendur H til greiðslu skaðabótanna 89

Hinn 5. sept. 1954, kl. 3.15 að nóttu, ók S áætlanarbíl niður í lægðina við hraunbrún hjá Engidal á leið til Hafnarfjarðar. Vegurinn er þar sjö metra breiður og malbikaður. Meðfram „syðri“ vegarbrún er um eins metra breið malaræma, óslétt, en meðfram „nyrðri“ brún hans er önnur malarræma, um 3,30 metra breið til jafnaðar. Talsvert myrkur var, enda veður tunglskinslaust. Skemmtun var fyrir skömmu lokið í Engidal. S taldi sig hafa ekið með um 25 enskra mílna hraða, en hraðamælir bifreiðarinnar var óvirkur. S mætti nú bíl og tendraði lægri ljós í stað hinna hærri. Hann sá bifreið standa með fullum ljósum ofan til við miðja brekkuna fram undan. Sneri hún í áttina til Rvíkur. S kveðst hafa búizt við mannaferð umhverfis þessa bifreið og dregið því úr hraða sínum. Í sömu svifum segist hann hafa orðið var M, er komið hafi á mikilli ferð og hratandi stjórnlítið á móti sér. Segist S hafa snarhemlað og reynt að sveigja til vinstri, en M hafi lent á bifreiðinni, er hún var að stöðvast, kastast aftur við höggið og fallið á götuna $2\frac{1}{2}$ metra framan við bifreiðina á vegarjaðarinn. M andaðist þegar. Við krufningu á líki hans fundust í blóði hans reducerandi efni, er svöruðu til 2.08% áfengismagns, enda í ljós leitt á annan hátt, að M var drukinn. Þá er bifreið S var reynd og ekið með 25—30 mílna hraða, stöðvaðist hún á 9 metrum við beitingu fóthemla, en eigi markaði þá fyrir hemlaförum eftir framhjólin. Ljósinn að framan vísuðu skakkt, þ. e. fyrir hægri akstur. Flauta var óvirk. Talið var, að S hefði ekið óvarlega, einkum með tilliti til ástands bifreiðar hans, mannaferðar um veginn og myrkurs. M hagaði sér og gálauslega. Sök á slysinu þótti því vera að helmingi hjá hvorum, S og M. M var fæddur 28. júní 1923. Hann hafði stundað sjómennsku. Frá því á árinu 1950 hafði hann verið heitbundinn stúlkunni L, sem fædd var 17. júní 1932. Þau áttu tvö börn, B, fæddan 28. sept. 1951, og A, fædda 4. marz 1954. Þar sem þau höfðu búið saman síðan 1950, heimili þeirra verið á framfæri M, þau nýlega hringtrúlofast og gert ítrekaðar tilraunir til að afla sér íbúðar með hjúskap fyrir augum, þótti L eiga rétt til bóta fyrir missi framfæranda samkvæmt 2. mgr. 264. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 58. gr. laga um almennar tryggingar, en þar sem sambandi þeirra varð eigi jafnað til hjúskapar, þóttu bætur til hennar fyrir missi á fyrirvinnu og röskun á högum hæfilega ákveðnar kr. 60.000.00. Börnin

höfðu notið óafturkræfs styrks samkvæmt lögum um almannatryggingar frá næstu mánaðamótum eftir slysið, og haldast þær greiðslur til 16 ára aldurs þeirra. Barninu B voru dæmdar kr. 24.000.00 og barninu A kr. 26.000.00 158

Fyrir kl. 8 að morgni hins 14. jan. 1955 var B á vörubifreið sinni um fjóra metra austan við ljósastaur, sem er skammt austan við gatnamót Hringbrautar og Bjarkargötu í Rvík, og hafði honum eigi tekizt að ræsa vél bifreiðarinnar. Akbrautin er þar um sjö metrar. Bifreið B snéri til austurs, og tók hægri pallbrún hennar um 2,5 metra út á götuna, og var því 4,5 metra bil meðfram bifreiðinni. Óvenju dimmt var yfir þennan morgun að sögn vitnis. Götulýsing var slæm þarna að dómi lögreglu. Viðurkennt var og staðfest með vætti, að B hafði eigi tendruð ljós á bifreiðinni. E kom akandi einn í jeppa austur Hringbraut á allgreiðri ferð að sögn B og eins vitnis og ók á hægri afturhorn á bifreið B. Við áreksturinn, sem var harður, brotnaði yfirbygging jeppans mjög, mikill hluti hennar losnaði og féll á götuna, en jeppinn rann áfram stjórnlaus og stöðvaðist síðan nálægt 80 metrum frá, en E lá í honum meðvitundarlaus og stórslasaður. Eitt vitni, sem ók á undan E, kvaðst eigi hafa séð bifreið B, fyrr en aðeins voru tvær billengdir milli hans og hennar, og hafi sér naumlega tekizt að sveigja fram hjá henni. Annað vitni, er kom í bifreið sömu leið, sá bifreið B, er það átti ófarnar 3—4 billengdir að henni. Augljóst þótti, að E hefði ekið ógætilega og of hratt og ætti því mikla sök á árekstrinum. Samkvæmt ályktun bæjarstjórnar Rvíkur var bannað að setja bifreiðar vinstra megin á götuna, þar sem einstefnuakstur er, nema til afgreiðslu þegar í stað, og öll bið þeim megin á götunni er bönnuð. B braut þessa reglu. Þá var og óvarlegt af honum að láta bifreið sína standa í myrkri á einni fjölförnustu götu, án þess að nokkur ljós væru tendruð á henni. Var B því dæmt að greiða E $\frac{1}{2}$ tjóns hans. E var meðvitundarlaus tvo daga eftir slysið og ruglaður í nokkrar vikur. Hann fékk tvo stóra skurði á andlit og mikil ör eftir þá, sem lýti voru að. Brot voru á efri og neðri kjálka og svo á höfuðkúpu. Vinstri upphandleggur var þverbrotinn um miðju, og voru brotendar mjög úr lagi færðir. Tvær framtennur voru svo illa brotnar, að taka varð þær, og nam kostnaður af að setja gullbrýr í skörðin kr. 2700.00. E dvaldist á spítala til 17. febr. 1955. Af hans hendi var krafizt kr. 15.000.00 fyrir þjáningar, óþægindi og lýti o. fl. Fjárhæð þessi var lögð til grundvallar útreikningi á skaðabótum. Deila var eigi um fjárhæð annarra kröfuliða 200

Metið í héraðsdómi, að hæfilegt væri að áætla tjón af afnota-

- missi bifreiðar, sem notuð var til leiguaksturs, kr. 150.00 á dag í apríl 1954 309
- S ók eftir Innri-Njarðvíkurvegi á leið til Keflavíkur. Hann ók hiklaust inn á Reykjanesbraut og sá þá bifreið I í um 60 metra fjarlægð, að því er hann taldi, en bifreið þessi nálg- aðist vegamótin á leið til Reykjavíkur. Árekstur varð þarna á vegamótunum milli bifreiðanna. S bar, að vinstra fram- hjól bifreiðar sinnar hafi verið komið inn á syðra vegjaðar Reykjanesbrautar, er bifreiðarnar skullu saman. Löggæzlu- maður markaði á uppdrátt stöðu bifreiðanna, eins og hún var eftir áreksturinn. Samkvæmt honum hefur vinstri framendi bifreiðar S verið kominn alveg að syðri brún Reykjanes- brautar, er áreksturinn varð, en frá hægri afturhorni bif- reiðar hans að nyrðri brún vegarins mældust rúmírir fjórir metrar. Virtist hægri framendi bifreiðar I hafa rekizt á hægri hlið bifreiðar S nokkru fyrir aftan miðju. Reykjanes- braut var eigi aðalbraut, þá er áreksturinn varð, sbr. 2. mgr. 7. gr. laga nr. 24/1941. Átti I því að víkja fyrir farar- tæki, sem kom norðan Innri-Njarðvíkurveg og út á Reykja- nesbraut, sbr. 1. mgr. 7. gr. nefndra laga. Dæmt var, að I, sem hafði biðskyldu á umræddum vegamótum, hefði ekið á bifreið S, er komin var á vinstri helming Reykjanesbraut- ar á vesturleið, enda þótt nægilegt vegrými væri hægri megin við hana fyrir bifreið I á austurleið. Var I því tal- inn eiga alla sök á árekstrinum, og var S sýknaður af skaða- bótakröfu hans 309
- Aðfaranótt 4. júní 1951 ók L bifreið sinni frá Ytri-Njarðvík, þar sem hann hafði verið á dansleik, til Sandgerðis. Í bifreiðinni með honum var Ó, tvær stúlkur og ölvaður maður. L stað- næmdist við samkomuhúsið í Sandgerði, fór úr bifreiðinni og gekk frá með hinum ölvaða manni. Ó flutti sig þá úr aftur- sæti í framsæti bifreiðarinnar og ók henni af stað án leyfis L, er kvaðst hafa kallað til hans að láta hana vera. Eru vitni og Ó ásátt um, að hann hafi ekið frekar hægt. J kom á móti bifreiðinni og var að dómi Ó og þriggja vitna undir áhrifum áfengis. J rétti upp vinstri hönd. Ó hægði á bifreið- inni, en stöðvaði hana eigi. Kvaðst Ó hafa sveigt bifreið- ina fram hjá J, og eigi sagðist hann hafa orðið þess var, að J kæmi við bifreiðina. Hins vegar sagði farþegi í bif- reiðinni, að J hefði komið að bifreiðinni, er á henni var hægt, og tekið í handfang á vinstri afturhurð, en í því hafi Ó aukið hraðann. Sjálfur kvaðst J hafa tekið í hurðar- snerilinn, en þá hafi bifreiðinni verið ekið áfram með all- miklum hraða. Sagðist J hafa haldið í snerilinn og dregizt um 20 m með henni, en að lokum orðið að sleppa henni, og hafi þá hægri fótur hans lent undir henni og brotnað.

Eitt vitni utan bifreiðar sá J dragast með bifreiðinni. J var talinn hafa hagað sér ógætilega. Ó þótti hafa sýnt óvarkárni, er hann jók hraða bifreiðarinnar, eftir að J var kominn að henni og hafði tekið í hana. Var sök skipt þannig, að J og Ó voru látnir bera hvor að hálfu ábyrgð á slysinu. Einn hæstaréttardómari vildi láta J bera $\frac{2}{3}$ og Ó $\frac{1}{3}$. L hafði í héraði verið sýknaður af allri ábyrgð, þar sem Ó ók án leyfis hans. Var dómnum eigi áfrýjað, að því er L varðaði. J hlaut slæmt fótbrot á hægri fótlegg, rétt neðan við miðju. Var gert með skurðaðgerð við fótbrot hans. Hann fór af spítala 11. júní og lá heima í sex vikur. Eftir það gat hann gengið um og hóf vinnu um mánaðamótin okt.—nóv. s.á. Fyrstu sex mánuðina eftir slysið, var örorka J, sem var 28 ára, er slysið varð, metin frá 100% — og niður í 15%, og úr því 10% um eins árs skeið. Atvinnutjón J, er var sjómaður, var metið kr. 17.000.00 og þjáning var metin til bóta á kr. 4.000.00 372

Ó ók bifreið kl. 1.30 aðfaranótt 15. ágúst 1954 austur Miklubraut í Rvík að sjálfs sín sögn og eins vitnis á eigi yfir 20 km hraða, en að áætlan annars vitnis á 25—30 km. Í nánd við götuna Reykjahlíð, sem er Þvergata til suðurs, birtist H, sem var dökkklæddur, skyndilega í ljósgeisla bifreiðarinnar og varð fyrir henni. Svo var ákveðið í dómi, að Ó hafi ekið of hratt eftir ástæðum og eigi sýnt þá aðgæzlu, sem skylt var. Meginsök slyssins var því á hann lögð. H gekk eigi eftir hinum afmarkaða gangstíg, sem er á Miklubraut sunnanverðri, heldur eftir akbrautinni norðanverðri og nokkuð inni á henni, en gata þessi er mikil umferðargata og var illa lýst að norðanverðu. Hann gekk undan umferðinni og kvaðst eigi hafa veitt því eftirtekt, að bifreið kom á eftir honum, enda var hann að sjálfs sín sögn með áhrifum áfengis, en þó eigi svo miklum, að hann „slagaði“. Vitni voru eigi á eitt sátt um, hvort H hefði verið með áhrifum vins. H var talinn einnig hafa átt nokkra sök á slysinu. Var $\frac{1}{2}$ hluti lagður á hann, en $\frac{1}{2}$ hlutar á Ó. Tveir dómendur Hæstaréttar vildu leggja alla sökina á Ó. H dó úr blóðtappa, sem Læknaráð rakti til slyssins, hinn 23. jan. 1955, þá 46 ára að aldri. Kona H var 44 ára. Fullar dánarbætur til hennar voru reiknaðar 195.000.00, þ. e. rúmlega fjögurra ára laun H. Voru henni dæmdar $\frac{1}{2}$ hlutar þeirra .. 393

b) Opinber mál.

A ók bifreið um kaupþún. Vegur var malborinn, harður og næstum sléttur, en nokkuð blautur af rigningu. Hraði var að sögn A 16—18 km, en að vætti tveggja kvenna í bílnum eigi meiri en 20 km. Hljóp þá telpa, sex ára, út úr húsasundi

- fyrir bifreiðina, lenti á framvara hennar og slasaðist svo, að hún andaðist nokkrum klukkustundum síðar. Af skýrslu A og uppdretti, sem lögreglumaður gerði af slysstað, þótti mega álykta, að barnið hefði dregið um 9 metra með bifreiðinni. Eitt vitni kvaðst hafa séð hægra afturhjóla fara yfir telpuna, en eigi þótti fullsannað, að svo hefði verið. Hreppstjóri kvaðst hafa séð hemlaför 5 metra. Við raun tveimur dögum síðar, reyndust hemlar í lagi, og er bifreiðin var stöðvuð á ca 27 km hraða, sáust 5,10 metra hemlaför. Sagt, að A hefði átt að vika til vinstri til að reyna að afstýra slysinu, og að hann hefði með of hröðum akstri og aðgæzluleysi orðið samvaldur að slysinu. A var refsað samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940, 1., 4. og 5. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga 23/1941, 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941. Refsing var ákveðin 5000 króna sekt, en til vara varðhald 50 daga. Samkvæmt 1. mgr. 68. gr. laga 19/1940 og 1. mgr. 39. gr. laga nr. 23/1941 var A sviptur bifreiðastjóraréttindum 3 ár frá birtingu dóms að telja 11
- Tveir lögreglumenn stöðvuðu bifreið, sem var ekið bæði hlykkjótt og skrykkjótt. Þeir báru fyrir dómi, að A, er bifreiðinni ók, hefði verið greinilega með áhrifum áfengis. Hann játaði, að hann hefði nokkru áður neytt sem svarar einum tvöföldum „sjúss“. Í blóðúrtaki A fundust „reducerandi“ efni, er samsvara 1,4% af vínanda. Var því sannað, að A hafði ekið bifreið með áhrifum áfengis, og var hann brotlegur við 1. mgr. 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 23
- A var hinn 24. marz 1947 dæmt 10 daga varðhald og sviptur öku-skírteini 3 mánuði fyrir ölvun við bifreiðarakstur, en refsingunni var breytt í sekt með náðun 17. nóvember 1949. A gerðist sekur um sams konar brot hinn 4. júní 1954. A var dæmd refsing fyrir ítrekun í seinna skiptið, 12 daga varðhald, og hann sviptur ökuleyfi ævilangt 23
- V var á heimili Þ á Akureyri að kveldlagi og neytti þar áfengis. Hann fór þaðan milli kl. 1 og 2 eftir miðnætti. Þ bar, að sér hefði eigi virzt V vera mikið drukinn, er hann kvaddi, en það hafi mátt sjá vín á honum. E, sonur Þ, er með V var, sagði, að þeir hafi neytt lítils háttar vins, áður en þeir komu til Þ, og drukkið þar léttu vínblöndu. Hafi V verið eitthvað kenndur, en ekki hafi það verið mikið. Kveðst E hafa varað V við að hreyfa bifreið sína, sem var bak við hús, er þeir skildu. V ók samt bifreiðinni nokkura vegalengd og festi hana í fönn, en mikil fannkoma hafði verið um nóttina. Lögreglumaðurinn S kom þarna að honum. Sagði S, að augljóst

hafi verið, að V hafi verið mjög drukinn í þetta sinn, enda hafi hann verið mjög óstyrkur á fótunum, hann hafi eigi tekið eftir, að bifreið hans var í gangi, og skýrslur hans hafi verið sífelldar endurtekningar og mjög ruglingslegar. S flutti V á lögregluvarðstofuna. G varðstjóri bar, að V hafi greinilega verið undir áhrifum áfengis og hafi það einkum lýst sér í ógreinilegu málari, endurtekningum og reikulum framburði og biluðu athyglisæfi. V neitaði að láta taka sér blóð, en viðurkenndi, að hann hafi verið með áhrifum áfengis, er bifreiðin festist. Talið var sannað, að V hefði ekið bifreið sinni í beinu framhaldi af áfengisneyzlu og með áhrifum áfengis. Þótti refsing hans samkvæmt 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 14. gr. laga nr. 24/1941 og með tilvísun til þess, að um ítrekun var að tefla, hæfilega ákveðin 15 daga varðhald og ökuleyfisvæðing ævilangt 107

Með eiðfestu vætti tveggja lögreglumanna og framburði eins lögreglumanns ók A norður Lækjargötu í R á móti rauðu ljósi umferðarvitans, sem er á mótum Lækjargötu og Bankastrætis. Sök A þótti sönnuð þrátt fyrir mótmæli hans. Brot hans varðaði við 5. gr. laga nr. 24/1941 og 28. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930. Refsing 500 kr. sekt, til vara 3 daga varðhald 111

G ók á Barðaströnd jeppa, er skráður var fyrir þrjá farþega, en hafði tvær konur hjá sér í framsæti og stúlku ásamt þremur stálpuðum börnum í aftursæti. Samkvæmt athugun dómara var vegurinn á stað þessum 5 metra breiður, upphleyptur malarvegur, sléttur og láréttur með lausum steinum á einstaka stað, og sjá mátti ójöfnur, þar sem steinn hafði dregist undan hefiltönn. G ók á 23—25 enskra mílna hraða að sjálfs sín sögn og á eigi mikið yfir 30—40 km hraða að vætti sjónarvotts, en eigi hart að vætti konu í jeppanum og eigi mjög hart að vætti stúlkunnar í jeppanum. Er komið var yfir beygju í veginum, sagði G jeppann hafa lent í holu og farið þá að hoppa og hendast til, hafi hann þá stigið á hemil og jeppinn steypzt, en við það brotnaði húsið og þeyttist af honum, og allir farþegarnir köstuðust út úr honum, en jeppinn snérist við á veginum og stöðvaðist þar á hjólunum. Sat G þar við stýrið, er hann rankaði við sér. Önnur konan hlaut áverka, sem leiddu hana til bana, en hin skarst á fæti, hlaut heilahristing og fékk lost. Aðrir farþegar meiddust lítið eða ekkert, en G meiddist nokkuð á höfði. Eftirlitsmaður bifreiða taldi, að slit mikið hefði verið á stýrisgangi jeppans og burðarlegur á vinstra afturhjólum hefðu verið of laust hertar saman og kunni það að hafa valdið kasti á hjólunum. Viðgerðarmaður taldi líklegt, að stýris-

búnaður jeppans hefði eigi verið góður. Dæmt var, að víst verði að telja, að of hart hefði verið ekið eftir aðstæðum, hæfni ökumanns og ástandi jeppans og að ökumanni muni hafa fatazt stjórn jeppans. Brot G var talið varða við 1. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og við 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. laga nr. 24/1941, 3. mgr. 14. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 1. mgr. 38. gr. sömu laga og svo 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940. Refsing þriggja mánaða varðhald og ökuleyfissvipting ævilangt .. 229

H og J voru undir áhrifum áfengis á gangi um götur Rvíkur að næturlagi. Urðu þeir ásáttir um að taka bifreið og aka í heimildarleysi. Fóru þeir inn í jeppabifreið eina, sem var ólæst. Sleit H þræði úr sambandi og tengdi við beint samband við rafgeymi bifreiðarinnar og kom vél hennar þannig í gang. Ók H síðan af stað og var J í bifreiðinni. Á S-braut gaf lögreglumaður H stöðvunarmerki, því bifreiðin var ljóslaus. H ók vestur Hverfisgötu gegn einstefnuakstri um þá götu. Rétt á eftir ók H inn þá götu á miklum hraða. Lögreglumenn urðu þess varir og veittu H eftirför, komust á hlið við bifreið H og gáfu stöðvunarmerki, en H sinnti hvorki því, flautu né rauðu blikkljósi lögreglubifreiðarinnar, heldur ók áfram með miklum hraða um Suðurlandsbraut og götur norðan hennar, unz hann varð að staðnæmast við vegartálma, er lögreglan hafði sett fyrir hann á mótum Laugarnesvegur og Sundlaugarvegur. Taka H og J á bifreiðinni varðaði þá við 1. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 1. gr. laga nr. 20/1956. Akstur með áfengisáhrifum varðaði H við 1. gr. 23. gr. og 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951, og gegn 2. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og svo 1. mgr. 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954. Akstur H án bifreiðarstjóraréttinda varðaði við 1. mgr. 20. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. l. nr. 23/1941 og 45. gr. sbr. 1. mgr. 96. gr. lögreglusamþykktar nr. 2/1930. Akstur ljóslausrar bifreiðar varðaði H við 1. mgr. 7. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 43. gr. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar nr. 2/1930. Of hraður og ógætilegur akstur H varðaði við 2. mgr. 26. gr. 1. mgr. 27. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. 3. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og svo 46. gr. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar nr. 2/1930. Óhlýðni H við stöðvunarmerkjum lögreglu varðaði við 2. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 1. mgr. 28. gr. lögreglusamþykktar. Akstur H andstætt einstefnuakstursreglum varðaði við 1. mgr. 5. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og gegn 1. mgr. 28. gr. lögreglusamþykktar, sbr. II. kafla 16. tl. auglýsingar um umferð og umferðarmerki í Rvík nr. 53/1955 436

- Samkvæmt 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 og 1. mgr. 39. gr. laga nr. 23/1941 var H sviptur rétti til að öðlast bifreiðarstjóra-réttindi ævilangt, en J var samkvæmt 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 sviptur rétti til að öðlast bifreiðarstjóraréttindi í eitt ár 436
- Hinn 25. sept. 1955, milli kl. 12 og 12.30, ók Á á umferðarsteina syðst á Kapiaskjólsvogi. Þá er tveir lögreglumenn komu heim til hans um 40 mínútum síðar, lá hann afklæddur uppi í rúmi og neitaði að segja til nafns síns, en systir hans gerði það. Að vætti lögreglumannanna var Á með áhrifum áfengis og tal hans allt ruglingslegt og drafandi, en hann viður-kennt, að hann hefði ekið með áhrifum áfengis. Á neitaði að fylgjast með lögreglumönnunum til blóðtöku. Síðar fóru þeir lögreglumenn með handtökuúrskurð heim til Á. Var þeim þá sagt, að Á hefði verið gefið svefnlyf og svæfi hann. Létu þeir þar við sitja og fóru. Fyrir dómi neitaði Á að hafa ekið með áhrifum áfengis. Hann sagðist nóttina fyrir öku-óhappið hafa sofið mjög lítið, þar sem áhyggjur út af veik- indum konu hans, er lá í sjúkrahúsi, hefði haldið fyrir hon- um vöku. Kvaðst hann því, er hann kom heim, eftir að hann ók á steininn, hafa afklæðzt, en drukkið áður sem svaraði tvöföldum sjússi af aqva vitae til þess að sofna betur. Ó, er sá Á aka á umferðarsteinana, taldi Á vera timbraðan, en eigi ölvaðan beinlínis. N, sem hitti Á 25. sept. rétt fyrir kl. 12, varð honum samferða inn í hús það, er hann hafði skrif- stofu sína í, og nokkru síðar aftur út, kvaðst hafa talað við hann og alls engin ölvunareinkenni hafa séð á honum. Hafi og hreyfingar Á verið styrkar, er hann opnaði útidyrn- ar með lykli. Eigi þótti fullsannað, að Á hefði verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar í merkingu 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, 2. mgr. 4. gr. laga nr. 24/1941 og 1. mgr. 24. gr. laga nr. 58/1954. Hins vegar var af gögnum málsins ljóst, að Á hafði verið við aksturinn svo miður sín, að refs- vert var samkvæmt 3. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Þá braut Á með gálausum akstri gegn 1. mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. sömu laga. Refsing ákveðin kr. 2000,00 sekt, til vara 15 daga varðhald. Samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 var Á sviptur ökuleyfi ævilangt, en hann hafði með dómi 12. jan. 1954 verið dæmdur áður til greiðslu kr. 1000,00 sektar og sviptur ökuleyfi í sex mánuði fyrir brot á áfengis- lögum og bifreiðalögum 544
- Hinn 28. sept. 1955, kl. 6 að kveldi, ók K bifreiðinni M 37 á brott frá Þverárrétt í Borgarfirði. Nefnd bifreið var hálfkassa- bíll með rými fyrir 10 farþega, en í téð skipti voru farþeg- arnir 9. Á palli bifreiðarinnar voru 20 sauðkindur. K ók með allt að 30 km hraða að ætlan vitna, en enginn hraðamælir var

í bifreiðinni. Er komið var nokkurn spöl frá réttinni, liggur vegurinn, sem er ruddur vegur, tæpt á hárrí melbrún með nokkrum hliðarhalla, og var ytri brún vegarins, sem liggur í brekkubrúninni, mjög laus. Allan þenna dag hafði verið mikil rigning. Vegurinn var því mjög blautur, en sökum hliðarhallans á honum, voru eigi pollar á honum, vilpur né slörk. M 37 mætti bifreiðinni M 145 á melbrúninni. Kvaðst K þá hafa dregið úr ferð sinni, en eigi vera viss um, að hann hafi skipt um ganghraðastig, og síðan vikið til vinstri út á melinn. Þá er K var kominn fram hjá M 145, ætlaði hann að sveigja inn á veginn aftur, en bifreiðin rann þá yfir veginn, og fóru hægri hjólin fyrst út af veginum. Rann bifreiðin þannig um 13 metra, án þess að K tækist að koma henni upp á veginn, og valt síðan niður brekkuna nokkrar veltur og stöðvaðist á hvolfi í mýri fyrir neðan brekkuna, um 35 metra frá þeim stað, er henni hvolfdi. K og tveir menn komust út úr bifreiðinni, en hinir 7 lágu undir henni. Rétt á eftir komu allmargir menn til, og tókst þá að velta bifreiðinni ofan af mönnunum. Tveir þeirra höfðu farizt, þriðji farþeginn var með stórt svöðusár á höfði og hefur síðan að dómi læknis „sýnt æ meiri andleg örku“ sem ætla má, að standi í sambandi við slysið“. Sá fjórði var með sár á höfði og rifbrotinn. Hinn fimmti var rifbrotinn og marinn. Hinn sjötti í yfirliði. Aðrir farþegar voru marðir og með smáskráum. Farþegar, að hinum þremur fyrstu frátöldum, náðu sér eftir vonum að vætti læknis. Bifreiðaeftirlitsmaður athugaði bifreiðina, einn sér hemla hennar, og stýrisgang hennar ásamt tveimur bifvélaþvirkjum. Virtist hún hafa verið nokkurn veginn í lagi. K var ljóst, að vegurinn á brekkubrúninni var mjög varasamur. Hann hafði meðferðis 9 farþega og lausan sauðfjénað á palli bifreiðarinnar. Orsakir slyssins mátti rekja til þess, að hann hafi ekið of tæpt og of hratt á brekkubrúninni og lent við það í hinni lausu möl, sem þar var. Með atferli sínu varð K sekur við 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940, 9. gr. og 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og svo við 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. laga nr. 24/1941. Var refsing hans ákveðin kr. 5000.00 sekt, til vara 35 daga varðhald. Hann var sviptur ökuréttindum ævilangt. Einn dómari Hæstaréttar vildi dæma K 60 daga varðhald 476

M og F, sem heima áttu H-gerði 80, sáu jeppa staðnæmast fyrir utan hús sitt og mann, sem síðar reyndist vera J, ganga meðfram honum. Var J mjög reikull í spori. Töldu vitni þessi hann ölvaðan. Með J var K, er bjó H-gerði 80, og kona. J ók nokkru síðar brott. M kærði þetta til lögreglu, og fóru lögreglumenn heim til J. Var aflvél bifreiðar hans heit. J var með augljós ölvunareinkenni. Blóð hans reyndist

geyma 1,69% af vínanda. K sagðist hafa keypt þetta kveld 1 flösku af hvannarótarbrennivíni og hafi þeir J farið með hana á tiltekna skrifstofu og setið yfir henni um 1½ klukkutíma. K bar í upphafi, að J hafi neytt vínsins með honum og komið lítills háttar undir áhrif áfengis, en síðar fyrir dómi vildi K halda því fram, að hann hefði eigi tekið eftir því, hvort J hafi neytt vínsins. Ræstingarkonan Á kvaðst hafa séð þá báða, J og K, drekka og staðhæfði, að J hefði verið með áhrifum áfengis, enda hafi hann verið skrafhreyfari en hann átti vanda til. J ók þeim Á og K heim til K að H-gerði 80 og dvaldist þar nokkra stund, en eigi var borið vætti um drykkju J þar. J neitaði að hafa drukkið á skrifstofunni eða heima hjá K, en vera kunni, að hann hafi látizt dreypa eitthvað á flöskunni. Hann kvaðst hins vegar hafa drukkið um það bil ½ úr flösku, er hann kom heim til sín. Fram kominn vætti, dvöl J á skrifstofunni yfir víni og önnur gögn þóttu veita sönnun fyrir því, að J hefði verið með áfengisáhrifum í umrætt sinn. Varðaði brot hans við 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 2. mgr. 4. gr., sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og var refsingin ákveðin 1500,00 kr. sekt til ríkissjóðs, til vara 10 daga varðhald og ökuleyfis-svipting 6 mánuði 586

Blóðtaka.

Sjá bifreiðar.

V ók bíl sínum og festi hann í fönn. Tveir lögreglumenn, sem komu að, báru, að hann hefði verið með áhrifum áfengis. V og tvö önnur vitni báru, að hann hefði komið frá vín-drykkju og verið eitthvað með áhrifum. V neitaði að láta blóðpróf fram fara, og varð eigi af því. Talið var sannað, að V hefði ekið með áhrifum áfengis. 107

Bókagjöf. Sjá gjafir.

Bókhald.

S rak heildsölu samkvæmt stórsöluleyfi frá 16. júlí 1943, en hélt ekkert bókhald. Þetta atferli varðaði hann við 262. gr. laga nr. 19/1940 og 1. sbr. 2. gr. laga nr. 62/1938. Refsað samkvæmt 20. sbr. 19. gr. sömu laga 628

K fékk smásöluleyfi 23. nóv. 1951 og heildsöluleyfi 10. sept. 1952. Hann hélt eigi lögskyldar bækur yfir viðskipti áranna 1953 og 1955 og bókhaldi yfir viðskipti ársins 1954 var áfátt. Hann hélt mestum hluta viðskipta sinna utan við bókhaldið. Brot hans varðaði við 262. gr. laga nr. 19/1940 og 1. sbr. 2. gr.

laga nr. 62/1938. Refsað var samkvæmt 20. gr. sbr. 19. gr.
sömu laga 628

Borgararéttindi.

- F** stal peningaveski úr vasa manns. F hafði margsinnis áður verið refsað fyrir þjófnað og önnur brot, einkum brot gegn áfengislögum og lögreglusamþykkt. Honum var nú auk fangelsisrefsingar dæmd svipting kosningarréttar og kjörgengis til opinberra starfa og annarra almennra kosninga .. 71
- A** var dæmd refsing samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940, en hann var eigi sviptur kosningarrétti og kjörgengi til opinberra starfa og almennra kosninga, þar sem þess var eigi krafizt í ákæruskjali 117

Botnvörpuveiði. Sjá fiskveiðibrot.

Dagsektir.

- V**, eiganda neðstu hæðar húss, og **L**, leigutaka þeirrar hæðar, dæmt samkvæmt kröfu eiganda efri hæðar skylt in solidum að fylla með steinsteypu upp í dyraop, sem þau höfðu brotið á forstofuvegg hússins að anddyri efri hæðar og rishæðar, og koma veggnum og anddyrinu í samt lag sem áður að viðlögðum 100 króna dagsektum, sem renna skyldu til gagnaðiljanna, en fullnægingarfrestur skyldunnar var ákveðinn 30 dagar frá birtingu dómsins 514
- Manni** dæmt að skila bókaþjóf að viðlögðum 100 króna dagsektum, ef ýmsum skilyrðum væri fullnægt 607

Dánarbætur.

Hinn 5. sept. 1954, kl. 3.15 að nóttu, ók **S** áætlanarbifreið niður í lægðina við hraunbrún hjá Engidal á leið til Hafnarfjarðar. Skemmtun var þar nýlokið og mannaferð um veginn. Kyrrstæð bifreið með björtum ljósum sneri gegnt **S** þar í brekkunni. Er **S** hafði ekið fram hjá bifreiðinni, kom **M** hratandi, drukkinn, á móti **S**, varð fyrir bifreið hans og beið þegar bana. Við krufningu á líki **M** reyndist blóð hans geyma 2,08% áfengismagn. Þá er bifreið **S** var reynd og ekið með 25—30 enskra mílna hraða, stöðvaðist hún á 9 metrum við beitingu fóthemla, en eigi markaði þá fyrir hemlaförum eftir framhjóln. Ljósín að framan vísuðu skakkt, þ. e. fyrir hægri akstur. Flauta og hraðamælir voru óvirk. Talið var, að **S** hefði ekið óvarlega, einkum þar sem bifreiðin var eigi í fullu lagi, mannaferð var um veginn og myrkur á. **M** hagaði sér og gálauslega. Sök var talin hálf hvors aðilja. **M** var fæddur 28. júní 1923 og hafði stundað sjómennsku.

Frá því 1950 var hann heitbundinn L, sem fædd var 17. júní 1932. Þau áttu tvö börn, B, fæddan 28. sept. 1951, og A, fædda 4. marz 1954. Með tilvísun til þess, að þau höfðu búið saman síðan 1951, heimili þeirra verið á framfæri M, þau nýlega hringtrúlofuð og höfðu gert ítrekaðar tilraunir til að ná í íbúð með hjúskap fyrir augum, var L talin eiga rétt til bóta fyrir missi framfæranda samkvæmt 2. mgr. 264. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 58. gr. laga um almannatryggingar, en þar sem sambandi þeirra varð eigi jafnað til hjúskapar, þóttu bætur til hennar fyrir röskun á stöðu og högum hæfilega ákveðnar kr. 60.000,00. Börnin höfðu notið óafturkræfs styrks samkvæmt lögum um almannatryggingar frá næstu mánaðamótum eftir slysið, og eiga þær greiðslur að haldast til 16 ára aldurs þeirra. Barninu B voru dæmdar kr. 24.000,00 og barninu A kr. 26.000,00 .. 158

Aðfaranótt 15. ágúst 1954, um kl. 1.30, ók Ó í bifreið föður síns S austur Miklubraut í Rvík. Hann ók að sjálfs sín sögn og eins vitnis hægt, eigi yfir 20 km, og að dómi annars vitnis á 25—30 km. Í nánd við Reykjahlíð, sem er hliðargata til suðurs, birtist H skyndilega í ljósgeisla bifreiðarinnar, varð fyrir henni og hlaut opið beinbrot um neðri hluta hægri fótleggjar. H var dökkklæddur. Svo mælt í dómi, að Ó hafi ekið of hratt eftir ástæðum og eigi sýnt þá aðgæzlu, sem skylt var. Var hann því talinn eiga meginsök á slysinu. H gekk eigi eftir hinum afmarkaða gangstíg, sem var á Miklubraut sunnanverðri, heldur eftir akbrautinni norðanverðri og nokkuð inni á henni, en gata þessi er mikil umferðargata og er illa lýst að norðanverðu. Hann gekk undan umferðinni og kvaðst ekki hafa veitt því eftirtekt, að bifreið kom á eftir honum, enda var hann að sjálfs sín sögn með áhrifum áfengis, en þó ekki svo ölvaður, að hann „slagaði“. Vitni voru eigi á eitt sátt um, hvort H hafi verið með áhrifum víns. Var H einnig talinn hafa átt nokkra sök á slysinu. Þótti hæfilegt að skipta sök þannig, að leggja $\frac{1}{2}$ hluta hennar á Ó og $\frac{1}{2}$ á H. Tveir dómendur Hæstaréttar vildu leggja alla sökina á Ó. H fékk þegar 28. ágúst klínisk einkenni blóðtappa, og aðfaranótt 23. jan. 1955 dó hann af völdum hans. Taldi Læknaráð allar líkur benda til þess, að blóðtappinn, sem H lézt af, hafi átt rót sína að rekja til slyssins. H var 46 ára, er hann andaðist. Kona hans (K) var þá 44 ára. K höfðaði mál til dánarbóta á hendur eiganda bifreiðarinnar S. Tryggingafræðingur reiknaði, að H og K hefðu notið að jöfnu tekna af vinnu H, meðan bæði lifðu. Tap K við fráfall H fann tryggingafræðingurinn með því að margfalda helming vinnutekna H með lífrentu fyrir tvö líf, þar sem reiknað er með starfhæfu lífi fyrir mann-

inn. Verðmæti þetta taldi hann kr. 282.313,00. Með sama hætti taldi tryggingafræðingurinn, að H hefði notið hálfra vinnutekna K, en verðmæti þetta taldi hann 102.757,00. Þetta verðmæti losnaði við dauða H, og bar því að draga það frá fyrrnefndu tölunni. Hluti K af skiru atvinnutjóni reiknaðist þannig kr. 179.556,00. Hér við bættist helmingur af atvinnutjóni frá slysdegi og til andlátsdags H, sem K mat á kr. 3.212,73, og svo áætlað tjón á yfirvinnutekjum í banalegunni, er K taldi kr. 3.730,40. Hæstiréttur mat þá þrjá kröfuliði, er taldir voru, á samtals kr. 150.000,00. H var starfsmaður á skattstofunni og hafði verið félagi í lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins frá 1. okt. 1951. K fékk því eigi lífeyri úr sjóðnum, heldur aðeins endurgreidd iðgjöld án vaxta. K voru reiknaðar kr. 45.000,00 fyrir missi á ekkjulífeyri og fyrir röskun á stöðu og högum og svo kr. 1450,00 vegna álitsgerða í málinu. Voru K dæmdir $\frac{1}{2}$ hlutar þessara fjárhæða allra, kr. 157.160,00 ásamt vöxtum 393

Dánargjafir. Sjá gjafir.

Dómarar.

- Fundið að því, að héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast að heitfesta vitni og kveða á um málskostnað 11
- A var sóttur til sakar m. a. fyrir brot gegn 217. gr. laga nr. 19/1940. Héraðsdómari hafði eigi lagt dóm á þetta ákæruatriði. Þá hafði héraðsdómari látið undan falla nauðsynlega rannsókn á tjóni B, sem A hafði veitt að, einkum er varðaði tiltekna liði skaðabótakröfu hans sbr. 145. gr. laga nr. 27/1951. Að svo vöxnu máli varð að ómerkja héraðsdóminn og vísa málinu heim í hérað 16
- Sagt að héraðsdómari hefði átt að leiðbeina umboðsmanni sóknaraðilja, sem var ólöglærður, um kröfugerð af sinni hálfu í málinu, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936, og enn fremur hefði hann átt á fyrsta dómþingi, er ólöglærður maður kom fyrir dóm af hálfu varnaraðilja, að leiðbeina honum um að afla gagna fyrir kröfu sinni og fjárhæð hennar 140
- Lögreglu var tilkynnt, að bifreið K hefði ekið aftan á aðra bifreið, sem var kyrrstæð á götu, og að rétt á eftir hefði miðaldra kona, sem verið hefði með áhrifum áfengis eftir göngulagi og látbragði að dæma, sézt halda í átt til heimilis K. Lögreglumenn fóru heim til K og töldu hana vera með áhrifum áfengis. K neitaði að hlýða skipun þeirra um að fara með þeim á lögreglustöðina til yfirheyrslu. Fulltrúi lögreglustjóra, sem lögreglumennirnir settu sig í samband við, hringdi til dómara, skýrði honum frá málavöxtum og spurði hann, hvað gera skyldi. Dómarinn, fulltrúi sakadómarans í

Reykjavík, taldi rétt, að K yrði flutt á lögreglustöðina og að eigi þyrfti í því skyni að kveða upp úrskurð. Hafði dómariinn síðan eigi meiri afskipti af málinu að því sinni. Í máli ákærvaldsins á hendur K krafðist verjandi hennar, að nefndur dómari viki sæti, þar sem handtaka K hefði verið ólögleg og afskipti dómarans af hinni ólöglegu handtöku væru þess eðlis, að þau kynnu að hafa áhrif á hann sem dómara K í óvil. Dómariinn lýsti því í úrskurði, að hann hefði eigi með nefndum aðgerðum gert sig óhæfan til að fara með málið, sbr. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 27/1951, sbr. 36. gr. laga nr. 85/1936. Dómsmálaráðuneytið leyfði kæru á úrskurðinum, sbr. 171. gr. laga nr. 27/1951. Hæstiréttur staðfesti, að héraðsdómari skyldi eigi víkja sæti 348

Fundið að því, að héraðsdómari nefndi frávísunardóm úrskurð 595

Dómar og úrskurðir. Sjá réttarfar.

Dómstólar. Sjá réttarfar.

Eftirgrennslan brota.

Lögreglumenn gera uppdrátt af stað, þar sem umferðarslys varð 1
 Lögreglumaður gerir uppdrátt af stað, þar sem umferðarslys
 varð, og reynir bifreið, sem barn varð fyrir. Hreppstjóri lýsir
 hemlaförum á slysstað 11
 Lögreglumenn gera uppdrátt af stað, þar sem umferðarslys
 varð, og láta taka þar ljósmyndir 38
 Lögreglumaður gerir uppdrátt af stað, þar sem árekstur varð
 milli bifreiða, og sýndi stöðu bifreiðanna eftir áreksturinn 300

Eiður.

Fundið að því, að héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast
 að heitfesta vitni 11

Eignarréttur.

E var framkvæmdastjóri og aðalhluthafi h/f S, sem var eigandi v/s Sæfara. A, er var mágur E, lét í té dýptarmæli að áskildum eignarrétti, unz að fullu væri greiddur, og var hann látinn í skipið hinn 25. okt. 1945. Á uppboði á skipinu 25. febr. 1946 keypti E það fyrir hönd dóttur sinnar, en dýptarmælirinn var eigi boðinn upp. B og C tóku skipið á leigu til síldveiða á júní 1947 með leigusamningi, er Útvegsbankinn á Akureyri gerði við þá samkvæmt umboði E. Eigi var í þeim samningi minnst á dýptarmælirinn. Hinn 30. júlí 1947 fórst skipið og staðhæfði A, að dýptarmælirinn hefði alltaf fylgt því og farizt með því. Þeir B og C höfðu vátryggt dýptarmæli í skipinu og veitt viðtöku vátryggingarfé fyrir

hann. Þeir gátu eigi leitt líkur að því, að þar hefði verið um annan dýptarmæli að tefla en þann, er A hafði lagt skipinu til. Bar því B og C að halda sérgreindu vátryggingarfé því, er þeir fengu fyrir dýptarmælinn, og greiða A það, og að svo vöxnu máli, fyrntist krafa A á hendur þeim eigi samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905 94

F keypti efri hæð og Þ neðri hæð húss með kaupsamningi 10. júní 1947 og afsölum 11. des. s. á. Í kaupsamningi F sagði, að kaup hans tæki yfir efri hæð og ris hússins ásamt hálfu þvottahúsi og hálfum miðstöðvarklefa, hálfum miðstöðvarkatli og svo 16/25 eignarlóðar, en í kaupsamningi Þ var svo ákveðið, að kaup hans tæki til neðri hæðar, að undanskildu hálfu þvottahúsi, hálfum miðstöðvarklefa og hálfum miðstöðvarkatli, og svo $\frac{1}{25}$ eignarlóðar. Á húsinu voru tvær útidyr á norðurvegg. Um hinar vestari var inngangur til efri hæðar, en um hinar eystri til neðri hæðar og svo til þvottaherbergis og miðstöðvarklefa um geymsluherbergi, en í geymsluherberginu var raftafla hússins. F og fólk hans gekk um eystri útidyrnar til þvottahúss og miðstöðvarklefa, frá því F fluttist í húsið 1947, enda eigi um aðra leið að velja. En í ágúst eða sept. 1954 múraði Þ, eigandi neðri hæðar, upp í útidyr þessar og gerði jafnframt nýjar útidyr fyrir neðri hæð á austurhlið hússins. Hinn 21. júlí 1954 tilkynnti Þ, að hann hygðist flytja útidyr neðri hæðar og vildi eigi leyfa F för um hinar nýju útidyr og gang, nema um endurgjald semdist. Þessu mótmælti F. Þ stakk þá upp á því, að þeir settu upp og kostuðu að hálfu hvor sérstakar útidyr á þvottahúsið, en F synjaði. Hann hafði hins vegar eigi á móti sérstökum inngangi í þvottahúsið og miðstöðvarklefan, ef sá inngangur yrði eigi verri en hinn, er hann hafði áður notað, og yrði gerður honum að kostnaðarlausu. F og hans fólk gekk síðan um hinar nýju útidyr á austurhlið hússins, unz Þ fyrst munnlega og síðan með bréfi 28. júní 1956 bannaði F umferð um þær. Hinn 25. júlí 1956 sneri F sér til bæjarfógeta og krafðist þess, að honum yrði með beinni fógetagerð veittur aðgangur um téðar útidyr. Þ taldi, að við húskaupin hefði engin umferðarkvöð verið lögð á sig í þágu F. Seljandi hússins bar fyrir dómi, að bæði F og Þ hefðu rætt það og vitað, að F fékk rétt til inngöngu um neðri hæðina að þvotta- og miðstöðvarklefa. Var í dómi talið augljóst mál, að F hefði slíkan rétt, þótt hans væri eigi sérstaklega getið í kaupsamningi, þar sem eigi var um annan aðgang að þvottahúsi, miðstöðvarklefa og raftöflu að tefla. Krafan um innsetningu var því tekin til greina 189

P seldi S bifreið í maí 1948 fyrir kr. 41.000,00. Í afsali 14. s. m. lýsti P því, að kaupverðið væri greitt og að engar kvaðir

hvíldu á bifreiðinni. Í bifreiðinni var gjaldmælir. Sumarið 1952 varð S að skila bifreiðarstjórafélaginu H gjaldmælinum, þar sem P hafði leigt hann af H 22. okt. 1947. S sagðist hafa verið í þeirri trú við kaup bifreiðarinnar, að gjaldmælirinn fylgdi henni, og krafði P um andvirði hans. P kvaðst einungis hafa lánað S mælinn um mánaðartíma og S hafi vitað að gjaldmælar væru eigi eign bifreiðarstjóra. J, sem milligöngu hafði um kaup aðilja, bar fyrir dómi, að hann hefði tjáð S, að P ætti eigi mælinn. Vottorðsgjafinn B, sem var með S, er hann reyndi bifreiðina fyrir kaupin, varð þess eigi var, að P minntist á, að gjaldmælirinn væri undanskilinn kaupum. Vottorðsgjafinn V, er fylgdist með kaupunum, heyrði eigi annað en gjaldmælirinn væri innifalinn í þeim. Lögfræðingur sá, sem ritaði samninginn um bifreiðakaupin, kvaðst ekki minnast þess, að neitt bæri á góma um gjaldmælinn, en taldi ólíklegt, að hann hefði ekki látið þess getið í kaupsamningnum, ef gjaldmælirinn hefði ekki átt að fylgja með í kaupunum, en í kaupsamningnum var tekið fram, að bifreiðinni skyldu fylgja tveir varahjólbarðar á felgum, ýmis áhöld og benzínskammtur fyrir bifreiðar. Svo var mælt í dómi, að P hefði ekki fært nægilegar sönnur að því gegn mótmælum S, að S hefði verið það kunnugt, að gjaldmælirinn skyldi ekki fylgja í kaupunum. P taldi sér eigi skylt að greiða hærri fjárhæð en sem svaraði verði gjaldmæla á þeim tíma, er kaupin fóru fram. Krafa S var tekin til greina að fullu 226

G átti einn lóð þá, sem nú er nr. 80 við Laugaveg. Hann gerði hinn 7. ágúst 1928 samning við konuna S um, að þau reistu hús á lóðinni, sem skyldi vera tvær hæðir og ris. Lóðin skyldi verða óskipt sameign þeirra án sérstaks gagngjalds af hendi S, en kostnað af reisu hússins skyldu þau bera að hálfu hvort. G skyldi hafa afnot efri hæðar, en S neðri hæðar. Afnot af rishæð skyldu þau bæði hafa, meðan S ætti og notaði neðri hæð, en yrði annar en S eigandi eða notandi að neðri hæð, skyldu honum vera óheimil afnot af rishæð nema með samþykki G. Forkaupsréttur var hvoru þeirra áskilinn af hins húshluta. Ef S vildi innanbúa sölubúðir á neðstu hæð, skyldi hún ein bera kostnað af því. Upphaflega var gengið frá meginhluta neðri hæðar hússins sem verzlunarhúsnæði og rekin þar verzlun. Er aðiljar höfðu átt hús ið saman mörg ár, andaðist S, og hlaut konan V húshluta S í arf eftir hana samkvæmt arfleiðsluskrá. V leigði síðan L neðstu hæð hússins, og tók hann að reka þar veitingasölu. Hann gerði þær breytingar helztar á húsnæðinu, að hann tók burt vegg, er skipt hafði í tvennt húsrými því, er að Laugavegi snýr, og braut gat á vegg milli húsrýmis neðstu

hæðar og forstofu inn af vesturdyrum hússins, en vesturanddyrið veitti aðgang að stiga, efri hæð og rishæð. Virtist ætlun L að fá um hinar fyrirhuguðu dyr aðgang að vesturanddyri, salerni þar og svo rishæð. Talið var, að V, erfingi S, væri bundin við samning þeirra G og S frá 7. ágúst 1928 og að G og síðar erfingjar hans hefðu einkarétt til afnota af vesturanddyri hússins og svo gangi þar inn af, vatnssalerni í ganginum, stiga og háalofti. Samkvæmt kröfu var þeim V og L dæmt skylt in solidum að fylla með steinsteypu upp í dyraop það, sem þau höfðu brotið á forstofuvegg hússins, og koma veggnum og ganginum í samt lag, sem áður var, að viðlögðum 100 kr. dagsektum, er renna skyldu til erfingja G, en fullnægingarfrestur skyldunnar var ákveðinn 30 dagar frá birtingu dómsins. Í téðum samningi frá 7. ágúst 1928 var gert ráð fyrir, að sölubúðir yrðu á neðri hæð hússins, enda er húsið við eina aðalviðskiptagötu, og eigi var þar bann við veitingasölu. Að svo vöxnu máli þótti eigi rétt að dæma þeim V og L óheimilt að reka veitingar á neðstu hæð án tillits til umgengni og hóbýlahátta. Var krafa G og erfingja hans um þetta því eigi tekin til greina. Eigi var talið, að V og L hefðu gengið á rétt G og erfingja hans með niðurrifi skilveggjar á neðstu hæð. Kröfur um, að veggur þessi yrði aftur upp settur, voru því eigi til greina teknar 514

Húsið nr. 1 við Kjartansgötu í Rvík er kjallari, tvær hæðir og ris og var byggt 1945. A keypti 1. hæð þess 15. des. 1950 ásamt geymslu undir kjallarastiga og svo miðstöðvarherbergi og leigulóðarréttindum að $\frac{1}{2}$ hluta. S keypti 15. des. 1952 og samkvæmt afsali 16. maí 1953 efri hæð og rishæð ásamt m. a. 50% sameiginlegra þæginda í kjallara af þvottahúsi og miðstöðvarherbergi. Þ keypti í febrúar 1953 og samkvæmt afsali 30. apríl 1954 íbúð í kjallara, tvö herbergi og eldhús með m. a. aðgang að þvottahúsi og miðstöðvarherbergi. Þá er öll kaupin voru gerð, var forstofan í kjallaranum óhólfuð sundur. Útidyr voru vestan á kjallaranum undir skyggni. Er komið var inn í kjallarann, voru stigagöng upp á hæðirnar fyrir ofan hægra megin og svo þvottahús. Vinstra megin við forstofuna var miðstöðvarherbergið, sem náði nokkuð inn í húsið. Þar sem herbergi þessu lauk inni í húsinu, breikkaði forstofan til norðurs sem svaraði breidd miðstöðvarherbergisins. Á austurhlið miðstöðvarherbergisins voru dyr inn í forstofu kjallarans. Tvennar dyr voru á forstofu þessari til austurs inn í íbúð kjallarans og tvær til norðurs inn í eldhús og salerni. Í marz 1953 gerði Þ í fjarveru og forboði A, en með samþykki S breytingar á kjallaranum. Hann setti skilvegg í framhaldi af suðurvegg miðstöðvarherbergisins og að austurveggnum, og myndaðist þá

fyrir innan skilvegginn innri forstofa kjallaraíbúðarinnar á breidd við miðstöðvarherbergið. Þ tók af dyrnar að miðstöðvarherberginu, sem lentu inni í innri forstofunni, en setti í þeirra stað dyr á miðstöðvarherbergið utan húss, rétt við dyr kjallarans. A krafðist dóms á hendur Þ um að breyta kjallaranum í fyrra horf, en matsmenn mátu kostnað af því kr. 1730,00. Kröfur A voru eigi teknar til greina, þar sem bót þótti mikil að breytingunni fyrir Þ, en óþægindi eigi mikil fyrir A. Tveir dómendur Hæstaréttar vildu dæma Þ til að setja aftur hinar fyrri dyr á miðstöðvarherbergið, þar sem Þ hefði eigi haft heimild til að breyta sameiginlegri eign á þann hátt, sem hann gerði í forboði A 708

J seldi P hinn 21. júní 1954 að þremur fimmtu hlutum: húsgrunn með lóðarréttindum nr. 36 við Hringbraut í Hafnarfirði, kjallaraflötu með tilheyrandi leiðslum og rétti til að reisa aðra hæð húss og rishæð og verða sameigandi að hálfu að þvottahúsi á neðri hæð, en hús skyldu þeir J og P reisa þar saman. P fól E, föður J, að reisa sinn hluta hússins með verksamningi sama dag fyrir kr. 90.000,00. E gerði geymslu undir útidyratröppum, en tröppur þessar voru einungis notaðar af íbúum efri hæðar, þar sem inn í neðri hæð er gengið af jafnsléttu. Með afsali 27. júní 1956 seldi J kaupandanum M neðri hæð hússins, og var fram tekið í afsalinu, að í kaupunum fylgi með geymsla undir útitröppum og neðri hæðin sé tveir fimmtu hússins. P höfðaði mál og krafðist þess, að geymslan yrði dæmd sín eign, þar sem sínar útidyratröppur hefðu verið notaðar við smíð geymslunnar, en í samningum aðilja um húskaupin og hússmið var eigi á slíka geymslu minnzt. Eigi var leidd sönnun að því, að P hefði einn borið kostnað af smíð geymslunnar. Var því við það miðað, að P hefði kostað smíð sjálfra trappanna, er mynda þak geymslunnar, en að P og J hafi borið kostnað af gerð á gólfi og veggjum geymslunnar. Samkvæmt þessu og þar sem eigi var um það samið, í hvers hlut geymslan skyldi falla, varð að telja hana sameign P og M, sem var réttartaki J, þannig að hvor þeirra ætti helming hennar 727

Eignarupptaka. Sjá upptaka eignar.

Embættismenn. Sjá yfirvöld.

Endurheimta. Sjá einnig kaup og sala.

G skipamiðlari sótti ríkissjóð til endurgreiðslu af hluta á sölu-skatti, sem á hann hafði verið lagður árin 1950, 1951 og 1952. Hann féllst á, að sér bæri að greiða skatt þenna af

farmgjöldum fyrir timbur og sement, en eigi af „klareringu o. fl.“ né erlendum umboðslaunum. Það var talið óyggjandi, að það, sem G nefndi „klareringu o. fl.“, voru afgreiðslugjöld, sem fallið hefðu undir ákvæði 41. gr. laga nr. 128/1947 og verið söluskattskyld samkvæmt þeim, og var talið, að lög nr. 100/1948 hefðu eigi þegið slík gjöld undan söluskatti og að G hefði réttilega greitt söluskatt af viðskiptaveltu sinni að þessu leyti. Öðru máli gegndi um umboðslaun G, sem voru þóknun til hans fyrir það, að flutningssamningar komust á fyrir hans atbeina. Þetta starf G var þess eðlis, að eigi þótti fært að fullyrða, að það væri vinna eða þjónusta í merkingu 22. gr. laga nr. 100/1948. Að svo vöxnu máli og þar sem af hálfu ríkissjóðs var eigi höfð uppi sú varnarástæða, að G hefði greitt án fyrirvara söluskattinn af umboðslauninum, var ríkissjóði dæmt að endurgreiða honum hann 314

A fékk afhentar á póstafgreiðslunni í Vestmannaeyjum ýmsar vörur, sem aðflutningsgjöld og söluskattur höfðu verið vanreiknuð af. Endurskoðunardeild Fjármálaráðuneytisins úrskurðaði, að A skyldi greiða vanreiknaðan toll og söluskatt að frádregnum tolli, sem hann hafði verið ofkrafinn um. Póstafgreiðslumaðurinn í Vestmannaeyjum, M, stóð Fjármálaráðuneyti skil á hinum vangreidda tolli og söluskatti, kr. 5.169,67, og gerði ráðstafanir til innheimtu fjárhæðarinnar hjá A með málssókn. Síðar tók þrotabú M við málssókninni. Á þeim tíma, er vörurnar voru tollafrgreiddar, var innflytjendum skömmtuð álagning á innfluttar vörur. Við verðútreikning vöru var tollur og söluskattur jafnan lagður til grundvallar. Ákvæðin um verðlag áttu að girða fyrir það, að A hlyti aukinn hagnað við sölu varnings þess, sem áður greinir, þótt hann væri vankrafinn um toll og söluskatt af honum að nokkru, og eigi voru líkur að því leiddar, að hann hefði haft slíkan hagnað. Þá var skekkjan í skattútreikningnum eigi svo stórfelld, að ætla megi, að hún hefði átt að vera A ljós. Þótti því eigi ástæður til að taka kröfur á hendur A um greiðslu hinna vanreiknuðu gjalda til greina 368

Erfðir. Sjá gjafir.

Farmflutningur.

H var eigandi og umráðamaður vörubifreiðar og stundaði akstur frá bifreiðastöð B. Eldur kom upp í farmi bifreiðarinnar, og skemmdist hann af eldi, án þess að vitað væri, að um sök H væri að tefla. Skyldutrygging bifreiðarinnar hrökk ekki til að bæta tjónið á farminum, og greiddi B einum farmeiganda kr. 8.000,00 úr eigin vasa, þar sem hann kvaðst hafa

skuldbundið sig til að sjá um, að bifreiðar, sem akstur stunduðu frá stöð hans, væru nægilega hátt tryggðar fyrir tjóni, er verða kynni á farmi í flutningum. B framkrafði síðan H um nefnda fjárhæð. Sagt í dómi, að varningurinn hafi spillzt, meðan hann var í flutningsvörzlum H, og H hafi eigi sannað, að bruninn hafi orðið, án þess mistökum hans eða vanrækslu væri um að kenna. Bar H því skaðabóta-ábyrgð á tjóni því, sem á varningnum varð, sbr. meginreglu í 147. gr. laga nr. 56/1914 og 18. gr. sbr. 20. gr., 1. mgr., laga nr. 41/1949. Þar sem H var ábyrgur vegna brunatjónsins og B innti skaðabæturnar af hendi í sambandi við fyrir-svar sitt fyrir H, átti B framkröfu á hendur H til greiðslu skaðabótanna

89

P gerði hinn 24. apríl 1954 farmsamning við Ú, útgerð skipsins L, um flutning á timbri frá Kotka í Finnlandi til tiltekinna hafna hér á landi. Í samningnum sagði, að ferming skyldi fara fram samkvæmt sérstökum fyrirmælum P. Skipstjórinn á L viðurkenndi, að hann hefði fengið í hendur fyrir-mæli farmsamningshafa P um búlkun farmsins sama dag, sem ferming hófst. Í fyrirmælum þessum var D talinn eigandi nokkurs hluta farmsins og svo lagt fyrir, að meirihluti af timbri D skyldi búlka í lest. Þrátt fyrir þetta var allt timbur D sett á þilfar, og spilltist sá hluti þess, sem í lest átti að fara, af ágjöf. P framseldi D batarétt sinn á Ú af þessum sökum. Höfðaði D síðan skaðabótamál á hendur Ú. Svo er mælt í dómi, að skipstjórinn á L hefði átt sem for-sjármaður farmsins, eftir að hann var á skip kominn, að láta fara eftir fyrirmælum P, sem í engu brutu gegn rétti Ú né farmsamningi, enda var eigi í ljós leitt, að vörusendandi eða viðtakandi farmskírteinis hafi haft heimild til að þiggja skipstjóra undan skyldum þessum. Ú bar ábyrgð á háttsemi skipstjóra og þeirra manna, sem störfuðu í þjónustu skipsins að búlkun farmsins. Var því rétt, að Ú bætti D tjón það, er hann beið vegna þess að fyrirmælunum var eigi hlýtt, en það nam samkvæmt mati dómkvaddra manna, er eigi var véfengt, kr. 35.465,00. Var D dæmt sjóveð í L fyrir þessari fjárhæð ásamt vöxtum og málskostnaði

330

Fasteignir. Sjá eignarréttur, kaup og sala, landamerkjамál, samningar og vettvangsmál.

Félag. Sjá hlutafélög.

Félagsdómur.

Bæði fyrir gildistöku laga nr. 80/1938 og eftir var sá háttur á hafður, að stofnaðar væru sérstakar deildir bifreiðarstjóra,

er óku sjálfir bifreiðum sínum, innan verkalyðsfélaga og síðar sjálfstæð félög. Sömdu deildir þessar eða félög við atvinnurekendur um kaup og kjör félagsmanna sinna. Hafa deilur út af slíkum samningum nokkrum sinnum verið lagðar til Félagsdóms samkvæmt lögum nr. 80/1938, án þess andmælum sætti. Vörubílstjórafélagið Valur, Akureyri, er slíkt félag. Taka má í félagið hvern þann bifreiðarstjóra á félagssvæðinu, sem á aðeins eina bifreið, enda hafi hann aðalatvinnu af að aka henni sjálfur. Trúnaðarmannaráð félagsins hefur vald til að taka ákvörðun um vinnustöðvun. Enginn getur sagt sig úr félaginu, eftir að tillaga um vinnustöðvun hefur komið fram á félagsfundi eða í trúnaðarmannaráði, unz það mál er útkljáð eða vinnustöðvun aflýst. Félagið er í Landssambandi vörubifreiðaeigenda, sem er í Alþýðusambandi Íslands, og getur enginn félagsmaður Vals sagt sig úr félaginu til þess að taka upp vinnu, sem félagsmenn í félögum innan nefnds Landssambands eða Alþýðusambands hafa lagt niður vegna deilu. Félagsmenn Vals stunda að vísu vinnu sína með tiltölulega dýru tæki, en starfsorka þeirra er bundin stjórn þess tækis og starfslaun þeirra að öllu falin í því endurgjaldi, sem þeir fá að jafnaði fyrir eigin þjónustu með tækinu. Kaup- og kjarasamningar, er Valur og atvinnurekandi höfðu gert með sér 13. sept. 1954 og 10. júní 1955, voru því taldir vera vinnusamningar milli stéttarfélags og atvinnurekanda í merkingu laga nr. 80/1938, og mál Vals á hendur atvinnurekandanum til úrlausnar um ætlað brot hans á 6. gr. þessarra samninga og skaðabótaskyldu var því réttilega lagt fyrir Félagsdóm samkvæmt 2. mgr. 44. gr. nefndra laga. Samkvæmt þessu var kröfu um frávísun frá Félagsdómi hrundið 185

Fiskveiðibrot.

Hinn 21. ágúst 1956 var varðskip á siglingu norður með Seley fyrir Austurlandi. Sást þá brezkur togari halda út og suður frá landi. Samkvæmt staðarákvörðun, sem gerð var kl. 20.50 og síðar var athuguð af skólastjóra Stýrimannaskólans, var togarinn 0,4 sm. fyrir innan fiskveiðimörkin. Skipstjóri togarans viðurkenndi, að hann hefði verið að veiðum, unz varðskipið staðnæmdest hjá honum kl. 21.21. Togarinn var 581,21 rúmlestir brúttó. Skipstjóranum var dæmd refsing samkvæmt 1. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. ennfremur 1. gr. laga nr. 4/1924, kr. 74.000,00 sekt til Landhelgisgíðs, en til vara 7 mánaða varðhald. Afli og veiðarfæri var gert upptækt 74

Hinn 1. júní 1956 var varðskip (V) á siglingu út Patreksfjarðarflóa grunnt með landi að vestanverðu. Er V var kl. 17.15

út af Ólafsvita, sást bátur í réttvísandi norður frá vitanum. Hélt hann í ca. suðaustur og fór hægt. Kl. 17.30 sneri báturinn til stjórnborðs og út um. Tók V nú að veita honum eftirför, en hann hraðaði siglingu sinni þá inn flóann. V setti upp stöðvunarmerki og skaut „lausu“ skoti. Staðnæmdist báturinn þá kl. 18.00 og V hjá honum. Er stýrimaður V kom um borð í bátinn, sá hann, að hlerar og bobbingar hans voru fægðir, veiðarfæri í bunka á þilfarinu, óleyst frá poka og lifandi steinbítur í honum auk tveggja eða þriggja kola. Skipstjóri bátsins jataði, að hann hefði verið að veiðum innan fiskveiðimarka á 19 faðma dýpi á miðum, sem kallast Legur. Kvaðst hann hafa togað þar í tuttugu mínútur. Tilgreindi skipstjóri bátsins mið veiðistaðarins, og merkti skipstjóri V þau eftir honum á uppdrátt. Reyndust þau 6,2 sm. innan fiskveiðimarkanna. Var sú staðarákvörðun yfirskoðuð af skólastjóra Stýrimannaskólans. Skipstjóra togbátsins, sem var 66 óskírar rúmlestir, var dæmd refsing samkvæmt 1. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. 1. gr. laga nr. 4/1924, kr. 74.000,00 sekt til Landhelgisjós, en til vara 40 daga varðhald. Afli og veiðarfæri gert upptækt

78

Hinn 12. apríl 1954, kl. 17.51, var gæzluflugvél yfir Ingólfshöfða. Belgiskur togari sást þá allnærri landi. Kl. 17.52 var flugvélin yfir togaranum, en hann var að toga með stjórnborðsvörpu í sjó. Gæzlumennirnir K og H gerðu kl. 17.54, kl. 17.58 og kl. 18.20 samtímis úr flugvélinni hornamælingar yfir togaranum, hvor með sínum sextant, til þriggja staða í landi, og reyndust staðirnir vera: Kl. 17.54 1,2 sm. innan fiskveiðimarka, kl. 17.58 0,9 sm. innan sömu marka og kl. 18.20 fyrir utan mörkin. Togarinn var að veiðum í landhelgi fram undir kl. 18.20. Um kl. 18.40 tók hann að sigla með fullri ferð á haf út. Flugvélin flaug yfir togaranum og kring um hann frá kl. 17.52, unz varðskip, er flugvélin kallaði til kl. 18.05 og hafði stöðugt samband við allan tímann, nálgadist togarann. Varðskipið, sem statt var við Hrolllaugseyjar, er kallið kom, sigldi eftir tilvísan flugvélarinnar. Kl. 21.40 var varðskipið komið svo nærri togaranum, að það dró upp stöðvunarmerki og skaut púðurskotum. Kl. 22.38 var skotið 8 púðurskotum, en togarinn skeytti því engu. Kl. 22.49 sigldi varðskipið að togaranum. Var margkallað til togarans, fyrst að nema staðar, en síðan viðvörðun um kúluskot. Ekkert hreif. Því næst var tekið að skjóta kúlum. Loks nam togarinn staðar kl. 23.16, er kúluskot hafði hitt hann. Var síðan haldið til hafnar með togarann. Skólastjóri Stýrimannaskólans hefur markað með staðarvísi á sjóuppdrátt staði togarans þannig:

Kl. 17.54 um 1,2 sm. innan fiskveiðimarkna, kl. 17.58 um 0,9 sm. innan marka og kl. 18.20 um fiskveiðimörkin. Við útreikning skólastjórans urðu staðirnir örlítið nær landi. Dómkvaddir menn mörkuðu á uppdrátt í stórum mælikvarða staðina svo: Kl. 17.54 1,41 sm. innan markanna, kl. 17.58 1,16 sm. innan markanna og kl. 18.20 0,19 sm. innan þeirra. Þeir prófuðu nákvæmni sextantmælinga úr flugvél með því að fljúga yfir kyrrstætt skip og vita á landi og bera niðurstöður af mælingu úr flugvélinni saman við mælingar, gerðar á skipinu og hnattstöðu vitans. Samkvæmt því má staðsetja skip með hornmælingum úr flugvél með 0,1—0,2 sm. nákvæmni. Þeir töldu, að Lómagnúpur, sem notaður var við staðarárkvörðanir málsins, en er eigi þríhyrningamælistaður, geti valdið skekkju í staðsetningunni, er nemur allt að 0,1 sm. Þeir sögðu, að skekkja í staðarárkvörðuninni ætti eigi að fara fram úr 0,3 sm. Innan þessara nákvæmnismarkna töldu þeir staðarárkvörðanirnar eiga að standa óhaggaðar. Talið var, að skipstjóra togarans, sem var að veiðum í landhelgi með flugvélinni yfir sér frá kl. 17.52 og fram undir kl. 18.20, hafi hlotið að vera ljóst, að flugvélin var gæzluflugvél og var að hefja aðgerðir gegn honum, enda hraðaði hann sér á haf út sem mest hann mátti. Þótti islenzk lögsaga taka til hans, þótt honum kunni eigi að hafa verið gefin formleg merki um að nema staðar, fyrr en hann var um það bil kominn út úr landhelginni, enda var honum veitt stöðug eftirför, unz varðskipið stöðvaði hann. Honum var dæmd 74.000 kr. sekt og 7 mánaða varðhald til vara samkvæmt 1. gr. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. 1. gr. laga nr. 4/1924. Afli og veiðarfæri var gert upptækt .. 176

Hinn 22. júlí 1953 var gæzluflugvél yfir Ingólfshöfða. Sást þá togari grunsamlega nærri landi, og var flogið að honum. Var hann að toga með stjórnborðsvörpu í sjó og hélt í suðaustlæga stefnu. Gæzlumaðurinn K og skipherrann Þ gerðu nú tvær staðarárkvörðanir yfir togaranum. Hin fyrri var framkvæmd kl. 20.35. Flaug flugvélin þá frá togaranum til lands í miðinu Hofsfjall ber um Salthöfða, og var um leið mældur tíminn, sem það flug tók. Reyndist staður togarans samkvæmt því um 2 sm. fyrir innan fiskveiðimörkin. Síðari staðarárkvörðunin var gerð kl. 20.45. Var staður togarans þá fundinn með tveimur staðarlínum, miði og láréttri hornmælingu. Sem mið voru notaðir tveir þríhyrningamælistaðir, Hofsfjall sem bakpunktur og Salthöfði sem forpunktur. Þríhyrningamerkin bar ekki nákvæmlega saman, en Þríhyrningamerkið á Hofsfjalli bar um sjálfan Salthöfðann. Skólastjóri Stýrimannaskólans hefur út af fyrir sig og

þrír dómkvaddir menn hafa út af fyrir sig markað á sjóuppdrátt staðarákvörðun togarans, er togaði í suðaustlæga stefnu, á tvennan hátt: Í fyrsta lagi þannig, að Þríhyrningamerkin ber saman í miðinu, og í öðru lagi þannig, að þríhyrningamerkið á Hofsfjalli beri um austurrætur Salthöfða, en það verður að telja yztu takmörk miðsins. Samkvæmt afmörkun skólastjórans, er fyrrnefndi staðurinn 1,5 sm. og hinn síðari 1,1 sm. innan marka, og samkvæmt afmörkun hinna dómkvöddu manna er fyrrnefndi staðurinn 2,0 sm. og hinn síðari 1,4 sm. innan markanna. Samkvæmt mælingu gæzlumanna hlaut togari ákærða að hafa verið milli þessara staða kl. 20.45. Hinir dómkvöddu menn töldu mismun þann, sem er á afmörkun þeirra og skólastjórans, stafa sennilega af mismunandi gerð sjókorta. Bæði skólastjórinn og hinir dómkvöddu menn töldu, að staðarákvörðun sú, sem gerð var með flugi til strandarinnar kl. 20.35, styðji niðurstöðu mælinganna kl. 20.45, þótt aðferðin kl. 20.35 sé eigi eins traust og aðferðir þær, sem notaðar voru við staðarákvörðunina kl. 20.45. Gæzlumaðurinn K og skipherrann Þ báru báðir fyrir dómi, að þeir hefðu auðveldlega greint númer togarans, sem verið hafi O 298, og togvira. Togari þessi, Van Dyck, O 298, 567,87 rúmllestir að stærð, kom til Vestmannaeyja 29. sept. 1953. D, sem verið hafði skipstjóri hans 22. júlí 1953, var nú stýrimaður hans. Með skírskotun til þess, að ekki kom til upptöku afla og veiðarfæra, var honum dæmd 80.000,00 kr. sekt og 7 mánaða varðhald til vara samkvæmt 1. gr. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. enn fremur 1. gr. laga nr. 4/1924 241

- I. Hinn 30. jan. 1953 var Landhelgisgæzlunni tilkynnt, að flugstjóri hjá Flugfélagi Íslands hefði staðið togarann O 297 að veiðum innan fiskveiðimarkna um það bil $1\frac{1}{4}$ sm. suðvestur af Nýja Ósi í Skaftafellssýslu. Gæzluflugvél var send á vettvang. Sama dag, kl. 16.10, var staður flugvélarinnar yfir nefndum togara ákvarðaður með kompásmiðun af Súlnatindi og hornmælingu milli Lómagnúps og Knappa í Öræfajökli, sem hvorttveggja eru þríhyrningamælistaðir. Kompásmiðunina framkvæmdi forstjóri Landhelgisgæzlunnar, en mælinguna þaulæfður mælingamaður. Samkvæmt bréfi forstjóra Landhelgisgæzlunnar til Dómsmálaráðuneytis 2. febrúar 1953 var togarinn að veiðum 3,8 sm. innan fiskveiðimarkanna. Skólastjóri Stýrimannaskólans hefur markað mælingarnar á sjókort, og reyndist staður togarans samkvæmt því um 4,3—4,4 sm. innan markanna. Þrír dómkvaddir menn hafa einnig markað staðinn á sjókort, og er hann eftir þeirri mökun um 4,4 sm innan marka.

Bæði skólastjórinn og hinir dómkvöddu menn drógu í sjó-kort hringferil, sem samsvarar horni því, sem mælt var, og liggur hann allur innan fiskveiðimarkanna. Þar sem hringferillinn er næst fiskveiðimörkunum, er fjarlægð hans frá þeim 1,5 sm. samkvæmt mörkun skólastjórans og 1,8 sm. samkvæmt mörkun hinna dómkvöddu manna. Sannað þótti, að togarinn hefði verið að veiðum innan fiskveiðimarkanna.

- II. Hinn 25. apríl 1953 var varðskipið Þór undan Skeiðarásandi. Kl. 11.47 sást togari bera innan við Ingólfshöfða. Kl. 12.10 var gerð staðarákvörðun og sett upp stöðvunarmerki. Hófst síðan eftirför, og var mörgum púðurskotum skotið og svo kúluskotum. Er komið var nálægt togaranum, var kallað til hans gegnum gjallarhorn að nema staðar. Hann stöðvaðist loks kl. 13.27. Var þetta Rubens O 297. Staðarákvarðanir varðsupsins voru og gerðar kl. 12.18, 12.31 og við togarann kl. 13.30. Skólastjóri Stýrimannaskólans í Rvík sér í lagi og þrír dómkvaddir menn sér í lagi hafa markað á sjókort stað varðsupsins kl. 12.10 nefndan dag og komið að raun um, að hann var allan dag innan fiskveiðimarkanna vestan Ingólfshöfða. Á þeim tíma var togarinn staddur landmegin við beina línu frá varðskipinu í Ingólfshöfða, og því einnig innan fiskveiðimarkanna. Hinir dómkvöddu menn segja í álitsgerð sinni, að þrátt fyrir það þótt mælingar varðsupsmanna kl. 12.18 nefndan dag sýni eigi nákvæmlega stöðu varðsupsins á þeim tíma, liggi hringferlar þeirra horna, sem þá voru mæld, allir innan fiskveiðimarkanna og sýni, að varðskipið hefur þá verið innan þeirra marka og togarinn einnig innan sömu marka, þar sem hann bar í Ingólfshöfða frá varðskipinu. Skipstjóri viðurkenndi einungis, að hann hefði verið að gera við botnvörpu og gera að fiski, er að honum var komið. Honum var einungis refsað fyrir það.
- III. Togarinn Rubens, O 297, var 523 brúttórúmllestir. Atferli það, er í I segir, varðaði skipstjórann við 1. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. enn fremur 1. gr. laga nr. 4/1924. Atferli hans, það er í II greinir, varðaði við 2. gr. laga nr. 5/1920. Með skírskotun til að eigi kom til upptöku afla og veiðarfæra vegna brots þess, er lýst var í II, var refsingin ákveðin kr. 100.000,00, til vara 9 mánaða varðhald 248
- I. Hinn 30. jan. 1953 var Landhelgisgæzlunni tilkynnt, að flugstjóri hjá Flugfélagi Íslands hefði staðið togarann O 298 að veiðum innan fiskveiðimarkanna um það bil 1¼ sm. suður af Hvalsíki í Skaftafellssýslu. Gæzluflugvél var send á vettvang. Sama dag, kl. 16.15, var staður flugvélarinnar yfir

nefndum togara ákvarðaður með tveimur kompásmiðunum, annarri af Lómagnúp og hinn af Súlnatindi, og svo með láréttri hornmælingu milli Lómagnúps og Knappa í Örefa-jökli, sem hvorttveggja eru þríhyrningamælistaðir. Kompás-miðunina framkvæmdi forstjóri Landhelgisgæzlunnar, en mælinguna þaulæfður mælingamaður. Samkvæmt bréfi for-stjóra Landhelgisgæzlunnar til Dómsmálaráðuneytisins 2. febrúar 1953 var togarinn að veiðum 3,8 sm. innan fiskveiði-markanna. Skólastjóri Stýrimannaskólans hefur markað mælingar gæzlumanna á sjóuppdrátt. Samkvæmt því liggur staðarlína hornmælingarinnar öll innan fiskveiðimarkanna, 2,2 sm. innan þeirra, þar sem hún er næst þeim, en kompás-miðanirnar, sem eiga að skera úr um það, hvar fyrrnefnd staðarlína togara ákærða var, sýna í sambandi við horn-mælinguna, að togarinn hefur verið 4,2—4,4 sm. innan fisk-veiðimarkanna. Sannað þótti, að togarinn hefði verið að veiðum innan fiskveiðimarkanna.

II. Hinn 3. sept. 1953 var m/b Íslendingur staddur í Miðnes-sjó. Sigldi hann þar að togara, sem var að veiðum, og setti dufl niður, þar sem togarinn hafði veitt, en áður hafði hann gert varðskipinu Sæbjörgu viðvart. Sagði skipstjóri að nafn togarans hefði verið O 298 Van Dyke, einn háseti kvað það Van Dyck, þriðji skipverjinn mundi, að nafn togarans byrjaði á Van og síðara orð á D, en fjórði skipverjinn mundi orðið Van. Varðskipið Sæbjörg gerði staðarákvörðun og taldi stað dulfs-ins 2,3 sm. innan fiskveiðimarka. Skipstjórinn á togaranum Van Dyck, er kyrrsettur var í Vestmannaeyjum 29. sept. 1953, mundi, að bátur hafði komið að togaranum 3. sept. s. á., þar sem hann hefði verið að veiðum við Reykjanes. Stýri-maður og bátsmaður togarans könnuðust einnig við það, en allir neituðu þeir samt sekt. Skólastjóri Stýrimanna-skólans markaði á sjóuppdrátt stað dulfsins eftir staðar-ákvörðun yfirmanna á Sæbjörgu, sem gerð hafði verið með tvöfaldri hornamælingu milli þriggja greinilegra mælistaða. Reyndist duflstaðurinn 2,0 sm innan fiskveiðimarkanna.

III. Togarinn Van Dyck, O 298, var 567,87 brúttó rúmlestir. Atferli það, er greinir í I og II, varðaði skipstjórann við 1. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. enn fremur 1. gr. laga nr. 4/1924 og 77. gr. laga nr. 19/1940. Var refsingin kr. 120.000,00 sekt, til vara 10 mánaða varðhald 318

Hinn 3. júlí 1955 mældi gæzluflugvél G, sem mönnuð var tveimur mælingamönnum Landhelgisgæzlunnar auk flugstjóra, staði sína yfir togaranum Van Dyck O 298. Reyndust stað-irnir skv. mörkun skólastjóra Stýrimannaskólans þessir: Staður, merktur II, mældur rétt eftir kl. 12.40, fundinn með

flugtíma frá Ingólfshöfða, flughraða og stefnu, um 1,7 sm. innan fiskveiðimarka.

Staður, merktur III, mældur kl. 13,20, fundinn með miði og hornamælingu, um 2,8 sm. innan fiskveiðimarka.

Staður, merktur IV, mældur kl. 13,30, fundinn á sama hátt og staður III, um 2,7 sm. innan fiskveiðimarka.

Staður, merktur V, mældur kl. 15,12, fundinn með tvöfaldri hornamælingu, um 1,5 sm. innan fiskveiðimarka.

Staður, merktur VI, mældur kl. 15,18, fundinn með tvöfaldri hornamælingu, um 1,2—1,3 sm. innan markanna.

Staður merktur VII, mældur kl. 15,26—15,30 með flugi að og frá Ingólfshöfða, varð eigi fundinn.

Staður, merktur VIII, mældur kl. 17,25, fundinn með tveimur hornamælingum, 2,9—3,00 sm. innan markanna.

Staður, merktur IX, mældur kl. 18,04, fundinn með tvöfaldri hornamælingu, um 2,2—2,3 sm. innan markanna.

Kl. 18.00 leysti gæzluflugvélin S gæzluflugvélina G af hólmi. S var mönnuð tveimur mælingamönnum auk flugstjóra.

Staður S kl. 18,20, fundinn með tveimur miðunum, var 1,6—1,7 sm innan fiskveiðimarka, en þá var togarinn nokkru

nær landi. Frá því G kom að togaranum, var hann að veiðum í landhelgi og þangað til nokkru eftir kl. 18,20. Kl. 22,00

hætti hann veiðum og hélt á mikilli ferð á haf út. Flugvélin S fylgdi honum eftir, unz varðskip kom á vettvang. Varðskipið Þór lagði af stað frá Vestmannaeyjum kl. 15,50 til

að elta togarann og sigldi eftir tilvísun flugvéla. Kl. 02,23 hinn 4. júlí var það komið á hlið við hann. Nam hann

staðar, eftir að varðskipið hafði skotið tveimur púðurskotum og einu kúluskoti. Skipstjóri togarans játaði, að hann

hefði af ráðnum hug verið að veiðum innan fiskveiðimarkanna. Eigi gat hann gengið þess dulinn, að gæzluflugvélar

voru þar að hefja aðgerðir gegn honum. Tók íslensk lögsaga því til hans. Van Dyck var 560 brúttó rúmllestir. Skipstjórinn

var brotlegur við 1. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951, sbr. 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. enn fremur

1. gr. laga nr. 4/1924. Refsingin var ákveðin kr. 74.000,00 sekt til Landhelgisjós, til vara 7 mánaða varðhald. Veiðar

arfæri, þar með taldir dragstrengir voru gerð upptæk 407

Hinn 19. apríl 1955, kl. 23,53, stöðvaði varðskipið Ægir togarann Cape Cleveland H 61 út af Ingólfshöfða, eftir að hafa

skotið að honum lausum púðurskotum og síðan kúluskotum. Togarinn var með stjórnborðshlera hangandi í gálgu utanborðs, og menn voru á þilfari að draga netið upp. Skipstjóri togarans, S, játaði veiðar þetta kvöld, en neitaði sekt.

Varðskipið hafði á eftirtöldum tímum mælt með ratsjám staði togarans. Þeir voru samkvæmt mörkun skólastjóra

Stýrimannaskólans í sjókort: Um 2,1 sm. innan fiskveiðimarkna kl. 22.54, um 2,4 sm. innan nefndra markna kl. 23.00, um 2,0 sm. innan sömu markna kl. 23.08 og um 0,4 sm. innan markanna kl. 23.19. Að tilhlutan Hæstaréttar voru dómkvaddir tveir sérfróðir menn til að rannsaka nákvæmni ratsjártækja af tilteknum gerðum og þá einkum ratsjár varðsripsins Ægis, sem er Cossor-gerð. Ratsjá Ægis hafði fjórar vegalengdir, og mun 0—12 sm. vegalengdin hafa verið notuð af Ægi við töku togarans. Á ratsjänni verður að dómi sérfræðinganna að ætla fyrir fjarlægðarskekkju $\pm 2\%$ af notuðum vegalengdarmælikvarða. Ratsjain var um tuttugu mánaða gömul og í ágætu lagi, enda alltaf undir eftirliti. Annar þessara dómkvöddu sérfræðinga markaði í sjókort staði togara S kl. 22.54, kl. 23.00, kl. 23.08 og kl. 23.19 hinn 19. apríl 1955, bæði þannig, að eigi var ætlað fyrir fjarlægðarskekkju á ratsjänni, og þannig, að gert var ráð fyrir $\pm 2\%$ fjarlægðarskekkju á henni. Staðir togarans reyndust innan fiskveiðimarkanna í öllum tilvikunum nema einu, er staður hans var á markalínunni. Eigi var gert fyrir hugsanlegum skekkjum á ratsjarmiðunum til togarans, en hugsanlegar miðunarskekkjur gátu eigi skipt máli um mælingarnar kl. 23.00 og 23.08, þar sem staðarlínur þeirra mælinga lágu allar innan fiskveiðimarkanna. Sami sérfræðingur markaði einnig á sjóuppdrátt staðarákvarðanir varðsripsins þannig, að gert var ráð fyrir $\pm 5\%$ fjarlægðarskekkju á ratsjám varðsripsins á vegalengdinni 0—12 sm. Staðarlínur mælinganna kl. 23.08 reyndust með þessum hætti báðar innan fiskveiðimarkanna og staðarlínur mælinganna kl. 23.00 einnig að mestu fyrir innan sömu mörk. Enn voru fjórir sérfræðingar dómkvaddir til að rannsaka nákvæmni ratsjarmælinga almennt og svo nákvæmni og öryggi ratsjár Ægis. Sérfræðingarnir gerðu mælingar á sem næst þeim stöðum, sem Ægir var á 19. apríl 1955. Gerðar voru á hverjum stað fyrir sig staðarákvarðanir með Cossor-ratsjá Ægis og notaðir sömu mælistaðir og Ægir notaði í nefnt skipti, þ. e. Ingólfshöfði og Salthöfði. Samtímis var hver staður ákvarðaður með sextantmælingum, og því næst gerður samanburður á fjarlægðum til mælistaðanna, annars vegar fundnum með ratsjarmælingum og hins vegar með sextantmælingum. Mesti fjarlægðarmunur til mælistaðanna við notkun þessara tveggja aðferða reyndist vera 0,2 sm., þ. e. um 1,7% af þeim fjarlægðarkvarða, sem notaður var á ratsjänni, og reyndist fjarlægðin yfirleitt meiri samkvæmt ratsjarmælingunum. Í tveimur tilvikum var einnig notuð Kelvin-Hughes ratsjá Ægis, en enginn mismunur varð fundinn á útkomu hennar og Cossor-rat-

sjárinna. Hinir fjórir sérfræðingar gerðu einnig á leið til Rvíkur og í Faxaflóa mælingar með ratsjám Ægis til þess að kanna mismun á miðunum, teknum annars vegar með ratsjám Ægis í sambandi við Gyro-áttavita skipsins, og hins vegar teknum beint á Gyro-áttavitann, svo og til að bera saman fjarlægðir, fundnar með ratsjám, og fjarlægðir, fundnar með sextantmælingum. Mesti mismunur á miðunum, sem fram kom, var $1\frac{1}{2}^\circ$ með Cossor-ratsjónni og $2\frac{1}{2}^\circ$ með Kelvin-Hughes ratsjónni. Mesti fjarlægðarmismunur í samanburði við sextantmælingar reyndist, þá er Cossor-ratsjónin var notuð, 2,5% í Faxaflóa, enda var þá mælt til nesodda, sem eigi gáfu jafn greinilegt endurvarp og hærri eða þverhnýptari staðir eða hlutir. Að svo búnu mörkuðu hinir fjórir sérfræðingar í þrjá sjóuppdraetti staði togara S samkvæmt mælingum Ægis 19. apríl 1955, kl. 22.54, kl. 23.00, og kl. 23.08. Voru við þá mörkun teknar til greina mestu skekkjur, sem fundust á báðar ratsjár Ægis, þannig, að miðað var við þær niðurstöður, sem S voru mest í vil. Komu þá fram þrír ferhyrningar í hverjum uppdraetti, þar sem togari S gæti hafa verið staddur, og lágu þeir allir innan fiskveiðimarkanna, nema hvað örlítið horn eins þeirra þriggja, sem miðaður er við staðarákvörðunina kl. 22.54, virðist ná aðeins út fyrir markalínuna. Í þessu tilvik þó reiknað með meiri miðunarmismun en fannst á Cossor-tækinu. Sannað þótti, að S hefði verið innan fiskveiðimarkanna, og þá er lítið var til ástands afla og veiðarfæra í togaranum við komu varðskipsmanna og þeirrar skýrslu S, að eigi var hafizt handa um að draga inn vörpuna fyrr en kl. 23.00, en það tekur nokkurn tíma, þótti sannað, að S hefði verið að veiðum innan fiskveiðimarkna. Þetta varðaði S við 1. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga 82/1952, sbr. enn fremur 1. gr. laga nr. 4/1924. Refsingin var ákveðin kr. 74.000,00 sekt, til vara 7 mánaða varðhald. Afli og veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, voru gerð upptæk 487

Fjárfesting.

Konan I og tengdasonur hennar T tóku 1954 að reisa stórhýsi í Rvík, kjallara og 4 hæðir og rishæð. Samkvæmt teikningu var 1. hæð iðnaðarhæð, hitt íbúðarhæðir, en geymslur í kjallara og á þakhæð. Með fjárfestingarleyfum 22. sept. 1954 og 15. febr. 1955, var þeim veitt heimild til að festa tilteknar fjárhæðir í einni hæð iðnaðarhúss, en í bréfi Innflutningsskrifstofunnar 8. júní 1956 var synjað frekari fjárfestingarleyfis sökum þess, að „skrifstofunni þótti sýnt þegar á árinu 1955, að ekki væri ætlunin að hafa íbúðir í

húsinu að Skólavörðustíg 16“. Á, bróðir I, byggði kjallara hússins, og átti hann samkvæmt samningi 27. júlí 1954. Á tók 1. hæð á leigu til 10 ára frá því byggingu hennar var lokið og notaði hana fyrir verzlun. Í bréfi byggingarnefndar Reykjavíkur til Innflutningsskrifstofunnar 29. des. 1955, er því lýst, að húsið hafi verið samþykkt sem íbúðarhús og þá ekki tekið til annarra nota. Með samningi 5. des. 1955 var Á leigð 2. hæð hússins, sem þá var ófullgerð, til 5 ára, og mátti af samningnum ráða, að hæðin var leigð til verzlunar, enda var eigi frá henni gengið samkvæmt teikningum þeim, sem byggingaryfirvöld höfðu samþykkt og afhentar höfðu verið Innflutningsskrifstofunni. Á tók við 2. hæð í jan. 1956 og notaði hana ásamt 1. hæð til verzlunar. Í apríl 1956 leigði I Samábyrgð Íslands á fiskiskipum 3. hæð hússins til 5 ára. Ljóst var af húsaskipan og svo leigufjárhæð, að húsnæðið var leigt til skrifstofuhalds eða atvinnurekstrar. Samábyrgðin tók við hæðinni í maíbyrjun 1956. Þá er litið var til þess, að T hafði upphaflega sótt um leyfi fjárfestingarstjórnarvalda til reisnar atvinnuhúsnæðis, að húsið var þannig teiknað að því mátti auðveldlega breyta í verzlunarhúsnæði, að leigusamningur var gerður, áður en byggingarframkvæmdir voru hafnar, um 1. hæð til 10 ára, sem skaut loku fyrir þá hagnýtingu hæðarinnar, sem Innflutningsskrifstofunni var tjáð, að fyrirhugað væri og hún miðaði leyfi sitt við, og svo að leigusamningar voru gerðir um 2. og 3. hæð til verzlunar- og skrifstofunota, þá þóttu leiddar að því sönnur, að I og T hefðu eigi ætlað sér að nota húsnæðið til íbúða, eins og til var greint. I og T höfðu eigi leyfi Innflutningsskrifstofunnar samkvæmt 2. mgr. sbr. 1. mgr. 8. gr. laga nr. 88/1953 og 2. mgr. sbr. 1. mgr. 23. gr. reglugerðar nr. 212/1953 til reisnar 2. og 3. hæðar og til að leigja þær með þeim hætti, er þau gerðu. Var þeim því refsað samkvæmt þessum ákvæðum. Refsingin var ákveðin samkvæmt 11. gr. laganna og 27. gr. reglugerðarinnar kr. 30.000,00 á hendur hvoru þeirra, til vara 100 daga varðhald. Hins vegar voru þau sýknuð af ákæru um brot á 2. gr. sbr. 4. gr. laga nr. 63/1956 fyrir gerð leigusamningsins frá 5. des. 1955 við Á, þar sem lög nr. 63/1956 voru þá enn eigi í gildi gengin 459

Fjárnám.

- Fógeti gerir fjárnám fyrir dómskuld 335
- B hafði framseldan víxildóm á hendur Á, sem mótmælti fjárnámi, þar sem dómskuldin væri greidd. Eftir að aðiljar höfðu skilað greinargerð til fógetadóms, óskaði umboðsmaður Á frekari frests til vitnaleiðslu, en B andmælti fresti. Fógeti

úrskurðaði, að frekari frestur skyldi eigi veittur. Var þá eigi oftari komið fyrir fúgetadóm af hendi Á. Fúgeti taldi eigi sannað með framlögðum kvittunum annars manns en hins upphaflega dómhafa, að skuldin væri greidd, og úrskurðaði, að fjárnám skyldi fram fara. Á áfrýjaði úrskurði fúgeta og fjárnámsgerð samkvæmt honum. B áfrýjaði til staðfestingar á nefndum dómsathöfnum og hélt málinu til dóms í Hæstarétti, eftir að Á hætti að sækja þing þar. Fjárnámsgerðin var staðfest í Hæstarétti og Á dæmt að greiða málskostnað þar 380

Hinn 2. sept. 1954 gaf G út handhafaskuldabréf, að fjárhæð kr. 100.000,00, tryggt með 1. veðrétti í fasteign. Samkvæmt bréfinu skyldi skuldin greiðast á næstu átta árum eftir útgáfudag, 1. ágúst ár hvert, í fyrsta skipti 1. ágúst 1955, og 7% ársvextir skyldu greiðast árlega eftir á — á sömu gjalddögum. Í bréfinu sagði, að yrði eigi staðið í skilum með greiðslu afborgana og vaxta á nákvæmlega réttum gjalddögum, skyldi skuldin falla öll í gjalddaga fyrirvaralaust, og hefði veðhafi þá rétt til að taka hina veðsettu eign fjárnámi samkvæmt 15. gr. laga nr. 29/1885 eða láta selja hana á uppboði án undangengins dóms, sáttar eða aðfarar. Á bréfið var ritað 20. ágúst 1955, að fyrsta afborgun, vextir og dráttarvextir hafi verið greidd þann dag. V lögmaður hafði 1956 bréfið í sínum vörzlum og kvaðst hafa krafðið G um greiðslu með venjulegu pósthreifi 1. ágúst 1956, en gegn neitun G var ósannað, að hann hefði fengið það bréf. V krafði nú G í ábyrgðarbréfi 20. s. m., er G fékk 6. sept. 1956. G átti að greiða 1. ágúst 1956 afborgun, kr. 12.500,00, og vexti, kr. 6.125,00. Hinn 10. sept. 1956 sendi G til V kr. 14.000,00, og vantaði því kr. 4.625,00 upp á þá greiðslu, sem inna átti af hendi 1. ágúst 1956. Í bréfi 19. sept. s. á. viðurkenndi V viðtöku hinnar greiddu fjárhæðar, en kvaðst jafnframt ítreka áðurgefna munnlega tilkynningu um, að skuldin samkvæmt bréfinu væri öll fallin í gjalddaga vegna vanskila. Hinn 20. okt. 1956 lét V stefnuvotta birta G kröfu um greiðslu allrar skuldarinnar með dráttarvöxtum. Fúgeti ritaði á fjárnámsbeiðni frá V, dags. 30. nóv. 1956, að fjárnámsgerðin yrði tekin til meðferðar á heimili G hinn 18. des. 1956, og birtu stefnuvottar G fjárnámsbeiðnina 14. des. G greiddi eigi fyrr en í dómi 10. jan. 1957 þær 4.625,00, sem vantaði á fulla greiðslu 1. ágúst 1956. Vanskil G ollu því, að fjárnám var úrskurðað fyrir allri skuldinni ásamt áföllnum vöxtum 559

Fjársvik. Sjá gjaldeyrisbrot.

A, er gerzt hafði sekur um misferli með gjaldeyri, var sýknaður af ákæru um brot gegn 248. gr. laga nr. 19/1940, með því að önnur refsíákvæði, er hann var dæmdur eftir, voru talin taka yfir sök hans 628

Fógetagerðir. Sjá fjárnám, innsetningargerðir, útbuðargerðir.

Foreldravald.

Hinn 14. maí 1944 eignaðist K son (S) utan hjónabands, og gekkst M við faðerni hans. S dvaldist hjá K, sem hafði foreldravald hans, til haustsins 1945, er K fór til Danmerkur til náms. S kom hún þá fyrir hjá systur M, og þar dvaldist hann þangað til í júlí 1948. Þaðan fór hann til M, sem býr með ráðskonu, og var hjá honum þangað til í apríl 1949, er K tók hann aftur til sín. K settist að í Kaupmannahöfn í ágúst 1949, og hafði S hjá sér. Hún giftist 1952 dönskum manni og eignaðist með honum eina dóttur, en hún og S héldu hinum íslenska borgararétti sínum. Sumarið 1954 komu þau K og S kynnisfór hingað til lands, og dvaldist S þá eina viku hjá M. Sumarið 1956 veitti K leyfi til, að S dvelldist hér á landi hjá M í skólaleyfi sínu fram til 5. ágúst, en þá neitaði S að hverfa aftur til K þrátt fyrir áskoranir hennar. Barnaverndarnefnd kynnti sér málavexti og taldi, að S myndi eigi fást til að fara frá M nema með valdbeitingu. Vorið 1957 lauk S fullnaðarprófi frá barnaskóla Reykavíkur með góðri einkunn. Efnahagur M var mjög góður. Þar sem S, er orðinn var 13 ára, neitaði afdráttarlaust að flytjast á heimili móður sinnar og manns hennar og ætla mátti, að nauðungarflutningur kynni að hafa óheppileg áhrif á sálarlíf hans, en honum var að dómi Barnaverndarnefndar búinn góður samastaður hjá M, var krafa K um, að umráð S yrðu fengin henni með fógetavaldi eigi tekin til greina 426

Framfærsla.

Hinn 5. marz 1933 kom Fellsstrandarhreppur (F) stúlkunni S, fæddri 21. okt. 1916, til dvalar á Kleppsspítala. Samkvæmt úrskurði sýslumanns Dalasýslu 28. marz 1934 var Hvammshreppur (H) talinn framfærslusveit S, frá því hún varð fullra 16 ára, þar sem móðir hennar hafi síðast átt lögheimili í þeim hreppi, áður en S fæddist. Atvinnumálaráðuneytið staðfesti úrskurð þenna 11. marz 1935. Í úrskurði 22. des. 1936 kvað sýslumaður svo á, að H væri enn eftir gildistöku laga nr. 135/1935 framfærslusveit S, þar sem óeðlilegt

væri, að 13. gr. þeirra verkuðu aftur fyrir sig. Úrskurð þennan staðfesti ráðuneytið 27. maí 1937. Hinn 26. ágúst 1938 lagði ráðuneytið að beiðni H fyrir sýslumann að taka málið upp af nýju. Í úrskurði 15. apríl 1939 lagði sýslumaður framfærsluskylduna á F frá 26. ágúst 1938, er málið var tekið upp, með þeim rökum, að Hella í F hefði verið lögheimili S og F hefði verið síðasta heimilissveit hennar, áður en sjúkrahúsvist hennar hófst. H áfrýjaði úrskurðinum eftir lok áfrýjunarfrests. Frá gildistökudegi laga nr. 52/1940, 12. febr. 1940, taldi F niður fallna skyldu sína til að greiða dvalarkostnað S á Kleppsspítala. Árið 1944 höfðaði Skrifstofa ríkispítalanna (R) mál gegn H til greiðslu vistgjalda S 1940, 1941, 1942 og 1943. Með dómi Hæstaréttar 21. marz 1945 var H sýknaður að svo stöddu á þeim forsendum, að þetta væri raunverulega ágreiningur milli hreppsfélaga um framfærsluskyldu, sem stjórnarvöld þau, sem greinir í 81. gr. laga nr. 52/1940, hefðu enn eigi úrskurðað. Með úrskurði sýslumanns 21. maí 1952, sem staðfestur var í Félagsmálaráðuneytinu 20. febr. 1953, var H sem framfærslusveit S, er hún var vistuð á Kleppi, gert að greiða sjúkrahúsinu meðlag með henni frá gildistöku laga nr. 52/1940. R höfðuðu nú mál á hendur H til greiðslu vistgjalda S frá 12. febr. 1940 til ársloka 1953. Svo var mælt í dómi, að úrskurður Félagsmálaráðuneytisins 20. febr. 1953 hafi samkvæmt 76. gr. laga nr. 80/1947 verið fullnaðarúrskurður um það, hver hafi verið framfærslusveit S, er dvöl hennar á Kleppi hófst. Samkvæmt lögjöfnun frá 1. og 11. gr. laga nr. 14/1905 var fyrning á gjaldkröfu R rofin með bréfi þeirra til sýslumannsins í Dalasýslu 22. jan. 1952, er H virtist þegar hafa fengið vitneskju um. Var þannig sá hluti kröfunnar, er gjaldkræfur var 31. des. 1947, fyrndur, þ. e. vistgjöld árunna 1940—1947. Hinn hluta kröfu R var H dæmdur til að greiða 482

Framkröfur.

Eldur kom upp í farmi bifreiðar á vegum úti, og urðu orsakir eldsins eigi í ljós leiddar. Eigandi og umráðamaður bifreiðarinnar (H), er ók henni, bar skaðabótaábyrgð gegnt farmeigendum á tjóninu, þar sem hann gat eigi sannað, að bruninn hefði orðið honum að ósekju, sbr. 147. gr. laga nr. 56/1914 og 18. sbr. 20. gr. 1. mgr. laga nr. 41/1949. H ók bifreiðinni frá bifreiðastöðinni S og greiddi fyrirsvarmaður hennar einum tjónþolanda bætur að nokkru, þar sem hann kvaðst hafa skuldbundið S til að annast um, að bifreiðar, er ækju frá stöðinni, væru nægilega tryggðar gegn tjóni,

er á farmi þeirra kynni að verða. Þar sem S hafði innt
bæturnar af hendi vegna fyrirsvars síns fyrir H, er ábyrgð-
ina bar, átti S framkröfu á H 89

Frávísun.

a) frá héraðsdómi.

- A höfðaði mál á hendur B til greiðslu skuldar og vísaði til reikningsyfirlits, sem hann taldi gert á vegum B, en B neitaði því og sagði reikninginn rangan, ósundurliðaðan og órökstuddan. Skoraði B á A að sundurliða og rökstyðja kröfu sína, en A varð eigi við þeirri áskorun. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi. A kærði til Hæstaréttar, sem staðfesti dóminn 30
- A höfðaði mál á hendur B og lagði fram við þingfestingu málsins stefndu, þar sem sagði: Krafa þessi er vegna dvalar H. H. á Elli- og hjúkrunarheimilinu G. A vildi nú fá vikufrest til að rita greinargerð og afla skjala. B andmælti fresti. Mælt í héraðsdómi, að A hefði átt þegar við þingfestingu að gera ýtarlega grein fyrir kröfum sínum og leggja fram þau skjöl, sem hann reisti kröfur sínar á. Þar sem hann lét þetta undir höfuð leggjast, var málinu vísað frá dómi vegna vanreifunar. Hæstiréttur staðfesti dóminn 33
- K taldi sig hafa „erfðaleigusamning“ um land í K-hreppi. Maður hennar, M, framseldi A hluta þess. Nokkru síðar leyfðu stjórnvöld „að ráðstafa byggingarlóðum úr landinu samkvæmt skipulagi“ og sögðu „erfðaleigu upp“. A flutti timburskúr á landið. Skúrin brann síðar, en A sótti ekki um formlega útmælingu landsins, og að tveimur árum liðnum úthlutaði byggingarnefnd öðrum lóðinni. A höfðaði nú skaðabótamál á hendur K og M vegna missis landsins. Þar sem ekki lágu fyrir héraðsdómi gögn um það, hvaða rétt K hafði yfir landinu, skýrslur brast um, með hvaða heimild landið var aftur tekið af A og hvernig hann brást við þeirri töku, var málið svo vanreifað, að ómerkja varð héraðsdóminn og vísa málinu frá héraðsdómi 35
- K var ráðinn sjómaður á vélbát Á, sem stundaði fiski, frá áramótum 1952—53 til 31. maí. Um mánaðamótin marz-apríl fór K úr skiprúmi, en fékk Þ til að koma til starfa í sinn stað, og virðist Á hafa látið það gott heita. Þ vann nú við bátinn frá 7. apríl til 7. maí. Þá vildi Á einungis greiða Þ kauptryggingu, en eigi aflahlut, sem var hærri. Á taldi, að K hefði ráðið Þ á ábyrgð K og án samráðs við sig, og Þ hefði eigi meiri rétt en K hefði haft. Þ taldi sig hafa unnið hjá Á í þeirri trú, að hann væri ráðinn hjá honum samkvæmt gildandi kjarasamningi frá 31. des. 1952, enda Á engan fyrirvara sett um önnur kjör. Þetta væru og heildarsamningar og því aðrir samningar um kaup ógildir. Þessi

ágreiningur leiddi til þess, að Þ hætti vinnu hjá Á og fól verkalyðs- og sjómannafélagi á staðnum að heimta andvirði aflahlutar úr hendi Á. Á krafðist frávísunar málsins, þar sem krafa Þ væri sér óviðkomandi og hefði Þ átt að beina henni gegn K, sem ábyrgð hefði borið á ráðningu hans. Þessi varnarástæða leiddi eigi til frávísunar málsins 140

Þ krafðist í máli á hendur A reikningsskila „frá árinu 1947“ til stefnudags vegna ýmissa viðskipta þeirra. Þetta tímamark þótti eigi nægilega tilgreint. Þ krafðist reikningsskilanna að viðlögðum dagsektum, án þess að tiltaka fjárhæð þeirra eða hvert þær ættu að renna. Þá krafðist hann, að A yrði dæmdur til að greiða honum þá fjárhæð, er fullnægjandi reikningsskil sanna, að A skuldaði honum. Vaxta krafðist hann án þess að tiltaka í sáttakæru eða stefnu hæð vaxta eða upphafstíma vaxta. Kröfur og málsútlitun af hendi Þ þótti óljóst til þess að efnisdómur gengi um málið. Var því vísað frá dómi 233

Hreppsnefnd S-hrepps höfðaði hinn 23. febr. 1951 mál fyrir sjó- og verzlunardómi Rvíkur á hendur Skipaútgerð ríkisins „til viðurkenningar á bótaskyldu tjóni, er m.s. Þyrill olli á hafskipabryggju Bíldudals aðfaranótt 21. apríl f. á.“ og svo til viðurkenningar „sjóveðs í m/s Þyrli fyrir væntanlegum bótum.“ Í kröfugerð þessari var hvorki tiltekin fjárhæð dómkröfu né tjón það nægilega afmarkað, sem krafizt var bóta fyrir. Voru dómkröfurnar því ódómhæfar, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936. Meðferð málsins í héraði og svo héraðsdómur var því ómerkt og málinu vísað frá sjó- og verzlunardóminum 290

Eigendur vélbáts (E) höfðuðu með stefnu 8. okt. 1953 mál á hendur G forstjóra til greiðslu kr. 83.812,64 samkvæmt sonefndum yfirlitsreikningi frá Frystihúsinu í Bíldudal, þar sem inneign vélbátsins var talin kr. 133.812,64, en í greinargerð E sagði það eitt, að G hafði greitt kr. 50.000,00 af reikningnum. Í greinargerð G 5. nóv. 1953 var því neitað, að reikningurinn væri gerður á hans vegum, enda væri hann ósundurliðaður, rangur og órökstuddur. G kvaðst hafa greitt rúmlega kr. 46.000,00 af stefnukröfunni og eiga gagnkröfur á hendur E. Á dómþingi 18. febrúar 1954 lagði G fram áskorun til E að leggja fram sundurliðaðan reikning um viðskipti aðilja. Hinn 31. maí s. á. kom fyrirsvarsmaður E fyrir dóm, en hvorki komu þá fram sundurliðaðir reikningar né verulegar skýringar á viðskiptum aðilja. Þá er málið var dómtekið hinn 19. júní 1957, var af hendi E lagt fram viðskiptayfirlit ásamt nótum og endurriti bréfs, sem sýndi, að endurrit gagna þessara höfðu verið send lögmanni E hinn 1. s. m. Af hendi G var krafizt frávísunar og að gögnum

- þessum yrði eigi sinnt. Svo var mælt í dómi, að gögn þessi væru of seint fram komin, og þar sem málið var alveg vanreifað af hendi E, þrátt fyrir áskoranir G, var því vísað frá dómi. E kærðu frávísunardóminn, en hann var staðfestur í Hæstarétti 495
- Eigendur vélbáts (E) höfðuðu með stefnu 8. okt. 1953 mál á hendur G forstjóra til greiðslu kr. 90.095,65 ásamt vöxtum samkvæmt svonefndum yfirlitsreikningi frá Frystihúsinu í Bíldudal, þar sem inneign vélbátsins var talin kr. 95.095,65, en í greinargerð E sagði, að G hefði greitt kr. 5.000,00 af fjárhæð reikningsins. Í greinargerð 5. nóv. 1953 var því neitað af hendi G, að reikningurinn væri gerður á hans vegum, enda væri hann ósundurliðaður, rangur og órókstuddur. Því var og haldið fram af G, að inneign hans hjá nafngreindu fyrirtæki hefði samkvæmt samningum aðilja átt að ganga til að greiðslu á skuld hans við E. Á dómþingi 18. febr. 1954 var lögð fram áskorun G til E að leggja fram sundurliðaðan reikning yfir viðskiptin. Fyrirsvarsmaður E kom fyrir dóm 31. maí 1954, en eigi kom þá fram sundurliðaður reikningur né verulegar skýringar á viðskiptum aðilja. Kröfur E þóttu svo vanreifaðar, að varða ætti frávisun málsins samkvæmt kröfu G. E kærðu frávísunardóminn, en hann var staðfestur í Hæstarétti 498
- Þeir bifreiðarstjórar höfðuðu mál gegn stjórn Samvinnufélagsins Hreyfils og kröfðust þess, að stjórninni yrði dæmt skylt að afturkalla tafarlaust afgreiðsluleyfi, er hún hafði veitt fjórum bifreiðarstjórum, þar sem veiting leyfanna bryti í bága við löglegar fundarsamþykktir félagsins. Þar sem kröfur í málinu vörðuðu mjög hagsmuni bifreiðarstjórans fjögurra, var málinu frávísað, þar sem þeim var eigi veitt færi á því að gæta hagsmuna sinna í málinu 550
- H höfðaði mál gegn Vinnslustöðinni í Vestmannaeyjum og krafðist þess, að V yrði dæmd til að viðurkenna H sem fullgildan félagsmann í V með tilheyrandi réttindum og skyldum, en til vara, að stjórn V yrði dæmd til að láta fara fram fullnaðaruppgjör á félaginu og eignum þess og yrði H greiddur út sameignarhluti hans að rétttri tiltölu við stofnframlög og þá eignaaukningu, sem orðin var hjá félaginu, frá því það var stofnað og þar til uppgjör hafði farið fram. Varakrafa H þótti svo óákveðin og óljós, að hún væri eigi dómhæf, og var málinu því samkvæmt 4. mgr. 193. gr. laga nr. 85/1936 vísað frá dómi. Hæstiréttur staðfesti 595
- A taldi sig hafa orðið fyrir miklu tjóni og óþægindum af skipulagsbreytingum á Siglufirði, er snertu lóðir hans nr. 19 A og 19 B við Vetrarbraut, og höfðaði því bæjarþingsmál gegn Sildarverksmiðjum ríkisins á Siglufirði og Siglufjarðarbæ

og krafðist þess, að opnuð yrði umferð um Vetrarbrautina, að tekin yrði brott girðing milli lóða Sildarverksmiðjanna og hans lóða, að teknar yrðu brott mjölblásturspípur frá oliugeymslu að mjölskemmu og svo bæði aðallega og til vara, að stefndu yrðu dæmdir til að greiða honum skaðabætur eftir mati. Tilefni málsins var, að Vetrarbrautinni hafði verið lokað vegna skipulagsbreytingar, en A taldi samþykki skipulagsstjóra til þess hafa verið fengið á röngum forsendum, og kvaðst A hafa beðið mikið tjón af því. Kröfur A um niðurrif girðinga og brottnám mjölblásturspípa og svo um skaðabætur vörðuðu vettvang í svo ríku mæli, að málsmeðferð sú, sem greinir í III. kafla laga nr. 41/1919 átti við um þær. A krafðist eigi tiltekinnar skaðabótafjárhæðar í stefnu, heldur vísaði um hana til mats, er eigi var lagt fram, fyrr en hátt á annað ár var liðið frá höfðun málsins. Við athugun á aðiljaskýrslu A var ljóst, að hann hafði enga viðhlítandi grein gert fyrir tjóni því, sem hann taldi sig hafa beðið. Var málflutningurinn því andstæður ákvæðum laga nr. 85/1956, einkum 88. og 105. gr. Var bæjarþingsmáli A því vísað frá dómi 718

b) frá Hæstarétti.

Réttarrannsókn var háð út af grun um brot á áfengislögum. Héraðsdómslögmaður G, er var réttargæzlumaður manna, er rannsókn tók til, krafðist þess, að yfirlögreglumaðurinn S yrði settur í gæzluvarðhald, á meðan rannsókn málsins færi fram. Rannsóknardómarinn tók kröfu þessa eigi til greina. G kærði ákvörðun dómarsins til Hæstaréttar, en með því að lagaheimild brast til slíkrar kæru, var málinu vísað frá Hæstarétti 100

Rannsókn var háð út af gruni um brot á áfengislögum. G héraðsdómslögmaður var réttargæzlumaður nokkurra manna, sem rannsóknin tók til. Hann kom með sjálfs sín talvél og spólur á dómþing, en dómari kunni eigi á slíka vél og úrskurðaði, að hún skyldi eigi notuð. G kærði úrskurðinn, en Hæstiréttur vísaði kærinni frá dómi, þar sem lagaheimild brast til slíkrar kæru 101

Y ól fullburða sveinbarn hinn 13. sept. 1952. Hún kvaðst hafa kynnt M, er hún var komin 4 mánuði á leið, og hann kvaðst hafa kynnt henni í fyrsta lagi í marz 1952. Tóku þau Y og M nú upp sambúð, sem stóð í um tvö ár. Meðan sú sambúð stóð, var barn Y kallað sonur M, og lét M það afskiptalaust. Við skírn drengsins nefndi amma hans hann son M, og hreyfði M engum athugasemdum, enda bjóst hann við, að sambúð þeirra Y yrði varanleg. Eftir að upp úr sambúðinni slitnaði, héldu þau Y og M því bæði fram, að dreng-

- urinn væri eigi sonur M. Að fengnu leyfi Dómsmálaráðuneytis samkvæmt 6. mgr. 211. gr. laga nr. 85/1936 höfðaði Y barnsfaðernismál gegn Z. Hann viðurkenndi samfarir við Y á getnaðartímanum, en hélt því fram, að Y hefði haft mök við fleiri, þ. á. m. X. Var X nú dreginn inn í málið samkvæmt 3. mgr. 211. gr. laga nr. 85/1936. Af hálfu X var krafizt frávísunar málsins á þeim grundvelli, að drengurinn sé að lögum sonur M, sbr. 3. gr. laga nr. 87/1947, þar sem M hafi við skírnina engum mótmælum hreyft gegn því, að svo væri. Héraðsdómari taldi, að þögn M við frásögn ömmunnar við skírnina yrði eigi metin sem óyggjandi faðernisjátning, og hratt frávísunarkröfunni í dómi og dæmdi um leið málið að efni. X kærði til Hæstaréttar og krafðist þess, að málinu yrði vísað frá héraðsdómi, að því er hann varðaði. Y krafðist frávísunar málsins frá Hæstarétti. Þar sem efnisúrlausn hafði verið veitt í héraðsdóminum, jafnframt því sem frávísunarkrafan var dæmd, varð dóminum ekki haggð með kæru. Var kærumálinu því vísað frá Hæstarétti 145
- Hinn 15. febr. 1957 var í fógætadómi Reykjavíkur kveðinn upp úrskurður um, að A skyldi borinn út úr húsnæði, sem hann hafði haft til afnota í húsi B. B krafðist í fógætadómi 28. s. m., að úrskurðurinn yrði framkvæmdur. A mótmælti og sýndi í dóminum áfrýjunarstefnu gegn úrskurðinum og svo gegn öðrum úrskurði fógeta, uppkveðnum 19. sept. 1956, í öðru máli milli sömu aðilja vegna sama húsnæðis. Fógæti úrskurðaði, að áfrýjun frestaði eigi framkvæmd úrskurðarins frá 15. febr. 1957. Á kærði þessa niðurstöðu fógeta til Hæstaréttar. Svo var mælt í dómi Hæstaréttar, að lagaheimild bresti til kæru máls þessa til Hæstaréttar, sbr. a-lið 4. tl. 198. gr. laga nr. 85/1936. Var málinu því vísað frá Hæstarétti 276
- Héraðsdómur í skuldamáli var upp kveðinn 1. marz 1957, og voru fyrirsvarsmenn aðilja viðstaddir dómsuppsögu. A kærði málskostnaðarákvæði dómsins með kæru, dags. 6. s. m., og kom kæran í hendur héraðsdómara 13. s. m., en barst Hæstarétti 25. s. m. Frestur til kæru málskostnaðarákvæðis dómsins samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936 var því liðinn, er kæran kom héraðsdómara í hendur, sbr. 199. gr. sömu laga. Var kærumálinu því vísað frá Hæstarétti 280.
- Þ var í þann veginn að flytjast af landi brott, og krafðist S, sem gert hafði samning við Þ um starfa á heimili hans, löghalds í eignum hans til tryggingar kröfu á hendur honum vegna riftunar á þeim samningi. Þ fékk frest í málinu með úrskurði fógeta. Sama dag sem fresturinn rann út, kærði S úrskurðinn. Þar sem frestur Þ var að lokum kominn, er S bar fram kæru sína, þóttu kröfur S ekki varða

hagsmuni hennar að lögum. Var málinu því vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti 346

Frestir.

A sótti B til greiðslu víxils. B fékk frest eina viku til að rita greinargerð. Að þeim tíma liðnum krafðist hann með bókun frekari frests til að leiða í ljós, að víxillinn hefði verið framseldur þriðja manni, eftir að hann var greiddur. B lagði fram tvær ljósmyndir af kvittunum, en fjárhæðum þeirra bar eigi saman við fjárhæð víxilsins, og þær voru auk þess dagsettar áður en víxillinn var gefinn út. Með því að víxillinn bar það á engan hátt með sér, að hann væri þegar greiddur, var svo mælt með skírskotun til 208. gr. laga nr. 85/1936, að vörn þessi kæmist ekki að í málinu, og þar sem B hafði haft færi á því að tjá sig um málið að öðru leyti, var synjað um frestinn 28

Þýzk yfirvöld sóttu fyrir héraðsdómi mál á hendur S til afhendingar ungra barna, sem S hafði eignast utan hjónabands með þýzkri stúlku, er var önduð. S krafðist framhaldsfrests í málinu, þar sem lagt hafði verið fram á Alþingi frumvarp um, að börnunum yrði veittur íslenskur ríkisborgararéttur. Héraðsdómari veitti frestinn með úrskurði, sem kærður var. Sagt var í dómi Hæstaréttar, að eigi væru efni til að veita frestinn, þótt slíkt frumvarp hefði verið lagt fyrir Alþingi. Var úrskurður héraðsdómara því felldur úr gildi .. 277

M höfðaði víxilmál á hendur K, sem samþykkt hafði víxilinn. Fyrst fékk K viku frest til að rita greinargerð, síðan fengu báðir aðiljar tveggja vikna frest. K fékk því næst með úrskurðum dómara 5 vikna frest og síðan 2ja vikna frest, þar sem hún kvaðst þurfa að láta fara fram rannsókn hjá sakadómara um víxilviðskiptin. Er K taldi nefnda fresti eigi nægja, neitaði héraðsdómari um frekari frest. K kærði úrskurð dómarans, en hann var staðfestur í Hæstarétti á þeim rökum, að þetta væri víxilmál og endurrit af saka-dómsrannsókn þeirri, sem í málinu greindi, hefði eigi komið fram, né heldur greinargerð um, á hvað stigi rannsóknin væri 456

Með dómi aukaréttar Keflavíkurflugvallar 7. des. 1956 var hæstaréttarlögmanni K fyrir hönd eigenda Stóru-Voga, þeirra S, P, M og J, og svo R dæmdar úr hendi Metcalfe-Hamilton-Smith-Beck Companies kr. 31.205,00 ásamt 6% ársvöxtum frá 2. febr. 1956 og 5000,00 kr. í málskostnað. Veitti K dómsfjárhæðinni viðtöku. Hjónin W, eigendur Stóru-Voga, kröfðust þess fyrir fógetadómi, að dómsfjárhæðin yrði tekin úr vörzlum K og afhent þeim. Meðalgönguaðilinn R krafðist þess, að fjárhæðin eða til vara 56,25% hennar yrði með

fógetavaldi afhent honum. Meðalgönguaðilarnir J, S, G og Ó kröfðust þess, að öll fjárhæðin, en til vara 2135/4880 hennar, yrðu með atbeina fógeta afhent þeim. Af hendi R var því haldið fram, að hann hefði haft sandnám Stóru-Voga á leigu frá hjónunum W og dómsfjárhæðin stafaði af þeirri sandsölu. Varakrafa R var reist á því, að smábýla-eigendur á Voga-torfu kynnu að eiga hlutdeild. Hinir aðrir meðalgönguaðiljar töldu sandnámið í sameign milli sín og hjónanna W, en sögðu, að þau hefðu selt svo mikinn sand úr náminu, að þeir ættu dómsfjárhæðina. Varakrafa þeirra var reist á því, að þeir ættu a. m. k. eins mikinn hluta hinnar umdeildu fjárhæðar sem svaraði eignarhluta þeirra í sandnáminu í heild. Af hendi hæstaréttarlögmans K var því lýst, að hann hefði dómsfjárhæðina eigi sérgreinda. Hæstaréttarlögmaður P, er kom fram fyrir hjónin W, krafðist þess í bréfi til sakadómara, að rannsakað yrði, hvernig K færi með og varðveitti féð. Jafnframt krafðist hann fyrir fógetadómi, að málinu yrði frestað, meðan rannsóknin stæði yfir. Í úrskurði fógeta, sem staðfestur var í Hæstarétti, var svo mælt, að ekkert hefði komið fram, sem grun vekti um, að K hefði gerzt sekur um misferli um varðveizlu fjárins, og væri því engin ástæða til að fresta fógetamálinu, meðan rannsókn færi fram fyrir sakadómi 466

Fyrning.

A lét h/f S í té dýptarmæli, sem látinn var hinn 25. okt. 1945 í v/s Sæfara, en áskildi sér eignarrétt að honum, unz hann væri að fullu greiddur. Á uppboði á nefndu skipi 25. febr. 1946 keypti E, er verið hafði framkvæmdastjóri og aðalhlut-hafi h/f S, skipið f. h. dóttur sinnar, en dýptarmælirinn var eigi boðinn upp, enda lá fyrir símskeyti A um, að hann ætti hann. Ú gerði í umboði E leigusamning við B og C um skipið í júní 1947, en eigi var þar minnst á dýptarmælinn. Hinn 30. júlí 1947 fórst skipið. A staðhæfði, að dýptarmælirinn hefði alltaf fylgt skipinu og farizt með því. Þeir B og C höfðu vátryggt dýptarmæli í skipinu og veitt viðtöku vátryggingarfé fyrir hann. Þeir gátu eigi leitt líkur að því, að þar hefði verið um annan dýptarmæli að tefla en þann, er A hafði lagt skipinu til. Bar því B og C að halda sérgreindu vátryggingarfénu fyrir dýptarmælinn og greiða A það, og þar sem skyldu þeirra var þannig háttað, fyrndist krafa hans á hendur þeim eigi samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905

94

Skrifstofa ríkisspítalanna krafði með bréfi til sýslumannsins í Dalasýslu Hvammshrepp 22. jan. 1952 um vistgjöld fyrir stúlkuna S á Kleppi frá 12. febr. 1940 til ársloka 1953. Svo

var kveðið á í dómi, að samkvæmt 1. og 11. gr. laga nr. 14/1905 hefði fyrning gjaldkröfunnar verið rofin með nefndu bréfi, sem H virtist þegar hafa fengið vitneskju um. Var þannig sá hluti gjaldkröfunnar, sem gjaldkræfur var 31. des. 1947, fyrndur, þ. e. vistgjöld áráanna 1940—47. Hinn hluta kröfu Ríkisspítalanna var H dæmdur til að greiða 482

G varð fyrir slysi á togara hinn 21. marz 1946. Hann höfðaði mál 20. júní 1955 á hendur útgerðaraðilja, og voru honum dæmdar hálfar bætur úr hendi útgerðar. Vextir af tjónbótum voru dæmdar frá 21. júní 1951, enda voru fyrri vextir fyrndir, sbr. 2. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905. Þar sem slysið varð af vanbúnaði skips, áttu ákvæði 251. gr. laga nr. 56/1914 eigi við 534

Gáleysi. Sjá refsingar, saknæmi, skaðabætur.

Gjafir.

Á fundi byggingarnefndar Þjóðleikhússins 11. okt. 1946 ánaftaði L Þjóðleikhúsinu (Þ) leikbókasafn sitt, og í bréfi 13. okt. 1949 kvaðst S gefa Þ leikbókasafn sitt, um 3000 bindi, „til fullrar eignar eftir sinn dag“ með ýmsum skilyrðum, svo sem að það væri varðveitt á góðum stað í húsi Þ, Þ hefði kostnað af því og „ég“, þ. e. L, „hafi gæzlu safnsins á hendi, eins lengi og ég kann að óska, og tek þá að mér þau störf fyrir Þjóðleikhúsið, sem samrýmanleg eru safnstjórninni, svo sem ritstjórn leikendaskrár, starfsmannaskrár og annáls leikhússins (dramaturgi) o. s. frv., eftir nánara samkomulagi.“ Laun og ritlaun áskildi L sér eftir samkomulagi við Þjóðleikhúsráð. L gerði ráð fyrir, að bækurnar yrðu afhentar í þremur áföngum, sem raktir voru í bréfinu. Þessu bréfi var aldrei andmælt af hendi Þ, og bar því að leggja skilmála þess til grundvallar. Með svonefndu gjafabréfi 1. febrúar 1950 staðfesti L, að hann gæfi Þ „eftir minn dag“ sérsafn íslenzkra og erlendra leikbókmennta, þar með handritasafn sitt, blaðaúrklippur, sem hann taldi 5500, og leikendaskrár og svo aðrar bækur, „eins og segir í bréfi dags. 13. okt. til Þjóðleikhússtjóra“. Í bréfi þessu setti L skilyrði um, að kunnáttumaður hefði gæzlustarf við safnið og að niðjar L sætu fyrir að honum látnum. Með samningi 1. febr. 1950 var L ráðinn bókavörður við leikhúsið og til að inna þar af hendi ýmis tiltekin störf. Laun hans skyldu vera fimm hundruð krónur á mánuði að viðbætti dýrtíðaruppbót og ritlaun fyrir greinar í leikskrá, kr. 30,00 á blaðsíðu.

I. Þ átti tilkall til þess samkvæmt bréfi L frá 13. okt. 1949, að sá hluti safns L, sem tók eingöngu til leikrita, leiksögu, gagnrýni og handbóka (þar með úrklippur, leikskrár, tímarit etc.), yrðu afhentar Þ, þá er húsakynni þess yrðu tilbúin.

Hinn 20. apríl 1950 flutti L nokkurn hluta safns síns í hús Þ, en samdi eigi skrá um bækurnar. Bækur þær, sem í þessum lið I greinir, voru taldar lífsgjöf L til Þ, sem bundin væri a.m.k. þeim skilyrðum um stöðu og starfa L hjá Þ, sem greindi í bréfinu frá 13. okt. 1949.

II. Sá hluti bókasafnsins, sem greindi undir tölu-lið 2 í bréfinu 13. okt. 1949, þ. e. bækur um bókmenntasögu, menningar-sögu, listfræði, ýmsar heildarútgáfur og bækur um persónuleg hugðarefni, skyldi eigi afhentur fyrr en lokið væri skrásetningu aðalsafnsins. Þenna hluta safnsins þótti mega sérgreina eftir lýsingu bréfsins frá 13. okt. 1949. Augsýnilegt virtist, að L hugðist skrásetja og afhenda þenna safnhluta að sér lifandi og áður mjög langur tími liði, enda virtist honum vera þess kostur. Var hann því einnig talinn lífsgjöf, er bundinn væri skilyrðum um stöðu og starfa L við Þ eins og sagði við I.

III. Þriðji safnhlutinn tók yfir íslenzkar bækur, aðrar en leikrit, tímarit og bækur um leiklist og svo allar bækur, sem L kynni að eignast eftir afhendingu hins skrásetta aðalsafns. Um þessar bækur sagði í bréfinu frá 13. okt. 1949, að þær skyldu eigi afhentar, „nema með fullu samkomulagi við löngerfingja mína“. Hér var því eigi víst, hvort um lífsgjöf yrði að tefla.

Á árinu 1951 varð ágreiningur milli L og Þ út af launakjörum L. Var þess farið á leit við L, að hann félli frá dýrtíðaruppbót á laun sín fyrir bókavarðarstarfið. Í bréfi 24. nóv. 1951 vildi L fallast á þetta, þannig að laun fyrir safngæzlu lækki í kr. 1500.00 á mánuði án uppbótar, enda yrði þá samið sérstaklega um greiðslu fyrir ritstjórn og útgáfu leikskrár og yfirlestur handrita. Að öðrum kosti taldi L sér vera sársaukalaust að rifta gjafabréfi sínu. Á fundi í Þjóðleikhúsráði 21. janúar 1952, þar sem L var viðstaddur, var bókað, að bóka-gjöf L yrði full eign Þ eftir dag L, en varðveitt í húsi Þ, en hins vegar skyldi bóka-gjöfin vera óháð því, hvort L yrði bókavörður eða eigi. Hvort svo yrði, skyldi háð samningum milli L og Þ um eitt ár hverju sinni, og sama skyldi gilda um launakjör hans, en aðgang að bókunum skyldi L hafa. Þjóðleikhúsráðsmenn, er fundinn sóttu, segja, að bókunin hafi verið lesin fyrir L og hann engum andmælum hreyft. L kvaðst hafa mótmælt henni efnislega, og eigi staðfesti hann hana með undirskrift sinni. Framburður Þjóðleikhúsráðsmanna varð eigi lagður til grundvallar, þar sem þeir höfðu aðiljaafstöðu. Þjóðleikhúsráð samþykkti á fundi 22. sept. 1952, að segja L upp starfa sínum frá og með 1. jan. 1953. Lögmaður L svaraði uppsagnartilkynningunni 10. okt. s. á. og lýsti því f. h. L, að hann riftaði gjafa-

bréfi sínu og konu sinnar frá 1. febr. 1950 um bókasafnið. Með bréfi 15. s. m. tilkynnti lögmaðurinn, að L hefði þá lokið við að flytja heim til sín bókasafnshlutann úr húsi Þ. Þ höfðaði mál og krafðist þess, að bókasafnið yrði dæmd sín eign. Talið var, að uppsagnarákvæði samningsins frá 1. febr. 1950 yrði að skilja í samræmi við ákvæði bréfs L frá 13. okt. 1949, þar sem L setti það skilyrði gjafar, að hann hlýti visst starf og stöðu við hið gefna safn og Þjóðleikhúsið. Nú gerði uppsagnarbréf Þ til L ráð fyrir samningsumleitunum milli aðilja, og það var eflaust byggt á þeim skilningi, að L hefði samþykkt fundargerðina frá 21. jan. 1952. Var því eigi loku fyrir það skotið, að Þ hefði viljað, ef málavextir hefðu legið ljóst fyrir, fullnægja skilmálum bréfsins frá 13. okt. 1949. Var því bóka- og handritagjöfin bindandi, að því tilskildu, að Þ byði L innan 60 daga frá birtingu dómsins starf og stöðu við hið gefna safn og Þjóðleikhúsið, er fullnægðu ákvæðum bréfsins frá 13. okt. 1949 og gegn hæfilegum launum, er eigi væru lægri en sagði í samningnum frá 1. febr. 1950. Að svo búnu skyldi L skila þeim bókum, er hann hafði flutt í hús Þ, en tekið þaðan aftur, gera skrá yfir þær bækur, er greindi í töluliðunum 1 og 2 í bréfinu frá 13. okt. 1949, og afhenda síðan bækur eftir 1. og 2. tölulið nefnds bréfs, allt þetta innan 6 mánaða frá birtingu dómsins, að viðlögðum 100 króna dagsektum til Þ. Tveir dómarar Hæstaréttar töldu, að uppsögn á starfa L, er Þjóðleikhúsráð samþykki 22. sept. 1952, hefði heimilað honum riftun á gjöfinni. Vildu þessir dómarar því sýkna L skilyrðislaust af kröfum Þ 607

Gjafsókn. Gjafvörn.

- Ellí- og hjúkrunarheimili veitt gjafsóknarleyfi í Hæstarétti í skaðabótamáli gegn ríkissjóði. Kröfur áfrýjanda voru eigi teknar til greina, málskostnaður látinn falla niður, en talsmanni áfrýjanda ákveðin málflutningslaun úr ríkissjóði .. 102
- Mál til dánarbóta sótt á hendur ríkissjóði samkvæmt heimild á 2. mgr. 12. gr. viðbótarsamnings um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eigna þess hér á landi, sbr. lög nr. 110/1951. Skaðabótakrefjanda veitt gjafsókn fyrir Hæstarétti. Málskostnaður lagður á ríkissjóð, er tapaði málinu 158
- K, sem var íslenzk, var gift dönskum manni í Danmörku. Hún hafði, áður en hún giftist, eignast son (S) með íslenzkum manni (M). S fór í sumarleyfi til M, en vildi síðan eigi fara til K. Hún krafðist þess, að hann væri tekinn með fógeta- aðstoð og sendur sér. Fógeti synjaði. Hún áfrýjaði og fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn,

felldi málskostnað niður, en lagði laun talsmanns hennar á ríkissjóð	426
A, er sótti Jarðakaupasjóð til skaðabóta, veitt gjafsókn bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. Kröfur áfrýjanda voru eigi til greina teknar, málskostnaður látinn niður falla og laun talsmanna áfrýjanda í héraði og fyrir Hæstarétti dæmd á hendur ríkissjóði	602

Gjaldeyrir. Gjaldeyrisbrot.

- Hinn 29. sept. 1956 ók E þremur erlendum mönnum frá Keflavík til Reykjavíkur og aftur sömu leið. Farþegarnir höfðu eigi íslenzka peninga og greiddu E því ökugjaldið með 20 Bandaríkjadollurum. Hinn 5. okt. s. á. sá lögreglumaður (L) E taka við peningaseðli, sem reyndist vera einn dollar í hermannagjaldeyri, af farþega á Keflavíkurflugvelli. E afhenti L hermannagjaldeyrinn og leyfði L að leita á sér. L fann í veski E áðurgreinda 20 dollara og tók þá í vörzlur sínar. E var eigi talinn hafa brotið gegn 13. gr. reglugerðar nr. 212/1953, 1. mgr. 3. gr. laga nr. 88/1953 né neinu öðru lagaboði, þótt hann tæki við dollurunum af hinum erlendu mönnum. Eigi varð talið, að óeðlilegur dráttur væri orðinn af hendi E, sem búsettur var í Keflavík, að skila þessum gjaldeyri til Landsbanka Íslands eða Útvegsbanka Íslands h/f, sbr. 1. mgr. 4. gr. laga nr. 88/1953 og 1. mgr. 15. gr. reglugerðar nr. 212/1953. Hafði E því heldur ekki brotið þessi ákvæði 151
- Konan I og tengdasonur hennar T tóku sumarið 1954 að reisa stórhýsi í Rvík, kjallara og fjórar hæðir og rishæð. Samkvæmt teikningu var 1. hæð iðnaðarhæð, 2., 3. og 4. hæð til íbúðar og geymslur í kjallara og þakhæð, auk einnar stofu í þakhæð. Með fjárfestingarleyfum 22. sept. 1954 og 15. febr. 1955 var þeim I og T veitt heimild til að festa tilteknar fjárhæðir í einni hæð iðnaðarhúss, en með bréfi Innflutningsskrifstofunnar 8. júní 1956 var synjað frekari fjárfestingarleyfis sökum þess, að „skrifstofunni þótti sýnt þegar á árinu 1955, að ekki væri ætlunin að hafa íbúðir í húsinu að Skólavörðustíg 16“. Á, bróðir I, byggði kjallara hússins, og átti hann samkvæmt samningi 27. júlí 1954 kjallarann. Á tók 1. hæð á leigu til 10 ára frá því byggingu var lokið til verzlunarrekstrar. Í bréfi byggingarnefndar Rvíkur til Innflutningsskrifstofunnar 29. des. 1955 segir, að húsið hafi verið samþykkt sem íbúðarhús og þá eigi tekið til annarra nota. Með samningi 5. des. 1955 var Á leigð 2. hæð hússins, sem þá var enn ófullgerð, til 5 ára, og mátti af samningnum ráða, að hæðin var leigð til verzlunar, enda var eigi frá henni gengið samkvæmt teikningum þeim, sem

byggingaryfirvöldin höfðu samþykkt og afhentar voru Innflutningsskrifstofunni. Á tók við 2. hæð í jan. 1956 og notaði hana ásamt 1. hæð til verzlunar. Í apríl 1956 leigði I Samábyrgð Íslands á fiskiskipum 3. hæð til 5 ára. Ljóst var af húsaskipan og leigufjárhæð, að húsnaðið var leigt til skrifstofuhalds eða atvinnurekstrar. Samábyrgð tók við hæðinni í maíbyrjun 1956. Þá er litið var til þess, að T hafði upphaflega sótt um leyfi til reisnar atvinnuhúsnaðis, að húsið var þannig teiknað, að auðveldlega mátti breyta því í verzlunarhúsnaði, að leigusamningur var gerður, áður en byggingarframkvæmdir voru hafnar, um 1. hæð til 10 ára, sem skaut loku fyrir þá notkun hæðarinnar, sem Innflutningsskrifstofunni var tjáð, að fyrirhuguð væri og hún miðaði leyfi sitt við, og að leigusamningar voru gerðir um 2. og 3. hæð til verzlunar- og skrifstofunota, þá töldust sönnur komnar fyrir því, að I og T hefðu eigi ætlað sér að nota húsnaðið til íbúða. I og T höfðu eigi leyfi Innflutningsskrifstofunnar samkvæmt 2. mgr. sbr. 1. mgr. 8. gr. laga nr. 88/1953 og 2. mgr. sbr. 1. mgr. 23. gr. reglugerðar nr. 212/1953 til reisnar 2. og 3. hæðar og til að leigja þær með þeim hætti, er þau gerðu. Var þeim því refsað samkvæmt þessum ákvæðum. Refsingin var ákveðin samkvæmt 11. gr. laganna og 27. gr. reglugerðarinnar kr. 30.000,00 sekt á hendur hvoru þeirra, til vara 100 daga varðhald. Hins vegar voru þau sýknuð af ákæru um brot á 2. gr. sbr. 4. gr. laga nr. 63/1956 fyrir gerð leigusamningsins frá 5. des. 1955 við Á, þar sem lög nr. 63/1956 voru þá eigi í gildi gengin 459

Á tímabilinu frá 27. nóv. 1953 til 12. júlí 1955 keypti S samkvæmt umsóknum sínum 88 tékkávisanir, samtals að fjárhæð 228.031,50 bandaríska dollara, hjá Útvegsbanka Íslands h/f. Kaupin fóru fram með stuttu millibili, minnst 1 tékkávisun og mest 7 tékkávisanir á mánuði. Í gjaldeyrisbeiðnunum lýsti S því jafnan, að hann ætlaði að nota gjaldeyrinn til kaupa á veiðarfærum. Gjaldyrisumsóknirnar voru samþykktar til skiptis af tveimur starfsmönnum bankans og lagðar auk þess fyrir sameiginlega nefnd Landsbankans og Útvegsbankans til samþykkis. Ávisanirnar voru stilaðar á þrjú bandarísk fyrirtæki, 61 ávisun á eitt þeirra, 23 á annað og 4 á hið þriðja. S notaði eigi gjaldeyrinn, svo sem hann hafði látið í veðri vaka, heldur seldi hann allar ávisanirnar, á kr. 22,00 hvern dollara, að sögn sinni. Hann seldi því dollara fyrir kr. 5.016.693,00. Hann keypti hvern dollara á kr. 16,32 auk ⅓% bankakostnaðar. Kaupverðið nam því alls kr. 3.744.734,02. Varð hagnaður S því kr. 1.271.958,98. Hann gat þó eigi gert grein fyrir því, hvernig hann hefði varið meiri hluta af hagnaðinum. Atferli S varðaði hann refsingu sam-

kvæmt 2. mgr. 13. gr. laga nr. 70/1947 og 2. mgr. sbr. 3. mgr. 25. gr. reglugerðar nr. 82/1947, að því er varðaði ávísanir, sem hann seldi fyrir gildistöku laga nr. 88/1953, þ. e. 1. jan. 1954, sbr. 15. gr. laga nr. 88/1953 og 28. gr. reglugerðar nr. 212/1953, og að því er tók til ávísana, er hann seldi eftir 1. jan. 1954, varðaði atferlið S við 1. mgr. 3. gr. laga nr. 83/1953 og 1. mgr. sbr. 3. mgr. 13. gr. reglugerðar nr. 212/1953. Hinar röngu skýrslur í gjaldeyrisbeiðnunum vörðuðu S við 1. mgr. 146. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 1. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 1. mgr. 11. gr. 1. nr. 88/1953, en hins vegar var S sýknaður af ákæru um brot gegn 248. gr. laga nr. 19/1940, með því að önnur refsí-ákvæði, er hann var dæmdur eftir, töldust tæma sök hans. Einnig var hann sýknaður af ákæru um brot á 2. gr. laga nr. 42/1948, þar sem þau lög taka einungis til flutnings á seðlum og skiptimynt úr landi, en eigi til sölu ávísana á erlendan aðilja. S rak heildsölu samkvæmt stórsöluleyfi frá 16. júlí 1943, en hélt ekkert bókhald. Þetta atferli varðaði hann við 262. gr. laga nr. 19/1940 og 1. gr. sbr. 2. gr. laga nr. 62/1938. Samkvæmt 1. mgr. 146. gr. og 262. gr. laga nr. 19/1940, 20. gr. sbr. 19. gr. laga nr. 62/1938, 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 2. mgr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947, sbr. 1. mgr. 11. gr. laga nr. 88/1953 og 2. mgr. 27. gr. reglugerðar nr. 212/1953 og með tilvísun til 2. mgr. 49. gr., 72. gr. og 77. gr. laga nr. 19/1940 var refsing S ákveðin varðhald 6 mánuði og fésekt til ríkissjóðs, kr. 120.000,00, 8 mánaða varðhald í stað sektar, ef eigi greiddist. Þar sem miklar sakir voru, var S samkvæmt 11. gr. laga nr. 88/1953, 19. gr. laga nr. 62/1938 og 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 sviptur ævilangt leyfi til að reka stórsölu. Samkvæmt 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947, 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947, sbr. 11. gr. laga nr. 88/1953 og 27. gr. reglugerðar nr. 212/1953, og 3. tl. 1. mgr., sbr. 2. mgr. 69. gr. laga nr. 19/1940 var hinn ólöglegi hagnaður S kr. 1271.958,98, gerður upptækur til ríkissjóðs ásamt 6% ársvöxtum frá 1. ágúst 1955 til greiðsludags.

S hélt því fram, að G hefði fengið 84 af ávísunum, að fjárhæð samtals \$220.871,50. G taldi í fyrstu, að hann hefði séð um sölu á 40—50 þúsund dollurum af þeim gjaldeyri, er S hafði, en síðar fullyrti hann, að sala hans hefði eigi numið meira en 30—37 þúsund dollurum. Hann skýrði svo frá, að ágóði hans af sölunni hefði eigi numið minna en einni krónu af hverjum seldum dollara, þ. e. a. m. k. samtals kr. 30.000,00. Eigi varð leitt í ljós, hvor þeirra S eða G fór með rétt mál. Með því að kaupa og selja dollaraávísanir varð G brotlegur við 1. og 2. mgr. 13. gr. laga nr. 70/1947, 2. sbr. 3. mgr. 25. gr. reglugerðar nr. 82/1947, sbr. 1. mgr. 3. gr. laga nr. 88/1953 og 1. sbr. 3. mgr. 13. gr. reglugerðar nr. 212/1953,

Um áramótin 1953—1954 keypti G hér í bæ 30—40 dollara og sendi vestur til Bandaríkjanna. Með þessu atferli braut hann gegn 1. mgr. 3. gr. laga nr. 88/1953 og 1. sbr. 3. mgr. 13. gr. reglugerðar nr. 212/1953 og svo 2. gr. laga nr. 42/1948 per analogiam. Hins vegar varðaði það G eigi við lög nr. 42/1948, að hann sendi dollaraávisanirnar til útlanda. Samkvæmt 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947, 2. mgr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947, sbr. 1. mgr. 11. gr. laga nr. 88/1953 og 2. mgr. 27. gr. reglugerðar nr. 212/1953, 7. gr. laga nr. 42/1948 og svo 72. og 77. gr. laga nr. 19/1940 og með tilliti til þess, að telja mátti ágóða G af dollarasölunni mun meiri en hann játaði, var refsing hans ákveðin kr. 130.000,00 sekt til ríkissjóðs, til vara 8 mánaða varðhald. Þá var samkvæmt 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947, 11. gr. laga nr. 88/1953 og 3. tl. 1. mgr. sbr. 2. mgr. 69. gr. laga nr. 19/1940 dæmdur upptækur til handa ríkissjóði ágóði G, kr. 30.000,00 ásamt 6% vöxtum frá 1. ágúst 1955 til greiðsludags.

K keypti dollaraávisanir af G, sem G hafði fengið hjá S. K sendi dollaraávisanirnar og lét leggja þær inn í The National City Bank of New York. Hann keypti hvern dollara á kr. 23,00, en seldi á kr. 25,00, eða stundum á kr. 24,00. Þó kom það fyrir, að hann lét kunningja sína hafa dollara á kr. 23,00. Eigi tókst að fá afrit af bankareikningi K í New York. K kvaðst hafa keypt af G 11 til 16 þúsund dollara eða jafnvel eitthvað meira, og gögn, sem fundust við húsleit hjá K, veittu eigi fulla sönnun um fjárhæðir, en bentu til mikilla dollaraviðskipta. Var því eigi í ljós leitt, hversu hárrí fjárhæð ólöglegur ágóði hans nam, en víst var talið, að um mikinn hagnað hefði verið að ræða. Með því að kaupa og selja dollara braut K gegn 1. mgr. 3. gr. laga nr. 88/1953 og 1. mgr. sbr. 3. mgr. 13. gr. reglugerðar nr. 212/1953, en flutningur ávisana úr landi varðaði eigi við 2. gr. laga nr. 42/1948. K fékk heildsöluleyfi 10. sept. 1952 og smásöluleyfi 23. nóv. 1951. Hann hélt eigi lögskyldar bækur yfir viðskipti áranna 1953 og 1955 og bókhaldi yfir viðskipti ársins 1954 var áfátt. Hann hélt mestum hluta bankaviðskiptanna utan við bókhaldið. Með þessu atferli gerðist K brotlegur við 262. gr. laga nr. 19/1940 og 1. gr. sbr. 2. gr. laga nr. 62/1938. Samkvæmt 11. gr. laga nr. 88/1953, 2. mgr. 27. gr. reglugerðar nr. 212/1953, 20. gr. sbr. 19. gr. laga nr. 62/1938, 262. gr. laga nr. 19/1940 og með skírskotun til 72. gr. og 77. gr. laga nr. 19/1940 var refsing K ákveðin 180.000,00 kr. sekt til ríkissjóðs, til vara 10 mánaða varðhald. Þar sem K hafði gerzt sekur um stórfellt brot á gjaldeyrislöggjöf og bókhaldslöggjöf, þótti rétt samkvæmt 19. gr. laga nr. 62/1938, 1. mgr. 11. gr. laga nr. 88/1953 og

1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 að svipta hann rétti til að reka stórsölu og smásölu 5 ár frá birtingu dómsins. Niu menn keyptu dollaraávisanir af G eða K, einn 170 dollara og aðrir hærri upp í 4000 dollara. Sjö þeirra, er keyptu dollara handa sjálfum sér, var refsað samkvæmt 1. mgr. 3. gr. sbr. 1. mgr. 11. gr. laga nr. 88/1953 og 1. mgr. 13. gr. sbr. 2. mgr. 27. gr. reglugerðar nr. 212/1953. Fimm þeirra var dæmd 3000,00 kr. sekt til ríkissjóðs, til vara 15 daga varðhald, einum 1000,00 kr. sekt, til vara 7 daga varðhald og einum kr. 500,00 sekt til ríkissjóðs, til vara 4 daga varðhald. Tveimur, er keyptu dollara handa öðrum aðilja, var refsað samkvæmt sömu ákvæðum laga, sbr. 1. mgr. 22. gr. laga nr. 19/1940 samkvæmt lögjöfnun og dæmt að greiða kr. 500,00 sekt til ríkissjóðs, til vara 4 daga varðhald. Maður, er fengið hafði ólöglega gjaldeyri til afnota, var sýknaður, þar sem ósannað var, að hann hefði vitað, að gjaldeyririnn var ólöglegur 628

Greiðsla. Sjá einnig kaup og sala.

T hæstaréttarlögmaður tók að sér 1948 að sækja fyrir dómi dánarbætur fyrir eiginmann A. Hinn 22. des. 1950 dæmdi Hæstiréttur A dánarbætur, kr. 40.000,00 ásamt 6% ársvöxtum frá 3. febr. 1948 til greiðsludags og málskostnað fyrir báðum dómum, kr. 6000,00. Dómfelldi stóð T skil á fjárhæðum þessum. Hinn 12. febr. 1951 barst A reikningur T, þar sem skilmerkilega var greint, að T reiknaði sér málflutningslaun, að fjárhæð kr. 10.000,00, auk útlagðs kostnaðar, kr. 2,770,00. Jafnframt veitti A viðtöku og kvittaði fyrir innstæðufé sínu hjá T samkvæmt reikningnum. Með bréfi 18. marz 1953 snéri A sér til Lögmannafélags Íslands og krafðist úrskurðar um, hver væri hæfileg þóknun handa T fyrir flutning málsins fyrir dómstólunum. Hinn 20. s. m. gerði Lögmannafélagið T viðvart um kröfu A. Var eigi sannað, að T hefði fyrr fengið vitneskju um, að A vildi eigi una reikningsskilum hans. Vöntun á kvörtun af hendi A, þá er reikningsskilin voru af hendi innt, og aðgerðaleyfi hennar um svo langan tíma olli því, að hún gat eigi fengið dóm á hendur T fyrir þeim kr. 2000,00, er Lögmannafélagið taldi hann hafa ofreiknað sér fyrir málflutninginn 85

Gæzluflugvél. Sjá fiskveiðibrot.

Gæzluvarðhald.

Réttarrannsókn var háð vegna gruns um brot á áfengislögum. Héraðsdómslögmaður G, er var réttargæzlumaður manna, er rannsóknin tók til, krafðist þess, að yfirlögreglumaðurinn S

yrði settur í gæzluvarðhald, meðan rannsókn málsins færi fram. Rannsóknardómarinn ákvað, að krafa þessi yrði eigi til greina tekin. G kærði þessa ákvörðun dómarsins til Hæstaréttar. Þar sem lagaheimild brast til slíkrar kærðu, var málinu vísað frá Hæstarétti. Krafa G var talin fjarri sanni, og var honum dæmt að greiða kr. 500,00 sekt til ríkissjóðs, en sæta ella þriggja daga varðhaldi, sbr. 6. mgr. 174. gr. laga nr. 27/1951 100

B lá undir grun um að hafa falsað skjal og beitt því í dómsmáli og svo um misneytingu eða fjársvik eða tilraun til þeirra. Hann neitaði við frumpróf sekt sinni um skjalafals og sýndi tregðu á að koma til yfirheyrslu fyrir dómara. Nauðsyn þótti að útiloka möguleika hans á að spilla sakargögnum. Var hann því úrskurðaður í gæzluvarðhald, sbr. 1. og 2. mgr. 67. gr. laga nr. 27/1951 350

Handtaka.

Bandaríkjamaðurinn W hafði heimili í Rvík. Síðla dags 12. okt. 1955 komu tveir lögreglumenn heim til hans og sögðust eiga að flytja hann undir læknishendur. Farið var síðan á lög-
reglustöðina, en er W mótmælti að vera þar um nóttina, var haldið að Kleppi, og var W settur þar í herbergi með mörgum sjúklingum. Læknir talaði við W um kveldið og tjáði honum, að maður á skrifstofu sakadómara hefði beðið um rannsóknina vegna „hótunarbréfs“, sem W ætti að hafa skrifað. Næsta dag sýndi læknirinn honum bréfið og lýsti aðgerðirnar gegn honum óþarfar. W fékk síðan að fara frjáls ferða sinna. W taldi ljóst af skýrslu sakadómara um handtökuna, að hún væri löglaus og ætti rót sína að rekja til tilmæla lögreglustjórans á Keflavíkurflugvelli. Í skaðabótamáli W á hendur ríkissjóði fyrir löglausa handtöku og hald lagði fyrirsvarmaður R fram endurrit úr lögregluþingbók G- og K-sýslu af rannsókn, er framkvæmd var í febrúar 1950 vegna ætlaðrar ógnunar W með skammbýssu við mann á Keflavíkurflugvelli, en við rannsókn þessa fannst skammbýssa í húsakynnum W. Hafði hann neitað, að hann ætti hana. Af hendi R var krafizt í skaðabótamálinu, að dómari sá, sem framkvæmdi rannsóknina út af hinni ætluðu hótun, og svo lögreglumaður, sem starfaði á Keflavíkurflugvelli frá 1947 og til 30. maí 1951, yrðu krafðir vættis, hvað þeir vissu um hina ætluðu ógnun W. Hann andmælti töku vættis þessa, þar sem spurningin til vitnanna varðaði fimm ára gamlan atburð og væri þýðingarlaus fyrir skaðabótamálið. Eigi varð fullyrt, að svör við spurningunni væru þýðingarlaus fyrir úrlausn málsins, og var því dæmt, að hún skyldi lögð fyrir vitnin 170, 173

Lögreglu var tilkynnt, að bifreið K hefði verið ekið aftan á kyrrstæða bifreið og mönnum hefði sýnt K vera með áhrifum áfengis þarna á ferli á götu. Þá er lögreglumenn komu heim til K, töldu þeir hana með áhrifum vins. Fulltrúi sakadómarar, G, er lögreglan hafði samband við, taldi rétt að flytja K til yfirheyrslu á lögreglustöðina gegn vilja hennar, án þess úrskurður dómara gengi um það. Í máli ákærvaldsins gegn K úrskurðaði G, að hann hefði eigi með nefndum aðgerðum gert sig óhæfan til að fara með málið og neitaði að víkja sæti í því, sbr. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 27/1951 og 36. gr. laga nr. 85/1936. Dómsmálaráðuneytið leyfði kærui á úrskurðinum, sbr. 171. gr. laga nr. 27/1951. Hæstiréttur staðfesti úrskurð fulltrúans 348

Heilbrigðismál.

Heilbrigðissamþykkt fyrir Reykjavík nr. 11/1950 geymir eigi ákvæði um innþökkun sælgætis, en gert er sums staðar í henni ráð fyrir því, að vörur séu afgreiddar á sölustað „umbúðalausar“, sbr. 7. tl. 79. gr., 5. tl. 135. gr. og 151. gr., enda slík afhending vöru algeng í verzlunum í Reykjavík, en vanti umbúðir, skal afgreiða vöruna með skeið, skóflu, spaða eða töng eða öðru líku tæki, sbr. t. d. 151. gr. heilbrigðissamþykktarinnar. Heilbrigðisnefnd Reykjavíkur samþykkti hinn 20. des. 1955, að allt sælgæti, sem ætlað væri til smásölu, skyldi geyma og afhendast í hreinum smásöluumbúðum, og skyldi flytja það ætið á sölustað í þeim. Átti þetta ákvæði heilbrigðisnefndar að koma til framkvæmdar 1. febrúar 1956, en frestur var síðan veittur sælgætisframleiðendum til 1. júlí 1956. Ákvæðið hafði í för með sér töluverðan kostnað. Þar sem samþykkt heilbrigðisnefndar frá 20. des. 1955 fól í sér allmikla frávíkingu frá þeirri venju, sem tíðkapt hafði, taldist hún vera „breyting“ í skilningi 4. gr. laga nr. 35/1940 um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir. Bar því heilbrigðisnefnd að leggja þessa samþykkt sína fyrir bæjarstjórn, er síðan mátti leita staðfestingar ráðherra á henni, og að fenginni staðfestingu hans bar að birta hana með lögskipuðum hætti samkvæmt ákvæðum laga nr. 35/1940. Þar sem þessi meðferð hafði eigi verið á höfð, varð sælgætisframleiðandanum þ eigi refsað fyrir að hlýða eigi fyrirmælum heilbrigðisnefndar .. 722

Heimasveit. Sjá framfærsla.

Heimilisfang. Sjá framfærsla.

Heimvísun. Sjá ómerking, réttarfar.

Hlutafélög.

Hinn 4. des. 1945 var stofnað í Hafnarfirði Lýsi & Mjöl h/f aðallega til vinnslu, kaupa og sölu sjávarafurða. Hluta-bréfin skyldu hljóða á nafn. Sérréttindi skyldu engin fylgja hlutum. Hluthöfum var áskilinn forkaupsréttur að hlutum, er hluthafar vildu selja. Í 5. gr. laga félagsins sagði: Hluthafar skulu jafnan hafa forkaupsrétt að aukningu á hlutum í hlutfalli við skrásetta hlutaeign sína, en að öðru leyti fer aukningin fram eftir þeim reglum, er félagsstjórn í samráði við löglega boðaðan fund í félaginu setur í hvert skipti. Á aðalfundi 25. jan. 1948 var samþykkt, að auka mætti hlutaféð úr kr. 306.000,00 upp í kr. 1.500.000,00. Bæring lagði fram kr. 500.000,00, en treglega gekk að heimta hlutafé, er bæði eldri hluthafar og tilvonandi nýir skrifuðu sig fyrir. Á framhaldsaðalfundi 5. júní 1952 var samþykkt að tillögu félagsstjórnar að veita þeim hluthöfum, sem hefðu eigi staðið skil á hlutaframlagi sínu, frest til lúkningar til 31. des. 1952, enda yrðu ógreiddir hlutir þá strikaðir út og hlutaféð fært niður að sama skapi. Stjórnarfundur var haldinn 31. des. 1952. Sóttu hann einn maður, útnefndur af Bæjarútgerð Hafnarfj., tveir menn, útnefndir af bæjarstjórn Hafnarfjarðar, og loks S og J, kosnir af hluthöfum. Skýrt var frá því á fundinum, að þrír aðilar, er lofað hefðu alls kr. 68.000,00 hlutaframlagi, vildu standa við hlutakaup. Stjórnin samþykkti að ganga að þessu, gegn því að tilbjóðendur samþykktu víxla fyrir framlögunum og hlutabréfin yrðu sem handveð hjá félaginu, unz greitt yrði. Fyrir stjórnarfund þenna voru lagðar umsóknir um hlutakaup, frá F, kr. 75.000,00, frá J, fulltrúa hluthafa á fundinum, kr. 267.000,00, og frá P, kr. 25.000,00, þannig að hlutabréf yrðu eigi gefin út síðar en 30. jan. 1953. Voru hlutabréfakaupin samþykkt, þannig að viðbótarhlutafé þetta yrði ýmist greitt með víxlum eða væntanlegum inneignum kaupenda hjá hlutafélaginu. Hinn 12. jan. 1953 skrifaði bæjarstjórinn í Hfj. stjórnarformanni Lýsis og Mjöls h/f mótmælabréf á sölu þessari. Félagsstjórnin svaraði í bréfi 25. jan. 1953. Kvaðst hún hafa framkvæmt óskir hlutafélagsins um hlutafjársöfnun. Með bréfi 26. jan. 1953 krafðist bæjarstjóri f. h. bæjarráðs, að öllum hluthöfum yrði gefinn kostur á að taka þátt í hlutafjáraukningunni í hlutfalli við hlutafjáreign sína. Fleiri bréf fóru á milli félagsstjórnar og bæjarstjóra, og hélt hvor fast við sitt. Á aðalfundi 4. júní 1953 var gengið til atkvæða um hlutafjársöluna til F, J og P, alls kr. 367.000,00. Fundarstjóri úrskurðaði gegn andmælum, að þeir F, J og P hefðu atkvæðisrétt um söluna til sjálfra sín. Var sala hlutabréfanna til þeirra samþykkt með meirihluta atkvæða. Með

stefnu 12. nóv. 1953 höfðaði síðan bæjarstjóri Hafnarfj. f. h. bæjarsjóðs og bæjarútgerðar mál á hendur Lýsi og Mjöl h/f til ógildingar á loforði því, sem stjórn félagsins gaf J hinn 31. des. 1952 um kaup á hlutabréfum, að fjárhæð kr. 267.000,00 í félaginu. Þrír dómkvaddir menn mátu verðmæti hlutabréfa Lýsis & Mjöls h/f hinn 31. des. 1952 þrefalt nafnverð þeirra, og miðuðu þeir þá við, að upphæð hlutafjár félagsins þann dag væri kr. 1.133.000,00. Svo var mælt í dómi, að frestir til málshöfðunar, er getur í 37. gr. og 2. mgr. 19. gr. sbr. 16. gr. laga nr. 77/1921 og Lýsi og Mjöl h/f og J báru fyrir sig, taki ekki til sakarefnis málsins. Samkvæmt 5. gr. félagssamþykktu Lýsis og Mjöls h/f skyldu hluthafar jafnan hafa forkaupsrétt að aukningu á hlutum í hlutfalli við skrásetta hlutaeign sína. Félagsstjórnin gekk fram hjá þessu ákvæði, er hún á fundi sínum hinn 31. des. 1952 veitti J loforð fyrir kaupum á nýjum hlutum, að fjárhæð kr. 267.000,00. Var þó sérstök ástæða fyrir stjórnina að gæta fyrirmælis þessa við svo stórfellda aukningu hlutafjárins, enda var þá aðalfundarsamþykktin frá 25. jan. 1948, sem hún taldi veita heimild til aukningar hlutafjár, orðin allt að 5 ára gömul og aðstæður breyttar, frá því að hún var gerð. Loforðið um sölu hlutabréfanna til J var því dæmt ógilt 564

Hlutdeild.

Menn dæmdir fyrir hlutdeild í gjaldeyrisbroti 628

Húsabyggingar.

Sagt í dómi, að sumarið 1952 hafi þóknun til meistara, er tóku að sér umsjón bygginga, verið samkvæmt samningi milli Meistarafélags húsasmiða í Reykjavík og Trésmiðafélags Reykjavíkur 15% af greiddum vinnulaunum auk sérstakrar þóknunar fyrir að árita uppdrátt. Skyldi þá verkkaupi greiða orlof, slysatryggingu og söluskatt 414

Innsetningargerðir.

A seldi F efri hæð og Þ neðri hæð húss á Akranesi með kaupsamningi 10. júní 1947 og afsölum 11. des. s. á. Í kaupsamningi F sagði m. a., að hann kaupi efri hæð og ris hússins ásamt hálfu þvottahúsi, hálfu miðstöðvarherbergi og hálfum miðstöðvarkatli, en í kaupsamningi Þ sagði, að hann kaupi neðri hæð hússins að undanskildu hálfu þvottahúsi, hálfu miðstöðvarherbergi og hálfum miðstöðvarkatli. Tvær útidyr voru á húsinu, á norðurvegg þess. Um hinar vestari var inngangur til efri hæðar, en um hinar eystri til neðri hæðar og svo til þvottaherbergis og miðstöðvar-

herbergis um geymsluherbergi, þar sem raftafla hússins var. Frá því að F fluttist í húsið, haustið 1947, gekk hann og fólk hans um eystri útidyrnar til þvottahúss og miðstöðvarklefa, enda eigi um aðra leið þangað að tefla. En í ágúst eða sept. 1954 múraði Þ upp í dyr þessar og gerði nýjar útidyr fyrir neðri hæð á austurhlið hússins. Um líkt leyti tjáði Þ fyrir F, að hann vildi eigi leyfa honum umferð um hinar nýju útidyr, nema gjald kæmi fyrir. Einnig lagði hann til, að þeir kostuðu, að hálfu hvor, gerð sérstakra útidyra á þvottahúsið. F hafði eigi á móti sérstökum innangi í þvottahúsið og miðstöðvarherbergið, ef hann væri eigi verri en sá, er hann hafði notað, og væri gerður sér að kostnaðarlausu. F gekk síðan um hinar nýju útidyr Þ á austurhlið, unz Þ fyrst munnlega og nokkru síðar með bréfi 28. júní 1956 bannaði F alla umferð um þær. Hinn 25. júlí 1956 krafðist F þess, að honum yrði með beinni fógetagerð veittur inngangur um nefndar útidyr. Þ taldi, að við húskaupin hefði engin umferðarkvöð verið lögð á hann í þágu F. Seljandi hússins A bar fyrir dómi, að bæði F og Þ hefðu rætt það og vitað, að F fékk rétt til aðgangs um neðri hæðina að þvotta- og miðstöðvarherbergi. Það var í dómi talið augljóst, að F hefði slíkan rétt, þótt hans væri ekki sérstaklega getið í kaupsamningi, þar sem eigi var um annan aðgang að þvottahúsi, miðstöðvarklefa og raftöflu að tefla en um anddyri Þ á neðri hæð. Krafan um innsetningu var því tekin til greina 189

Íslenzk lögsaga.

Belgískur togari var hinn 12. apríl 1954 að veiðum í íslenzkri landhelgi með gæzluflugvél yfir sér frá því kl. 17.52 og fram undir kl. 18.20. Talið var, að skipstjóra togarans hafi hlotið að vera ljóst, að um gæzluflugvél var að tefla, er var að hefja aðgerðir gegn honum, enda hraðaði hann sér á haf út, sem mest hann mátti. Dæmt var, að íslenzk lögsaga tæki til hans, þótt honum kunni eigi að hafa verið gefin formlega merki um að nema staðar, fyrr en um það bil, er hann var kominn út úr landhelginni, enda var honum veitt stöðug eftirför, unz varðskipið stöðvaði hann 176

Erlendur skipstjóri var vísvitandi að veiðum í landhelgi frá kl. 12.40 til nokkru eftir kl. 18.20 hinn 3. júlí 1955, og var gæzluflugvél yfir honum allan tímann við mælingar. Gat hann því eigi gengið þess dulinn, að landhelgisgæzlan var að hefja aðgerðir gegn honum. Var íslenzk lögsaga því talin taka til hans, enda fylgdist gæzluflugvél með honum, þar til varðskip kom á vettvang 407

Ítrekun.

- A var hinn 24. marz 1947 dæmt 10 daga varðhald og sviptur ökuleyfi 3 mánuði fyrir ölvun við bifreiðarakstur. Refsingunni var með náðun breytt í sekt hinn 17. nóvember 1949. A framdi samskonar brot hinn 4. júní 1954. Var honum nú dæmd refsing fyrir ítrekun og hann sviptur ökuleyfi ævilangt 23
- F stal peningaveski úr vasa manns. F hafði margsinnis verið refsað áður fyrir þjófnað og önnur brot, einkum brot gegn áfengislögum og lögreglusamþykkt. Refsingin ákveðin samkvæmt 72. gr. laga nr. 19/1940 71
- Maður ók bifreið í beinu framhaldi af áfengisneyzlu og með áhrifum áfengis. Honum var samkvæmt áfengislögum og bifreiðalögum dæmt 15 daga varðhald 107

Jarðhitaréttindi.

- Með afsali 26. apríl 1940 seldi K Jarðakaupasjóði ríkisins (J) eignarjörð sína og áskildi sér í afsalinu „endurkaupsrétt samkvæmt 27. gr. laga nr. 8/1936“. J seldi hinn 7. sept. 1949 G, tengdasyni K, jörðina, en undanskildi samkvæmt lögum nr. 4/1946 sölunni námuréttindi í landi jarðarinnar og svo vatns. og jarðhitaréttindi umfram heimilisþarfir. Í dómi 10. nóv. 1954 kvað Hæstiréttur svo á, að búnaðarmálaráðherra hefði borið skylda til að undanskilja réttindi þessi við sölu nefndrar jarðar til G, og sýknaði J af kröfu G um, að kaupin tækju einnig til nefndra réttinda. G höfðaði síðan af nýju mál á hendur J til skaðabóta vegna missis jarðhita þess, er undan var skilinn við afsalið 7. sept. 1949, en til vara til endurheimtu á andvirði jarðarinnar að rétttri tiltölu við það, sem hin undanskildu verðmæti teldust mikill hluti heildarverðmætis jarðarinnar 7. sept. 1949. Áskilnaður K um endurkaupsrétt á jörðinni var eigi talinn hafa veitt rétt til endurkaupa á jörðinni lengur en ákvæði 27. gr. laga nr. 8/1936 voru í gildi, enda um fullnaðarkaup að tefla samkvæmt afsalinu frá 26. apríl 1940 og ráðherra þess eigi umkominn að binda löggjafarvaldið um ráðstöfun slíkrar jarðar að lögum. Undantaka ráðherra á jarðhitaréttindum undan sölu til G samkvæmt lögum nr. 4/1946 leiddi því eigi til skaðabótaskyldu 602

*Játning. Sjá sönnun.**Kaup og sala. Sjá eignarréttur.*

- Hinn 7. nóv. 1950 samþykkti K kauptilboð D á húsi hennar. D fluttist nokkrum dögum síðar í húsið og greiddi hluta af kaupverði þess. Hinn 28. nóv. gerðu þau kaupsamning,

en felldu síðan kaupin niður. D bjó samt áfram í húsinu. K afsalaði þeim H og Þ húsinu með afsali í des. 1950 og þinglesnu 16. febr. 1951. Var húsið talið þar selt „í núverandi ástandi, sem kaupendur þekkja og hafa sætt sig við“. D keypti húsið í makaskiptum af H og Þ 12. jan. 1951. D kvaðst hafa orðið var raka í húsinu, þegar eftir að hann fluttist í það, og kvartað 29. jan. við K og síðar, en eigi við H og Þ. Tveir dómkvaddir menn mátu í ágúst 1951 að beiðni D galla, er kostaði kr. 12.235,00 að gera við. K var eigi til matsins kvödd. Hinn 30. nóv. 1951 stefndi D máli á hendur K fyrir leyndan löst á húsinu og vanefndir á kaupsamningunum. D lagði fram í dómi 7. febr. 1952 framsal H og Þ, dags. 30. okt. 1951, til D á bótarétti þeirra „út af leyndum göllum, sem fram hafa komið“ á húsinu og „vegna vanefnda á loforðum í sambandi við kaup þeirra“ á því, en er fyrir dóm kom, vissu þeir H og Þ eigi annað um gallana en í matsgerðinni sagði, og eigi höfðu þeir kvartað við K undan göllunum. K vissi eigi um ætlaðan bótarétt þeirra H og Þ fyrr en framsalið var lagt fram í dómi. „Bótaréttur“ H og Þ var því niður fallinn fyrir tómlæti og vöntun á kvörtun, en meiri rétt hafði D eigi. Var K sýknuð af þessum kröfulið. D krafði enn K um kr. 1450,00 fyrir galla á tækjum hússins og vöntun tækis. Óvist var, að framsal H og Þ tæki til þessa kröfuliðar, en vissulega var hann fallinn vegna tómlætis. D krafðist og kr. 750,00 fyrir tengingu á raflögn, er hann fluttist í húsið. Eigi varð séð, að D hefði hreyft þessari kröfu, er samningurinn frá 28. nóv. 1950 var gerður né er hann var felldur úr gildi. Varð kröfuliðurinn þegar af þeirri ástæðu eigi til greina tekinn 56

Í maí 1948 seldi P bifreið og lýsti því í afsali 14. s. m., að engar kvaðir hvíldu á bifreiðinni. Sumarið 1952 varð kaupandinn S að skila Bifreiðastjórafélaginu Hreyfli gjaldmælinum, en P hafði leigt hann af Hreyfli 1947. S krafði síðan P um andvirði gjaldmælisins, þar sem hann hefði verið sér seldur með bifreiðinni. P taldi S hafa vitað hið sanna í málinu og einungis fengið gjaldmælinn lánaðan um mánaðartíma. Milligöngumaður um kaupin, J, bar það vætti, að hann hefði tjáð S, að P ætti eigi mælinn. Vottorðsgjafinn B, sem tók þátt í reynsluakstrinum, sagðist eigi hafa orðið þess var, að P minntist á, að gjaldmælinn væri undanskilinn kaupunum. Vottorðsgjafinn V kvaðst hafa fylgzt með kaupunum og eigi heyrt annað en gjaldmælinn væri í þeim falinn. Lögfræðingur sá, sem gerði samninginn um kaupin á bifreiðinni, heyrði eigi á gjaldmælinn minnzt, svo að hann myndi, en taldi ólíklegt, að hann hefði eigi látið þess getið í kaupsamningi, ef gjaldmælinn hefði eigi átt

að fylgja með í kaupunum. Dæmt var, að P hefði eigi fært nægilegar sönnur að því gegn mótmælum S, að S hefði verið um það kunnugt, að gjaldmælinn skyldi eigi fylgja með í kaupunum. Var P því dæmdur til að greiða S andvirði gjaldmælisins

226

H, búsettur á Ísafirði, fór í ársbyrjun 1948 þess á leit við Í h/f, er rak bátaútveg á Flateyri, að hann seldi H steinbíts. og hlýraroð, er til féllu á næstu vertíð, en Í hafði árið áður verkað slík roð fyrir bróður H. Í veitti vilyrði, og kveður framkvæmdastjóri Í (F), að ætlunin hafi verið, að verkað skyldi með sama hætti og árið áður. Í lét síðan verka af veiði í febrúar—júní 1948. H afhenti Í þá um sumarið fyrirmæli um verkun og stærðarflokkun roðanna, prentuð í júní s. á. Eru þau, að því er varðar verkun og gæði, að mestu eins og fyrirmæli frá 1947, er Í hafði fengið, en stærðarflokkun önnur. Gerður var munnlegur samningur, er F var staddur á Ísafirði 9. sept. 1948, um kaup H á tiltekinni tölu steinbítsroða í tveimur stærðarflokkum og tiltekinni tölu hlýraroða. Um gæði og verkun segir svo í fyrirmælunum frá 1948, er aðiljar lögðu til grundvallar: „Engar risp-ur eða skurðir mega vera á roðunum. Roðin verða að vera vandlega hreinsuð, enginn fiskur, blóð eða slor eða önnur óhreinindi mega vera á roðunum, þegar þau eru lögð í saltið. Roðin á að þurrсалта með hreinu salti, og gæta verður þess að breiða sem bezt úr þeim, þannig að þau liggi hvergi samanbrotin“. Umsamið verð kveður H kr. 107.637,50, en reikningur Í var kr. 113.650,00. Hinn 9. sept. 1948 greiddi H kr. 50.000,00 upp í andvirði roðanna. Jafnframt lofaði Í að geyma roðin á ábyrgð H. Aðiljar deildu í máli þessu um, hvort matsvottorð væri skilyrði kaupanna, en F kveðst hafa lofað matsvottorði í marz 1949 og sent það nokkrum dögum síðar, en það barst eigi að sögn H. Hann segist loks 5. des. 1949, eftir endurtekna kröfu, hafa fengið endurrit af því. Var það dagsett 30. nóv. 1948. Í því lýsir fiskimatsmaðurinn S því, að hann hafi metið roðin samkvæmt fyrirmælunum frá 1948. Hafi þetta reynzt vera 93750 síður steinbítsroð nr. 1 og 20500 síður nr. 2, og svo 825 stykki heil hlýraroð. Loks segir í vottorðinu: „Öll roðin litu vel út og reyndust góð vara“. Hinn 1. apríl 1949 gaf H út eigin víxil, kr. 50.000,00, sem seldur var útibúi Landsbankans á Ísafirði, og rann andvirðið til Í. H greiddi árið 1950 tvær afborganir af víxli þessum, samtals kr. 15.000,00, og vexti af honum til 1. marz 1951, en þá tók Í að sér greiðslu eftirstöðvanna, kr. 35.000,00. H kveðst þegar snemma árs 1949 hafa grunað, að gæði roðanna væru eigi sem skyldi. Hinn 6. sept. og 14. nóv. 1950 voru að beiðni hans dómkvaddir menn til að

meta roðin. Kváðu þeir upp mat sitt 15. des. 1950. Þeir skoðuðu 24 roðapakka af 460 pökkum alls. Voru hinir athuguðu pakkar merktir sem 1. stærðarflokkur, þ. e. roð, sem voru að lengd 70 sm eða meira. Úr pökkum þessum komu 1018 roð, er voru 1. flokks, 1015 roð, sem hæf voru í 2. flokk, en 3921 roð fóru í úrkast. Sögðu matsmenn roðin yfirleitt böggluð og samanbrotin, mörg þeirra rifin, stungin og hrufluð, með meira eða minna af fiski innan í og sloruð. Hins vegar hafi þau verið nægilega söltuð og þolað geymsluna vel. Með bréfi 19. des. 1950 áskildi H sér riftun kaupa, endurgreiðslu kaupverðs og heimtu kostnaðar, en Í neitaði því með bréfi 25. febr. 1951. H krafði Í með bréfi 21. marz 1951, um endurgreiðslu á kr. 65.000,00 ásamt vöxtum og kostnaði, og höfðaði síðan mál á hendur Í 16. apríl 1952. Í fékk hinn 5. apríl 1952 dómkvadda tvo menn til að meta vöruna. Þeir kváðu upp mat hinn 5. sept. 1952. Þeir töldu, að söluhæf hafi reynzt 99750 steinbítsroð. Þar af séu 61250 í 1. stærðarflokki, en 38500 í 2. stærðarflokki. Gild voru einnig metin 331 hlýraroð og 176 stakar síður hlýraroða. Afgangur roðanna, um 14800, hafi farið í úrkast. Í hafði hreinsað mikið af roðum, meðan á mati stóð, og fengið síðan tekin gild. Það voru um 2500—3000 roð, að dómi annars matsmanns. Matsmenn töldu helztu galla gogggöt, skurði, rispur, undirmál og slor. Annar matsmanna sagði og, að roðin hafi verið mjög böggluð og samanbrotin. Fiskimatsmaðurinn, sem gaf matsvottorðið frá 30. nóv. 1948, var fastráðinn verkstjóri hjá Í. Fyrir dómi gekkst hann við því, að hann hefði ekki metið steinbítsroð þau, sem um ræðir, enda þótt svo standi í vottorði hans, ... „heldur hafi hann aðeins látið telja þau og pakka“. Hann hafi einungis gefið starfsfólki fyrirsmæli um val þeirra og verkun. Svo mælt í dómi, að H væri heimil riftun kaupa vegna galla á roðunum samkvæmt 43. gr. laga nr. 39/1922 og þar sem við verkun og flokkun roðanna hafi eigi verið gætt fyrirsmæla þeirra, sem lögð voru til grundvallar við sölnu, en H gefið rangt matsvottorð af starfsmanni Í, var H ekki talinn hafa með aðgerðaleysi glatað riftunarheimild. Að dómi tveggja hæstaréttardómara heimiluðu gallarnir á roðunum, einir út af fyrir sig, H ekki riftun, þar sem hann hófst svo seint handa út af þeim, heldur einungis afslátt af kaupverði. Hins vegar var H rétt að rifta kaupin vegna blekkingar þeirrar, sem fólst í vottorðinu frá 30. nóv. 1948, sbr. 43. og 54. gr. laga nr. 39/1922. Í var dæmt að endurgreiða H kaupverðið ásamt vöxtum og kostnaði 259

1. Árið 1933 gerði Stýrimannafélag Íslands (F) samning við S, eiganda og ábúanda Snorrastaða í Laugadal, um kaup á 4

vallardagsláttum úr jörðinni er síðar skyldu af F í samráði við S valdar úr óræktuðu landi. Kaupverð var ákveðið, og skyldi helmingur þess greiðast við samningsgerðina. Nokkru síðar andaðist S, en kona hans (G) bjó áfram með sonum sínum, unz hún andaðist 1943. Sumarið 1936 eða 1937 fóru sex fulltrúar F að velja landið, og var E, sonur S og G, í för með þeim. Hinn 5. ágúst 1944 undirrituðu J og N, synir hinna önduðu Snorrastaðahjóna, afsal, þar segir: „..... 4 vallardagsláttur að stærð, eða nánar tiltekið 12768 fermetra. Land þetta liggur 200 m suðvestur frá Einsteinslæk og er 63,04 metra á breidd. Landið er afmarkað með hælum.“ Hinn 3. júní 1953 hófust málaferli um legu landsins. F taldi það hefjast alveg við Einsteinslæk og ná 200 metra til suðvesturs. J og N töldu, að fyrstu 200 metrarnir frá Einsteinslæk væru sín eign, en þá tæki við land F og lægi þaðan til suðvesturs.

2. J og N studdu mál sitt þannig: A, formaður F, sem reisti sumarbústað á deilulendunni 1942, hefði samkvæmt vætti E, bróður J og N, lýst því við E, rétt eftir að A reisti sumarbústaðinn, að hann væri eigi í landi F. Sama hefði A sagt við undirritun afsals. A neitaði þessu. Samkvæmt vottorði T hafi A beðið T 1949 að hafa milligöngu við J um, að A fengi keypt landið undir bústað sínum. Þetta sagði A misminni T. A kvaðst hafa beðið T að „talfæra land, er svaraði til blettsins eða lóðarinnar, sem sumarbústaður Jóns Axels stendur á“. Kvaðst A hafa viljað fá meira land handa F. Leiga eftir land það, er bústaður A stóð á, var að sögn J og N greidd af A með timbri. A neitaði þessu og bar að timbrið hafi átt að greiðast sérstaklega. Þá hafi P, er var formaður F frá 22. apríl 1944 til 3. júní 1946, vottað, að í sinni formannstið hafi sér eigi verið kunnugt um, að nokkurt hús væri í landi F, en hann hafi vitað, að A ætti þar sumarbústað rétt hjá. Af hendi F var véfengt, að P hefði vitað um takmörk lands F. Þá bentu J og N á, að breidd landsins, 63,04 m, hafi verið tiltekin og flatarmálið síðan átt að segja til um lengdina, sem átt hafi að vera 202,54 metrar, en 200 metrarnir sagt til, hversu langt frá læknum hið selda land byrjaði. F hélt því fram, að misritun hefði orðið í tölunni um breiddina. Þeir J og N leyfðu konu einni 1948 að reisa sumarbústað á lendu þeirri, er málið reis af. Kváðu þeir það ósamrýmanlegt kröfum F í málinu, að engum andmælum skyldi vera hreyft við byggingu sumarhúss þessa né amamt við því á landinu. Af hendi F var því svarað, að A hafi þá eigi verið í stjórn F og verið erlendis, er sumarhús þetta var reist, en aðrir í félagsstjórn ókunnir staðháttum. En deila aðilja hófst, er A varð þess var, að J

og N 1951 leigðu H skrifstofustjóra tvær dagsláttur lands á lendu þeirri, er F taldi sig eiga.

3. Samkvæmt vætti fjögurra fulltrúa F, sem fóru austur að Snorrastöðum til að staðsetja landið 1936 eða 1937, svo og E, er var með þeim af hendi Snorrastaðamanna, var hið selda land staðsett í skógarhliðinni suðvestur frá Einsteinslæk í Snorrastaðalandi og skyldi ná að læknum. Orð afsalsins: „Land þetta liggur 200 m í suðvestur frá Einsteinslæk...“ töldu dómstólar þýða það, að landið liggi að læknum. Alls engin kennileiti né aðstæður eru þarna finnanleg í landslaginu, sem geri það sennilegt, að fyrst hafi verið mæld út 63,04 metra breidd í því skyni, að flatarmál hins selda lands segði síðan til um lengdina. En 63,84 metra breidd og 200 metra lengd verða umsamin stærð, 12768 fermetrar. Þótti því litlum vafa undirorpið, að 63,04 metrar í samningnum hafi verið ritvilla. Afsalið vísaði til þess, að landið væri afmarkað með hælum. Tveir fulltrúar F, sem þátt tóku í vali landsins, báru, að landið hefði verið afmarkað með niðurreknum hælum. Samhljóða framburði þeirra var vætti E um hælanna. Eigi var vitað um neina afmörkun landsins, aðra en þá, sem F lét gera að E viðstöddum. Að þessu athuguðu var talið, að fyrirsvarsmenn F hefðu verið í góðri trú um, að þeir keyptu land, er lægi alveg að Einsteinslæk, og urðu J og N því bundnir við orðalag samningsins, þótt þeir legðu annan skilning í það. En þar sem háttsemi A, sú sem lýst var undir 1 hér að framan, sérstaklega ummæli A við T, gátu styrkt J og N í trú á sinn málstað, þótti rétt að láta málskostnað í héraði falla niður 501

Með vætti umboðsmanns M á Íslandi, sem tjáðist engin umboðslaun taka af viðskiptunum, vætti T, er milligöngu hafði um sættir með aðiljum, og viðurkenningu E í símtali við framkvæmdastjóra M í London, sem hljóðritað var, var sannað, að E hafði játazt undir að kaupa af M 500 þúsund sellofanpoka síðla árs 1951. Aðiljar voru sammála um, að sama efni hafi verið í pokunum og örkum, sem M hafði sent E 1951, en E hafði eigi veitt viðtöku og M þá selt öðrum, en iðnaðardeild Atvinnudeildar háskólans hafði að tilhlutan E rannsakað sýnishorn af örkum þessum og komið að þeirri niðurstöðu, að þær væru úr sellofan, þó með lítið eitt blökkum litblæ og kipraðist meir en Du Pont-Cellophan. Samdómari í héraði var einnig þeirrar skoðunar, að pokarnir væru úr sellofan. Þótti eigi sannað, að pokarnir væru úr verra efni en samið hefði verið um. E hreyfði því eigi fyrr en fyrir héraðsdómi, að pokarnir hefðu verið afhentir of seint. Var sú varnarástæða því eigi til greina tekin. Í Hæstarétti var lagt fram vottorð löggildingarstofu um stærð pokanna, og voru

þeir samkvæmt því minni en um var samið. Varnarástæða þessi var of seint fram komin, og var E dæmdur til að greiða andvirði þokanna 701

Kjarasamningar. Sjá Félagsdómur.

Kosningarréttur og kjörgengi. Sjá borgararéttindi.

Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, endurheimta, greiðsla, kaup og sala, samningar, skaðabætur, skuldabréf, tómlætisverkanir, víxilmál.

E var framkvæmdastjóri og aðalhluthafi h/f Sæfara, sem var eigandi v/s Sæfara. A, sem var mágur E, lét í té dýptarmæli, sem hinn 25. okt. 1945 var settur í v/s Sæfara, og áskildi A sér eignarrétt að dýptarmælinum, unz hann væri að fullu greiddur. Hinn 25. febr. 1946 fór fram uppboð á v/s Sæfara. A uppboðinu lá fyrir skeyti frá A um, að hann væri eigandi dýptarmælisins, og var hann eigi boðinn upp. E keypti skipið á uppboðinu fyrir hönd dóttur sinnar. Í júní 1947 seldi Útvegsbankinn á Akureyri þeim B og C v/s Sæfara á leigu samkvæmt umboði frá E fyrir hönd dóttur sinnar. Eigi var á dýptarmæli minnzt í leigusamningnum. Fór skipið síðan á síldveiðar, en fórst hinn 30. júlí 1947 fyrir handvömm skipstjóra, að því er talið var. A staðhæfði, að dýptarmælirinn hefði alltaf fylgt skipinu og týnzt með því. Þeir B og C vátryggðu dýptarmæli í skipinu hinn 26. júlí 1947 og veittu viðtöku vátryggingarfénu fyrir hann. Þeir gátu eigi leitt líkur að því, að hér hefði verið um annan dýptarmæli að tefla en þann, er A hafði látið í skipið. Bar B og C því að halda sérgreindu vátryggingarfé því, er þeir fengu fyrir dýptarmælinn og standa A skil á því, og þar sem skylda B og C var þannig háttað, sætti hún eigi fyrningu samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905 94

Kvörtun. Sjá einnig tómlætisverkanir.

H gerði 1948 samning við Í um kaup á miklu magni af steinbíts- og hlýraroðum og sagði Í fyrir um verkun þeirra. Fiskimatsmaður, er var í þjónustu Í, gaf vottorð um, að roðin væru góð vara. Vottorðið var dagsett 30. nóv. 1948, en endurrit af því barst H 5. des. 1949. Hinn 9. des. 1948 greiddi H kr. 50.000,00 upp í andvirði roðanna, og hinn 1. apríl 1949 gaf H út víxil, er seldur var í banka, upp í andvirðið. Af þessum víxli greiddi H kr. 15.000,00 og vexti til 1. marz 1951, en eftir það stóð Í straum af honum. Í geymði roðin að beiðni H. Matsmenn, dómkvaddir í sept. og nóv. 1950, skoðuðu nokkurn hluta roðanna og lýstu miklum göllum á þeim. Með bréfi 19. des. 1950 áskildi H sér riftun kaupa, endurheimtu kaupverðs

og heimtu kostnaðar, en Í vísaði þeirri kröfu á bug með bréfi 25. febr. 1951. H krafðist í bréfi 21. marz 1951 endurgreiðslu á kr. 65.000,00 ásamt vöxtum og kostnaði og höfðaði síðan mál á hendur Í til riftunar og endurheimtu 16. apríl 1952. Matsmenn, dómkvaddir 5. apríl 1952, lýstu roðunum í mati, upp kveðnu 5. sept. 1952. Reyndust þau gölluð. Fiskimatsmaðurinn, sem var verkstjóri Í, viðurkenndi fyrir dómi, að hann hefði eigi metið roðin, heldur einungis gefið starfsfólkinu fyrirmæli um val þeirra og verkun. Eigi var talið, að H hefði með of síðbúinni kvörtun glatað riftunarheimild 259

Kynferðisbrot. Sjá skírlífisbrot.

Kyrrsetning.

Löghaldsgerð framkvæmd og staðfest með dómi 295

Kærumál.

a) Einkamál.

Því var lýst í úrskurði sjó- og verzlunardóms í kaupstaðnum S, að það væri sýnilega erfiðleikum bundið fyrir málflytjanda B, sem sóttur var til greiðslu skaðabóta fyrir spjöll á bryggju, að ferðast frá Rvík til S að vetrarlagi og væru því fyrir hendi skilyrði 1. og 2. töluliðs 2. mgr. 109. gr. laga nr. 85/1936 til að leyfa skriflegan málflutning. Enn fremur var sagt, að enginn ónauðsynlegur dráttur hefði orðið á málinu, þá er ákvörðun skyldi taka um málflutninginn, og væri af þeim sökum ekki ástæða til að neita um skriflegan málflutning. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn 26

A sótti B til greiðslu víxils. B fékk einnar viku frest til ritunar greinargerðar, en krafðist þá með bókun frekari frests til að leiða í ljós með opinberri rannsókn, að víxillinn hefði verið framseldur þriðja manni, eftir að hann var greiddur, og lagði fram tvær ljósmyndir af kvittunum, en fjárhæðum þeirra bar eigi saman við fjárhæð víxilsins, og voru þær auk þess dagsettar, áður en víxillinn var gefinn út. Með því að víxillinn bar það á engan hátt með sér, að hann væri þegar greiddur, lét héraðsdómari svo mælt, að vörn þessi kæmist ekki að, sbr. 208. gr. laga nr. 85/1936, og þar sem B hefði haft færi á því að tjá sig um málið að öðru leyti, bæri að synja um frestinn. B kærði úrskurð héraðsdómara, en hann var staðfestur í Hæstarétti 28

A höfðaði skuldamál á hendur B og vísaði til ósundurliðaðs yfirlitsreiknings, er hann taldi stafa frá B, enda taldi A skuldina viðurkennda, m. a. með greiðslum upp í hana. B sagði, að reikningurinn væri eigi gerður á sínum vegum og væri hann rangur, ósundurliðaður og órökstuddur. Skoraði B á A

- að sundurliða og rökstyðja kröfu sína, en A varð eigi við því. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi. A kærði til Hæstaréttar, sem staðfesti dóminn 30
- A höfðaði mál á hendur B og lagði fram við þingfestingu málsins stefnu, þar sem sagði: Krafa þessi er vegna dvalar H. H. á Elli- og hjúkrunarheimilinu G. A vildi nú fá viku frest til að rita greinargerð og afla skjala. B andmælti fresti. Mælt í héraðsdómi, að A hefði átt þegar við þingfestingu að gera ýtarlega grein fyrir kröfum sínum og leggja fram þau skjöl, sem hann reisti kröfur sínar á. Þar sem hann lét þetta undir höfuð leggjast, var málinu vísað frá dómi vegna vanreifunar, sbr. 105. gr. laga nr. 85/1936. Hæstiréttur staðfesti dóminn 33
- K var ráðinn á vélbát Á við fiski frá 1. jan. til 31. maí 1953. Um mánaðamótin marz-apríl fékk K annan mann, Þ, til að taka við starfa sínum á vélbátnum frá 7. apríl og samsinnti Á því í verki. Hinn 7. maí vildi Á einungis greiða Þ kauptryggingu, en eigi aflahlut, sem var hærri, enda hefði Þ verið ráðinn án samráðs við sig og hefði Þ eigi meiri rétt á hendur sér en K hefði haft. Þ kvaðst hafa unnið hjá Á í þeirri trú, að hann væri ráðinn hjá honum samkvæmt gildandi kjarasamningi frá 31. des. 1952, enda Á engan fyrirvara gert um önnur kjör. Væru þetta og heildarsamningar og aðrir samningar um kjör ógildir. Þessi ágreiningur leiddi til þess, að Þ hætti vinnu hjá Á og fól verkalýðs- og sjómannafélagi á staðnum að heimta andvirði aflahlutar síns úr hendi Á. Á krafðist frávísunar, þar sem krafa Þ væri sér óviðkomandi og hefði Þ átt að beina henni gegn K, sem ábyrgð hafi borið á ráðningu hans. Þessi varnarástæða gat eigi leitt til frávísunar málsins 140
- Y kvaðst hafa kynnt M, er hún hafði gengið 4 mánuði með barn R, en M sagðist hafa kynnt henni í fyrsta lagi í marz 1952. Þau Y og M tóku upp sambúð, er stóð um tvö ár, og lét M það afskiptalaust, að barn Y var kallað sonur hans. Eftir að sambúð þeirra slitnaði, héldu þau M og Y því fram, að drengurinn væri eigi sonur M. Að fengnu ráðuneytisleyfi samkvæmt 6. mgr. 211. gr. laga nr. 85/1936 höfðaði Y barnsfaðernismál gegn Z. Hann viðurkenndi samfarir við hana á getnaðartímanum, en fullyrti, að hún hefði átt mök við fleiri, t. d. X. Var X þá dreginn inn í málið samkvæmt 3. mgr. 211. gr. nefndra laga. Af hálfu X var krafizt frávísunar málsins á þeim grundvelli, að drengurinn væri að lögum sonur M, sbr. 3. gr. laga nr. 87/1947, þar sem M hefði við skírn drengsins engum andmælum hreyft gegn því, að hann var nefndur hans sonur. Héraðsdómari taldi, að þögn M við því, að amma drengsins nefndi hann við skírnina son M, yrði

eigi metin sem óbyggjandi faðernisjátning, og hratt dómariinn frávísunarkröfunni. Með sama dómi dæmdi héraðsdómari málið að efni. X kærði dóminn til Hæstaréttar og krafðist þess, að málinu yrði vísað frá héraðsdómi, að því er hann varðaði. Y krafðist frávísunar málsins frá Hæstarétti. Með því að efnisúrlausn málsins hafði verið veitt í héraðsdóminum, jafnframt því sem frávísunarkrafan var dæmd, varð dóminum eigi haggð með kæru. Var kærumálinu því vísað frá Hæstarétti 145

S krafðist í máli gegn A reikningsskila frá árinu 1947 til stefnudags vegna ýmissa viðskipta þeirra. Þetta tímamark var í dómi eigi talið nægilega ákveðið. Enn krafðist S reikningsskila að viðlöögðum dagsektum, án þess að tiltaka fjárhæð þeirra eða hvert þær ættu að renna. Þá krafðist S, að A yrði dæmt að greiða honum þá fjárhæð, sem fullnægjandi reikningsskil sönnuðu, að A skuldaði honum. Vaxta krafðist S án þess að tiltaka í sáttakæru eða stefnu hæð vaxta eða upphafstíma þeirra. Kröfur og málsútlitun af hendi S var talin of óljós til þess, að efnisdómur gengi um málið. Var því vísað frá dómi 233

Í fógétadómi Rvíkur var hinn 15. febr. 1957 kveðinn upp úrskurður þess efnis, að A skyldi borinn út úr húsnæði í húsi B. Í fógétadómi 28. s. m. krafðist B, að úrskurðinum væri fullnægt. A mótmælti því og sýndi í dómi áfrýjunarstefnu gegn úrskurðinum, sem birt hafði verið hinn 27. s. m. Fógeti kvað þá upp þann úrskurð, að áfrýjun frestaði eigi framkvæmd úrskurðarins. A kærði þenna síðastnefnda úrskurð til Hæstaréttar. Í dómi Hæstaréttar segir, að lagaheimild bresti til kæru á úrskurðinum til Hæstaréttar, sbr. a-lið 4. tl. 198. gr. laga nr. 85/1936. Var málinu því vísað frá Hæstarétti 276

Þýzk stjórnarvöld sóttu fyrir héraðsdómi mál á hendur aðiljum hér á landi til afhendingar ungra barna, sem Íslendingurinn S hefði eignast utan hjónabands með þýzkri stúlku, er var önduð. Krafizt var af hendi stefnda frests í málinu, þar sem lagt hafði verið fram á Alþingi frumvarp þess efnis, að börnunum skyldi veita íslenzkan ríkisborgararétt. Héraðsdómari veitti frestinn. Í dómi Hæstaréttar segir, að eigi séu efni til að veita frestinn, þótt slíkt frumvarp hefði verið lagt fyrir Alþingi. Var úrskurður héraðsdómara því felldur úr gildi 277

Í skuldamáli var héraðsdómur kveðinn upp hinn 1. marz 1957, og voru fyrirsvarsmenn aðilja viðstaddir dómsuppsögu. A kærði málskostnaðarákvæði dómsins með kæru 6. s. m., er kom í hendur héraðsdómara 13. s. m., en barst Hæstarétti 25. s. m. Frestur til kæru samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936

- var því liðinn, þá er kæran kom til héraðsdómara, sbr. 199. gr. sömu laga. Kærumálinu var vísað frá Hæstarétti 280
- Þá er Þ var í þann veginn að flytjast af landi brott, krafðist S, sem ráðizt hafði til starfa á heimili hans, löghalds í eignum hans til tryggingar kröfu á hendur honum vegna riftunar á ráðningarsamningnum. Þ fékk frest í málinu með úrskurði fógeta. S kærði úrskurðinn sama dag, sem frestur sá, sem fógeti veitti, rann út. Þar sem frestur Þ var að lokum kominn, er S bar fram kæru sína, þóttu kröfur S eigi varða hagsmuni hennar að lögum, og var málinu því vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti og S dæmt að greiða Þ kærumálskostnað .. 346
- S höfðaði með stefnu 19. jan. 1957 mál á hendur G og H til greiðslu in solidum á samtals kr. 41.750,00 samkvæmt fjórum víxlum, að fjárhæð kr. 10.175,00, kr. 10.350,00, kr. 10.525,00 og kr. 10.700,00, útgefnunum af H 2. ágúst 1956 og samþykktum af G, með gjalddögum 30. nóv. 1956, 30. febr. 1957, 30. maí 1957 og 30. ágúst 1957. Frá nefndri kröfu dró S vexti af þremur víxlunum til gjalddaga þeirra, en krafðist aukreitis víxilkostnaðar af fyrsta víxlinum og svo vaxta frá gjalddögum víxlanna. Fyrsta víxlinn tjáði S afsagðan vegna greiðslufalls á öðrum virkum degi eftir gjalddaga, en hina víxlana sagði hann afsagða 19. jan. 1957 vegna fyrirsjáanlegs greiðslufalls, enda þótt gjalddagi þeirra væri þá eigi kominn. Þá krafðist S staðfestingar á löghaldi, sem hann lét hinn 12. jan. 1957 leggja á bifreiðina R 5910, en vegna kaupa á henni hefðu víxlarnir verið gefnir út. Málið var þingfest 31. jan. 1957, og var þá lagður fram víxill sá, sem í gjalddaga féll 30. nóv. 1956. Hinir víxlarnir, sem afsagðir voru 19. jan. 1957, voru eigi lagðir fram fyrr en á dómþingi 13. febr. s. á. Í greinargerð, sem lögð var fram 7. febr. s. á., kröfðust þeir G og H frávísunar málsins. Héraðsdómari taldi, að S hefði átt að vera innan handar að leggja fram við þingfestingu víxlana, sem verið höfðu í vörzlu borgarfógetaembættisins. Þá hafði S eigi lagt fram dómsgerðir af löghaldsgerð þeirri, sem hann krafðist staðfestingar á í málinu. Málflutningur S var því svo lélegur, að vísa bæri frá dómi kröfum vegna víxla þeirra, sem eigi voru lagðir fram í dómi fyrr en 13. febr. 1957, og svo kröfu um staðfestingu á löghaldsgerðinni. Var S gert að greiða G og H hvorum kr. 400,00 í málskostnað. G og H kærðu málskostnaðarákvæðið. Hæstiréttur dæmdi S til að greiða hvorum þeirra kr. 1000,00, málskostnað í héraði, og kærumálskostnað, kr. 400,00 431
- M höfðaði víxilmál á hendur K, sem samþykkt hafði víxlinn. Fyrst fékk K vikufrest til að rita greinargerð, en að því búnu fengu báðir aðiljar tveggja vikna frest. K fékk því

næst 5 vikna frest og síðan 2ja vikna frest með úrskurði, með því að hún kvaðst þurfa að láta fara fram rannsókn fyrir sakadómara um víxilviðskiptin. K krafðist enn frekari frests, en héraðsdómari synjaði með úrskurði, sem K kærði til Hæstaréttar. Úrskurðurinn var staðfestur með þeim rökum, að um víxilmál væri að tefla og endurrit af sakadómsrannsókn þeirri, sem í málinu greindi, hefði eigi komið fram, né heldur greinargerð um, á hvaða stigi rannsóknin væri . . 456

Með héraðsdómi 7. des. 1956 var hæstaréttarlögmanni K f. h. eigenda Stóru-Voga, S, P, M, og J, og svo R dæmdar úr hendi bandaríks félags í Keflavík kr. 31.205,00 ásamt 5% ársvöxtum frá 2. febr. 1956 og kr. 5000,00 í málskostnað, og veitti K fjárhæðunum viðtöku. Hjónin W, eigendur Stóru-Voga, kröfðust þess, að fógeti afhenti þeim féð úr vörzlu K. Meðalgönguaðilinn R krafðist þess, að fjárhæðirnar eða til vara 56,25% þeirra yrðu með fógetavaldi afhentar honum. Meðalgönguaðiljarnir J, S, G og Ó kröfðust þess, að allar fjárhæðirnar eða til vara 2135/4880 þeirra yrðu afhentar þeim af fógeta. R hélt því fram, að hann hefði haft sandnám Stóru-Voga á leigu hjá hjónunum W, en umdeildar fjárhæðir stöfuðu af þeirri sandsölu. Varakrafa hans var reist á því, að smábýlaeigendur á Vogatorfu kynnu að eiga hlutdeild. Hinir meðalgönguaðiljarnir töldu sandnámið sameign sína og hjónanna W, en héldu því jafnframt fram, að þau hefðu selt svo mikinn sand úr námunni, að þeir ættu allar fjárhæðirnar, en a.m.k. ættu þeir svo mikinn hluta hinna umdeildu fjárhæða, er svaraði til eignarhluta þeirra í sandnáminu í heild. K kvaðst eigi hafa fjárhæðirnar sérgreindar. Hæstaréttarlögmaður P krafðist þess í bréfi til sakadómara, að hann rannsakaði, hvernig K færi með féð. Jafnframt krafðist hann fyrir fógetadómi, að málinu yrði frestað, meðan rannsóknin stæði yfir. Í úrskurði fógeta, sem staðfestur var í Hæstarétti, var svo mælt, að ekkert hefði komið fram, sem grun vekti um, að K hefði gerzt sekur um misferli um varðveislu fjárins, og væri því engin ástæða til að fresta málinu, meðan rannsókn færi fram fyrir sakadómi 466

- 1) Veturinn 1950—51 smíðaði A hurðir o. fl. fyrir B og setti upp kr. 34.158,04, er B greiddi án athugasemda. 2) Í júní—júlí s. á vann A að innanbúnaði húss B og setti upp fyrir kr. 2.196,75, sem B greiddi eigi. 3) Sama sumar smíðaði B innanbúnað í eldhús B og setti upp fyrir það kr. 17.000,00 auk 3% söluskatts, kr. 510,00, en áður hafði hann gert tilboð í verk þetta fyrir kr. 17.000,00. Samkvæmt beiðni B framkvæmdu tveir dómkvaddir menn hinn 4. apríl 1952 mat á þeim verkum A, sem greindi í 1 og 2, og var matsverðið

kr. 26.844,60. Yfirmat að beiðni A fór fram 18. maí 1956, og var matsverðið kr. 32.115,40 að meðtöldum söluskatti. Í máli A á hendur B til greiðslu á fjárhæðum samkvæmt 2) og 3) var B dæmt að greiða kr. 17.000,00 samkvæmt 3, en krafa 2 var lækkuð um 11,61% eftir yfirmati niður í kr. 1923,33. Auk þess var B dæmt að greiða kr. 2000,00 í málskostnað. B höfðaði gagnsök til endurgreiðslu á hluta af greiðslu samkvæmt kröfu 1. Héraðsdómari taldi samkvæmt yfirmati kr. 34.158,04 of háa um 11,61% og dæmdi A að endurgreiða af henni kr. 3965,75, þrátt fyrir það að B hafði greitt hana fyrirvaralaust á sínum tíma. Í gagnsökinni var A dæmt að greiða kr. 2600,00 í málskostnað. A kærði málskostnaðarákvæði dómsins til Hæstaréttar, er staðfesti málskostnaðarákvæði aðalsakar, en felldi málskostnað niður í gagnsök og dæmdi B til greiðslu kr. 800,00 í kærumálskostnað 472

Eigendur vélbáts (E) höfðuðu með stefnu 8. okt. 1953 mál á hendur G forstjóra til greiðslu kr. 83.812,64 samkvæmt svonefndum yfirlitsreikningi frá Frystihúsi Bíldudals, þar sem inn eign vélbátsins var talin kr. 133.812,64, en í greinargerð E sagði það eitt, að G hefði greitt kr. 50.000,00 af reikningnum. Í greinargerð G 5. nóv. 1953 var því neitað, að reikningurinn væri gerður á hans vegum, enda væri hann ósundurliðaður, örökstuddur og rangur. G kvaðst hafa greitt rúmlega kr. 46.000,00 af stefnukröfunni og eiga gagnkröfur á hendur E. A dómþingi 18. febr. 1954 lagði G fram áskorun til E um að leggja fram sundurliðaðan reikning um viðskipti aðiljanna. Hinn 31. maí s. á. kom fyrirvarsmaður E fyrir dóm, en hvorki komu þá fram sundurliðaðir reikningar né verulegar skýringar á málinu. Þá er málið var dómtekið, 19. júní 1957, var af hendi E lagt fram viðskiptayfirlit ásamt nótum og endurrit af bréfi, sem sýndi, að gögn þessi höfðu verið send lögmanni E hinn 1. s. m. G krafðist þess, að gögnum þessum yrði eigi sinnt og að málinu yrði frávísað. Dómur kvað svo á, að gögn þessi væru of seint fram komin, og þar sem málið var alveg vanreifað af hendi E, þrátt fyrir áskoranir G, var því vísað frá dómi. E kærði frávisunardóminn, en hann var staðfestur í Hæstarétti .. 495

Eigendur vélbáts (E) höfðuðu með stefnu 8. okt. 1953 mál á hendur G forstjóra til greiðslu kr. 90.095,65 ásamt vöxtum samkvæmt yfirlitsreikningi frá Frystihúsinu á Bíldudal, en þar var inneign vélbátsins talin vera kr. 95.095,65. Í greinargerð E sagði, að G hefði greitt kr. 5.000,00 af fjárhæðinni. G neitaði í greinargerð sinni 5. nóv. 1953, að reikningurinn væri gerður á hans vegum, enda væri hann ósundurliðaður, örökstuddur og rangur. Þá hefði innieign G hjá nafngreindu

fyrirtæki átt að ganga til greiðslu á skuld hans við E. Á dómþingi 18. febr. 1954 lagði G fram áskorun til E um að koma fram með sundurliðaðan reikning yfir viðskiptin. Fyrirsvarsmaður E kom fyrir dóm 31. maí 1954, en eigi kom þá fram sundurliðaður reikningur né verulegar skýringar á viðskiptum aðilja. Kröfur E voru taldar svo vanreifaðar, að varða ætti frávísun málsins að kröfu G. Frávísunardómurinn var kærður af hendi E, en Hæstiréttur staðfesti hann 498

B ritaði samþykki sitt á víxilblað, fjárhæð þess var kr. 350.000,00, með útgáfudegi 7. jan. 1954 og gjalddaga 1. júlí s. á., en eigi var ritað nafn útgefanda á hann. Um leið setti B með tryggingarbréfi, útgefnu 30. des. 1953, A að handveði ríkisskuldabréf að fjárhæð kr. 350.000,00. Í tryggingarbréfinu var ákveðið, að skuldin skyldi greiðast með afborgunum 1. jan. og 1. júlí ár hvert á 5 árum og að mál út af því mætti reka fyrir bæjarþingi Reykjavíkur án undangenginnar sáttumleitunar fyrir sáttanefnd. A höfðaði hinn 8. febr. 1956 víxilmál á hendur B fyrir bæjarþingi Reykjavíkur til greiðslu eftirstöðva skuldarinnar, kr. 245.000,00 ásamt vöxtum og kostnaði. Þar sem nafnritun útgefanda vantaði á víxilblaðið, er málið var dómtekið, varð B eigi dæmdur í víxilmáli, og ákvæði tryggingarbréfsins þóttu eigi veita heimild til að álykta, að skuldin yrði heimt eftir tryggingarbréfinu, án þess að málið væri lagt fyrir sáttanefnd. Var frávísunardómur héraðsdómara staðfestur í Hæstarétti 508

Þrír bifreiðarstjórar höfðuðu mál gegn stjórn Samvinnufélagsins Hreyfils og kröfðust þess, að stjórninni yrði dæmt skylt að afturkalla tafarlaust afgreiðsluleyfi, er hún hafði veitt fjórum bifreiðarstjórum, þar sem veiting leyfanna bryti í bága við löglegar fundarsamþykktir. Þar sem kröfur í málinu vörðuðu mjög hagsmuni bifreiðarstjóranna fjögurra, en þeim var eigi veitt færi á að gæta hagsmuna sinna í málinu, var málinu frávísað 550

H krafðist í máli á hendur Vinnslustöðinni í Vestmannaeyjum, að V yrði dæmt að viðurkenna hann sem fullgildan féлага með réttindum og skyldum féлага, en til vara, að stjórn V yrði dæmt að inna af hendi fullnaðarreikninga félagsins og greiða H síðan sameignarhluta hans í félaginu að rétttri til- tölu við stofnframlag og eignaaaukningu, sem orðin væri í félaginu, frá því það var stofnað og þar til fullnaðarreikningar væru gerðir. Varakrafa H var talin vera svo óákveðin og óljós, að hún væri eigi dómhæf, og var málinu því samkvæmt 4. gr. 193. gr. laga nr. 85/1936 vísað frá dómi 595

b) *Opinber mál.*

- Héraðsdómslögmaður G var réttargæzlumaður manna, er rannsókn vegna gruns um brot á áfengislögum var beint gegn. G krafðist þess, að yfirlögreglumadurinn G yrði settur í gæzluvarðhald, á meðan á rannsókninni stæði. Rannsóknar-dómarinn tók kröfuna eigi til greina. G kærði ákvörðun dómarsins til Hæstaréttar, en kærinni var vísað frá Hæsta-rétti, þar sem lagaheimild brast til slíkrar kæru. Krafa G var talin fjarri sanni, og var honum því samkvæmt 6. gr. 174. gr. laga nr. 27/1951 dæmt að greiða kr. 500,00 sekt til ríkissjóðs, en sæta ella þriggja daga varðhaldi 100
- G héraðsdómslögmaður var réttargæzlumaður nokkurra manna, er rannsókn beindist gegn vegna gruns um brot á áfengis-lögum. Hann kom með sjálfs sín talvél og spólur á dómþing og krafðist að mega hljóðrita yfirheyrslurnar. Dómarinn kunni eigi á slíka vél og kvað upp úrskurð um, að vélin skyldi eigi notuð við réttarhöldin. G kærði úrskurðinn, en Hæstiréttur vísaði kærumálinu frá dómi, þar sem laga-heimild brast til slíkrar kæru 101
- Lögreglumenn tóku Bandaríkjamanninn W og færðu hann til rannsóknar að Kleppi, þar sem hann dvaldist eina nótt, en var síðan sleppt að boði læknis. W taldi ljóst af skýrslu sakadómara um handtökuna, að hún væri löglaus og hefði verið framkvæmd að beiðni lögreglustjórans á Keflavíkur-flugvelli. W höfðaði skaðabótamál gegn ríkissjóði (R). Í því máli lagði málflytjandi R fram endurrit úr lögregluþingbók af rannsókn, sem fram fór 1950 vegna ætlaðrar ógnunar W með skammbyssu við mann á Keflavíkurflugvelli, en við rannsókn þessa fannst skammbysa í húsakynnum W. Neit-aði hann, að hann ætti hana. Af hendi R var krafizt í skaða-bótamálinu, að dómari sá, sem framkvæmdi rannsóknina, og svo lögreglumadur, sem starfaði á Keflavíkurflugvelli frá því 1947 og til 30. maí 1951, yrðu krafðir vættis, hvað þeir vissu um hina ætluðu ógnun. W andmælti töku vættis þessa, þar sem spurningin til vitnanna varðaði fimm ára gamlan atburð og væri þýðingarlaus fyrir skaðabótamálið. Eigi þótti verða fullyrt, að svör við spurningunni væru þýðingar-laus fyrir úrlausn málsins, og var því dæmt, að hún skyldi lögð fyrir vitnin 170, 173
- Lögreglu var tilkynnt, að bifreið K hefði verið ekið aftan á kyrrstæða bifreið á götu og að mönnum hefði sýnt K vera rétt á eftir á gangi með áhrifum áfengis á leið heim til sín. Lögreglumenn fóru heim til K og töldu hana vera með áhrifum áfengis, en hún neitaði að fara á lögreglustöð-ina. Fulltrúi sakadómara, B, er lögreglan hafði samband við, taldi rétt, að lögreglan flytti K á lögreglustöðina, og

kvað eigi þörf á uppsögu úrskurðar um það. Í máli ákæruvaldsins á hendur K krafðist verjandi hennar, að B viki sæti, þar sem hann hefði átt þátt í ólöglegri handtöku hennar. Fulltrúinn úrskurðaði, að hann væri eigi óhæfur til að fara með málið sbr. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 27/1951 og 36. gr. laga nr. 85/1936. Dómsmálaráðuneytið leyfði kæru á úrskurðinum, sbr. 171. gr. laga nr. 27/1951. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn	348
Dómsmálaráðuneytið veitir leyfi til kæru	348
B lá undir grun um að hafa falsað skjal og beitt því í dómsmáli og um misbeitingu eða fjársvik eða tilraun til þeirra. Hann neitaði við frumpróf sekt sinni um skjalafals og sýndi tregðu á að koma til yfirheyrslu fyrir dómara. Nauðsyn þótti að útiloka möguleika hans á að spilla sakargögnum. Var hann því úrskurðaður í gæzluvarðhald, sbr. 1. og 2. mgr. 67. gr. laga nr. 27/1951	350

Landamerkjамál.

1. Árið 1933 gerði Stýrimannafélag Íslands (F) samning við S, eiganda og ábúanda Snorrastaða í Laugardal, um kaup á 4 vallardagsláttum lands, sem skyldu valdar af aðiljum úr óræktuðu landi jarðarinnar. Skyldi helmingur kaupverðsins, sem var ákveðið, greiddast við undirskrift samningsins. Eftir andlát S nokkru síðar bjó elkkja hans með sonum þeirra. unz hún dó 1943. Sumarið 1936 eða 1937 völdu sex fulltrúar F landið ásamt E, syni Snorrastaðahjóna. Hinn 5. ágúst 1944 undirrituðu J og N, synir Snorrastaðahjóna, afsal, þar sem sagði: „.... 4 vallardagsláttur að stærð, eða nánar tiltekið 12768 fermetra. Land þetta liggur 200 m suðvestur frá Einstainslæk, og er 63,04 metra á breidd. Landið er afmarkað með hælum“. Hinn 3. júní 1953 varð ágreiningur um legu hins selda lands. F taldi það hefjast alveg við Einstainslæk og ná 200 metra til suðvesturs. J og N héldu því hins vegar fram, að fyrstu 200 metrarnir frá Einstainslæk væru þeirra eign, en þá tæki við land F.
2. J og N studdu mál sitt þeirri röksemd, að A, formaður F, sem reisti sér sumarbústað á deilulandinu 1942, hefði samkvæmt vætti E, bróður þeirra, lýst því, rétt eftir að hann reisti sumarbústaðinn, að hann væri eigi í landi F. Sömu yfirlýsingu hafi A gefið við undirritun afsalsins, en þessu neitaði A. Þá hafi A samkvæmt vottorði T beðið T 1949 að hafa milligöngu við J um, að A fengi keypt landið undir bústað sínum. A fullyrti, að T misminnti, A hefði beðið T að „talfæra land, er svaraði til blettsins eða lóðarinnar, sem sumarbústaður Jóns Axels stendur á“, með því að A hefði viljað afla meira lands handa F. Leiga eftir sumarbu-

staðarland A var að sögn J og N greidd með timbri af A. A staðhæfði, að timbrið hefði átt að greiða sérstaklega. Þá bentu J og N á, að P, er var formaður F frá 22. apríl 1944 til 3. júní 1946, hafi vottað, að honum hafi í sinni formannstið eigi verið kunnugt, að nokkurt hús væri í landi F, en hafi vitað, að A ætti þar sumarhús rétt hjá. F véfengdi, að P hefði vitað um mörk hins selda lands. Enn bentu J og N á, að breidd hins selda lands hafi verið í samningum tiltekin 63,04 m, og hafi flatarmálið síðan átt að segja til um lengdina, sem átt hafi að vera 202,54 m, en 200 metra ákvæðið átt að gefa til kynna, hversu langt frá læknum hið selda land byrjaði. F hélt því fram, að misritun hefði orðið um breiddina, hún hafi átt að vera 63,84 m. Þeir J og N leyfðu konu einni að reisa sumarhús 1948 á deilulendunni. Töldu þeir, að F hafi viðurkennt rétt þeirra til þess, þar sem eigi hafi verið amast við því. F svaraði því til, að A hefði verið þá erlendis, en aðrir fyrirsvarsmenn F ókunnir staðháttum. Árið 1951 leigðu þeir J og N skrifstofustjóra H tvær dagsláttur af hinni umdeildu lendu. Reis F þá upp til varnar.

3. Samkvæmt vætti fjögurra fulltrúa F, er landið völdu, og svo E, er með þeim var 1936 eða 1937 við staðsetninguna, var hið selda land valið í skógarhliðinni suðvestur af Einsteinslæk og skyldi ná að læknum. Orð afsalsins: „Land þetta liggur 200 m í suðvestur frá Einsteinslæk“, þýddu dómstólarnir þannig, að landið liggi að læknum. Alls engin kennileiti eða aðstæður eru þarna finnanleg í landslaginu, sem geri það sennilegt, að fyrst hafi verið mæld út 63,04 metra breidd í því skyni, að flatarmál hins selda lands segði síðar til um lengd þess. Þótti því litlum vafa undirþið, að talan 63,04 m í samningnum væri ritvilla. Standa hefði átt 63,84 m á breidd, sem ásamt 200 m lengd gerir hina umsömdu stærð, 12768 fermetra. Afsalið vísaði til þess, að landið væri afmarkað með hælum. Tveir fulltrúar F við landsvalið báru, að landið hefði verið afmarkað með niðurreknum hælum, og staðfesti E þá skýrslu. Eigi var vitað um nokkra afmörkun landsins aðra en þá, sem F lét gera að E viðstöddum. Að öllu athuguðu var talið, að fulltrúar F hefðu verið í góðri trú um, að þeir keyptu land, sem lægi alveg að Einsteinslæk, og urðu J og N því bundnir af orðalagi sammingsins. En þar sem háttsemi A, sérstaklega ummæli hans við T, gátu styrkt J og N í trúnni á málstað sinn, þótti rétt að láta málskostnað í héraði falla niður 501

*Landhelgismál. Sjá fiskveiðabrot.**Lax- og silungsveiði.*

Samkvæmt 4. tl. 30. gr. laga nr. 112/1941 skal inngangur í veiði-krær vita undan straumi og má leiðari frá girðingu aldrei liggja upp á móti straumi né girðingu að öðru leyti vera þannig hagað, að hætta sé á, að hún taki fisk, sem leitar út úr á eða árósi. Taka ákvæði þessi til veiðitækja, sem eru í sjálfu straumvatninu og á leirusvæði þess, enda segir í greinargerð höfunda laganna: „Í ósum og á leirum við sjávarósa gengur fiskurinn aftur og fram með sjávarföllum. Þótti nefndinni rétt að setja þau ákvæði um gerð girðinganna, að fiskurinn verði þá aðeins veiddur, er hann leitar upp ána, svo sem gert er í 4. mgr. þessarar greinar.“ J hafði 1953 og allt frá 1942 stundað laxveiði á leirusvæði Urriðaár fyrir landi Litlu-Fellsaxlar og Fellsaxlarkots í Borgarfirði, þannig að hann notaði girðingu með veiðikró, og vissu op veiðikróar og leiðara gegn straumstefnu Urriðaár. Sagt í dómi, að aðalstraumstefna ár verði að ráða því, hvernig op veiðikróa snúa og leiðarar frá girðingum liggja, og það jafnt þó veiðitæki séu staðsett á leirusvæði árinna, þar sem ekki gætir straums hennar. Veiðitæki J og notkun þeirra brutu því gegn ákvæðum 4. mgr. 30. gr. laga nr. 112/1941. Afskiptaleyzi veiðieftirlitsmanns og veiðimálanefndar um veiðigildir J um lengri tíma þótti mega hafa valdið því, að hann hafi talið verknað sinn eigi réttarbrott. Var því kveðið svo á, að refsing hans skyldi falla niður samkvæmt 3. tl. 74. gr. laga nr. 19/1940. S, sonur J, viðurkenndi, að hann hefði stundað laxveiði fyrir föður sinn í nefndar laxveiðigildir. S var sýknaður, enda var eigi af prófum málsins glögg, hvern hlut hann hefði átt í veiðinni. Veiðitæki J voru gerð upptæk samkvæmt 93. gr. laga nr. 112/1941 338

G hafði 1953 og allt frá árinu 1942 stundað laxveiði á leirusvæði Urriðaár við sunnanvert Lambhaganes fyrir landi Litla-Lambhaga með girðingu og veiðikró. Sum árin kveðst hann hafa haft eina girðingu þarna, en hin tvær. Op veiðikrónna og leiðarar vissu gegn straumstefnu Urriðaár, og var G því brotlegur við 4. mgr. 30. gr. laga nr. 112/1941, en refsing hans var felld niður samkvæmt 3. mgr. 74. gr. laga nr. 19/1940, þar sem hann hafði nokkurt tilefni til að telja verknað sinn eigi réttarbrott vegna afskiptaleyzis veiðieftirlitsmanns og veiðimálanefndar af tækjum hans .. 342

Sagt í dómi, að úr því væri skorið með lögmætu mati samkvæmt lögum nr. 61/1932, hvernig leirum við ármót Laxár og Urriðaár í Borgarfirði skuli skipta 338, 342

Leiðbeiningarskylda dómara. Sjá kæra, réttarfar.

Líkamsárás og líkamsmeiðing.

a) Opinber mál.

- F vann í ágúst 1955 að viðgerð á brimbrjótnum í Bolungarvík undir verkstjórn J. Hinn 6. s. m. var haldinn dansleikur þar í kaupþúninu. Höfðu þeir F og J setið öðru hverju að drykkju þetta kveld, og eftir dansleikinn, milli kl. 2 og 3 um nóttina, fóru þeir F og J heim til F ásamt fleira fólki. Voru þeir töluvert drukknir þar, en J þó meira. Vildi J berja F tvisvar um kveldið, en K, kona F, kveðst hafa gengið á milli. Um kl. 4 um nóttina hélt J á brott af heimili F og talaði þá um „að rota og berja alla“, að sögn K. Er J var nýfarinn, klæddi F sig úr jakka og ytri skyrtu og hélt þannig á sig kominn út á eftir J. Litlu síðar fór K að leita hans og fann hann slangrandi á götunni. Benti F henni þá á J, þar sem hann lá meðvitundarlaus með miklum höfuð-áverkum þar nálægt. Hagræddi K síðan J. Þau héldu nú frá J, hittu vitnið G, og ber G, að þau hafi sagt honum, að meiddur maður væri þarna úti frá. G segir og, að F hafi þá verið grátandi. K fylgdi því næst F að húsi þeirra, en fór síðan í hús eitt og vakti upp vitnið M, sem verið hafði með þeim um nóttina. Segist M hafa spurt K, hvort nokkuð væri að, en hún hafi neitað því, sagt, „að þeim hafi bara orðið sundurorða“ J og F. Þessum ummælum gekkst K ekki við. Stúlkan S bar, að henni hafi orðið litið út um glugga heima hjá sér þessa nótt, og séð tvo menn í stimpingum fyrir framan tiltekið hús, en andspenis því húsi fannst J í blóði sínu. Ekki kveðst hún hafa þekkt mennina, en annar þeirra hafi verið á skyrtunni. J segir, að maður hafi komið á eftir sér og slegið sig aftan frá á hægri vanga. Er hann sneri sér við, sýndist honum maður þessi halda á steini. Eftir þetta kvaðst hann ekkert muna eftir sér þar til næsta morgun. Ekki var vitað, að F bæri óvildarhug til J. J þekkti ekki árásarmanninn. Stúlkan S gat ekki greint nægilega, hvenær nætur hún sá mennina í stimpingum á vettvangi né hverjir þeir voru. Athugun á F eða fótum hans fór eigi fram, svo séð yrði, eftir árásina. Drykkjuskapur og slark var í kaupþúninu um nóttina. Að svo vöxnu máli þótti varhugavert að telja sannað, að F væri valdur að áverkum á J. Einn hæstaréttardómara taldi sönnur nægar til sakfellingar 117
- F sat að sumbli með stúlkunni L 11. jan. 1956 í herbergi hennar. Vatt H sér þá inn í herbergið til þeirra og var mjög með áhrifum áfengis að sögn L. Segist L hafa beðið hann að fara. Sama hafi húsfreyja gert, er kom þarna inn í herbergið.

H sinnti því ekki. Skipti það nú engum togum, að þeir F og H tókust á. Kveðst F hafa ætlað að láta H út. Dró F nú skeiðahníf, er hann hafði á sér, úr slíðrum og rak hann í bakið á H tvisvar sinnum. Við læknisskoðun fundust tvö sár á baki H, annað 3 cm breitt, rétt vinstra megin við hrygginn, um það 7 cm djúpt, og endaði það í millirifjabili. Um þetta sár fór loft út og inn við öndun, og sýndi það, að brjósthimnan var særð. Hitt sárið var dálítið neðar, hægra megin á bakinu, og var 5 cm breitt og 9 cm djúpt og endaði á rífi. Þar að auki fannst skurður á vinstri augabrún. H gréri sára sinna, og taldi læknir, að H myndi eigi hafa varanlegt mein af áverkanum. F var dæmd refsing og samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940, 18 mánaða fangelsi, fyrir áverkana svo og skaðabætur til H, kr. 8960,00, þar af kr. 5000,00 fyrir þjáningar og lýti 117

G ók eftir Barðaströnd á jeppa og hafði tvær konur hjá sér í framsæti, og í aftursæti var stúlka og þrjú stálpuð börn, en jeppinn var skráður fyrir þrjá farþega. Vegurinn var að vætti dómara 5 metra breiður, upphleyptur malarvegur, sléttur og láréttur, en lausir steinar voru á einstaka stað, og sjá mátti ójöfnur, þar sem steinn hafði dregizt til undan hefilitönn. G ók að sjálfs sín sögn á 23—25 enskra mílna hraða og að vætti sjónarvotts á eigi mikið yfir 30—40 km hraða, en konu, sem í jeppanum var, virtist eigi ekið hart. Stúlka su, sem í aftursætinu var, taldi eigi ekið mjög hratt. G kvað jeppann hafa lent í holu eftir stein, er komið var yfir beygju á veginum, og hafi hann við það farið að hoppa og hendast til, en hann hafi þá stigið á hemil og jeppinn síðan steypzt. Húsið á jeppanum brotnaði og þeyttist af honum og farþegarnir hentust allir úr henum. Snérist jeppinn við á veginum og stöðvaðist þar á hjólunum, en G sat við stýri hans, er hann rankaði við sér. Önnur konan hlaut áverka, sem leiddu hana til bana. Hin konan skarst á fæti, hlaut heilahristing og fékk lost. Aðrir farþegar meiddust lítið eða ekkert. G meiddist nokkuð á höfði. Eftirlitsmaður bifreiða taldi, að mikið slit hefði verið á stýrisgangi jeppans og burðarlegur á vinstri afturhjólí of laust hertar saman, og kunni það að hafa valdið kasti á hjólunum. Viðgerðarmaður taldi líklegt, að stýrisbúnaður jeppans hafi eigi verið góður. Dæmt var, að víst verði að telja, að of hart hefði verið ekið eftir aðstæðum, hæfni ökumanns og ástandi jeppans og að ökumanni muni hafa fatazt stjórn jeppans. Líkamsmeiðslin vörðuðu G við 219. gr. laga nr. 19/1940 229

H og J voru á gangi í miðbæ Rvíkur og höfðu neytt áfengis. Þeir hittu F, sem veitti þeim úr átekinni ákavítisflösku. Þeir fóru allir saman út í skip, og keypti J þar danskan bjór

og veitti hinum með sér. Er þeir voru staddir í Bæjarfógeta-
garðinum, sló H allt í einu og fyrirvaralaust F hnefahögg í
andlitið. Féll F við höggið. Síðan sló H hann enn tvö högg,
er hann var fallinn. Skildu þeir H og J síðan við F, sem fór
á lögreglustöðina og þaðan á slysavarðstofu. Samkvæmt
læknisvottorði voru gervitennur F brotnar, hann var mikið
þrúttinn í andliti, smáskráma var á höku og smávægileg
flumbra á vinstri augabrún. Nefrótin var bólgin og marín.
Varir voru mjög þrúttar og bólgnar, svo að F var erfitt um
mál. Innan á neðri vör var sundurtætt sár, sem sauma varð
saman. H var refsað samkvæmt 1. mgr. 217. gr. laga nr.
19/1940 og 3. sbr. 96. gr., 1. mgr., lögreglusamþykktar nr.
2/1930. H var dæmt að greiða F skaðabætur að fjárhæð
kr. 4.450,00 436

K ók að kveldlagi hálfkassabíl með rými fyrir 10 farþega. Í bif-
reiðinni voru 9 farþegar og 20 sauðkindur á palli. K kvaðst
hafa ekið með um 30 km hraða, en hraðamælir var eigi í
bifreiðinni. Vegurinn var ruddur og lá eftir hárrí melbrún
með nokkrum hliðarhalla, og var ytri brún vegarins, sem
lá í brekkubrúninni, mjög laus. Vegurinn var mjög blautur,
en eigi voru í honum vilpur, slörk eða pollar. Er K mætti
annarri bifreið á melbrúninni, kvaðst hann hafa dregið úr
hraða og vikið til vinstri út á melinn, en er hann vildi sveigja
aftur inn á veginn, rann bifreiðin yfir veginn, rann um 13
metra með hægri hjólin fyrir utan veginn og valt síðan niður
brekkuna nokkrar veltur og stöðvaðist á hvolfi í mýri, um
35 metra frá þeim stað, er henni hvolfði. Sjö farþegar urðu
fastir undir bifreiðinni, og er bifreiðinni litlu síðar var velt
ofan af þeim, voru tveir látnir af höfuðáverkum. Þeir voru
mikið meiddir, þó sérstaklega einn, er fengið hafði höfuð-
sár og sýndi að dómi læknis æ meiri andleg örkuð, er stóðu
í sambandi við slysið. Orsakir slyssins voru, að K hafði ek-
ið of tæpt og of hratt á brekkubrúninni og lent í lausri mól.
K var refsað samkvæmt 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940, 9.
og 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og svo 2. gr. og 3. mgr.
4. gr. laga nr. 24/1941. Var refsing hans ákveðin kr. 5000,00
sekt, til vara 35 daga varðhald. Hann var sviptur ökuleyfi
æfilangt. Einn dómari Hæstaréttar vildi dæma 60 daga
varðhald 476

b) Einkamál.

Vísifingur vinstri handar B lenti milli gálgarúllu og haldanna í
toghlera með þeim afleiðingum, að tvo fremstu köggla
tók af. B lá á sjúkrahúsi í rúman mánuð eftir slysið og fór
til vinnu hálfum mánuði eftir komuna af sjúkrahúsinu. Hon-

um voru dæmdar kr. 55.000,00 fyrir atvinnutjón og örorku og kr. 10.000,00 fyrir sársauka, þjáningar og lýti	383
I var að bera feiti á tannhjól skurðgröfu 29. júní 1955 og lenti þá með hægri hendi í hjólunum. Samkvæmt læknisvottorði var þumalfingur ásamt miðhandarbeiini numið brott. Tals- verður örvefur var á staðnum, og nær örvefurinn inn í lófa. Tveir fremstu köggjar af litla fingri og baugfingri eru numd- ir brott. Sömuleiðis eru á burtu hálfur annar köggull af löngutöng og hálfur köggull framan af vísifingri. Talsverð- ur örvefur er á gómunum, og höndin blá og köld átöku. I var talin 100% öryrki í tvo mánuði og 45% eftir það. Frá Trygg- ingarstofnun ríkisins fékk I kr. 60.855,48. Skaði I, sem var bifreiðarstjóri, var að frádregnum tryggingabótum metinn á kr. 280.000,00, og bætur fyrir sársauka, þjáningar og lýti voru metnar á kr. 30.000,00. I voru dæmdar $\frac{3}{4}$ bóta, þ. e. kr. 232.987,50	525
Verið var að draga inn vörpu á togara. G átti erindi fram á skipið og gekk í sjóstakk yzt fata og klofháum vaðstígvél- um að aftari togvírnum, en verið var að toga inn vörp- una. A kvaðst hafa ætlað sér að stiga yfir dráttarvír- inn í um hálfis metra fjarlægð frá snúningsás, sem drátt- arvírinn lék um, en þá hafi stígvél sitt festst á göddum, sem staðið hafi út úr trosnuðum vírnum, vinstri fótur hans lent milli snúningsássins og dráttarvírsins með þeim afleiðing- um, að fótinn tók af fyrir neðan kné. Sjónarvottur að slys- inu kvað G hafa stigið upp á masturspollann, en hrasað nið- ur af honum og vinstri fótur hans þá orðið milli dráttarvírs- ins og snúningsássins. Dómur kvað svo á, að G hefði hagað sér ógætlega. Hins vegar var talið nauðsynlegt til varnar slyshættu að hafa hlíf á snúningsásnum. Útgerðarfélagi togarans var gert að greiða G hálfar bætur, en fullar bætur að frádregnum örorkueyri voru reiknaðar kr. 320.000,00 og þjáningarbætur kr. 40.000,00	534
Bætur dæmdar vegna líkamsmeiðsla	414, 577

Loforð.

Hinn 4. des. 1945 var stofnað í Hafnarfirði Lýsi & Mjöl h/f aðal-
lega til vinnslu, kaupa og sölu sjávarafurða. Hlutabréf
skyldu hljóða á nafn og engin sérréttindi fylgja hlutum.
Samkvæmt 5. gr. félagslaganna skyldu hluthafar hafa jafn-
an forkaupsrétt að hlutum við aukningu hlutafjár í hlutfalli
við skrásetta hlutaeign sína, en að öðru leyti skyldi aukning
fara fram eftir reglum, er félagsstjórn í samráði við löglega
boðaðan félagsfund setti í hvert skipti. Á aðalfundi 25. jan.
1948 var samþykkt heimild til að auka hlutafé úr kr.

306.000,00 og upp í kr. 1500.000,00. Hafnarfjarðarbær lagði fram kr. 500.000,00, en hlutafé það, er aðrir skrifuðu sig fyrir, heimtist illa. Á framhaldsaðalfundi 5. júní 1952 var samþykkt að veita þeim, er skrifað höfðu sig sem hluthafa, frest til lúkningar til 31. des., en þá skyldu ógreiddir hlutir strikaðir út og hlutaféð fært niður að sama skapi. Stjórnarfund 31. des. 1952 sóttu einn maður, útnefndur af bæjarútgerðinni, tveir menn, útnefndir af bæjarstjórn Hafnarfjarðar, og svo J og S, útnefndir af hluthöfum. Fyrir stjórnarfund þenna voru m. a. lagðar inn umsóknir um hlutakaup. Frá F, kr. 75.000,00, frá J, fulltrúa hluthafa á fundinum, kr. 267.000,00, og frá P, kr. 25.000,00, þannig að hlutabréf yrðu eigi gefin út síðar en 30. jan. 1953. Voru hlutabréfin samþykkt, og skyldi viðbótarhlutafé þetta greitt bæði með víxlum eða væntanlegum inneignum kaupenda hjá hlutafélaginu. Bæjarstjórn Hafnarfjarðar andmælti þessari ákvörðun, en félagsstjórnin taldi sig hafa með henni framkvæmt óskir hluthafafundar um hlutafjársofnun. Á aðalfundi 4. júní 1953 var ákvörðunin staðfest með meirihluta atkvæða, eftir að fundarstjóri hafði gegn andmælum úrskurðað þá F, J og P atkvæðisbæra. Dómur kvað svo á, að félagsstjórnin hefði, þá er hún gaf þeim F, J og P hlutakaupaloforðið, gengið fram hjá því ákvæði 5. gr. félagssamþykktanna, að hluthafar skyldu jafnan hafa forkaupsrétt að aukningu á hlutum í hlutfalli við skrásetta hlutaeign sína, en sérstök ástæða hefði verið fyrir stjórnina að gæta fyrirmælis þessa við svo stórfellda aukningu hlutafjárins, enda hefði aðalfundarsamþykkt frá 25. jan. 1948, sem félagsstjórnin taldi veita heimild til aukningar hlutafjár, verið orðin allt að 5 ára gömul og aðstæður breyttar, frá því hún var gerð. Loforðið um sölu hlutabréfanna til J var því dæmt ógilt 564

Læknar. Sjá einnig refsingar, skaðabætur.

Læknir lýsir heilsu manns, sem lenti í umferðarslysi	1
Læknir metur örorku manns, sem varð fyrir umferðarslysi ..	1
Héraðslæknir lýsir líðan telpu, er varð fyrir bifreið og andaðist af völdum áverkanna	11
Lík telpu, sem fórst í umferðarslysi, var eigi krufið	11
Framkvæmdur er uppskurður á höfði manns, sem hlaut haus- kúpubrot, er hann átti í stimpingum	47
Læknir lýsir áverkum á manni, sem varð fyrir líkamsárás	117
Geðlæknir lýsir geðheilsu manns, sem sakaður var um líkams- meiðingar	117
Læknir kryfur lík manns, sem farizt hafði í bílslysi	158
Læknar lýsa áverkum, sem maður hlaut í umferðarslysi	200

Lög. Lögskýring.

- Mælt, að það væri sýnilegum erfiðleikum bundið fyrir málflytjanda að ferðast frá Rvík til kaupstaðarins S að vetrarlagi og væru því fyrir hendi skilyrði 1. og 2. töluliðs 2. mgr. 109. gr. laga nr. 85/1936 til þess að leyfa skriflegan málf lutning 26
- A sótti B til greiðslu víxils. B flutti fram þá vörn, að víxillinn hefði verið framseldur þriðja manni, eftir að hann var greiddur. Sagt, að vörn þessi komi ekki til álita í víxilmáli, þar sem víxillinn bar það alls ekki með sér, að hann væri greiddur, sbr. 208. gr. laga nr. 85/1936 28
- Mælt, að stefnandi ætti þegar við þingfestingu að gera ýtarlega grein fyrir kröfum sínum og leggja fram þau skjöl, sem hann reisir kröfur sínar á, sbr. 105. gr. laga nr. 85/1936 .. 30
- Eldur kom upp í farmi vörubifreiðar á vegum úti, og varð eigi sannreynt, hverjar voru orsakir eldsins. Þar sem farmurinn spilltist, meðan hann var í flutningsvörzlum eiganda og umráðamanns bifreiðarinnar og honum tókst eigi að leiða sönnur að því, að mistökum hans eða vanrækslu væri eigi um að kenna, var hann skaðabótaskyldur gegnt farmeigendum, sbr. 147. gr. laga nr. 56/1914 og 18. sbr. 20. gr., 1. mgr. laga nr. 41/1949 89
- Ellí- og hjúkrunarheimilið G notaði strokvindu, knúna rafmagni. Hreyfiás hennar var undir borði því, er hún stóð á, 70 cm frá gólfi, en 12 cm frá borðinu og 10 cm inn undir brún þess. Stúlkan Á var að slétta klúta, missti einn þeirra á gólf- ið, en er hún beygði sig eftir honum, vafðist hár hennar um hreyfiásinn, sem var óvarinn. Fléttist nú hluti af höfuðleðri hennar frá hægri augabrún og aftur fyrir miðjan hvirfil af og slitnaði af. Með óafríjuðum dómi 1. okt. 1954 voru Á dæmdar úr hendi G kr. 56.161,13 með 6% ársvöxtum frá 5. sept. 1952 og kr. 5000,00 í málskostnað, þar sem G lét hreyfiásinn vera óvarinn og varaði Á eigi nægilega við hættunni, þannig að $\frac{1}{4}$ sakar lenti á G. Síðan framkrafði G ríkissjóð um dæmdar fjárhæðir, með því að Verksmiðju- og vélaeftirlit ríkisins hafði vanrækt að fyrirskipa öryggisbúnað um hreyfiásinn, sbr. 2. mgr. 11. gr. laga nr. 24/1928 og 1. mgr. 37. gr. rgl. nr. 10/1929. Ákvæði þessi voru alls eigi talin draga úr skyldum atvinnurekanda um öryggisbúnað véla, heldur miða að því að efla almennt öryggi á vinnustöðum. Þar sem ábyrgð G þannig var sjálfstæð, var ríkissjóður sýknaður 102
- A gerði tilraun til samfara við X, sem var hátt á 15. ári, færði sig og hana úr buxum inni í bifreið sinni og lagðist ofan á hana. Var þá að þeim komið. Þegar litíð var til þess, að stúlkan hafði látið sér lynda blíðu A, án þess að leitast við

- að losna frá honum, þótti varhugavert að telja sannað, að hún hefði haft slíka andúð á blíðu hans, að um táldrátt hefði verið að ræða. Var A því sýknaður af ákæru á 2. mgr. 200. gr. sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 19/1940 111
- E ók hinn 29. sept. 1956 þremur erlendum mönnum frá Keflavík til Rvíkur og aftur sömu leið. Farþegarnir höfðu ekki íslenska peninga og greiddu því ökugjaldið með 20 Bandaríkjadollurum. Hinn 5. okt. s. á. tók E að lögreglumanni (L) ásjáandi við einum dollar í hermannagjaldeyri af farþega á Keflavíkurflugvelli. E afhenti L hermannagjaldeyrinn og leyfði honum að leita á sér. Fann L þá téða 20 dollara og tók þá í vörzlu sína. Viðtaka E á dollurunum úr hendi hinna erlendu manna var eigi talin brot gegn 13. gr. reglugerðar nr. 212/1953, 1. mgr. 3. gr. laga nr. 88/1953 né neinu öðru lagaboði. Óeðlilegur dráttur var eigi orðinn af hendi E, sem búsettur var í Keflavík, að skila nefndum gjaldeyri til Landsbanka Íslands eða Útvegsbanka Íslands h/f, sbr. 1. mgr. 4. gr. laga nr. 88/1953 og 1. mgr. 15. gr. reglugerðar nr. 212/1953. E hafði því heldur eigi brotið þessi ákvæði .. 151
- Þau M og K höfðu verið heitbundin síðan á árinu 1950, búið saman síðan 1951, hringtrúlofamt og gert ítrekaðar tilraunir til að ná í íbúð með hjúskap fyrir augum. Þau áttu barn, fætt 28. sept. 1951, og annað barn, fætt 4. marz 1954. Var heimilið á framfæri M. Hann varð fyrir bifreið 5. sept. 1954 og beið bana. Var talin jöfn sök hans og bifreiðarstjórans. K þótti eiga rétt til bóta samkvæmt 2. mgr. 264. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 58. gr. laga um almannatryggingar, en með því að sambandi þeirra varð eigi jafnað til hjúskapar, voru bætur K fyrir missi á fyrirvinnu og röskun á stöðu og högum ákveðnar kr. 60.000,00 158
- Pípulagningarmaðurinn M tókst á hendur að leggja vatnspípur frá kjallara til baðherbergis, sem var sett upp á fyrstu hæð húss. Starfsmaður M skildi eftir opnar pípur við loft á bóka-herbergi í kjallara og rann vatn út um þær og skemmdi bækurnar. Vátryggingarfélag A greiddi eiganda bókanna B vátryggingarfé og fékk framseldan þann hluta skaðabóta-kröfu, sem var í sjálfsábyrgð B. Í skaðabótamáli A á hendur M var felld niður bótaábyrgð M að því leyti sem tjónið var vátryggt samkvæmt 25. gr. laga nr. 20/1954. Einn dómara Hæstaréttar vildi dæma M til að greiða fullar skaðabætur, þar sem út frá sjónarmiðum almennrar varnarviðleitni gegn skaðaverkum sé varhugavert að fella niður skaðabótaábyrgð aðillja vegna mikilla mistaka við kunnáttuverk, sem hann hefur tekið að sér með samningi og gegn greiðslu, þótt hann vinni verkið eigi sjálfur, heldur láti starfsmann sinn vinna

- það og væru því eigi efni til að fella niður skaðabótaábyrgð M samkvæmt 25. gr. laga nr. 20/1954 að því leyti sem tjónið var vátryggt 194
- Í 6. gr. laga nr. 66/1945 er svo mælt, að samvinnufélög greiði útsvar af arði síðasta útsvarsárs, sem leiðir af skiptum við utanfélagsmenn, eftir sömu reglum og kaupmenn á staðnum, en samkvæmt a-lið 3. mgr. 8. gr. má leggja útsvar á útibú atvinnurekanda, sem hefur heimili í annarri sveit, í því sveitarfélagi, þar sem útibúið er staðsett, enda má þá eigi leggja útsvar að því leyti á atvinnurekandann í heimilis-sveit hans. Af þessu ákvæði leiðir, að álagning útsvars á atvinnurekandann annars vegar og útibúið hins vegar verður að ákveða af útsvarsyfirvöldum á hvorum stað, miðað við rekstur og aðrar ástæður þessarar útsvarsaðilja hvers um sig á útsvarsárinu. Þessi ákvæði a-liðs 3. mgr. 8. gr. taka einnig til samvinnufélaga, en þó með þeirri takmörkun, að útsvar má á hvorugum staðnum fara fram úr arði, sem leitt hefur af skiptum útsvarsaðiljans við utanfélagsmenn á útsvarsárinu. Samkvæmt þessu var heimilt að ákveða útsvar Sambands íslenzkra samvinnufélaga í Rvík, án tillits til þess taps, sem varð á rekstri útibús þess eða útibúa á Akureyri 236
- Í kröfugerð í skaðabótamáli var hvorki tiltekin fjárhæð dómkröfu né tjón það nægilega afmarkað, sem krafizt var bóta fyrir. Voru dómkröfurnar því ódómhæfar, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936. Meðferð málsins í héraði og svo héraðsdómur var því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 290
- Í 9. gr. laga nr. 40/1949 segir: Áburðarverksmiðjan skal undanþegin öllum sköttum og opinberum gjöldum nema útsvari til sveitarsjóðs. Aldrei má leggja á hana hærra útsvar en nemi 1% af tekjuafgangi hennar. Orðalag þetta var talið svo ótvírætt og víðtækt, að Áburðarverksmiðjan sé með því þegin undan greiðslu fasteignaskatts til bæjarsjóðs Reykjavíkur samkvæmt lögum nr. 67/1945 420
- G varð fyrir slysi á togara 21. marz 1946, er honum voru dæmdar hálfar bætur fyrir úr hendi útgerðar. Vextir af tjónbótum voru dæmdir frá 21. júní 1951, enda voru fyrri vextir fyrndir, sbr. 2. tl. 3. gr. laga nr. 14 frá 1905, en vextir af þjáninga- og lýtabótum voru dæmdir frá málshöfðun, 20. júní 1955 534
- K seldi Jarðakaupasjóði ríkisins (J) eignarjörð sína með afsali 26. apríl 1940 og áskildi sér í afsalinu „endurkaupsrétt samkvæmt 27. gr. laga nr. 8/1936“. J seldi hinn 7. sept 1949 G, tengdasyni K, jörðina, en undanskildi samkvæmt lögum nr. 4/1946 sölunni námuréttindi í landi jarðarinnar og svo vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisparfir. Með dómi Hæstaréttar, upp kveðnum 10. nóv. 1954, var svo kveðið á, að landbúnaðarráðherra hefði borið skylda til að undanskilja

réttindi þessi við sölu nefndrar jarðar til G, og var J í því máli sýknaður af kröfu G um, að kaup hans tækju einnig til nefndra réttinda. G höfðaði síðan af nýju mál á hendur J til skaðabóta vegna missis jarðhita þess, sem frá var skilinn í afsalsgerð 7. sept. 1949. Til vara krafðist G, að J yrði dæmt að endurgreiða honum andvirði jarðarinnar að réttri tiltölu við það, sem hin undanskildu verðmæti teldust mikill hluti heildarverðmætis jarðarinnar 7. sept. 1949. Áskilnaður K um endurkaupsrétt á jörðinni var eigi talinn hafa veitt rétt til endurkaupa á jörðinni lengur en ákvæði 27. gr. laga nr. 8/1936 var í gildi, enda um fullnaðarkaup að tefla samkvæmt afsalinu frá 26. apríl 1940 og ráðherra þess eigi um kominn að binda löggjafarvaldið um ráðstöfun slíkrar jarðar að lögum. Undantaka ráðherra á jarðhitaréttindum undan sölu til G samkvæmt lögum nr. 4/1946 leiddi því eigi til skaðabótaskyldu J 602

Löghald. Sjá kyrrsetning.

Lögmenn. Sjá málflutningsmenn.

Lögregla. Sjá refsingar, skaðabætur.

- Lögreglumenn gera uppdrátt af stað, þar sem umferðarslys varð, og láta taka myndir á vettvangi 38
- F var staddur í áfengisverzlun og var ölvaður. Hann tók eftir því, að A var þar að verzla og hafði mikla peninga. F gekk nú til A, tók hann tali og tók utan um hann. A ýtti F frá sér, en áður hafði F tekizt að gripa peningaveskið úr bakvasa A. Er A varð þessa nokkru síðar var, leitaði hann til lögreglunnar, sem handtók F, er hafði peningana á sér .. 71
- G héraðsdómslögmaður var réttargæzlumaður manna, er rannsókn vegna gruns um brot á áfengislögum beindist að. G krafðist þess, að yfirlögreglumaðurinn S yrði settur í gæzlunarðhald, meðan á rannsókninni stæði. Dómarinn tók kröfuna eigi til greina. G kærði ákvörðun dómarans, en kærumálinu var vísað frá Hæstarétti, þar sem lagaheimild brast til slíkrar kæru. Krafa G þótti vera fjarri sanní, og var honum því samkvæmt 6. mgr. 174. gr. laga nr. 27/1951 dæmt að greiða kr. 500,00 sekt í ríkissjóð, en sæta ella þriggja daga varðhaldi 100
- Lögreglumenn rannsaka vettvang, þar sem bifreiðaslys varð .. 200

Lögveð.

- Lögveð dæmt í bifreið til tryggingar bótum út af umferðarslysi 1

Málflutningsmenn. Sjá réttarfar.

- Málflutningsmaður krafði váttryggingarfélag um bætur til handa K, sem lenti í umferðarslysi. Váttryggingarfélagið greiddi kr. 36.000,00. Málflutningsmanninum var talið heimilt að reikna sér kr. 2.375,00 í þóknun. Í máli K á hendur A, sem tjóninu olli, voru því einungis kr. 33.625,00 dregnar frá dæmdum bóttum 1
- Fundið að því, að dómari hafði látið undir höfuð leggjast að kveða á um málsvarslaun í opinberu máli 11
- T hæstaréttarlögmaður tókst á árinu 1948 á hendur að heimta inn með málssókn dánarbætur handa A vegna dauðaslyss manns hennar. Með dómi Hæstaréttar, upp kveðnum 22. des. 1950, voru A dæmdar kr. 40.000,00 ásamt 6% ársvöxtum frá 3. febr. 1948 til greiðsludags og kr. 6000,00 í málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. T veitti dæmdum fjárhæðum viðtöku úr hendi dómfellda. Hinn 12. febr. 1951 fékk A í hendur reikning T, þar sem glöggst var greint, að T reiknaði sér kr. 10.000,00, málflutningslaun, auk útlagðs kostnaðar, kr. 2770,00. Jafnframt veitti A viðtöku og kvittaði fyrir innstæðufé sínu hjá T samkvæmt reikningnum. Með bréfi 18. marz 1953 krafðist A úrskurðar Lögmannafélags Íslands um hæfilega þóknun til T fyrir flutning málsins fyrir báðum dómum. Hinn 20. s. m. tilkynnti Lögmannafélagið T kröfu A. Var eigi sannað, að T hefði fyrr fengið vitneskju um, að A vildi eigi una reikningsskilum hans. Vöntun á kvörtun af hendi A, þá er reikningsskilin voru af hendi innt, og aðgerðaleysi um svo langan tíma olli því, að hún gat eigi haft uppi kröfur á hendur T um þær kr. 2000,00, sem Lögmannafélagið taldi, að T hefði ofreiknað sér fyrir málflutninginn 85
- Réttarrannsókn var háð vegna gruns um brot á áfengislögum. Héraðsdómsmaður G, er var réttargæzlumaður manna, er rannsóknin tók til, krafðist þess, að yfirlögreglumaðurinn S yrði settur í gæzluvarðhald, meðan rannsókn málsins færi fram. Rannsóknardómarinn tók kröfu þessa eigi til greina. G kærði ákvörðun dómarans til Hæstaréttar, en með því að lagaheimild brast til slíkrar kæru, var málinu vísað frá Hæstarétti. Krafa G þótti fjarri sanni, og var honum því samkvæmt 6. mgr. 174. gr. laga nr. 27/1951 dæmt að greiða kr. 500,00 sekt til ríkissjóðs, eða til vara sæta þriggja daga varðhaldi 100
- Samkvæmt 160. sbr. 159. gr. laga nr. 27/1951 var málflutningsmanni dæmd 1000 króna sekt í ríkissjóð, til vara 6 daga varðhald, fyrir ósæmileg ummæli í málsvarnarskjali um embættislækni 722

Málflutningur. Sjá réttarfar.

- A taldi sig hafa orðið fyrir bryggjuskemmdum af völdum togara B, og höfðaði mál á hendur honum fyrir sjó- og verzlunardómi S-kaupstaðar. B óskaði eftir því, að málið yrði flutt skriflega, þar sem lögfræðingur hans gat eigi komið því við að ferðast til S-kaupstaðar að vetrarlagi. Sagt í úrskurði, að það væri sýnilega erfiðleikum bundið fyrir málflytjanda að ferðast frá Rvík til S að vetrarlagi og að skilyrði bæði 1. og 2. töluliðs 2. mgr. 109. gr. laga nr. 85/1936 væru fyrir hendi til að leyfa skriflegan málflutning. Ennfremur var sagt, að enginn ónauðsynlegur dráttur hefði orðið á málinu, þá er ákvörðun skyldi tekin um málflutninginn, og væri af þeim sökum ekki ástæða til að neita um skriflegan málflutning 26
- A sótti B til greiðslu víxils. B fullyrti, að víxillinn hefði verið framseldur þriðja manni, eftir að hann var greiddur. Vörn þessi varð ekki tekin til greina í víxilmálinu, þar sem víxillinn bar hana alls ekki með sér, sbr. 208. gr. laga nr. 85/1936 28
- A höfðaði mál á hendur B til greiðslu skuldar og vísaði til reikningsyfirlits, sem hann taldi gert á vegum B, en B neitaði því og sagði reikninginn rangan og órökstuddan. Skoraði B á A að sundurliða og rökstyðja kröfu sína, en A varð eigi við þeirri áskorun. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi. A kærði til Hæstaréttar, sem staðfesti dóminn 30
- A höfðaði mál á hendur B og lagði fram við þingfestingu málsins stefnu, þar sem sagði: Krafa þessi er vegna dvalar H. H. á Elli- og hjúkrunarheimilinu G. Umboðsmaður A óskaði nú eftir viku fresti til að skrifa greinargerð og leggja fram skjöl. B neitaði um frest. Talið, að A hefði borið þegar við þingfestingu að gera ýtarlega grein fyrir kröfum sínum og leggja fram þau skjöl, er hann byggði kröfur sínar á. Var málinu því vísað frá héraðsdómi vegna vanreifunar, sbr. 105. gr. laga nr. 105/1936. Hæstiréttur staðfesti frávisunardóminn 30
- K taldi sig hafa „erfðaleigusamning“ um land í K-hreppi. Maður hennar, M, framseldi A hluta þess. Nokkru síðar leyfðu stjórnvöld „að ráðstafa byggingarlóðum úr landinu samkvæmt skipulagi“ og sögðu „erfðaleigu“ upp. A flutti timburskúr á landið. Skúrinn brann, en A sótti ekki um formlega útmælingu landsins, og að tveimur árum liðnum úthlutaði byggingarnefnd öðrum lóðinni. A höfðaði nú skaðabótamál á hendur K og M vegna missis landsins. Þar sem eigi lágu fyrir héraðsdómi gögn um það, hvaða rétt K hafði yfir landinu, skýrslur vantaði um, með hvaða heimild landið var aftur tekið af A og hvernig hann brást við þeirri

töku, ómerkta Hæstiréttur héraðsdóminn og vísaði málinu frá dómi 35

Málskostnaður.

a) Einkamál.

Aðili, sem tapar máli að meira eða minna leyti, dæmdur til að greiða málskostnað 1, 26, 28, 30, 33, 38, 81, 89, 94, 145, 158, 166, 170, 173, 185, 189, 194, 200, 226, 233, 236, 259, 275, 277, 284, 295, 309, 314, 330, 368, 372, 383, 390, 393, 414, 420, 444, 482, 501, 514, 525, 534, 559, 564, 577, 591, 607, 674, 682, 701, 727

D gerði kaupsamning við K um kaup á húsi hennar og fluttist í húsið. Þau felldu þann samning niður. K afsalaði síðan þeim H og Þ húsinu, en H og Þ seldu aftur D húsið með makaskiptasamningi. D taldi húsið haldið leyndum galla, raka, og kvaðst bráðlega hafa kvartað við K undan honum. Tveir menn dómkvaddir mátu galla á húsinu, um 9 mánuðum eftir að D fluttist í það, á kr. 12.235,00, en eigi var K kvödd til þess mats. Þeir H og Þ vissu eigi annað um gallana en sagði í matsgerðinni, og eigi höfðu þeir kvartað við K út af þeim. K vissi eigi um áætlaðan bótarétt H og Þ fyrr en lagt var fram í dómi framsal á honum til D, er liðnir voru yfir tveir mánuðir frá málshöfðun. Bótaréttur H og Þ var því niður fallinn fyrir vöntun á kvörtun og fyrir tómlæti. Þá krafðist D kr. 1450,00 úr hendi K fyrir galla á tækjum hússins og vöntun tækis. Þessi kröfuliður var niður fallinn fyrir tómlæti, og auk þess var óvíst, að framsal H og Þ til D tæki til hans. D krafðist enn kr. 750,00 fyrir tengingu á raflögn, er hann fluttist í húsið. Eigi varð séð, að D hefði hreyft þessari kröfu, er hann stóð í samningum við K um húsið. Varð hún því eigi til greina tekin. D voru dæmdar úr hendi K kr. 198,00 með vöxtum fyrir hitunar- og rafkostnað. D var dæmt að greiða K kr. 4500,00 málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti 56

Synjað var frests í héraði, og var sá úrskurður staðfestur í Hæstarétti. Kærandi var gert að greiða málskostnað 277, 456

B hafði fengið framseldan víxildóm á hendur Á, sem mótmælti fjárnámi, þar sem hann taldi dómskuldina greidda. Á hætti að mæta fyrir fógeta, eftir að honum hafði verið synjað framhaldsfrests. Fógeti taldi eigi sannað með kvittunum annars manns, en hins upphaflega dómhafa, að skuldin væri greidd, og úrskurðaði, að fjárnám skyldi fram fara. Á áfrýjaði úrskurði fógeta og fjárnámsgerð samkvæmt honum. B áfrýjaði til staðfestingar á nefndum dómsathöfnunum og hélt málinu til dóms í Hæstarétti, eftir að Á hætti

- að sækja þing þar. Fjárnámsgerðin var staðfest í Hæstarétti og þar sem B hafði haft ástæðu til að bera hinar áfrýjuðu dómsathafnir undir Hæstarétt, var Á dæmt að greiða honum málskostnað þar 380
- G höfðaði víxilmál á hendur O, sem lét eigi sækja þing af sinni hálfu og var því dæmdur til að greiða kröfuna. G lét síðan gera fjárnám hjá honum. O skaut dómi og fjárnámsgerð til Hæstaréttar, en G áfrýjaði síðar til staðfestingar. O hvarf nú frá sinni áfrýjun. G þótti hafa haft, eins og á stóð, ástæðu til að bera hinar áfrýjuðu dómsathafnir undir Hæstarétt, og var honum því dæmdur málskostnaður úr hendi O 335
- Sex menn höfðuðu, hver í sínu lagi, mál á hendur Ú til greiðslu á vangreiddum aflahlut á vélbát Ú frá 19. jan. til 23. marz 1954 og til staðfestingar sjóveðs í bátnum. Í stefnu hverri og greinargerð sagði, að stefndi (S) hefði unnið tiltekið starf á bátnum, kjör hefðu verið í samræmi við kjarasamning sjómanna í kaupstaðnum G, veiði bátsins hefði numið 400 skippundum og stefnukrafan áætluð, þar sem ekkert „upp-gjör“ hefði fengist frá Ú. Eigi lagði S fram í málinu skiprúmssamninginn, skipshafnarskrá bátsins né kjarasamninginn. Hann hafði eigi heldur krafizt reikningsskila fyrir málshöfðun og gerði eigi í málssóknarskjölum grein fyrir greiðslum Ú upp í hlut hans, en krafðist einungis í greinargerð, að Ú legði fram yfirlitsreikning. Ú fékk fyrst frest í málinu í héraði, en síðar fórst sókn dómþings fyrir af hans hendi. Þrátt fyrir það þótti málátílbúnaður og málsreifun S í héraði svo ófullkomin, að héraðsdómari hefði eigi átt að leggja dóm á sakarefni. Var málsmeðferð og héraðsdómur því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi, en þar sem útivist Ú leiddi til þess, að málið var dæmt í héraði algerlega óreifað af hans hendi, þótt honum væri í lófa lagið að skýra það, var honum, sem áfrýjaði héraðsdómi, dæmt að greiða málskostnað í Hæstarétti, en málskostnaður í héraði var felldur niður 351, 354, 356, 359, 362, 365
- Veturinn 1950—1951 smíðaði A hurðir o. fl. fyrir B, og greiddi B reikning A fyrir það, kr. 34.158,04, án athugasemda. 2) Í júní—júlí s. á vann A að innanbúnaði húss B og setti upp fyrir kr. 2.175,96, er B greiddi eigi. 3) Sama sumar smíðaði A innanbúnað í eldhús B og setti upp fyrir það kr. 17.000,00 auk 3% söluskatts, kr. 510,00, en áður hafði hann gert tilboð í verk þetta fyrir kr. 17.000,00. Samkvæmt beiðni B framkvæmdu tveir dómkvaddir menn 4. apríl 1952 mat á verkum A, er greinir í 1 og 2, og var matsverðið kr. 26.844,60. Yfirmat að beiðni A fór fram 18. maí 1956, og var matsverðið kr. 32.115,40, að meðtöldum sölu-

skatti, 3%. Í máli A á hendur B til greiðslu fjárhæða undir 2 og 3, var B dæmt að greiða A kr. 17.000,00 samkvæmt kröfu 3, en krafa 2 var lækkuð um 11,61% samkvæmt yfirmati niður í kr. 1923,33. Auk þess var B dæmt að greiða A kr. 2000,00 í málskostnað. B höfðaði gagnsök til endurgreiðslu hluta af greiðslu samkvæmt kröfu 1. Héraðsdómari taldi samkvæmt yfirmati greiðslu kr. 34.158,04 of háa um 11,61% og dæmdi A að endurgreiða af henni kr. 3965,75, þrátt fyrir það að B hafði greitt hana fyrirvaralaust. Í gagnsökinni var A dæmt að greiða B kr. 2600,00 málskostnað. A kærði málskostnaðarákvæði dómsins. Málskostnaðarákvæði aðalsakar var staðfest, en hvor aðilja var látinn bera málskostnað sinn af gagnsök. Kærumálskostnaður, kr. 800,00, var dæmdur á hendur B 472

S höfðaði með stefnu 19. jan. 1957 mál á hendur G og H til greiðslu in solidum á samtals kr. 41.750,00 samkvæmt fjórum víxlum, að fjárhæð kr. 10.175,00, kr. 10.350,00, kr. 10.525,00 og kr. 10.700,00 útgefnunum af H 2. ágúst 1956 og samþykktum af G, með gjalddögum 30. nóv. 1956, 30. febr. 1957, 30. maí 1957 og 30. ágúst 1957. Frá kröfuhæðinni dró S vexti af þremur víxlunum til gjalddaga, en krafðist óskilakostnaðar af hinum fyrsta og vaxta frá gjalddögum. Fyrsta víxlinn kvað S afsagðan vegna greiðslufalls á öðrum virkum degi eftir gjalddaga, en hina þrjá víxlana kvað hann afsagða 19. janúar 1957 vegna fyrirsjáanlegs greiðslufalls, enda þótt gjalddagi þeirra væri þá eigi kominn, sbr. 5. mgr. 44. gr. víxillaga. Þá krafðist S og staðfestingar á löghaldi, sem hann lét hinn 12. janúar 1957 leggja á bifreiðina R 5910, en víxlana sagði hann gefna út vegna kaupa G á henni. Málið var þingfest 31. jan. 1957. Var þá lagður fram víxillinn, sem í gjalddaga féll 30. nóv. 1956. Hinir víxlarnir, sem afsagðir voru 19. jan. 1957, voru eigi lagðir fram fyrr en á dómþingi 13. febr. s. á., en með greinargerð, sem lögð var fram 7. febr. s. á., höfðu G og M krafizt frávisunar málsins. Héraðsdómari taldi, að S hefði átt að vera innan handar að leggja fram víxlana, sem verið höfðu í vörzlu borgarfégetaembættisins, við þingfestingu. Þá hafði S eigi lagt fram dómsgerðir af löghaldsgerð þeirri, sem hann krafðist staðfestingar á í málinu. Var málflutningur S því talinn vera slíkur, að vísa bæri frá dómi kröfum vegna víxla þeirra, sem eigi voru lagðir fram í dómi fyrr en 13. febr. 1957, og svo kröfu S um staðfestingu á löghaldsgerðinni, og var S gert að greiða G og H hvorum kr. 400,00 málskostnað. G og H kærðu málskostnaðarákvæðið. Hæstiréttur dæmdi hvorum þeirra úr hendi S málskostnað í héraði, kr. 1000,00 og kærumálskostnað kr. 400,00 431

- Við vinnu við töku timburs úr timburstafla 20. nóv. 1953 hrundu plankar ofan á fætur verkamannsins S, og brotnaði vinstri fótleggur hans ofan við miðju. Bæði S og aðrir starfsmenn fyrirtækisins E voru taldir hafa sýnt ógætni, og dæmdi héraðsdómari E til að bæta S tjónið að % með kr. 19.525,84 ásamt orlofsfé, kr. 876,00. Hæstiréttur taldi rétt að dæma E að greiða helming tjóns, kr. 16.132,68, og kr. 3000,00 í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Einn dómenda vildi einungis dæma E til greiðslu málskostnaðar í héraði kr. 2500,00, en fella niður málskostnað í Hæstarétti, þar sem niðurstaðan þar var S eigi eins hagkvæm eins og í héraði 667
2. Málskostnaður látinn falla niður.
- Krafa á hendur málflutningsmanni vegna oftekinna málflutningslauna látin niður falla fyrir tómlæti. Málskostnaður felldur niður í báðum dómum 85
- F vann mál um, hvar seld landspilda hefði verið staðsett, er sala fór fram, en með því að framkoma fyrirsvarsmanns F hafði að nokkru styrkt gagnaðiljann í trú á málstað sinn, var málskostnaður í héraði látinn falla niður 501
- Íslenzkur verkfræðingur vann hjá amerísku verktakafyrirtæki á Keflavíkurflugvelli um tveggja ára bil. Hann taldi sig hafa skaðast vegna þess, að Varnarmálanefnd hafði eigi tilkynnt verktökunum gjaldskrá Verkfræðingafélags Íslands og höfðaði skaðabótamál á ríkissjóð, sem var sýknaður, þar sem eigi var sannað, að hann hefði gert nokkurn áskilnað um fjárkröfur á hendur ríkissjóði, meðan á starfanum stóð. Málskostnaður var látinn falla niður 697
3. Eigandi kjallaraibúðar var talinn hafa haft heimild til að breyta inngangi í miðstöð gegn andmælum eiganda fyrstu hæðar, en var samt dæmt að greiða málskostnað í máli aðilja 708
4. Gjafsókn, gjafvörn:
- Elfi og hjúkrunarheimili veitt gjafsókn í Hæstarétti í skaðabótamáli á hendur ríkissjóði. Krafa áfrýjanda var eigi tekin til greina, málskostnaður látinn falla niður, en talsmanni áfrýjanda dæmd málflutningslaun úr ríkissjóði 102
- Mál til dánarbóta sótt á hendur ríkissjóði samkvæmt heimild í 2. mgr. 12. gr. viðbótarsamnings um réttarstöðu liðs Bandaríkjamanna og eigna þeirra hér á landi, sbr. lög nr. 110/1951. Skaðabótakrefjanda var veitt gjafsókn fyrir Hæstarétti. Ríkissjóði, er tapaði málinu, dæmt að greiða málskostnað 158
- Konan K hafði eignast son utan hjónabands með M, og var hann orðinn 13 ára. K giftist dönskum manni og bjó með honum í Kaupmannahöfn. K hafði foreldraráð drengs þeirra M. Drengurinn fór í sumarleyfi til M, en vildi síðan eigi snúa aftur til K. K krafðist aðstoðar fógeta til að ná

drengnum. Hún fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti. Synjað var kröfu hennar, en málskostnaður látinn falla niður. Málflutningslaun talsmanns hennar voru lögð á ríkissjóð	426
A, er sótti Jarðakaupasjóð til bóta, var veitt gjafsókn bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. Kröfur stefnanda voru eigi til greina teknar, málskostnaður var látinn falla niður og laun talsmanna áfrýjanda í héraði og fyrir Hæstarétti voru dæmd á hendur ríkissjóði	602
5. Frávísunar- og ómerkingardómar:	
Frávísunardómur staðfestur í Hæstarétti. Kærandi dæmdur til að greiða kærumálskostnað	30, 33, 35, 233, 595,
Héraðsdómur og málsmeðferð dæmd ómerk vegna vanreifunar, og stefnanda í héraði, er áfrýjaði, gert að greiða málskostnað	35, 155
Kærumáli vísað frá Hæstarétti, þar sem lagaheimild brast til kæru. Kæranda var dæmt að greiða málskostnað	145, 276
Héraðsdómur var kveðinn upp í skuldamáli hinn 1. marz 1957, og voru fyrirsvarsmenn málsaðilja viðstaddir dómsuppsögu. A kærði málskostnaðarákvæði dómsins með kæru, dagsettri 6. s. m., sem barst héraðsdómara 13. s. m., en Hæstarétti 25. s. m. Frestur til kæru samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936 var því liðinn, er kærán kom í hendur héraðsdómara, sbr. 199. gr. sömu laga. Kærumálinu var vísað frá Hæstarétti. Kæranda dæmt að greiða kærumálskostnað ..	280
Dómkröfur voru ódómhæfar. Var héraðsdómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi, en málskostnaður látinn falla niður	290
Úrskurður um frest, sem var að renna út, kærður. Málinu var vísað frá Hæstarétti. Kæranda var dæmt að greiða málskostnað	346
Máli var vísað frá héraðsdómi vegna vöntunar á sáttaumleitan, og var sá úrskurður staðfestur í Hæstarétti. Málskostnaður í báðum dómum dæmdur á hendur stefnanda í héraði ..	508
Ómerking dóms og málsmeðferðar og frávísun máls frá héraðsdómi vegna ónógrar gagnaðflunar og vanreifunar. Stefnanda dæmt að greiða málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti	520
Dómur og málsmeðferð ómerkt og máli vísað frá héraðsdómi vegna rangs málatilbúnaðar af hendi áfrýjanda. Honum gert að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti ..	555
Ómerking héraðsdóms og heimvísun máls vegna vöntunar á gagnasöfnun og vanreifunar. Málskostnaður fyrir Hæstarétti látinn falla niður	687
Mál átti undir vettvangsdóm að nokkru og var vanreifað. Því var vísað frá héraðsdómi. Hæstiréttur staðfesti dóminn. Stefnanda dæmt að greiða málskostnað	718

6. Ómaksbætur:

Mál felld niður. Við ákvörðun ómaksbóta úr hendi áfrýjanda var tekið tillit til, að málflutningur hafði verið ákveðinn tiltekinn dag og stefndu var ekki tilkynnt fyrir en örskömmu áður, að málið yrði hafið 275

b) *Opinber mál.*

1. Aðili dæmdur sekur:

Einn aðili sakfelldur og gert að greiða sakarkostnað 11, 23, 71, 74, 78, 117, 176, 206, 229, 241, 248, 318, 342, 407, 476, 487, 511, 544, 586, 597

Aðili var sýknaður af ákæru fyrir brot á 2. mgr. 200. gr. sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 19/1940, en dæmd fésekt fyrir brot gegn 5. gr. laga nr. 24/1941 og 28. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930. Honum dæmt að greiða einn þriðja hluta sakarkostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, en tveir þriðju hlutar voru lagðir á ríkissjóð, sbr. 2. mgr. 141. gr. laga nr. 27/1951 111

Tveir aðiljar sakfelldir og dæmt að greiða in solidum sakarkostnað 436, 459

Tveir aðiljar, J og S, voru ákærðir fyrir brot á lögum um lax- og silungsveiði. J var sakfelldur, en refsing hans látin falla niður. S var sýknaður. Laun verjanda S í héraði og fyrir Hæstarétti voru lögð á ríkissjóð, en laun verjanda J í héraði og fyrir Hæstarétti voru dæmd á hendur honum. Allur annar kostnaður sakarinnar, þar með talin laun sækjanda fyrir Hæstarétti, voru dæmd að $\frac{3}{4}$ á hendur J og að $\frac{1}{4}$ á hendur ríkissjóði 338

Sök þriggja manna, er saksóttir voru fyrir gjaldeyrisbrot o. fl., var þannig háttað, að meðferð málsins varð mjög umfangsmikil og tímafrek. Brot annarra saksótttra í sama máli voru hins vegar miklum mun minni, en rannsókn málsins og málflutningur varð, að er til þeirra tók, stórum kostnaðarsamari vegna þess, að sök þeirra var sótt í sama máli og sök hinna þriggja. Þótti því rétt, að ríkissjóður greiddi málsvarnarlaun af hálfu fyrir þá, sem einungis höfðu framið smáfelld brot, en þeir sjálfir að hálfu. Einnig var lagður á ríkissjóð af hálfu kostnaðar af endurskoðun í máli hinna þriggja, er stóru brotin höfðu drýgt, þar sem endurskoðunin missti að nokkru marks. Hverjum þremminganna var dæmt að greiða laun verjanda síns í Hæstarétti. Allan annan kostnað var þremmingunum dæmt að greiða in solidum að $\frac{1}{2}$, en hinum níu að $\frac{1}{3}$ 628

2. Aðili sýknaður og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð 47, 222, 722

3. Héraðsdómur ómerktur og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð 16

Manndráp.

A ók bifreið um Þingeyrarkauptún. Gatan var malborin, hörð og næstum slétt, en nokkuð blaut af rigningu. A sagðist hafa ekið með 16—18 km hraða, en tvær konur, er með honum voru, töldu hraðann í mesta lagi 20 km. Telpa, sex ára gömul, hljóp þá út úr húsasundi, lenti á framvara bifreiðarinnar og lézt nokkrum klukkustundum síðar af slysförum. A sá til ferða telpunnar og hemlaði þegar, en er hann stanzaði, var telpa 1 metra fyrir aftan bifreiðina. Eitt vitni kvaðst hafa séð hægra afturhjól fara yfir telpuna. Hreppstjóri taldi hemlaför 5 metra. Lögreglumaður gerði uppdrátt af slysstaðnum. Af uppdrætti og skýrslu A þótti mega ráða, að barnið hefði dregið allt að 9 metra með bifreiðinni. Hemlar reyndust tveimur dögum síðar í lagi, og er bifreiðin var stöðvuð á 27,353 km. hraða, sáust greinileg hemlaför, sem voru 5,10 metrar. Sagt, að A hefði átt að víkja til vinstri til þess að reyna að afstýra slysinu. Hann var talinn hafa sýnt ónóga aðgæzlu og ekið of hart. Var A dæmd refsing eftir 215. gr. laga nr. 19/1940, 1., 4. og 5. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941. Refsing 5000 króna sekt til ríkissjóðs, en til vara 50 daga varðhald 11

H var á ferð í bifreið í útjaðri Rvíkur að nóttu með K, sem ók. Á leið þeirra urðu bræðurnir I og P, sem komu frá vín-drykkju og voru ölvaðir. I gekk fyrir bifreiðina, stóð þar og horfði í ljós hennar. H fór út úr bifreiðinni til þess að fá I til að færa sig úr vegi hennar. Urðu síðan sviptingar með þeim H og I, sem H og K segja, að I hafi átt upptökin að. P greip nú koníaksflösku og veittist með hana að vopni að H, sló hann að sögn H og K og gerði sig líklegan til að slá hann aftur. Þóttist H illa kominn, er I hélt honum föstum og P stóð yfir honum með reidda flösku, sem H þegar hafði fengið högg af. Sló H því eða hrinti I, svo að I féll aftur yfir sig á götuna. Hugðist H nú snúast gegn P, en þá hafði K tekizt að ná flöskunni af P. Fannst flaskan á vettvangi svo og tappi hennar með undna hettu. Á 5. degi frá viðureign hafði H ofurlítið þykkni, aumt viðkomu, aftan til á höfði og svo marblett á herðablaði. Studdi það þá frásögn, að hann hefði fengið högg af flöskunni. I reis upp eftir fallið á götuna með blóðnasir. Var eigi leitt í ljós, að I hafi fengið aðra ákomu eftir fallið. Mennirnir fjórir fóru síðan þarna heim að húsi, töluðu um að kveðja lögreglu til, en af því varð eigi. I fór frá hinum, var tekinn upp í bifreiðina, en skildi brátt við hina. Að sögn konu I kom hann heim, áður en klukkustund var liðin, frá því hann fór að heiman. Var hann þá illa útleikinn og alblóðugur í andliti. Missti

hann brátt meðvitund. Hann var fluttur á Landspítalann. Þar var gerður uppskurður á höfði hans og saumað fyrir blæðandi slagæð í heilahimnu hans. Í andaðist um hálfum sólarhring eftir viðureignina. Samkvæmt krufningarskýrslu var banameinið blæðingar í heila. Í refsímáli á hendur H var talið sannað, að I hefði átt upptökin að viðureign þeirra H, að P hefði þá veitt að H og slegið hann með flöskunni og reitt til höggs af nýju og H hefði eigi beitt hættulegri vörnum, eins og á stóð, en ástæða var til. Var H því samkvæmt 1. mgr. 12. gr. laga nr. 19/1940 sýknaður af ákæru fyrir brot á 215. gr. sömu laga 47

G ók á Barðaströnd í jeppa eftir ca. 5 metra breiðum, upp- hleyptum malarvegi, sléttum og láréttum. Lausir smástein- ar voru á einstaka stað, og sjá mátti ójöfnur, þar sem steinn hafði dregist til undan hefiltönn. Jeppinn var skráður fyrir þrjá farþega, en J hafði tvær konur hjá sér í framsæti, og í aftursæti var stúlka og þrjú stálpuð börn. G taldi hrað- ann hafa verið 23—25 enskar mílur, sjónarvottur taldi hann ekki mikið yfir 30—40 km og konu, sem var í bifreiðinni, virtist ekki ekið of hart. Stúlkunni í aftursætinu fannst ekki ekið mjög hratt. Er G kom á dálitla beygju, fór bif- reiðin að hoppa og kastast til. Kvaðst G þá hafa stigið á hemil, en bifreiðin steypist. Húsið á henni brotnaði og þeyttist af henni, og farþegarnir hentust allir úr henni. Hún snerist við á veginum og stöðvaðist þar á hjólunum, og sat G þar við stýri hennar, þá er hann rankaði við sér. Önnur konan hlaut svo mikla áverka, að hún andaðist skömmu síðar. Hin konan skarst á fæti, hlaut heilahristing og fékk lost. Aðrir farþegar meiddust lítið eða ekkert. G meiddist nokkuð á höfði. Eftirlitsmaður bifreiða taldi, að mikið slit hafi verið í stýrisgangi bifreiðarinnar og burðarlegur á vinstra afturhjól af laust hertar saman, og kunni það að hafa valdið kasti á hjólunum. Viðgerðar- maður taldi líklegt, að stýrisbúnaður bifreiðarinnar hafi ekki verið góður. Svo var mælt í dómi, að víst verði að telja, að of hart hafi verið ekið eftir aðstæðum, hæfni öku- manns og ástandi bifreiðar, og að öikumanni muni hafa fat- azt stjórn bifreiðarinnar. Mannsbani varðaði G við 215. gr. laga nr. 18/1940, líkamsmeiðslin vörðuðu hann við 219. gr. sömu laga 229

Hinn 28. sept. 1955, kl. 6 að kveldi, ók K bifreið sinni, M 37, hálfkassabíl með rými fyrir 10 farþega, frá Þverárrétt í Borgarfirði. Í bílnum voru 9 farþegar og 20 sauðkindur á palli. Enginn hraðamælir var á bílnum, en ekið var með allt að 30 km hraða. Vegurinn, sem var ruddur, lá eftir hárri melbrún með nokkrum hliðarhalla, og var ytri brún

vegarins, sem liggur í brekkubrúninni, mjög laus. Vegna mikillar rigningar um daginn var vegurinn mjög blautur, en eigi voru á honum vilpur, pollar eða slörk. Er K mætti annarri bifreið á melbrúninni, kvaðst hann hafa dregið úr ferð sinni, en eigi vera viss um, að hann hefði skipt um ganghraðastig, og síðan vikið til vinstri út á melinn. En er hann ætlaði að sveigja inn á veginn aftur, rann bifreið hans yfir veginn, og fóru hægri hjól hennar fyrst út af veginum. Rann bifreiðin þannig um 13 metra, án þess að K tækist að koma henni upp á veginn aftur, og valt hún síðan niður brekkuna nokkrar veltur og stöðvaðist á hvolfi í mýri fyrir neðan brekkuna, um 35 metra frá þeim stað, er henni hvolfdi. K og tveir aðrir komust úr bifreiðinni, en hinir 7 lágu undir henni. Er hjálp barst litlu síðar, tókst að velta bifreiðinni ofan af mönnunum. Tveir þeirra höfðu farizt og þrír aðrir voru mikið meiddir, sérstaklega einn, er sýndi eftir slysið andleg örkuml, en fleiri skrámaðir. Orsakir slyssins mátti rekja til þess, að K hafði ekið of tæpt og of hratt á brekkubrúninni og lent við það í hinni lausu mól. Honum var dæmd refsing samkvæmt 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940, 9. gr. og 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og svo 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. laga nr. 24/1941. Var refsing hans ákveðin kr. 5000,00 sekt, en til vara 35 daga varðhald. Hann var sviptur ökuréttindum ævilangt. Einn dómari Hæstaréttar vildi dæma 60 daga varðhald 476

Mat og skoðun. Sjá einnig skaðabætur.

- Sérfróðir menn athuga bifreið, sem lenti í umferðarslysi 1
- Krufið lík manns, er hlaut áverka á heila í stimpingum og lézt af honum 47
- A reyndi að fá stúlkuna X, sem var hátt á 15. ári, til samfara við sig, en komið var að þeim áður en verknaðurinn yrði fullkominn. Læknir skoðaði X, sem taldi hana eigi bera merki samfara 111
- Dómkvaddir menn kanna með tilraunum nákvæmni staðar-ákvæðana, sem gerðar eru úr flugvél 176
- Eftirlitsmaður bifreiða skoðar jeppa, sem oltið hafði í akstri 229
- Dómkvaddir menn meta tjón, sem hlaut af því, að timbur var andstætt fyrirmælum farmsamningshafa flutt á þilfari skips í stað þess að flytja skyldi það í lest 330
- Við reikning örorkubóta lagði tryggingarfræðingur til grundvallar 4% ársvexti, dánarlíkur samkvæmt íslenskri reynslu á árunum 1921—1930 og líkur fyrir missi starfsorku í lifandi lífi eftir sænskri reynslu 674
- Sagt í dómi, að úr því væri skorið með lögmætu mati samkvæmt

- lögum nr. 61/1932, hvernig leirum við ármót Laxár og Urriðaár í Borgarfirði skuli skipta 338, 342
- Vetrarbrautinni á Siglufirði var lokað vegna skipulagsbreytinga. A, er átti lóðirnar 19 A og 19 B við þá götu, taldi sig hafa orðið fyrir tjóni og höfðaði mál gegn Sildarverksmiðjum ríkisins á Siglufirði og Siglufjarðarbæ og krafðist m. a., að honum yrðu dæmdar skaðabætur eftir mati. Um fjárhæð skaðabóta vísaði hann til mats, sem eigi var lagt fram fyrr en hátt á annað ár var liðið frá höfðun málsins. Þetta var andstætt lögum nr. 85/1936, einkum 88. og 105. gr. 718

Neyðarvörn.

- Á leið H og K, sem voru að næturlagi á ferð í bifreið í útjaðri Rvíkur, urðu bræðurnir I og P, er komu frá vindrykkju og voru ölvaðir. I staðnæmdist í vegi bifreiðarinnar og hefti þannig för hennar. H gekk til I og urðu stimpingar með þeim, sem H og K segja I upphafsmann að. P kom nú til, sló H að sögn H og K með koníaksflösku og bjóst til að slá H af nýju, þar sem hann stóð í fangbrögðum við I. Greip H þá til þess að slá eða hrinda I, svo að hann féll á götuna aftur yfir sig. Meðan þessu fór fram, hafði K tekizt að snúa flöskuna úr höndum P. Fannst hún og undin hetta hennar með tappa á staðnum. Á 5. degi frá viðureigninni hafði H ofurlítið þykkni, aumt viðkomu, aftan á höfði og marblett á herðablaði. I hafði blóðnasir eftir fallið, en hafði eigi aðra sjáanlega áverka. Mennirnir stöldruðu þarna við hús í bili. I fór þá frá hinum, var tekinn síðar upp í bifreiðina, en fór brátt úr henni. Að sögn konu I kom hann heim innan klukkustundar, frá því hann fór að heiman. Var hann þá illa útleikinn og alblöðugur í andliti. Missti hann brátt meðvitund og var fluttur á Landspítalann. Þar var gerður upp-skurður á höfði hans, sem brot var á, og saumað fyrir blæðandi slagæð á heilahimnu hans. Hann andaðist um hálfum sólarhring eftir viðureignina. Banameinið var blæðingar á heila. Talið var sannað, að I hefði átt upptökin að viðureign þeirra H, að P hefði veitst að H með flöskunni og H hefði eigi, eins og á stóð, beitt hættulegri vörnum en ástæða var til. Var H því samkvæmt 1. mgr. 12. gr. laga nr. 19/1940 sýknaður af ákæru fyrir brot á 215. gr. sömu laga 47

Nytjastuldur.

- Tveimur mönnum refsað eftir 1. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940 fyrir töku og akstur bifreiðar í heimildarleysi 436

Ómaksbætur.

- Áfrýjandi kom eigi fyrir dóm, og voru stefnda dæmdar ómaks-
bætur samkvæmt kröfu hans 55, 56, 71, 144, 145, 247, 314, 405,
455, 456, 470, 471, 731, 732
- Mál var fellt niður og áfrýjanda var dæmt að greiða ómaks-
bætur. Við ákvörðun þeirra var tekið tillit til, að málið
hafði af hendi stefndu verið búið til málflutnings og þeim
hafði eigi verið tilkynnt fyrr en örskömmu áður, að mál-
ið yrði hafið 275

*Ómerking.*a) *Einkamál.*

- K tjáðist hafa „erfðaleigusamning“ um land í K-hreppi. Eigin-
maður hennar (M) framseldi A hluta þess. Stjórnarvöld
leyfðu nokkru síðar „að ráðstafa byggingarlóðum úr land-
inu samkvæmt skipulagi“ og sögðu „erfðaleigu upp“. A flutti
timburskúr á landið. Skúrinn brann. Á sótti eigi formlega um
útmælingu landsins, og að tveimur árum liðnum úthlutaði
byggingarnefnd lóðinni til annars aðilja. Með því að eigi lágu
fyrir héraðsdómi gögn um það, hvaða rétt K hafði yfir
landinu, skýrslur brast um, hver rök voru til töku lands-
ins aftur af A og hver voru viðbrögð hans við þeirri töku,
þótti skaðabótamál A á hendur K og M vegna missi lands-
ins svo vanreifað, að héraðsdómurinn var ómerktur og mál-
inu vísað frá héraðsdómi. 35
- Bræðurnir E og G voru einkaeigendur verzlunarfyrirtækisins
S. Þeir tóku launagreiðslur úr sjóði fyrirtækisins, en létu
það telja sjálfstætt fram til skatts. Skattayfirvöld sóttu S til
greiðslu iðgjalda samkvæmt ákvæðum 112. og 113. gr. laga
nr. 50/1946 fyrir árin 1949, 1950 og 1951 vegna starfsmanna
sinna, þ. e. E og G. Er málið var þingfest, lögðu aðiljar fram
yfirlýsingu um, að sátt fyrir sáttamönnum kæmi eigi til
greina. Bar héraðsdómara því samkvæmt 15. tölulið 5. gr.
laga nr. 85/1936 að leita um sættir með aðiljum, þá er stefndi
hafði lagt fram greinargerð sína á dómþingi, sbr. 2. mgr.
106. gr. nefndra laga. En ósannað var, að héraðsdómari
hafi þá eða síðar leitað sátta í málinu. Varð því að ómerkja
héraðsdóminn og málsmeðferð í héraði frá þeim tíma, er
sátta bar að leita, og vísa málinu heim í hérað til löglegrar
meðferðar og dómsálagningar 155
- Í máli til riftunar kaupsamnings um fiskroð og endurheimtu
kaupverðs fór munnlegur málflutningur í sjó- og verzlunar-
dómi Reykjavíkur fram hinn 8. og 13. des. 1954. Hinn 28. s. m.
kvað dómurinn upp úrskurð um öflun nýrra gagna. Fór
því næst fram vitnaleiðsla á Ísafirði 17. febrúar 1955.
Endurrit af vitnaleiðslu þessari sendi málflytjandi aðal-

stefnanda sjó- og verzlunardómi Rvíkur 22. s. m. Þing var síðan eigi haldið í nefndum dómi fyrr en 15. júní 1955, er dómsgerðir vitnamálsins voru lagðar fram. Eigi óskuðu málflytjendur þá að reifa málið frekar, þótt röskir 6 mánuðir væru liðnir frá því það var flutt, og dómendur töldu þess eigi þörf. Hinn 2. sept. 1955 var málið enn tekið upp, og veitti dómurinn málflytjendum kost á að flytja málið af nýju, en þeir óskuðu þess ekki. Ekki þótti næg ástæða til að ómerkja héraðsdóminn, þar sem málið lægi fyrir fullreifað. Tveir hæstaréttardómarar töldu, að munnlegur málflutningur gæti ekki komið að því gagni, sem til er ætlað, er dómsuppsaga dregst svo óhæfilega lengi, og hér væri um að tefla stórfellt brot á 1. mgr. 191. gr. laga nr. 85/1936, sbr. einnig 44. gr. laga nr. 112/1935. Þá hefði eigi í héraðsdómi verið tekin afstaða til þeirrar málsástæðu gagnstefnanda, að aðalstefnandi hefði kvartað og riftað of seint, en sú málsástæða hafði komið fram í hinum skriflega málflutningi. Af þessum sökum vildu hinir tveir hæstaréttardómarar ómerkja héraðsdóminn og málsmeðferð í héraði, frá framlagningu skjala á dómþingi 15. júní 1955 og skylda héraðsdóm til að taka málið upp til meðferðar og dómsálagningar af nýju 259

Sex menn höfðuðu, hver í sínu lagi, mál á hendur útgerðarfélagi (Ú) til greiðslu á vangreiddum aflahlut fyrir sjómannsstarfa á vélbát Ú á tímabilinu frá 19. janúar til 23. marz 1954, og svo til staðfestu sjóveðs í vélbátnum. Í stefnu og greinargerð hvers máls var frá því skýrt, að málssækjandi hefði greint tímabil haft á hendi tilgreindan sjómannsstarfa á vélbátnum, að um kjör málssækjanda hafi átt að fara samkvæmt samningi útgerðarmanna og sjómanna í kaupstaðnum G, veiði á vélbátnum hafi numið ca. 400 skip-pundum umræddan tíma og fjárhæð stefnukröfunnar væri áætluð, enda hefði málshöfðandi eigi fengið í hendur neitt „uppgjör“ frá Ú. Í greinargerðum var skorað á Ú að leggja fram yfirlitsreikning um hlut málssækjanda, en eigi krafðist málssækjandi reikningsskila fyrir málshöfðun, og eigi gerði hann í málssóknarskjölum sínum fyrir héraðsdómi grein fyrir því, hverjar greiðslur hann hefði hlotið á vegum Ú. Þá lét málssækjandi og undir höfuð leggjast að leggja fram í málinu skiprúmssamning sinn, skipshafnar-skrá vélbátsins og kjarasamning þann, sem um var að tefla. Ú fékk þrjá fresti í málinu á fjórða mánuð, en sótti síðan eigi þing. Var málið þá dæmt í héraði, án þess að nokkur greinargerð eða gögn hefðu komið fram af hendi Ú. Mála-tilbúnaður og málsreifan málssækjanda í héraði þóttu svo ófullkomin, að héraðsdómari hefði eigi átt að leggja dóm

á sakarefni. Var héraðsdómur og málsmeðferð í héraði því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi. En þar sem úti-
vist Ú leiddi til þess, að málið var dæmt í héraði alger-
lega óreifað af hans hendi, þótt honum væri innan handar
að skýra það, var honum, sem áfrýjaði héraðsdómi. dæmt
að greiða málskostnað í Hæstarétti . . 351, 354, 356, 359, 362, 365

M höfðaði mál á hendur B og E með stefnu 21. maí 1952, til
greiðslu kr. 25.000,00 ásamt vöxtum, og lagði fram við
þingfestingu 27. s. m. sáttakæru, stefnu, reikning og greinar-
gerð. Hann gaf í skjölum þessum þá eina skýringu, að B
og E skulduðu honum peningalán, veitt 19. júní 1947. Í
greinargerð neituðu B og E að hafa tekið lán hjá M og
kváðust eigi skulda honum. Eftir sameiginlegan frest lagði
M fram í dómi 16. sept. 1952 víxil, að fjárhæð kr. 25.000,00,
útgefinn af E 19. des. 1947 og samþykktan af B, til greiðslu
19. marz 1948, en vitnið G var talinn hafa haft milligöngu
um lánveitingu M til B og E. Er málið var upphaflega flutt
fyrir héraðsdómi 12. marz 1954, virtist M hafa reist kröfu
sína einungis á víxilárituninni, þannig, að M ætti kröfu á
hendur B og E samkvæmt 74. gr. laga nr. 93/1933. Við
síðari málflutning virðist rökstuðningur M hafa verið sá
sami og við fyrri málflutning, enda laut úrlausn héraðs-
dóms einvörðungu að þessum atriðum. Gögnin voru þó ónóg
til að úr því yrði skorið, hvort 74. gr. ætti við. Þannig
skorti ýtarlega vitneskju um skipti G við M annars vegar
og B og E hins vegar, um stofnun h/f Laugavegsskálans,
sem lántakan var talin standa í sambandi við, og reikn-
inga hlutafélags þessa á þeim tíma, er hér skipti máli, og
svo um samband B og E við hlutafélagið. Málið var því
svo vanreifað, að ómerkja varð hinn áfrýjaða dóm og
málsmeðferð og vísa málinu frá dómi 520

Hinn 7. des. 1946 lét W skrásetja hér á landi orðið Volsey (átti
að vera Wolsey) fyrir þrjónaðar fatnaðarvörur, og var
skrásetningin auglýst 31. des. 1948. Veturinn 1952—53 og
sumarið 1953 fluttu þeir E og K inn og seldu í verzlunum
kvensokka með merkinu Woosley. Wolsey Ltd. höfðaði mál
á hendur þeim E og K og krafðist þess, að þeim yrði dæmt
óheimilt að selja þrjónaðar fatnaðarvörur með vörumerk-
inu Woosley, að þeim yrði dæmd hin þyngsta refsing, sem
lög leyfa, að þeim yrði dæmt að greiða stefnanda bætur
fyrir tjón hans af athæfi þeirra, þó eigi undir kr. 1000,00,
og að upptækt yrði dæmt það af vöru þessari, sem enn
fyndist í vörzlu þeirra. Í málinu brast allar skýrslur um
fyrirtæki það í Tennessee í Bandaríkjunum, að nafni Woos-
ley, sem talið var hafa framleitt kvensokka þá, er þeir
E og K seldu, svo sem, hversu lengi það hefði verið rekið

með nafninu Woosley, hvar og hvenær það hefði verið skrásett, sé því að skipta, hvar það seldi varning sinn og hvort nokkur átök hafi áður orðið milli þess og stefnanda út af vörumerkinu. Eigi sást, að fyrirsvarsmönnum Woosley hefði verið gert viðvart um málssóknina. Þá tilfærði stefnandi eigi lög, er veittu honum aðild eða heimild til upptöku, sbr. 115. gr. laga nr. 27/1951 per analogiam. Stefnandi greindi eigi hámark þeirra skaðabóta, sem hann taldi sig eiga tilkall til úr hendi E og K, enda þótt hafa beri uppi í máli kröfu um ákveðna fjárhæð, svo fljótt sem kostur er, og eigi síðar en fyrir munnlegan málflutning í héraði, sbr. áður 5. gr. tilskipunar 15. ágúst 1832 og nú 88. gr. laga nr. 85/1936. Var þannig svo mikil vöntun á skýrum málalögbúnaði, gagnasöfnun og reifun málsins, að ómerkja varð hinn áfrýjaða dóm í málinu og málsmeðferð þess og vísa málinu frá héraðsdómi 555

Hreppsnefnd S-hrepps höfðaði 23. febr. 1951 með stefnu til Sjó- og verzlunardóms Rvíkur mál á hendur Skipaútgerð ríkisins „til viðurkenningar á bótaskyldu tjóni, er m.s. Þyrill olli á hafskipabryggju Bíldudals aðfaranótt 21. apríl f. á.“, og svo til viðurkenningar „sjóveðs í m/s Þyrli fyrir væntanlegum bótum“. Í kröfugerð þessari var hvorki tiltekin fjárhæð dómkröfu né tjón það nægilega afmarkað, sem krafist var bóta fyrir. Voru dómkröfurnar því ódómhæfar, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936. Varð því að ómerkja héraðsdóminn og meðferð málsins í héraði og vísa málinu frá Sjó- og verzlunardóminum 290

V/s Oddur lá hinn 30. janúar 1954 við bryggju í Ólafsvík, og var v/b Orra lagt utan við hann, þannig að stefni beggja vissu í sömu átt. Afspyrnurok gerði, og tóku landfestar v/s Odds að slitna. Var v/s Oddi þá siglt frá bryggjunni með v/b Orra utan á sér. Slitnaði v/b Orri síðan frá v/b Oddi, og rak v/b Orra undan veðri upp á sker, og eyðilagðist hann. Eigendur v/b Orra sóttu eigendur v/s Odds til skaðabóta fyrir bátstapann. Í málinu var eigi kannað til neinnar hlítar, hverjar af festum v/s Odds slitnuðu og hvernig var ástatt um festingar hans, er ákveðið var að leggja honum frá bryggjunni, hvort v/s Oddi hefði verið unnt án mikils háska að halda sig við bryggjuna lengur heldur en hann gerði, eftir að fárviðrið skall á, hvaða ráð hefðu skipverjum á v/s Oddi verið tiltækileg til bjargar sínu skipi og bjargar v/b Orra, án þess að stofna sér og v/s Oddi í bráðan háska. Í héraðsdóm vantaði alveg greinargerð hinna siglingafróðu dómenda um þau efni, er rakin voru, og svo rök um þau og ályktanir, er reistar væru á þeim rökum. Gagnasöfnun og reifun málsins í héraði var

því eigi nægilega rækileg, og héraðsdómendur gættu eigi fyrir mæla 193. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómurinn því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar 687

b) *Opinber mál.*

A var sóttur til sakar m. a. fyrir brot gegn 217. gr. laga nr. 19/1940. Héraðsdómari lagði eigi dóm á þetta ákæruatriði. Þá lét héraðsdómari undan falla nauðsynlega rannsókn á tjóni B, sem krafðist bóta á hendur A fyrir árás, áverka og fataskemmdir, sbr. 145. gr. laga nr. 27/1951. Héraðsdómurinn var ómerktur og málinu vísað heim í hérað, einnig að því er varðaði samákærða, X 16

Opinber mál. Sjá réttarfar.

Fundið að því, að héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast að heitfesta vitni og kveða á um málsvarnarlaun 11

A var sóttur til saka m. a. fyrir brot gegn 217. gr. laga nr. 19/1940. Héraðsdómari lagði eigi dóm á þetta ákæruatriði. Þá lét héraðsdómari undan falla nauðsynlega rannsókn á tjóni B, sem krafðist bóta á hendur A fyrir árás, áverka og fataskemmdir, sbr. 145. gr. laga nr. 27/1951. Héraðsdómurinn var ómerktur og málinu vísað heim í hérað .. 16

Héraðsdómari gaf út framhaldsákæru á hendur J, sem sakaður var um ólöglega vinsölu, fyrir að hafa selt nafngreindum manni vín. J neitaði sakburði þessum, og brast héraðsdómara því heimild til ákæru, sbr. 114. gr. og 118. gr. laga nr. 27/1951 206

Dómari skoðar staðhætti, þar sem bílslys varð, og lýsir þeim í dómi 229

Dómsmálaráðuneytið veitir leyfi til kæru 348

Sagt í dómi Hæstaréttar, að meðferð máls þriggja manna, er gerzt höfðu sekir um stórfelld gjaldeyrisbrot, hefði átt að haga samkvæmt 131.—136. gr. laga nr. 27/1951, sbr. a- og b-lið 2. tl. 130. gr. sömu laga 628

Peningar.

E var framkvæmdastjóri og aðalhluthafi h/f S, sem var eigandi v/s Sæfara. A, er var mágur E, lét í té dýptarmæli, sem hinn 25. okt. 1945 var látinn í nefnt skip, og áskildi A sér eignarrétt að dýptarmælinum, unz hann væri að fullu greiddur. Á uppboði, sem fram fór á skipinu 25. febr. 1946, keypti E skipið f. h. dóttur sinnar, en dýptarmælirinn var eigi boðinn upp. Í júní 1947 var skipið selt þeim B og C á leigu, en dýptarmælisins eigi getið í leigusamningnum. Skipið fór á síldveiðar, en fórst 30. júlí 1947. A stað-

hæfði, að dýptarmælirinn hefði alltaf fylgt skipinu og týnzt með því. Þeir B og C höfðu vátryggt dýptarmæli í skipinu og veitt viðtöku vátryggingarfé fyrir hann. Þeir gátu eigi leitt líkur að því, að hér hefði verið um annan dýptarmæli að tefla en þann, sem A hafði látið í skipið. Bar því B og C að halda sérgreindu vátryggingarfé því, sem þeir fengu fyrir dýptarmælinn, og standa A skil á því, og þar sem skyldu B og C var þannig háttað, sætti hún eigi fyrningu samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905 94

Rangar skýrslur. Sjá yfirvöld.

Refsingar.

- F stal peningaveski úr vasa manns. F hafði margsinnis áður verið refsað fyrir þjófnað og önnur brot. Refsing hans var ákveðin samkvæmt 72. gr. laga nr. 19/1940 71
- V var að kveldlagi og fram á nótt í húsi Þ og neytti þar áfengis. Kvað hann lítils háttar hafa svifið á sig. Þ sagði, að sér hafi eigi virzt V mikið drukkinn, er hann kvaddi, en það hafi mátt sjá það á honum. E bar, að hann og V hefðu lítið eitt neytt vins, áður en þeir komu til Þ, en drukkið þar létta vínblöndu. Hafi V orðið eitthvað kenndur, en eigi hafi það verið mikið. V tók því næst bifreið sína og ók henni nokkurn spöl, en festi hana síðan í fönn. Lögreglumaður, sem þarna kom að, bar, að V hafi verið mikið drukkinn, hann hafi verið óstyrkur á fótum, hann hafi haldið, að hann hefði slökkt á bifreiðinni, þótt hún væri í gangi, og skýrslur hans hafi verið sífelldar endurtekningar og mjög ruglingslegar. Lögregluvarðstjóri, er á vettvang kom, bar mjög á sömu lund og hinn lögreglumaðurinn. V neitaði að láta taka sér blóð, og varð eigi af því. Sannað var talið, að V hefði ekið í beinu framhaldi af áfengisneyzlu og með áhrifum áfengis. Þar sem um ítrekun var að tefla, var V dæmt 15 daga varðhald samkvæmt 1. mgr. 24. gr. og 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. og 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 2. mgr. 4. og 14. gr. laga nr. 24/1941 107
- F sat að sumbli 11. jan. 1956 með stúlkunni L í herbergi hennar. H vatt sér inn með áhrifum áfengis, að sögn L, og fór eigi, þótt L og húsfreyja hafi beðið hann þess. Lenti þeim F og H síðan saman. Kvaðst F hafa ætlað að láta H út og dró skeiðahníf í áflogunum úr slíðrum sínum og rak hann í bakið á H tvisvar sinnum. Læknir fann tvö sár á baki H, annað 3 cm breitt, rétt vinstra megin við hrygginn, um það 7 cm djúpt, og endaði það í millirifjabili. Loft fór inn og út um sár þetta við öndun. Var af því ljóst, að brjóst-

himnan var særð. Hitt sárið var dálítið neðar, hægra megin á bakinu, og var 5 cm breitt og 9 cm djúpt, og endaði á rífi. Auk þess var skurður á vinstri augabrún. Eigi var talið, að H myndi hljóta varanlegt mein af áverkunum. F var dæmt 18 mánaða fangelsi samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940 117

G ók á jeppa á fimm metra breiðum, upphleyptum malarvegi með lausum steinum á einstaka stað og ójöfnum, þar sem steinn hafði dregist til undan hefiltönn. G ók á 23—25 enskra mílna hraða að sjálfs sín sögn og á eigi mikið yfir 30—40 km hraða að vætti sjónarvotts, en eigi hart að vætti konu, sem var í jeppanum, og eigi mjög hart að vætti stúlku, sem einnig var í jeppanum. Billinn lenti í holu, að sögn G, hentist þá til og steyptist, er G steig á hemil. Húsið þeyttist af jeppanum og farþegarnir, þrjár konur og þrjú stálpuð börn, köstuðust úr honum. Ein konan fórst, en önnur hlaut skurð á fæti, heilahristing og lost. Dæmt var, að telja verði, að of hart hefði verið ekið eftir aðstæðum, hæfni öku-manns og ástandi jeppans, sem reyndist eigi öruggur í stýrisgangi. Þetta varðaði G við 1. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og við 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941. Jeppinn var skráður fyrir þrjá farþega. Hafði G því brotið gegn 3. mgr. 14. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 1. mgr. 38. gr. sömu laga. Honum var og refsað samkvæmt 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940. Refsingin var þriggja mánaða varðhald. Auk þess var hann sviptur ökuréttindum ævilangt 229

Samkvæmt 4. tl. 30. gr. laga nr. 112/1941 skal inngangur í veiðikrær vita undan straumi, og má leiðari frá girðingu aldrei liggja upp á móti straumi né girðingu að öðru leyti vera þannig hagað, að hætta sé á, að hún taki fisk, sem leitar út úr á eða árósi. Taka ákvæði þessi til veiðitækja, sem eru í sjálfu straumvatninu og leirusvæði þess. J hafði 1953 og allt frá 1942 stundað laxveiði á leirusvæðum Urriða-ár fyrir landi Litlu-Fellsaxlar og Fellsaxlarkots í Borgarfirði, þannig að hann notaði girðingu með veiðikró, og vissu op veiðikróar og leiðarar gegn straumstefnu Urriðaár. Sagt í dómi, að aðal-straumstefna ár verði að ráða því, hvernig op veiðikróa snúa og leiðarar frá girðingu liggja og það jafnt, þótt veiðitæki séu staðsett á leirusvæði árinna, þar sem eigi gætir straums hennar. Veiðitæki J og notkun þeirra brutu því gegn ákvæðum 4. mgr. 30. gr. laga nr. 112/1941. Afskiptaleysi veiðieftirlitsmanns og veiðimála-nefndar um veiðigildir J um lengri tíma þótti mega hafa valdið því, að hann hefði eigi talið verknað sinn réttarbrot. Var því kveðið svo á, að refsing hans skyldi falla niður samkvæmt 3. tl. 74. gr. laga nr. 19/1940. S, sonur J, viður-

- kenndi, að hann hefði stundað laxveiði fyrir föður sinn í nefndar laxveiðigildrur. S var sýknaður, enda var eigi af prófum málsins glögg, hvern hlut hann hefði átt í veiðinni 338
- G hafði 1953 og allt frá 1942 stundað laxveiði á leirusvæði Urriðaár við sunnanvert Lambhaganes fyrir landi Litla-Lambhaga með girðingu og veiðikró. Op veiðikrónna og leiðarar vissu gegn straumstefnu Urriðaár, og var G því brotlegur gegn 4. mgr. 30. gr. laga nr. 112/1941, en refsing hans var felld niður samkvæmt 3. mgr. 74. gr. laga nr. 19/1940, þar sem hann hafði haft nokkurt tilefni til að telja verknað sinn eigi réttarbrot vegna afskiptaleysis veiðieftirlitsmanns og veiðimálanefndar af tækjum hans 342
- Togaraskipstjóra dæmd í einu máli refsing fyrir fiskveiðibrot, framin á mismunandi tímum, sbr. 77. gr. laga nr. 19/1940 318
- H, J og F voru örir af víni á gangi í miðbæ Rvíkur. Sló þá H allt í einu og fyrirvaralaust F hnefahögg í andlitið, og féll F við höggið. H sló F enn tvö högg í andlitið, eftir að hann var fallinn. Skildu þeir H og J við F að svo búnu. Samkvæmt læknisvottorði voru gervitennur F brotnar, hann var mikið þrútin í andliti, smáskráma var á höku og smávægileg flumbra á vinstri augabrún. Nefrótin var bólgin og marín. Varir voru mjög þrútnar og bólgnar, svo að F var erfitt um mál. Innan á neðri vör var sundurtætt sár, sem sauma varð saman. H var refsað eftir 1. mgr. 217. gr. laga nr. 19/1940 og 3. sbr. 96. gr. 1. mgr. lögreglusamþykktar Rvíkur 436
- H og J, sem voru með áfengisáhrifum á götum Rvíkur stigu heimildarlaust upp í jeppa, sem stóð ólæstur fyrir utan hús eitt. H kom jeppanum í gang með því að slíta rafþræði úr sambandi, ók jeppanum af stað ljóslausum og skeytti eigi margendurteknum stöðvunarkerkjum lögreglu. Lögreglu tókst eftir mikinn eltingarleik að stöðva jeppann með því að setja fyrir hann vegartálma. Takan á jeppanum varðaði þá H og J við 1. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940. Akstur með áfengisáhrifum varðaði H við 1. mgr. 23. gr. og 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og gegn 2. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og svo við 1. mgr. 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954. Akstur H án bifreiðastjóraréttinda varðaði við 1. mgr. 20. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 45. gr. sbr. 1. mgr. 96. gr. lögreglusamþykktar Rvíkur nr. 2/1930. Akstur ljóslausrar bifreiðar varðaði H við 1. mgr. 7. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 43. gr. sbr. 1. mgr. 96. gr. lögreglusamþykktar Rvíkur nr. 2/1930. Of hraður og ógætilegur akstur varðaði H við 2. mgr. 26. gr., 1. mgr. 27. gr. sbr. 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr.

- laga nr. 24/1941 og svo 46. gr. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar nr. 2/1930. Óhlýðni við stöðvunarmerkjum lögreglu varðaði H við 2. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 1. mgr. 28. gr. lögreglusamþykktar. Brot H á einstefnuakstursreglum varðaði við 1. mgr. 5. gr. sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 1. mgr. 28. gr. lögreglusamþykktar, sbr. II. kafla auglýsingar nr. 53/1955. H var dæmt sex mánaða varðhald og sviptur ökuleyfi ævilangt 436
- J, er dæmdur var fyrir brot á bifreiðalögum, áfengislögum og 1. mgr. 259. gr. laga nr. 19/1940 var dæmt 45 daga varðhald, skilorðsbundið, samkvæmt VI. kafla laga nr. 19/1940, sbr. lög nr. 22/1955 436
- K ók hinn 28. sept. 1955, kl. 6 að kveldi, frá sauðfjárrétt í Borgarfirði á hálfkassabil með farrými handa 10 farþegum. Í bifreiðinni voru 9 farþegar og 20 sauðkindur á palli hennar. Enginn hraðamælir var í bifreiðinni, en K taldi sig hafa ekið með um 30 km hraða á klst. Vegurinn, sem var ruddur, lá eftir hárrí brekkubrún með nokkurn hliðarhalla, og var ytri brún vegarins, sem liggur í brekkubrúninni, mjög laus. Vegurinn var mjög blautur vegna mikillar rigningar um daginn, en eigi voru á honum vilpur, pollar eða slörk. Er K mætti annarri bifreið á melbrúninni, kvaðst hann hafa dregið úr ferð sinni, en eigi vera viss um, að hann hafi skipt um ganghraðastig. En er hann ætlaði að sveigja inn á veginn aftur, rann bifreið hans yfir veginn, og fóru hægri hjól hennar fyrst út af honum. Rann bifreiðin þannig um 13 metra, án þess að K tækist að koma henni upp á veginn aftur, og valt hún síðan niður brekkuna nokkrar veltur og stöðvaðist á hvolfi í mýri, um 35 metra frá þeim stað, er henni hvolfdi. K og tveir menn komust út úr henni, en hinir lágu undir henni, unz menn komu rétt á eftir til og veltu bifreiðinni ofan af þeim. Tveir þeirra voru látnir af höfuðáverkum. Þriðji farþeginn var með stórt svöðusár á höfði og sýndi eftir það andleg örkuð að dómi læknis. Tveir voru rifbrotnir og meiddir, en aðrir skrámaðir, og einn í yfirliði. Orsakir slyssins mátti rekja til þess, að K hafði ekið of tæpt og of hratt á brekkubrúninni og lent við það í hinni lausu möl. Honum var dæmd refsing samkvæmt 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940, 9. gr. og 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. laga nr. 24/1941. Var refsing hans ákveðin kr. 5000,00 sekt, til vara 35 daga varðhald. Hann var sviptur ökuréttindum ævilangt. Einn dómari vildi dæma 60 daga varðhald 476
- Hinn 2. sept. 1956 kom m/s Tröllafoss til Rvíkur frá New York. Í skipinu fannst nokkur tollsvikinn varningur, vín, tóbak, barnafatnaður. Nokkrir skipverjar gengust við varningi

þessum. Daginn eftir vísuðu tveir drengir tollverði á pappakassa á brúarvæng skipsins og annan pappakassa á reykháfnunum. Voru sex eins lítra flöskur af spíritus í hvorum kassa. Þar sem hér var um áfengi að tefla, sem eigi hafði verið sagt til við komu skipsins, en einhver skipverja hlaut að eiga, bar skipstjórinn á skipinu ábyrgð á því samkvæmt 3. mgr. sbr. 6. mgr. 4. gr. áfengislaga nr. 58/1954. Refsingin þótti skv. 2. tl. 33. gr. sömu laga hæfilega ákveðin kr. 5200,00 sekt í menningarsjóð. Hins vegar varð skipstjóranum eigi dæmd refsivist til vara, þar sem eigi var í ljós leitt, að hann hefði átt nokkurn þátt í brotinu né að það hefði verið framið með vitund hans 511

Hinn 25. sept. 1955, kl. milli 12.00 og 12.30, ók Á á umferðarsteina syðst á Kaplaskjólsvægi. Hann lá afklæddur uppi í rúmi, er tveir lögreglumenn komu heim til hans um 40 mínútum seinna. Var þá allt tal hans ruglingslegt og drafandi að þeirra dómi og hann viðurkenndi að þeirra sögn akstur með áfengisáhrifum, en eigi vildi hann fara til blóðtöku. Er þeir lögreglumenn komu síðar með handtökuúrskurð, var þeim sagt, að Á hefði verið gefið svefnlyf og svæfi hann. Í dómi neitaði Á því, að hann hefði ekið með áhrifum áfengis, en kvaðst nóttina fyrir ökuóhappið lítið hafa sofið vegna áhyggja út af veikindum konu sinnar. Kveðst hann því eftir ökumistökin hafa drukkið tvöfaldan sjúss. Ó, sem sá Á aka á umferðarsteinana, taldi hann timbraðan og titrandi, en eigi beinlínis ölvaðan. N, er talaði við Á rétt áður, kvaðst alls engin ölvunareinkenni hafa séð á honum, og hreyfingar hans hafi verið styrkar. Eigi þótti fullsannað, að Á hefði verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar í merkingu 1. mgr. 23. gr. laga nr. 3/1941, 2. mgr. 4. gr. laga nr. 24/1941 og 1. mgr. 24. gr. laga nr. 58/1954. Sannað var hins vegar, að Á hefði verið miður sín við aksturinn, og varðaði það við 3. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Þá braut hann með gálauslegum akstri gegn 1. mgr. 27. sbr. 38. gr. sömu laga. Honum var dæmd 2000 króna sekt til ríkissjóðs, til vara 15 daga varðhald, og samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 var hann sviptur ökuleyfi ævilangt, enda hafði hann með dómi 12. jan. 1954 verið dæmdur til greiðslu kr. 1000,00 sektar og sviptur ökuleyfi í sex mánuði fyrir brot á áfengislögum og bifreiðarlögum 544

K bar, að hann hefði kvöld eitt keypt eina flösku af hvannaróta-brennivíni og hafi þeir J farið með hana á skrifstofu nokkra og setið yfir henni hálfra aðra klukkustund. Í upphaflegum prófum málsins skýrði K svo frá, að J hefði neytt vínsins með honum og komið til lítils háttar undir áhrif áfengis, en síðan kvaðst K eigi hafa tekið eftir því, hvort J hefði neytt

vinsins. Ræstingakonan Á bar, að hún hefði séð þá báða, J og K drekka á skrifstofunni og hafi J verið með áhrifum áfengis, enda skrafhreyfari en hann á vanda til. Síðan ók J þeim K og Á heim til K að H-gerði 80 og dvaldist þar nokkra stund, en eigi kom fram vætti um drykkju hans þar. M og F, sem bjuggu í þessu húsi, sáu jeppa staðnæmast fyrir utan það og mann, sem síðar reyndist vera J, ganga fram með honum, reikulan mjög í spori. Töldu þau hann ölvaðan. Með honum voru þá kona og K. J ók nokkru síðar á brott. Samkvæmt kæru M fóru lögreglumenn heim til J. Sögðu þeir, að aflvél í bíl J hefði verið heit og augljós ölvunareinkenni á honum. Blóð hans reyndist innihalda 1,69% af vínanda. J neitaði því, að hann hefði drukkið vín á skrifstofunni né heima hjá K, en hann kunni að hafa látizt eitthvað dreypa á. Hins vegar hefði hann drukkið um það bil $\frac{1}{2}$ úr flösku, er hann kom heim til sín. Framkomin vætti, dvöl J á skrifstofunni yfir víni og önnur gögn voru talin nægar sönnur fyrir því, að J hefði verið með áfengisáhrifum, og var honum refsað samkvæmt 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 2. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941. Refsing var ákveðin 1500 króna sekt til ríkissjóðs, til vara 10 daga varðhald og ökuleyfisvipting sex mánuði 586

Þá er togarinn S, eign Bæjarutgerðar Rvíkur, kom til Rvíkur frá útlöndum 21. nóv. 1956, fannst við leit í lest hans undir veiðarfærum matvæli, smjör, smjörliki, dósamjólk og saft, að tollverði kr. 9.755,00. Matvælin höfðu verið keypt í Danmörku, og skipstjórinn, I, kvittað fyrir viðtöku þeirra, en þau höfðu eigi verið skráð á skipsforðalista, enda kvaðst matsveinninn, sem skipsforðalistann gerði, eigi hafa vitað um þau. Þar sem matvælin voru eigi meiri en alvanalegt er að nota í skipum og eigi sett á reglulegan felustað og I full-yrti, að eigi hefði verið ætlun sín að skjóta þeim undan tollafgreiðslu, voru eigi efni til að dæma I fyrir brot á 1. mgr. 38. gr. laga nr. 68/1956. Hins vegar varðaði vanræksla hans á því að gefa tollgæzlumönnum skýrslu um matvælin við 30. sbr. 93. gr. reglugerðar nr. 123/1938 og 42. gr. sbr. 2. mgr. 22. gr. laga nr. 68/1956. Var I dæmd fyrir þetta kr. 2500,00 sekt til ríkissjóðs, til vara 12 daga varðhald 597

Manni refsað fyrir stórfelld brot gegn gjaldeyrislöggjöf, og rangar skýrslur, sem hann gaf yfirvöldum til að ná undir sig gjaldeyri, og brot á bókhaldslöggjöf. Tveimur mönnum refsað fyrir stórfelld gjaldeyriskaup af honum. Níu mönnum refsað fyrir gjaldeyrisbrot í smáum stíl. Sjá nánar undir fyrirsögninni gjaldeyrisbrot 628

Rangar skýrslur S í gjaldeyrisbeiðnum vörðuðu hann við 1. mgr.

146. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 1. mgr. 11. gr. laga nr. 88/1953, en hins vegar var S sýknaður af ákæru um brot gegn 248. gr. laga nr. 19/1940, þar sem önnur refsíákvæði, er hann var dæmdur eftir, töldust tæma sök hans 628

2. Einstakar refsingar og önnur viðurlög.

a. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing:

Fjárhæð sektar kr.	5000,00	Varðhald 50 daga	11
— — —	74000,00	— 7 mán. .. 74, 176,	
		407, 487	
— — —	7400,00	— 40 daga	78
— — —	500,00	— 3 —	111
— — —	10000,00	— 50 —	206
— — —	80000,00	— 7 mán.	241
— — —	100000,00	— 9 —	248
— — —	120000,00	— 10 —	318
— — —	30000,00	— 100 daga	459
— — —	5000,00	— 35 —	476
— — —	5200,00	Vararefsing eigi dæmd	511
— — —	2000,00	Varðhald 15 daga	544
— — —	1500,00	— 10 —	586
— — —	2500,00	— 12 —	597
— — —	120000,00	— 8 mán.	628
— — —	130000,00	— 8 —	628
— — —	180000,00	— 10 mán.	628
— — —	3000,00	— 15 daga	628
— — —	500,00	— 4 —	628
— — —	1000,00	— 7 —	628

- b. Varðhald dæmt 107, 229, 436, 628
 c. Fangelsi dæmt 71, 117, 206
 d. Upptaka eignar 74, 78, 176, 206, 338, 342, 407, 487, 511, 628
 e. Svípting verzlunarleyfis 628
 f. Svípting ökuleyfis 23, 107, 229, 436, 476, 544, 586
 g. Svípting kosningarréttar og kjörgengis 71

Réttarfar.

- A sá til ferða K fram undan bifreið sinni, en tókst svo illa aksturinn, að hann ók á K, eftir að hún var komin upp á gangstétt við götuna. A játaði, að hann bæri einn sök á slysinu 1
 Í máli út af umferðarslysi var váttryggingarfélagi, þar sem bifreið var váttryggð, stefnt til réttargæzlu 1
 A sótti B til greiðslu víxils, B staðhæfði, að víxillinn hefði verið framseldur þriðja manni, eftir að hann var greiddur. Vörn þessi komst ekki að í víxilmáli, þar sem víxillinn bar það

- alls ekki með sér, að hann væri greiddur, sbr. 208. gr. laga nr. 85/1936 28
- A höfðaði mál á hendur B til greiðslu skuldar og lagði fram ósundurliðaðan yfirlitsreikning yfir viðskipti aðilja, sem hann taldi stafa frá B, en skýrði viðskiptin ekki að öðru, enda taldi A skuldina viðurkennda m. a. með greiðslum upp í hana. B mótmælti því, að reikningurinn væri gerður á sínum vegum, og væri hann ósundurliðaður, rangur og órökstuddur. B skoraði á A að sundurliða og rökstyðja kröfu sína, en A varð eigi við því. Héraðsdómari vísaði málinu frá dómi, og staðfesti Hæstiréttur þá niðurstöðu 30
- A höfðaði mál á hendur B og lagði fram við þingfestingu málsins stefnu, þar sem sagði: Krafa þessi er vegna dvalar H. H. á Elli- og hjúkrunarheimilinu G. A vildi nú fá viku-frest til að rita greinargerð og afla skjala. B neitaði um frest. Mælt var í héraðsdómi, að A hefði borið þegar við þingfestingu, að gera ýtarlega grein fyrir kröfum sínum og leggja fram þau skjöl, sem hann reisti kröfur sínar á. Þar sem hann lét þetta undir höfuð leggjast, var málinu vísað frá dómi vegna vanreifunar. Hæstiréttur staðfesti dóminn 33
- K taldi sig hafa „erfðaleigusamning“ að landi í K-hreppi. Maður hennar, M, framseldi A hluta af því. Nokkru síðar leyfðu stjórnvöld „að ráðstafa byggingarlóðum úr landinu samkvæmt skipulagi“ og sögðu „erfðaleigu“ upp. A flutti timburskúr á landið, og þar brann skúrinn, en A sótti ekki um formlega útmælingu landsins, og að tveimur árum liðnum úthlutaði byggingarnefnd öðrum lóðinni. A höfðaði nú skaðabótamál á hendur K og M vegna missi landsins. Hæstiréttur sagði, að eigi hefði legið fyrir héraðsdómi gögn um það, hvaða rétt K hafði yfir landinu né með hvaða heimild land þetta var aftur tekið af A og hvernig hann brást við þeirri töku. Var málið því svo vanreifað, að ómerkja varð héraðsdóminn og vísa málinu frá dómi 35
- K var ráðinn á vélbát Á við fiski frá 1. jan. til 31. maí 1953. K fékk Þ til að taka við störfum sínum á vélbátnum frá 7. apríl, og andmælti Á því eigi. Hinn 7. maí vildi Á einungis greiða Þ kauptryggingu, en eigi aflahlut, sem var hærri, þar sem Þ hefði verið ráðinn án samráðs við sig og hefði eigi meiri rétt á hendur sér en K. Þ taldi sig hafa ráðið til Á samkvæmt gildandi kjarasamningum frá 31. des. 1952, en þetta væru heildarsamningar og aðrir samningar ógildir um kjör. Á hefði og engan fyrirvara gert um önnur kjör. Sökum þessa ágreinings hætti Þ vinnu hjá Á og fól verkalýðs- og sjómannafélagi á staðnum að heimta andvirði aflahlutar úr hendi Á. Á krafðist frávísunar, þar sem krafa Þ væri sér

- óviðkomandi og Þ hefði átt að beina henni gegn K, sem ábyrgð hefði borið á ráðningu hans. Þessi varnarástæða gat eigi leitt til frávísunar málsins 140
- Y höfðaði barnsfaðernismál gegn Z. Fyrir ábendingu hans var X dreginn inn í málið. X krafðist frávísunar málsins, þar sem M hefði gengið við faðerninu. Héraðsdómari hratt frávisunarkröfu X og dæmdi málið jafnframt að efni. X kærði málið til Hæstaréttar og krafðist, að málinu, að því er hann varðaði, yrði vísað frá héraðsdómi. Y krafðist frávísunar málsins frá Hæstarétti. Þar sem efnisúrlausn hafði verið veitt í héraðsdóminum, jafnframt því sem frávisunarkraftan var dæmd, varð dóminum eigi haggð með kæru 145
- Við þingfestingu máls lögðu aðiljar fram yfirlýsingu um, að sátt fyrir sáttamönnum kæmi eigi til greina. Átti héraðsdómari því samkvæmt 15. tl. 5. gr. laga nr. 85/1936 að leita sátta með aðiljum, þá er stefndi hafði lagt fram á dómþingi greinargerð sína, sbr. 2. mgr. 106. gr. laga nr. 85/1936. Ósannað var, að héraðsdómari hefði leitað sátta í málinu. Varð því að ómerkja héraðsdóminn og málsmeðferð í héraði frá þeim tíma, er sátta bar að leita, og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar 155
- J sótti K til skaðabóta fyrir það, að hundur K hefði orðið lambi hans að fjórtjóni. J lagði fram í málinu skýrslur, er hreppstjóri hafði tekið sameiginlega af fólki, er kvaðst hafa horft á árás hundsins. K mótmælti frásögn fólks þessa sem rangri og óstaðfestri. Vættis fólksins var samt eigi aflað, en slíkt var m. a. nauðsynlegt til að leiða í ljós, hvort skýrslugjendur hefðu, hver um sig, þekkt hundinn og vítað, hver átti hann. Urðu því skýrslur þær, sem hreppstjórinn tók af fólkinu, eigi lagðar til grundvallar við úrlausn málsins 166
- S krafðist í máli á hendur A reikningsskila út af viðskiptum þeirra frá 1947 og til stefnudags. Tímamark þetta var eigi talið nægilega glögg. S krafðist reikningsskila að viðlögðum dagsektum, án þess að tiltaka fjárhæð þeirra eða hvert þær ættu að renna. Enn krafðist hann, að A yrði dæmt að greiða honum þá fjárhæð, sem fullnægjandi reikningsskil sönnuðu, að A skuldaði honum. Vaxta krafðist S án þess að tiltaka í sáttakæru eða stefnu hæð vaxta eða upphafstíma þeirra. Kröfur og málsútlitun S voru of óljós til þess, að dómur yrði á málið lagður, og var því vísað frá dómi 233
- Munnlegur flutningur máls fór fram í héraði 8. og 13. des. 1954. Hinn 28. s. m. kvað héraðsdómari upp úrskurð um öflun nýrra gagna í málinu. Fór síðan fram vitnaleiðsla í öðru lögsagnarumdæmi hinn 17. febr. 1955, og var dómara aðalmáls sent endurrit af vitnaleiðslunni ásamt 2 skjölum 22. s. m. Hinn 15. júní 1955 var málið endurupptekið og dóms-

gerðir vitnamálsins lagðar fram, lögmenn aðilja endurtöku kröfur sínar, en óskuðu eigi að reifa málið frekar, og dómendur töldu þess eigi þörf. Hinn 2. sept. 1955 veitti dómari málflytjendum kost á að reifa málið af nýju, en þeir óskuðu þess eigi. Dómur var síðan kveðinn upp 7. sept. 1955. Meirihluti Hæstaréttar taldi eigi ástæðu til að ómerkja málið, þótt svo langur tími liði milli munnlegs máflutnings og dómsuppsögu, enda lægi málið fullreifað fyrir í Hæstarétti. Tveir dómendur Hæstaréttar tóku fram, að atriði hefðu verið leidd í ljós við vitnaleiðslu eftir munnlega máflutninginn, sem miklu skipti fyrir úrlausn málsins, og virtist full ástæða til frekari reifunar af þeim sökum. Nærfellt 9 mánuðir hefðu liðið frá munnlegum máflutningi til dómsuppsögu og hefði máflutningurinn því eigi getað komið að því gagni, sem til er ætlazt. Hér hafi verið framið brýnt brot gegn 1. mgr. 191. gr. laga nr. 85/1936 og 44. gr. laga nr. 112/1935. Auk þess hafði héraðsdómari eigi tekið afstöðu til þeirrar málsástæðu stefnda í héraði, að stefnandi hefði kvartað og riftað of seint. Vildu þessir dómendur því ómerkja héraðsdóm og málsmeðferð frá 15. júní 1955 og vísa málinu heim í hérað til dómsálagningar af nýju 259

Hreppsnefnd S-hrepps höfðaði hinn 23. febr. 1951 með stefnu til sjó- og verzlunardóms Rvíkur mál á hendur Skipaútgerð ríkisins „til viðurkenningar á bótaskyldu tjóni, er m/s Þyrill olli á hafskipabryggju Bíldudals aðfaranótt 21. apríl f. á.“ og svo til viðurkenningar „sjóveðs í m/s Þyrli fyrir væntanlegum bótum“. Í kröfugerð þessari var hvorki tiltekin fjárhæð dómkröfu né tjón það nægilega afmarkað, sem krafizt var bóta fyrir. Voru dómkröfurnar því ódómhæfar, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936. Var því meðferð málsins í héraði og svo héraðsdómur ómerkt og málinu vísað frá sjó- og verzlunardóminum 290

Þá er Þ var í þann veginn að flytjast af landi brott, krafðist S, sem ráðizt hafði til starfa á heimili hans, löghalds í eignum hans til tryggingar á kröfu á hendur honum vegna riftunar á ráðningarsamningnum. Fógeti veitti Þ með úrskurði frest. Sama dag, sem fresturinn rann út, kærði S hann til Hæstaréttar. Þar sem fresturinn var að lokum kominn, er S kærði hann, þóttu kröfur hennar fyrir Hæstarétti um niðurfellingu úrskurðarins eigi varða hagsmuni hennar að lögum, og var málinu því vísað sjálfkrafa frá Hæstarétti og S dæmt að greiða Þ kærumálskostnað 346

Sex menn höfðuðu, hver í sínu lagi, mál á hendur útgerðarfélagi (Ú) til greiðslu á vangreiddum aflahlut fyrir starf á vélbát Ú frá 19. janúar til 23. marz 1954 og svo til sjóveðs í bátnum. Í stefnu og greinargerð sagði, að stefnandi hefði

- unnið tiltekið starf á bátnum nefndan tíma, umsamin kjör hefðu verið í samræmi við samning útgerðarmanna og sjómanna í kaupstaðnum G, veiði bátsins hefði numið ca 400 skippundum og stefnukrafan væri áætluð, enda eigi neitt „uppgjör“ fengizt frá Ú. Skorað var í greinargerð á Ú að leggja fram yfirlitsreikning um hlut stefnanda, en eigi hafði stefnandi krafizt reikningsskila fyrir málshöfðun, og eigi gerði hann í málssóknarskjölum sínum fyrir héraðsdómi grein fyrir greiðslum Ú til hans. Eigi lagði stefnandi heldur fram í málinu skipsrúmssamning sinn, skipshafnarskrá bátsins né kjarasamninginn. Málið var dæmt í héraði, án þess að Ú reifaði það. Þrátt fyrir það þótti málalátubúnaður og málsreifun stefnanda í héraði svo ófullkomin, að héraðsdómari hefði eigi átt að leggja dóm á sakarefni. Var málsmeðferð og héraðsdómur því ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi, en þar sem útivist Ú leiddi til þess, að málið var dæmt í héraði algerlega óreifað af hans hendi, þótt honum væri í lófa lagið að skýra það, var honum, sem áfrýjaði héraðsdómi, dæmt að greiða málskostnað í Hæstarétti 351, 354, 356, 359, 362, 365
- Úrskurður kveðinn upp í einkamáli um öflun frekari skýrslna og gagna. 435
- Trésmiðurinn J vann að smíði skála. Hann féll af þaki hans og braut hælbein vinstri fótar. Hann sótti eiganda skálans til skaðabóta vegna vöntunar á öryggisútbúnaði við byggingarframkvæmdirnar. Málið var sótt og varið sér í lagi um skaðabótaskylduna, sbr. 5. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936 .. 414
- Víxilmáli um þrjá víxla, sem þingfest var 31. jan. 1957, var vísað frá héraðsdómi, þar sem víxlarnir voru eigi lagðir fram fyrr en á dómþingi 13. febr. s. á., þrátt fyrir það, að innan handar var að leggja þá fram þegar við þingfestingu. Auk þess höfðu eigi verið lagðar fram dómgerðir af löghaldsgerð, sem staðfestingar var krafizt á í málinu. Var því staðfestingarmálinu einnig vísað frá dómi 431
- Eigendur vélbáts (E) höfðuðu með stefnu 8. okt. 1953 mál á hendur G forstjóra til greiðslu kr. 83.812,64 samkvæmt sonefndum yfirlitsreikningi frá Frystihúsinu á Bildudal, þar sem inneign vélbátsins var talin kr. 133.812,64, en í greinargerð E sagði, að G hefði greitt kr. 50.000,00 af reikningnum. Í greinargerð G 5. nóv. 1953 var því neitað, að reikningurinn væri gerður á hans vegum, enda væri hann rangur, ósundurliðaður og órökstuddur. G kvaðst hafa greitt rúmlega kr. 46.000,00 af stefnukröfunni og eiga gagnkröfur á hendur E. Á dómþingi 18. febr. 1954 lagði G fram áskorun til E að leggja fram sundurliðaðan reikning um viðskipti aðilja. Hinn 31. maí s. á. kom fyrirvarsmaður E fyrir dóm, en

hvorki komu þá fram sundurliðaðir reikningar né verulegar skýringar um viðskipti aðilja. Hinn 15. marz 1956 var talið, að gagnasöfnun væri lokið. Þá er málið var dómtekið 19. júní 1957, var af hendi E lagt fram viðskiptayfirlit ásamt nótum og endurrit af bréfi, er sýndi, að endurrit gagna þessara höfðu verið send lögmanni E hinn 1. s. m. G krafðist frávisunar og að gögnum þessum yrði eigi sinnt. Dómur kvað svo á, að gögn þessi væru of seint fram komin, og þar sem málið var alveg vanreifað af hendi E, þrátt fyrir áskoranir G, var því vísað frá dómi. E kærðu frávisunardóminn, en hann var staðfestur í Hæstarétti 495

Eigendur vélbáts (E) höfðuðu með stefnu 8. okt. 1953 mál á hendur G forstjóra til greiðslu kr. 90.095,65 ásamt vöxtum samkvæmt yfirlitsreikningi frá Frystihúsinu á Bildudal, þar sem inneign vélbátsins var talin kr. 90.095,65, en í greinargerð E sagði, að G hefði greitt kr. 5000,00 af fjárhæðinni. Í greinargerð 5. nóv. 1953 var því neitað af hendi G, að reikningurinn væri gerður á hans vegum, enda væri hann ósundurliðaður, örökstuddur og rangur. Inneign G hjá nafngreindu fyrirtæki hefði átt að ganga til greiðslu á skuld hans við E. Á dómþingi 18. febr. 1954 var lögð fram áskorun G til E um að leggja fram sundurliðaðan reikning yfir viðskiptin. Fyrirsvarsmaður E kom fyrir dóm 31. maí 1954, en eigi kom þá fram sundurliðaður reikningur né verulegar skýringar á viðskiptum aðilja. Kröfur E voru taldar svo vanreifaðar, að varða ætti frávisun málsins samkvæmt kröfu G. E kærði frávisunardóminn, en hann var staðfestur í Hæstarétti 498

M höfðaði mál á hendur B og E með stefnu 21. maí 1952 til greiðslu kr. 25000,00 ásamt vöxtum og lagði fram við þingfestingu 27. s. m. sáttakæru, stefnu, reikning og greinargerð. Hann skýrði málið í skjölum þessum á þá eina lund, að B og E skulduðu honum peningalán, veitt 19. júní 1947. Í greinargerð neituðu B og E því, að þeir hefðu tekið lán hjá M, og kváðust eigi skulda honum. Eftir að aðiljar höfðu haft sameiginlegan frest, lagði M fram í dómi 16. sept. 1952 víxil, að fjárhæð kr. 25.000,00, út gefinn af E 19. des. 1947 og samþykktan af B til greiðslu 19. marz 1948, en vitnið G var talið hafa haft milligöngu um lánveitingu til B og E. Þá er málið var upphaflega flutt fyrir héraðsdómi 12. marz 1954, virtist M hafa reist kröfu sína einungis á víxilárituninni, þannig að M ætti kröfu á B og E samkvæmt 74. gr. laga nr. 93/1933. Við síðari málflutning virðist rökstuðningur M hafa verið sá sami og við fyrri málflutninginn, enda laut úrlausn héraðsdóms einvörðungu að þessum atriðum. Gögnin voru þó ónóg til þess, að úr því yrði skorið, hvort 74. gr. ætti við. Þannig skorti ýtarlega vitneskju um skipti G við M annars

- vegar og við B og E hins vegar, um stofnun Laugavegsskálans, sem lántakan var talin standa í sambandi við, og reikninga hlutafélags þessa á þeim tíma, er hér skiptir máli, og svo um samband B og E við hlutafélagið. Málið var því svo vanreifað, að ómerkja varð hinn áfrýjaða dóm og málsmeðferð og vísa málinu frá héraðsdómi 520
- Hinn 7. des. 1946 var skrásett hér á landi orðið Wolsey (átti að vera Wolsey) fyrir þrjónaðar fatnaðarvörur og auglýst 31. des. 1948. Veturinn 1952—53 og sumarið 1953 fluttu þeir E og K inn og seldu í verzlunum kvensokka með merkinu Woosley. Höfðaði þá Wolsey Ltd. mál á hendur þeim og krafðist, að þeim yrði dæmt óheimilt að selja þrjónaðar fatnaðarvörur með vörumerkinu Woosley, að þeim yrði dæmd hin þyngsta refsing, að þeim yrði dæmt að greiða félaginu bætur, eigi undir kr. 1000,00 og að upptækt yrði dæmt það af nefndri vöru, sem enn fyndist í vörzlu þeirra. Allar skýrslur vantaði um fyrirtæki það í Tennessee í Bandaríkjunum, að nafni Woosley, er talið var, að hefði framleitt kvensokka þá, sem þeir E og K seldu, svo sem, hversu lengi það hefði verið rekið með nafninu Woosley, hvar og hvenær það hefði verið skrásett, sé því að skipta, hvar það seldi varning sinn og hvort nokkur átök hefðu orðið milli þess og Wolsey Ltd. út af vörumerkingu. Eigi sást, að fyrirsvarsmönnum Woosley hefði verið gert viðvart um málssóknina. Þá tilfærði stefnandi eigi lög, er veittu honum aðild eða heimild til upptöku, sbr. 115. gr. laga nr. 27/1951 per analogiam. Eigi greindi hann hámark þeirra skaðabóta, er hann taldi sig eiga tilkall til úr hendi E og K, enda þótt hafa beri uppi í máli kröfu um ákveðna fjárhæð svo fljótt sem kostur er, og eigi síðar en fyrir munnlegan málflutning í héraði, sbr. áður 5. gr. tilskipunar 15. ágúst 1932 og nú 88. gr. laga nr. 85/1936. Var þannig svo mikil vöntun á skýrum máláttilbúnaði, gagnasöfnun og reifun máls, að ómerkja varð hinn áfrýjaða dóm í málinu og málsmeðferð þess og vísa málinu frá héraðsdómi 555
- Í máli H á hendur Vinnslustöðinni í Vestmannaeyjum, krafðist hann, að V yrði dæmd til að viðurkenna H sem fullgildan félagsmann í V með þeim réttindum og skyldum, sem því fylgdu, en til vara, að stjórn V yrði dæmd til að láta fram fara fullnaðarreikninga í félaginu og á eignum þess, og yrði H síðan greiddur sameignarhluti hans að rétttri tiltölu við stofnframlög og þá eignaaukningu, sem orðin væri í félaginu, frá því það var stofnað og þar til lokareikningar væru gerðir. Krafa H þótti vera svo óákveðin og óljós, að hún væri eigi dómhæf, og var málinu því samkvæmt 4. mgr. 193. gr. laga nr. 85/1936 vísað frá dómi 595

- V/b Orra var lagt utan á v/s Odd við bryggju, þannig að stefni beggja vissu í sömu átt. Fárviðri skall á, og tóku landfestar v/s Odds að slitna. Var þá v/s Oddi siglt frá bryggjunni með v/b Orra utan á sér. Slitnaði v/b Orri síðan frá v/s Oddi, og rak v/b Orra upp á sker, þar sem hann eyðilagðist. Í skaðabótamáli eigenda v/b Orra á hendur eigendum v/s Odds var eigi kannað til neinnar hlítar, hver af festum v/s Odds slitnuðu, né hvernig var ástatt um festingar hans, þá er ákveðið var að leggja honum frá bryggjunni, hvort v/s Oddi hefði verið unnt án mikils háska að halda sig við bryggjuna lengur en hann gerði, hvaða ráð hefðu verið stjórnanda v/s Odds tiltækileg til bjargar skipunum, án þess að stofna v/s Oddi í bráðan háska. Í siglingadóminum gerðu hinir sérfróðu menn enga grein fyrir þessum atriðum. Gagnasöfnun og reifun máls í héraði var því eigi nægilega rækileg, og héraðsdómendur gættu eigi fyrirmæla 193. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómurinn því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar 687
- Með vætti umboðsmanns M á Íslandi, sem tjáðist engin umboðslaun taka af viðskiptunum, vætti T, er milligöngu hafði um sættir, og viðurkenningu E í hljóðrituðu símtali við framkvæmdastjóra M í London, var sannað, að E hafði lofað að kaupa af M 500 þúsund sellofanpoka síðla árs 1951. Sama efni var í pokunum og örkum, sem M hafði sent E 1951, en E eigi veitt viðtöku og M þá selt öðrum, en Atvinnudeild hafði sannreynt að beiðni E, að arkir þessar voru úr sellofani, þó með lítið eitt blökkum litblæ, og kipaðist það meir en Du Pont Cellophan. Samdómandi í héraði taldi einnig, að pokarnir væru úr sellofani. Eigi var sannað, að pokarnir væru úr verra efni en um var samið. E bar fyrst fyrir sig í héraðsdómi, að pokarnir hefðu verið afhentir of seint. Var sú varnarástæða eigi til greina tekin. Í Hæstarétti var lagt fram vottorð löggildingarstofu um stærð pokanna, og voru þeir minni en um hafði verið samið. Varnarástæða þessi var of seint fram komin, og var E því dæmdur til að greiða andvirði pokanna 701
- Skipulagsbreytingar á Siglufirði snertu lóðir A, nr. 19A og 19B við Vetrarbraut. Taldi A sig hafa orðið fyrir miklu tjóni og óþægindum af þessum sökum og höfðaði því bæjarþingsmál gegn Sildarverksmiðjum ríkisins á Siglufirði og Siglufjarðarbæ og krafðist þess, að opnuð yrði umferð um Vetrarbrautina, að tekin yrði brott girðing milli lóða Sildarverksmiðjanna og lóða sinna, að teknar yrðu á brott mjölblásturspípur frá oliugeymslu að mjölskemmu og að stefndu yrðu dæmdir til að greiða honum skaðabætur eftir mati.

Taldi A samþykki skipulagsstjóra til lokunar á Vesturbrautinni hafa verið fengið á röngum forsendum. Kröfur A um niðurrif girðinga og brotnám mjölbásturspípna og svo um skaðabætur, vörðuðu vettvang í svo ríkum mæli, að málsmeðferð sú, er greinir í III. kafla laga nr. 41/1919 átti við um þær. A krafðist eigi tiltekinnar skaðabótafjárhæðar í stefnu, heldur vísaði um hana til mats, sem eigi var lagt fram, fyrr en hátt á annað ár var liðið frá höfðun málsins. Við athugun á aðiljaskýrslu A var ljóst, að hann hafði enga viðhlítandi grein gert fyrir tjóni því, sem hann taldi sig hafa beðið. Var málflutningurinn því andstæður ákvæðum laga nr. 85/1936, einkum 88. og 105. gr. Var bæjarþingsmáli A því vísað frá dómi 718

b) *Opinber mál.*

- A, sem kærður var fyrir ölvun við akstur, játaði, að hann hefði drukkið sem svaraði tvöföldum „sjúss“ nokkru áður en lögreglumenn stöðvuðu akstur hans 23
- G héraðsdómslögmaður var réttargæzlumaður manna, sem réttarrannsókn beindist gegn vegna gruns um brot á áfengislögum. Dómarinn hratt kröfu G um, að yfirlögreglumaðurinn S yrði settur í gæzluvarðhald, meðan á rannsókninni stæði. G kærði ákvörðun dómarans til Hæstaréttar, sem vísaði kærumálinu frá dómi, þar sem lagaheimild brast til slíkrar kær. Krafa G var talin fjarri sanni, og var honum dæmt að greiða kr. 500,00 sekt til ríkissjóðs, en sæta ella þriggja daga varðhaldi, sbr. 6. mgr. 174. gr. laga nr. 27/1951 100
- Rannsókn var háð vegna gruns um brot gegn áfengislögum. G héraðsdómslögmaður var réttargæzlumaður nokkurra manna, sem rannsóknin tók til. Hann kom með sjálfs sín taivél og spólur á dómþing, en dómari kunni eigi á slíka vél og úrskurðaði, að vélin skyldi eigi notuð við réttarhöldin. G kærði úrskurðinn, en Hæstiréttur vísaði kærumálinu frá dómi, þar sem lagaheimild brast til slíkrar kær. .. 102
- Lögreglumenn tóku Bandaríkjamanninn W og færðu hann til rannsóknar að Kleppi, þar sem hann var eina nótt, en var síðan sleppt að boði yfirlæknis. W höfðaði skaðabótamál á hendur ríkissjóði R fyrir löglausa handtöku og hald, sem sakadómari hefði framkvæmt eftir tilmælum lögreglustjórans í Keflavík. Í málinu lagði málflytjandi R fram endurrit úr lögregluþingbók af rannsókn, sem fram fór 1950 vegna ætlaðrar ógnunar af hendi W við mann á Keflavíkurflugvelli, en við þá rannsókn fannst skammbýssa í húsa-kynnum W. Hann neitaði, að hann ætti þá byssu. Málflytjandi R krafðist þess, að dómari sá, er framkvæmdi rann-

- sóknina, svo og lögreglumaður, sem starfaði á Keflavíkurflugvelli frá því 1947 og til 30. maí 1951, yrðu krafðir til vættis um, hvað þeir vissu um hina ætluðu ógnun. W and-mælti töku þessa vættis, þar sem spurningin til vitnanna varðaði fimm ára gamlan atburð og væri þýðingarlaus fyrir skaðabótamálið. Eigi þótti verða staðhæft, að svör við spurningunni væru þýðingarlaus fyrir úrlausn málsins, og var því dæmt, að hún skyldi lögð fyrir vitnin . . . 170, 173
- Lögreglu var tilkynnt, að bifreið K hefði rekizt aftan á kyrrstæða bifreið á götu og að mönnum hefði sýnt K rétt á eftir vera á gangi með áhrifum áfengis á leið heim til sín. Lögreglumenn fóru heim til K og töldu hana vera með áhrifum áfengis, en hún neitaði að fara á lögreglustöðina. Fulltrúi sakadómara B, er lögreglan hafði samband við, taldi rétt, að lögreglumennirnir flyttu K á lögreglustöðina, og kvað eigi þörf á uppsögu úrskurðar um það. Í máli ákærvaldsins á hendur K krafðist verjandi hennar, að B viki úr sæti vegna afskipta sinna af málinu, enda hefði handtakan verið ólögleg. Fulltrúinn úrskurðaði, að hann væri eigi óhæfur til að fara með málið, sbr. 2. mgr. 15. gr. laga nr. 27/1951 og 36. gr. laga nr. 85/1936. Dómsmálaráðuneytið leyfði kærui á úrskurðinum, sbr. 171. gr. laga nr. 27/1951. Hæstiréttur staðfesti úrskurð fulltrúans . . . 348
- B lá undir grun um að hafa falsað skjal og beitt því í dómsmáli og um misbeitingu eða fjársvik eða tilraun til þeirra. Hann neitaði við frumpróf sekt sinni um skjalafals og sýndi tregðu á að koma fyrir dómara til yfirheyrslu. Nauðsyn þótti að útiloka möguleika hans á því að spilla sakargögnum. Var hann því úrskurðaður í gæzluvarðhald, sbr. 1. og 2. mgr. 67. gr. laga nr. 27/1951 . . . 350
- Í ákæruskjali var talið, að bifreið, er þeir H og J tóku til ófrjálsra afnota, hefði staðið fyrir utan húsið Ásvallagötu 5A í Rvík, en samkvæmt skjölum málsins stóð hún fyrir utan húsið nr. 5A við Sólvallagötu. Rétt var samt að dæma þeim áfall vegna nefnds atferlis, sbr. 3. mgr. 118. gr. laga nr. 27/1951 . . . 436

Réttarfararsæktir. Sjá málflutningsmenn.

Sameign. Sjá eignarréttur.

Samningar. Sjá einnig kaup og sala.

- G átti einn lóð þá, sem nú er nr. 80 við Laugaveg í Rvík. Hinn 7. ágúst 1928 gerði hann samning við konuna S um, að þau reistu saman hús á lóðinni, sem skyldi vera tvær hæðir og ris. Lóðin skyldi vera óskipt sameign þeirra án sérstaks

gagngjalds úr hendi S, en kostnað af byggingu hússins skyldu þau bera að hálfu hvort. Afnot efri hæðar skyldi G hafa, en S neðri hæðar. Þau skyldu bæði hafa afnot af rishæð, meðan S ætti og notaði neðri hæð, en yrðu eiganda-skipti að neðri hæð, skyldi hinum nýja eiganda óheimil afnot rishæðar, nema samþykki G kæmi til. Forkaups-réttur var hvoru þeirra áskilinn af hins húshluta. Ef S vildi innanbúa sölubúðir á neðstu hæð, skyldi hún ein bera kostnað af því. Gengið var strax frá meginhluta neðstu hæðar sem verzlunarhúsnæði og rekin þar verzlun. S andaðist allmörgum árum eftir þetta, og hlaut konan V húshluta S í arf eftir hana samkvæmt arfleiðsluskrá. V leigði síðan L neðstu hæð hússins, og tók hann að reka þar veitingasölu. Hann gerði þær breytingar helztar á húsnæðinu, að hann tók burtu vegg, er skipt hafði í tvennt húsrými því, er að Laugavegi snýr, og braut gat á vegg milli húsrýmis neðstu hæðar og forstofu inn af vesturdyrum hússins, en úr vesturanddyrinu er gengið upp stiga upp á efri hæð og rishæð. Hugðist L að fá þannig aðgang að vesturanddyri, salerni þar og rishæð. Samningurinn frá 7. ágúst 1928 var skýrður þannig, að V, erfingi S, væri við hann bundinn og að G og síðar erfingjar hans hefðu einkarétt að vesturanddyri hússins, gangi þar inn af, vatnssalerni á ganginum, stiga og rishæð. Samkvæmt kröfu var þeim V og L dæmt skylt in solidum að fylla með steinsteypu upp í dyraop það, sem þau höfðu brotið á forstofuvegg hússins og koma veggnum og ganginum í samt lag, er áður var, að viðlögðum 100 kr. dagsektum, er renna skyldu til erfingja G, er andaður var, en fullnægingarfrestur skyldunnar var ákveðinn 30 dagar frá birtingu dómsins. Í samningum frá 1928 var gert ráð fyrir sölubúðum á neðri hæð hússins, enda er húsið við eina aðalviðskiptagötu, og eigi var í samningnum bann við veitingasölu. Að svo vöxnu máli þótti eigi rétt að dæma þeim V og L óheimilt að reka veitingar á neðstu hæð, án tillits til umgengni og hóbýlahátta. Var krafa G og síðar erfingja hans þessa efnis því eigi til greina tekin. Eigi var talið, að V og L hefðu gengið á rétt G og erfingja hans með niðurrifi skilveggjar á neðstu hæð. Kröfur um, að veggur þessi yrði aftur upp settur, voru því eigi til greina teknar 514

Samvinnufélag.

Hinn 6. ágúst 1956 úrskurðaði ríkisskattanefnd, að Samband íslenzkra samvinnufélaga (S) skyldi greiða kr. 725000,00 útsvar til bæjarsjóðs Reykjavíkur fyrir árið 1954, en S taldi sér einungis skylt að greiða kr. 327.243,69, þar sem af arði þess af skiptum við utanfélagsmenn í Rvík árið 1953, kr.

726.941,43, hefði átt að draga, áður en útsvar var álagt, tap af sams konar viðskiptum útibúsins eða útibúa S á Akureyri sama ár. Um þetta sagði í dómi: Í 6. gr. laga nr. 66/1945 er svo mælt, að samvinnufélög greiði útsvar af arði síðasta útsvarsárs, sem leiðir af skiptum við utanfélagsmenn, eftir sömu reglum og kaupmenn á staðnum. Samkvæmt a-lið 3. mgr. 8. gr. útsvarslaganna má leggja útsvar á útibú atvinnurekanda, sem hefur heimili í annarri sveit, í því sveitarfélagi, þar sem útibúið er staðsett, enda má þá eigi leggja útsvar að því leyti á atvinnurekandann í heimilissveit hans. Af ákvæði þessu leiðir, að álagningu útsvars á atvinnurekandann annars vegar og útibúið hins vegar verður að ákveða af útsvarsyfirvöldum á hvorum stað, miðað við rekstur og aðrar ástæður þessara útsvarsaðilja hvors um sig á útsvarsárinu. Þessi ákvæði taka einnig til samvinnufélaga, en þó með þeirri takmörkun, að útsvar á hvorugum staðnum má fara fram úr arði, sem leitt hefur af skiptum útsvarsaðiljans við utanfélagsmenn á útsvarsárinu. Samkvæmt þessu var heimilt að ákveða útsvar S í Rvík án tillits til þess taps, sem varð á rekstri útibús hans eða útibúa á Akureyri 1953 236

Sáttir.

Bræðurnir E og G voru eigendur verzlunarfyrirtækisins S. Þeir tóku laun sín úr sjóði þess, en létu það telja sjálfstætt fram til skatts. Skattayfirvöld sóttu S til greiðslu iðgjalda samkvæmt 112. og 113. gr. laga nr. 50/1946 fyrir árin 1949, 1950 og 1951 vegna starfsmanna sinna, þ. e. E og G. Við þingfestingu lögðu aðiljar fram yfirlýsingu um, að sátt fyrir sáttamönnum kæmi eigi til greina. Átti héraðsdómari því samkvæmt 15. tl. 5. gr. laga nr. 85/1936 að leita sátta með aðiljum, þá er stefndi hafði lagt fram greinargerð sína á dómþingi, sbr. 2. mgr. 106. gr. laga nr. 85/1936. Ósannað var, að héraðsdómari hefði leitað sátta í málinu. Varð því að ómerkja héraðsdóminn og málsmeðferð í héraði frá þeim tíma, er sátta bar að leita, og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar 155

B ritaði samþykki sitt á víxilblað, fjárhæð kr. 350.000,00, með útgáfudegi 7. jan. 1954 og gjalddaga 1. júlí s. á., en eigi var ritað nafn útgefanda á hann. Um leið setti B með tryggingarbréfi, útgefnu 30. des. 1953, A að handveði ríkisskuldabréf, að fjárhæð kr. 350.000,00. A kvað svo hafa verið tiltekið í tryggingarbréfinu, að víxilskuldin skyldi greiðast á 5 árum með jöfnum afborgunum 1. jan. og 1. júlí ár hvert. Í tryggingarbréfinu sagði, að mál út af því mætti reka fyrir bæjarþingi Reykjavíkur án undangenginnar sáttaumleitun-

ar fyrir sáttanefnd. A höfðaði 8. febr. 1956 víxilmál á hendur B fyrir bæjarþingi Rvíkur til greiðslu eftirstöðva skuldarinnar, kr. 245.000,00 ásamt vöxtum og kostnaði. Þar sem nafnritun útgefanda vantaði á víxilinn, er málið var dómtekið, varð B eigi dæmdur í víxilmáli, og ákvæði tryggingarbréfsins þóttu eigi veita heimild til að álykta, að skuldin yrði heimt eftir tryggingarbréfinu, án þess að málið væri lagt til sáttanefndar. Var málinu vísað frá dómi 508

Sératkvæði.

Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í opinberu máli út af líkamsárás	117
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í skaðabótamáli	194
Tveir Hæstaréttardómendur greiða sératkvæði í máli um riftun samnings og endurheimtu kaupverðs bæði um formhlið máls og um forsendur, að því er efnishlið varðar	259
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í skaðabótamáli út af umferðarslysi	372
Tveir dómendur Hæstaréttar greiða sératkvæði í skaðabótamáli út af umferðarslysi	393
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í skaðabótamáli út af líkamsmeiðslum	414
Einn dómenda Hæstaréttar greiðir sératkvæði í opinberu máli út af manndrápi og líkamsmeiðslum af gáleysi	476
Tveir dómendur Hæstaréttar greiða sératkvæði í skaðabótamáli út af líkamsmeiðslum	534
Tveir dómendur Hæstaréttar greiða sératkvæði í opinberu máli út af ölvun við akstur	586
Tveir dómendur Hæstaréttar greiða sératkvæði í máli út af bókgjöf til Þjóðleikhússins	607
Tveir dómendur Hæstaréttar greiða sératkvæði í máli um heimild eiganda kjallaraíbúðar til að gera breytingar á innangi í miðstöð	708

Siðferðisbrot. Sjá Skirlífisbrot

Sjó- og verzlunardómur.

Mál út af bryggjuskemmdum	26
Mál til heimtu aflahlutar háseta 140, 351, 354, 356, 359, 362, 365	
Mál til skaðabóta vegna spjalla á farmi	330
Mál til heimtu skaðabóta vegna slyss við togveiðar	383, 534
Mál til heimtu skaðabóta vegna þess, að kaðall fór í skrófu skips með þeim afleiðingum, að það strandaði	444
Mál til skaðabóta vegna slyss á togara	577
Mál um vörumerki	591
Mál til skaðabóta út af strandi vélbáts	687

Sjóréttur, sjóveð.

Timbur, sem D átti, var andstætt fyrirmælum farmsamningshafa flutt á þilfari skips, í stað þess að flytja skyldi það í lest, og spilltist það af ágjöf. Skipstjóri skipsins átti sem forsjármaður farmsins, eftir að hann var á skip kominn, að fara eftir fyrirmælum farmsamningshafans, sem í engu brutu gegn rétti útgerðar skipsins né farmsamningi, enda var eigi leitt í ljós, að vörusendandi né viðtakandi farmskirtéinis hafi haft heimild til að þiggja skipstjóra undan skyldum þessum. Aðili sá, sem gerði skipið út, bar ábyrgð á hátt-erni skipstjóra og þeirra manna, sem störfuðu að búlkun farmsins. Var útgerð skipsins því dæmt að greiða D tjónið á timbrinu, kr. 35.465,00, ásamt vöxtum og málskostnaði, og var D dæmt sjóveð í skipinu fyrir þessum fjárhæðum .. 330

*Skaðabætur.**a) Vegna vanefnda á samningi o. fl.*

Hinn 28. sept. 1950 gerði D tilboð um kaup á húsi K. K samþykkti tilboðið 7. nóv. sama ár og greiddi D hluta kaupverðsins, en fluttist í húsið 11. s. m. Aðiljar gerðu kaupsamning um húsið 28. s. m., en felldu samninginn niður síðar. D bjó samt áfram í húsinu. K afsalaði H og Þ húsinu með afsali 15. des. 1950, þinglýstu 16. febr. 1951. Þar segir, að húsið sé selt í núverandi ástandi, sem kaupendur þekkja og hafa sætt sig við. H og Þ seldu D aftur húsið með makaskiptasamningi 12. jan. 1951, þinglýstum 1. marz s. á. Þar segir, að húsið sé selt í núverandi ástandi, sem kaupandi þekkir og hefur sætt sig við. D kveðst hafa orðið var við raka í húsinu, er hann fluttist í það, og fljótlega eftir það. D segist hafa kvartað undan rakanum við K 29. jan. 1951 og síðar, án árangurs, en eigi kvartaði hann við H og Þ. Tveir menn, dómkvaddir að beiðni D, mátu galla á húsinu í ágúst 1951, en eigi var K tilkvödd. Hinn 30. nóv. 1951 stefndi D K til greiðslu skaðabóta fyrir „leyndan löst“ á húsinu og vanefndir á kaupsamningnum 28. nóv. 1950, er aðiljar höfðu fellt úr gildi. Hinn 7. febr. 1952 lagði D fram í dómi framsal H og Þ, dags. 30. okt. 1951, til D á bótarétti sínum út af leyndum göllum, sem fram hafa komið á húsinu og vegna vanefnda á loforðum í sambandi við kaup þeirra á því. D krafðist kr. 12.235,00 fyrir leynda galla með skírskotun til framsalsins. Þeir H og Þ vissu eigi annað um gallana en í matsgerðinni sagði, og eigi höfðu þeir kvartað við K undan göllunum. K vissi eigi um bótakröfu, framselda af H og Þ, fyrr en 7. febr. 1952, er framsalið var lagt fram. Bótaréttur H og Þ, ef einhver var, var því fallinn niður vegna vöntunar á kvörtun og fyrir tómlæti.

Þá krafðist D kr. 1.450,00 fyrir galla á tækjum hússins og vöntun tækis. Þessi kröfuliður var niður fallinn fyrir tóm-læti, og óvíst var, að framsalið tæki til hans. D krafðist enn kr. 750,00 fyrir tengingu á raflögn, er hann fluttist í húsið. Eigi varð séð, að D hefði hreyft þessari kröfu, er samningur-inn frá 28. nóv. 1950 var gerður, né er hann var felldur úr gildi. Var hann þegar af þeirri ástæðu eigi tekinn til greina. K bjó í húsinu til vors 1951. Krafði D hana um kr. 198,00, hit-unar- og rafkostnað. K viðurkenndi, að hún skuldaði eitthvað af þessum sökum. Þessi kröfuliður D var tekinn til greina

56

H var eigandi og umráðamaður vörubifreiðar og stundaði akst-ur frá bifreiðastöðinni S. Eitt sinn, er H ók vörufarmi úti á þjóðvegi, kom upp eldur í farminum af ókunnum orsök-um, og spilltist hann svo, að brunatjónið varð yfir kr. 48.000,00. Skyldutrygging bifreiðarinnar, kr. 30.000,00, hrökk því eigi til að bæta tjónið á farminum. S greiddi einum tjón-þolanda úr sjálfs sín vasa kr. 8000,00. Kvaðst S hafa innt greiðslu þess af hendi, vegna þess að hann hafi verið bund-inn loforði um, að bifreiðar, sem önnuðust flutninga frá stöð hans, væru nægilega hátt vátryggðar fyrir tjóni, sem verða kynni á farmi þeirra í flutningum. S framkrafði H síðan um nefnda fjárhæð. Svo var kveðið á af dómi, að varningurinn hafi spillzt, meðan hann var í flutningsvörzl-um H, og H hafi eigi sannað, að bruninn hafi orðið, án þess að mistökum eða vanrækslu hans væri um að kenna. Var H því talinn bera skaðabótaábyrgð á tjóni því, sem á varn-ingnum varð, sbr. meginreglu 147. gr. laga nr. 56/1914 og 18. sbr. 20. gr., 1. mgr. laga nr. 41/1949. Þar sem H bar ábyrgð á brunatjóninu og S innti skaðabæturnar af hendi í sambandi við fyrirsvar sitt fyrir H, átti S framkröfu á hendur H til greiðslu skaðabótanna

89

H lét smíða baðherbergi í íbúð sinni á fyrstu hæð húss síns. Pípulagningarmaðurinn M tók að sér að leggja pípur úr þvottahúsi í kjallara fyrir heitt og kalt vatn upp í baðher-bergið, og voru þær lagðar gegnum kjallarastofu, þar sem B geymdi bókaupplög sín. Starfsmaður M, sem verkið vann, lokaði fyrir aðstreymi að kaldavatnsæðinni í kjallara með þar til gerðum loka og fyrir aðrennsli að heitavatnsæðinni með krana við heitavatnsgeymi og opnaði jafnframt krana við sama geymi til þess að heita vatnið rynni af. Starfsmaðurinn skildi að kveldi dags við loka og krana með téðum ummerkj-um og svo við pípur þær, sem hann var að leggja, opnar við loft bókageymslunnar. Næsta morgun, er hann kom á staðinn, voru lokar og kranar lokaðir, en nokkurt vatn hafði runnið ofan á efstu bókahillurnar úr hinum opnu vatnspípum, að því er séð varð, og valdið skemmdum á bókum. Að dómi

vitnis virtist hafa verið skrúfað frá vatnsæð og vatnið runnið út um hinar opnu pípur, en eigi varð leitt í ljós, hver þar hefði verið að verki. Af bókaskemmdunum, sem B og váttryggjandi A töldu nema kr. 11.128,50, greiddi A kr. 9.128,50, en B framseldi A kröfu, kr. 2000,00, vegna þess hluta tjónsins, sem var í sjálfsábyrgð B, og sótti A síðan H og pípu-lagningarmanninn M til greiðslu skaðabóta. Starfsmaður M hafði að vísu varað H við hættunni, en H var samt sýknaður í héraði, þar sem persónuleg sök hans var eigi sönnuð og hann átti að mega treysta því, að starfsmaðurinn gengi þannig frá, að tjón stafaði eigi af. Héraðsdómi var eigi áfrýjað, að því er til H tók. Að dómi hinna sérfróðu samdómenda í héraði er óverjandi að skilja við opnar vatnspípur í vatnskerfi húss, heldur ber að tryggja það með járntöppum eða jafngildum umbúnaði, að vatn geti eigi runnið út um opin og valdið tjóni. Tjónið var talið hafa orðið af gáleysi starfsmannsins, sem M bar ábyrgð á, en rétt þótti að fella niður bótaábyrgð M samkvæmt 25. gr. laga nr. 20/1954, að því leyti sem tjónið var váttryggt, og var M því einungis dæmdur til að greiða framsalskröfuna, kr. 2000,00. Einn dómara Hæstaréttar vildi dæma M til að greiða fullar skaðabætur, þar sem út frá sjónarmiðum almennrar varnarviðleitni gegn skaðaverkum sé varhugavert að fella niður skaðabótaábyrgð aðilja vegna mikilla mistaka við kunnáttuverk, sem hann hefur tekið að sér með samningi og gegn greiðslu, þótt hann vinni verkið eigi sjálfur, heldur láti starfsmann sinn vinna það, og væru því eigi efni til að fella niður skaðabótaskyldu M samkvæmt 25. gr. laga nr. 20/1954, að því leyti sem tjónið var váttryggt 194

1. Fyrirtæki í Rvík, sem nefnist Elmo (E) birti hinn 7. marz 1952 auglýsingu í dagblaði í Kaupmannahöfn þess efnis, að skóverksmiðja á Íslandi vildi ráða verkstjóra og skósaumakonu. Daninn J og kona hans, K, gáfu kost á sér. Kvaðst J vera vanur og lærður skógerðarmaður, er veitt hefði skóverksmiðjum forstöðu, en K væri vön skósaumi. Eftir bréfaskipti voru þau J og K ráðin af E, en skriflegur ráðningarsamningur var þó eigi gerður. Í bréfi 24. apríl 1952 kvaðst E vera reiðubúinn að greiða J kr. 3000,00 og K kr. 2000,00 laun á mánuði um það bil þrjá fyrstu mánuðina, en síðan myndu laun J hækka smám saman upp í kr. 4000,00 og laun K upp í kr. 2500,00 á mánuði. Laun vildi E greiða einn mánuð fyrirfram, en síðan eftir á. Hugsanlegt var og talið að semja um föst laun og ágóðahlut af seldum vörum. E lýsti því, að hann greiddi ferðakostnað hjónanna, og starfstími þeirra skyldi eigi vera styttri en eitt ár. Áskildi E sér, að þau hjón legðu af stað frá Kaupmannahöfn hinn 3. maí

1952. Hinn 8. maí kom J til Rvíkur og hóf þegar starfa hjá skógerðinni L, sem gekk inn í samninginn við þau hjón, en K kom til starfa hinn 6. júní s. á. Þau hjón unnu hjá L til 12. sept. 1952, er þau fóru úr vist þeirri. Með stefnu 10. sept. 1952 höfðaði J mál á hendur L til launa, ferðakostnaðar og leigu fyrir tæki, alls kr. 18.012,00. Með framhaldsstefnu 7. okt. s. á. krafðist J skaðabóta, kr. 45.500,00. L hafði greitt þeim, meðan þau voru að starfi, kr. 12.200,00, en þau töldu sig eiga inni kaup til 1. sept., kr. 15.800,00. Dæmt var, að laun J skyldi reikna frá 1. maí, en laun K frá 1. júní, og að laun J bæri að reikna kr. 3000,00 á mánuði, en laun K kr. 2000,00, þar sem eigi hafði verið nægilega skýrt frá, hvenær launahækkun skyldi hefjast né hvernig henni skyldi haga, og J hafði eigi gert reka að því að semja skýrt um launahækkun né krefjast hennar eftir þriggja mánaða starf. L var því gert að greiða hjónunum kr. 5800,00 til viðbótar áður fengnum kr. 12.200,00, laun til 1. sept. 1952. Opinber gjöld, kr. 1819,00, er L hafði greitt fyrir hjónin, komu til frádráttar. L var talinn eiga að bera kostnað af flutningi húsgagna hjónanna til Rvíkur, þar sem þau höfðu verið hvött til að taka þau með sér. Kom sá kostnaður, er inntur hafði verið af L, eigi til frádráttar. Hins vegar bar að veita frádrátt á kr. 432,00, mismun á fargjaldi á fyrsta og öðru farrými fyrir K, þar sem hún kom eigi á tilskildum tíma og ferðaðist á fyrsta farrými, enda eigi sannað, að L hefði lofað að greiða meira en fargjald á öðru farrými. L var því eigi dæmt að greiða meira en fargjald á öðru farrými. L var því dæmt að greiða samkvæmt þessum lið kr. 5800,00 ÷ (kr. 1819,00 + kr. 432,00), þ. e. kr. 3549,00.

2. J lét senda hingað ýmis smátæki til notkunar við skógerðina, en tækin átti hann sjálfur. Voru þau notuð í verksmiðju L samkvæmt samkomulagi við framkvæmdastjórnann, en eigi hafði verið samið um leigu fyrir þau. J voru dæmdar kr. 600,00 í leigu eftir tækin til 1. sept. 1952.
3. L var sýknað af kröfu um greiðslu á ferða- og flutningskostnaði þeirra hjóna frá Sorö til Kaupmannahafnar, þar sem J hafði eigi krafizt slíks kostnaðar fyrr en í málinu og krafa þessi var engum gögnum studd.
4. J staðhæfði, að öll starfsskilyrði hefðu verið óverjandi í verksmiðjunni og framleiðslan því gengið illa. Þeim hjónum hafi eigi verið greitt kaup samkvæmt samningum, og hafi þau því farið úr vistinni, en ættu allt að einu rétt til níu mánaða kaups frá 1. sept. 1952, alls kr. 58.500,00. L taldi, að J hefði eigi verið starfanum vaxinn og hlaupizt á brott að ástæðulausu, og vísaði L í þessu efni til skoðunargerðar tveggja dómkvaddra manna á skósýnishornum, sem J hafði

gert, en þessa skó töldu skoðunarmenn eigi söluhæfa vegna lélegra vinnubragða. J hafi auk þess neitað að vinna verk, sem framkvæmdastjóri L fól honum skriflega að inna af hendi Hins vegar taldi L eigi fram galla á vinnu K. Dæmt var, að J hefði verið óheimilt að neita að vinna störf þau, sem honum voru fengin í verksmiðjunni, en er lítið var til þess, að þau hjón fengu kaup greitt mjög óreglulega og að verksmiðjan hætti störfum í öndverðum september vegna fjárhagsörðugleika, hefði þeim hjónum verið rétt að láta af starfanum vegna vanefnda L. Var hjónunum, sem ráðin höfðu verið til eins árs, dæmdar nokkrar bætur, sem metnar voru kr. 20.000,00 annars vegar með hliðsjón af gögnum um verk hæfni þeirra og hins vegar því, að þau höfðu tekið sig upp frá framandi landi og fengu eigi starfa, svo vitað væri, til þess tíma, er þau fóru af landi brott, K í okt. 1952, en J vorð 1953.

5. L höfðaði gagnsök á hendur J og sakaukamál á hendur K til skaðabóta vegna vanhæfni J í starfanum og ólöglegra vistslita þeirra. Með tilvísun til þeirra raka, sem að framan eru greind, voru kröfur þessar eigi til greina teknar 295

Hinn 24. apríl 1954 gerði P farmsamning við Ú, sem gerði út skipið L, um flutning frá K í Finnlandi á timbri til tiltekinnna hafna á Íslandi. Í samningnum sagði, að ferming skyldi fara fram samkvæmt sérstökum fyrirmælum P. Skipstjórinn á L viðurkenndi, að hann hefði fengið í hendur fyrirmæli farmsamningshafans P um búlkun farmsins sama dag, sem ferming hófst. Í fyrirmælum þessum var D talinn eigandi nokkurs hluta farmsins og svo lagt fyrir, að meiri hluti af timbri D skyldi búlka í lest. Allt timbur D var samt sett á þilfar, og spilltist sá hluti þess, sem í lest átti að fara, af ágjöf. P framseldi D bótarétt sinn á Ú af þessum sökum. Höfðaði D síðan skaðabótamál á hendur Ú. Í dómi er sagt, að skipstjórinn á L hefði átt sem forsjármaður farmsins, eftir að hann var á skip kominn, að láta fara eftir fyrirmælum P, sem í engu brutu gegn farmsamningi né rétti Ú, enda var eigi í ljós leitt, að vörusendandi eða viðtakandi farmskirteinis hafi haft heimild til að þiggja skipstjóra undan skyldum þessum. Ú bar ábyrgð á háttsemi skipstjóra og þeirra manna, sem störfuðu í þjónustu skipsins að búlkun farmsins. Var því rétt, að Ú bætti D tjón það, er hann beið, vegna þess að fyrirmælum var eigi hlýtt, en það nam samkvæmt mati dómkvaddra manna, sem eigi var véfengt, kr. 35.465,00. Var D dæmt sjóveð í L fyrir þessari fjárhæð ásamt vöxtum og málskostnaði 330

Í togara M var verið að draga upp aftari toghlerann stjórnborðsmegin, og hafði B það verk á hendi að koma gálakeðj-

unni gegnum hlerahöldin og krækja henni í gálgakrókinn. Annar stýrimaður (S) stjórnaði togvindunni. Þá er hlerinn var kominn úr sjó og hlerahöldin námu við borðstokkinn að sögn B, en 3" vantaði til að þau næmu við gálgarúlluna að vætti T, stöðvaði S togvinduna. Kvaðst B þá hafa kastað gálgabeðjunni gegnum hlerahöldin, en keðjan farið aðeins of stutt. Teygði B sig þá fram og seildist eftir keðjunni í því skyni að draga hana gegnum hlerahöldin, en í sömu svifum jók S, sem leizt hlerinn eigi kominn nógu hátt til þess að unnt væri að krækja gálgabeðjunni á krókinn, gufuþrýstinginn og leit af hleranum um leið. Lenti þá vísifingur vinstri handar B milli gálgarúllu og haldanna á toghlera með þeim afleiðingum, að tvo fremstu köggla tók af. Talið var mjög gálaust af S að lyfta toghleranum, eftir að hann var stöðvaður, án þess að honum væri gefið merki um það af B eða öðrum, og líta af hleranum um leið. Varðskoruð ábyrgð á tjóninu því lögð á M, enda var eigi sýnt fram á, að B hefði hagað sér ógætilega eða á annan hátt en venja er. B lá á sjúkrahúsi rúman mánuð eftir slysið, sem varð 23. maí 1953, en 10. júlí s. á. réðst hann til vinnu á Keflavíkurflugvelli. Hinn 25. sept s. á. mat tryggingalæknir varanlega örorku B, er var 24 ára, vegna slyssins 10%. Tryggingafræðingur reiknaði heildartjón B, miðað við tekjur hans undanfarin ár og 6% ársvexti. Nam það kr. 74.230,00. Hinn 12. ágúst 1954 var B ráðinn til starfa í ríkislögreglunni á Keflavíkurflugvelli og hinn 23. marz 1957 var hann skipaður ríkislögreglumáður af Varnarmáladeild utanríkisráðuneytis. B voru dæmdar fyrir vinnutjón og örorku kr. 55.000,00 og fyrir sársauka og lýti kr. 10.000,00 383

Knattspyrnufélag Rvíkur (K) lét reisa íþróttaskála í Rvík 1952, að lögun líkan herskálum, en stærri. Þak skálans er bogadregið, eigi bratt efst, en hallar mjög, er neðar dregur, og neðst er það snarbratt. Fyrir neðan það taka við lóðréttir steinveggir um þriggja metra háir, en alls er skálinn 10 metrar á hæð. Á steinveggjunum utan þaks eru allbreiðar steinrennur. Skálinn er um 30 metra langur og 15 metrar á breidd. Um 4 metra frá hvorum gafli er samfelld röð af þakgluggum, er mynda ris um 5 metra breitt. Er gluggarisið um 1 metri á hæð, þar sem það er hæst. G, sem var húsa-meistari og formaður íþróttahéimilisnefndar K, hafði gert teikningu af skálanum og ráðið I til verkstjórnar við reisu hans. Hinn 24. júlí var J, sem lærður var trésmiður og vann að skálagerðinni, ásamt I og Þ á leið austur þak skálans að sunnanverðu neðan við gluggana að stiga, er lá niður þakið. Tindu þeir um leið upp nagla á þakinu. Skyndilega missti J fótfestu á þakinu og hrpaði alla leið til jarðar.

Hælbein vinstri fótar J brotnaði og aflagaðist. Gat hann eigi tekið til vinnu aftur fyrr en í lok nóv. s. á. og hlaut varanlega örorku 18%. Með framburði G, I og Þ þótti leitt í ljós, að öruggari leið niður af skálanum hafi verið að norðanverðu og einnig inn um opna glugga á þakinu. Er slysið varð, var suðurhlið skálans þéttklædd óplægðum borðum og eigi búin öryggisbúnaði, og var hún sleip vegna undanfarandi rigningar. J þótti hafa hagað sér mjög ógætilega, en slysið var einnig rakið til skorts á fullnægjandi öryggisbúnaði við byggingarframkvæmdir. Þar sem G hafði stöðugt haft eftirlit með byggingarframkvæmdum, var K talinn eiga að bera ábyrgð að því leyti á slysinu. Var J og K dæmt að bera að hálfu hvor tjón af slysinu. Einn dómari Hæstaréttar taldi J hafa hagað sér svo gáleysislega, að hann ætti einungis kröfu á hendur K til 40% af tjóninu 414

I, fæddum 15. janúar 1933, var hinn 28. júní 1955 fengin stjórn skurðgröfu, sem Sameinaðir verktakar (V) áttu. Hafði I þá verið búinn að vinna við slík tæki í 18 mánuði, þar af síðustu 2—3 mánuðina sem stjórnandi, en endranær sem smyrjari, en venja var, að tveir menn, stjórnandi og smyrjari, ynnu hverju sinni við þess háttar skurðgröfur. Daginn eftir, 29. júní, vann I með skurðgröfunni í Stapa-felli á Reykjanesi. Um kl. 15.00 tók I að smyrja vélina. Hann smurði fyrst tannhjól, sem snéri stórrí skóflu, sem komið var fyrir framan á tækinu. Eftir það hafi hann farið upp á skurðgröfuna aftan við vélina og lítið á tannhjól svonefndrar aðalvindu. Tannhjól þessi eru tvö, og er annað mun stærra en hitt. Var stærra hjólið staðsett beint ofan við hið minna. Hlíf umlukti hjólin, og var lítið gat, rúmir 2" í þvermál, ofan á henni. Í verksmiðju virðist þannig hafa verið gengið frá, að feiti yrði einungis hellt niður um gat þetta á tannhjólin, en sá hængur var á, að hlífin var töluvert hærri en meðalmaður, og kvaðst I eigi hafa séð það, er hér var komið. Annað gat var neðar á hlífinni gegnt kverk þeirri, sem myndast, þar sem tannhjólin koma saman, og snerust tannhjólin þarna hvort að öðru. Hafði gat þetta verið skorið á hlífina, eftir að skurðgrafan kom frá verksmiðju, af amerískum aðiljum að sögn V. Var gat þetta svo stórt, að koma mátti hendi í gegnum það. Kvaðst I hafa haldið, að smyrja ætti tannhjólin í gegnum það, enda séð á annarri skurðgröfu slíkt gat, er til þess var notað. I sagði, að sér hefði ekki verið unnt að hella feitinni gegnum gatið, þar sem hún var seig. Hafi hann því látið feitina á málmspaða, stungið honum gegnum gatið og látið hann aðeins dragast við annað hjólið, en hjólin snérust á meðan fyrir vélarafli. Varaðist I þá eigi

að hjólin kipptu spaðanum snöggt að sér og hægri hendinni með, en I kippti í höndina á móti, og losnaði hún, en var þá stórsködduð. Samkvæmt læknisvottorði 3. nóv. 1955 var þumalfingur ásamt miðhandarbeini hægri handar numið brott. Talsverður örvefur náði inn í lófa. Tveir fremstu kögglar af litla fingri og baugfingri voru brott numdir og svo annar köggull af löngutöng og hálfur köggull fram- an af vísifingri. Talsverður örvefur var á gómunum, og höndin var öll blá og köld. I var talinn 100% öryrki í tvo mánuði og 45% eftir það. Stórhættulegt var að smyrja tannhjólin gegnum gat það, sem I notaði og eigi var á skurðgröfunni frá verksmiðjunni. Gatið virtist ætlað til smurningar í fljótu bragði. Var það því stórfellt gáleysi af V að fá I tækið til notkunar án þess að vara við að nota gat þetta og án þess að fá honum áhöld, sem hita mætti feitina með og hella henni niður um hið efra og hættulausa gat á tannhjólalífinni. Einnig var I talinn eiga nokkra sök, þar sem hann hafði vanizt slíkum vélum og honum mátti vera ljóst, að hann fór óvarlega að ráði sínu. V var dæmt að bera $\frac{3}{4}$ tjónsins og I $\frac{1}{4}$. I hafði unnið sem bifreiðarstjóri á leigubíl til mannflutninga. Miðað við kaup I undanfarin ár, grunnkaupshækkanir, gildandi vísitölu og 4% ársvexti, taldist atvinnatap I kr. 11.816,00 tvo fyrstu mánuðina og kr. 620.270,00 eftir þann tíma. Miðað við sömu tekjur, en 6% vexti, var tapið kr. 11.758,00 fyrstu tvo mánuðina, en að þeim tíma liðnum kr. 513.032,00. Miðað við tímakaup Dagsbrúnar, 48 stunda vinnuviku, 48 vinnu- vikur á ári, 6% vexti og 6% orlofsfé, en enga eftirvinnu, var tapið alls kr. 305.622,00, þar af kr. 6.536,00 fyrstu tvo mánuðina. Það kom fram, að I hafði fengið greidda dag- peninga og örorkubætur frá Tryggingastofnun ríkisins, alls kr. 60.855,48. Tjón I var auk tryggingabóta metið kr. 280.000,00. Bætur fyrir sársauka, lýti og röskun á stöðu og högum voru metnar kr. 30.000,00. Fjárhæð annarra kröfu- liða sættu eigi andmælum. I voru dæmdar alls kr. 232.987,50 525

Hinn 21. marz 1946, um kl. 07.00, var G að vinna að fiskaðgerð í fiskkassa á þílfari b/v Forseta. Hann var í sjóstakk yzt fata og klofháum vaðstígvélum. G átti nú erindi fram á skipið og gekk að aftari togvírnum, en verið var að draga inn vörpuna. G kvaðst hafa ætlað að stíga yfir dráttarvírinn í um hálfs metra fjarlægð frá snúningsás, sem dráttarvírinn lék um, en þá hafi stígvél sitt festst á göddum, sem staðið hafi út úr trosnuðum vírnum, og vinstri fótur hans lent síðan milli dráttarvírsins og snúningsássins með þeim afleiðingum, að fótinn tók af fyrir neðan hné. Sjónarvottur að slysinu kvað G hafa stigið upp á „masturs-

pollann“, en hrasað niður af honum og vinstri fótur hans þá lent á milli dráttarvírsins og snúningsássins. Svo var mælt í dómi, að G, sem starfað hafði um þriggja ára skeið á togurum, hefði hagað sér ógætilega. Hins vegar var talið nauðsynlegt til varnar slysaþættu, að hafa hlíf á snúnings-ásnum. Var því litið svo á, að skortur á öryggisútbúnaði hafi átt þátt í því, að slysið varð. Var Fiskveiðahlutafélagið N, eigandi b/v Forseta, dæmt til að greiða hálfar tjónbætur. Tveir dómendur Hæstaréttar vildu einungis dæma 40% tjónbóta á hendur N. G var 22 ára, er slysið varð. Tryggingarlæknir mat örorku hans 65%. Tryggingafræðingur reiknaði 28. marz 1955 út vinnutekjutjón G og miðaði við skýrslur um tekjur hans og ýmissa vinnustétta, 4% vexti, dánarlíkur eftir reynslu fyrir íslenzka karla á árunum 1921—1930 og líkur fyrir missi starfsorku í lifanda lífi eftir sænskri reynslu. Útkoman var kr. 425.319,00 auk 4% vaxta frá 21. marz 1946 til jafnlengdar 1955, kr. 180.043,00. Verðmæti örorkulífeyris G fram til 67 ára taldi tryggingafræðingurinn kr. 49.852,00 auk 4% ársvaxta frá 21. marz 1946 til jafnlengdar 1955, kr. 21.103,00. Hinn 12. nóv. 1956 reiknaði tryggingafræðingurinn, vegna breytts verðlags, af nýju heildarverðmæti vinnutekjutjónsins og dró þar frá verðmæti örorkulífeyris. Niðurstaðan var, miðað við 4% vexti (kr. 807.658,00 ÷ kr. 78.746,00 örorkulífeyrir) kr. 728.912,00, en miðað við 6% vexti (kr. 696.659,00 ÷ 70.722,00) kr. 625.937,00. Tryggingastofnun ríkisins hafði þegar greitt G dagpeninga kr. 4.146,65 og örorkulífeyri kr. 23.149,75. Tjónbætur G voru metnar kr. 320.000,00 og bætur fyrir þjáningar, óþægindi og varanleg lýti kr. 40.000,00. G voru dæmdar hálfar þessar fjárhæðir. Vextir af tjónbótum voru dæmdir frá 21. júní 1951, enda voru fyrri vextir fyrndir, en vextir af þjáninga- og lýtabótum voru dæmdir frá málshöfðun, 21. júní 1955 534

Leki kom hinn 7. maí 1955 upp í stjórnborðseldkatli togarans N. Eftir að slökktir höfðu verið allir eldar, sjó dælt inn í stjórnborðsketilinn og aðalvél stöðvuð, skipaði 1. vélstjóri T vélstjóra að loka ketilröri því, sem lekt reyndist. T fór inn í sótkassa inn af eldholinu. Þröngt var þar og niðamyrkur, og hafði T raflampa meðferðis og svo 9 þumlunga breiðan planka, sem hann lagði yfir botn sótkassans, þar sem í botni hans var um það bil ökladjúpt, brennheitt vatn. Þá er T fór öðru sinni inn í sótkassann með sleggju til að slá fastan tappa, er hann hafði sett í enda ketilrörsins, slokknaði á raflampanum. Kom þá slinkur á T, er hann sló með sleggjunni, og rann hann af sleipum plankanum niður í brennandi vatnið og skaðbrenndist, enda var hann

í ullarsokkum og lágum skóm, en eigi gúmstigvélum eða öðrum hlífðarstigvélum. T kvað 1. vélstjóra eigi hafa áminnt sig um fótabúnað, og eigi þorðu vitni yfirleitt að standa við, að T hefði verið áminntur. Vangæzla á viðvörun til T af hendi stjórnenda var metin útgerð skipsins til $\frac{3}{4}$ sakar, en vangæzla T honum til $\frac{1}{4}$ sakar. T lá fram í miðjan ágúst og taldi sig óvinnufæran til 30. nóv. s. á. Í vottorði 29. nóv. 1955 kvað læknir um að tefla brunasár á 1.—3. stigi, aðallega þriðja stigs brunasár, er þá væru loksins gróin. Húðin á báðum ristum og um öklana var rauð, skorpín, þunn og þurr, og búast mætti við, að úr því yrði eigi bætt. T hafði verið haltur fram að þeim tíma. Í vottorði læknis 5. des. 1956 segir, að þrálát útbrot haldist. Tryggingalæknir sagði 11. des. 1956, að allmikill örvefur væri á hægra fæti og ör á þeim vinstri. Var varanleg örorka metin 5%. T var fæddur 3. júlí 1924. Tryggingafræðingur reiknaði út verðmæti 5% orkutjóns T, miðað við slysdag og atvinnutekjur, sem hann taldi líklegar. Reyndist það kr. 49.457,00. Grundvöllur var að öðru leyti 6% aktivtöflur, samræmdar eftirlífendatöflum íslenzkra karla á árunum 1941—50. T krafðist kr. 47.594,40 vegna orkutjóns, en teknar voru til greina kr. 43.000,00. Tekin var til greina kaupkrafta T frá 8. maí til 30. nóv. 1955, að viðbættu orlofsfé og fæðispeningum, kr. 69.039,75, en að frádregnum bótum frá Tryggingastofnun ríkisins, kr. 7.614,67, þ. e. kr. 61.425,00. Bætur fyrir þjáningar, sársauka og lýti voru ákveðnar kr. 18.000,00 og aðrir bóta-liðir kr. 3.613,49. Voru T dæmdir $\frac{3}{4}$ af þessum fjárhæðum, þ. e. kr. 94.528,86, að frádregnum kr. 5.522,40, er útgerð N hafði þegar greitt T 577

Með afsali 26. apríl 1940 seldi K Jarðakaupasjóði ríkisins (J) eignarjörð sína og áskildi sér í afsali „endurkaupsrétt samkvæmt 27. gr. laga nr. 8/1936“. Hinn 7. sept. 1949 seldi J G, tengdasyni K, jörðina, en undanskildi sölunni samkvæmt ákvæðum laga nr. 4/1946 námuréttindi í landi jarðarinnar og svo vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisþarfir. Með dómi Hæstaréttar, upp kveðnum 10. nóv. 1954, var svo kveðið á, að landbúnaðarráðherra hefði verið skylt að undanskilja réttindi þessi við sölu nefndrar jarðar til G, og var J því sýknaður af kröfu G um, að kaupin tækju einnig til greindra réttinda. G höfðaði nú mál á hendur J til skaðabóta vegna missis jarðhita þess, sem frá var skilinn í afsalsgerð 7. sept. 1949. Til vara krafðist G, að J yrði dæmt skylt að endurgreiða andvirði jarðarinnar að rétttri tiltölu við það, sem hin undanskildu verðmæti teldust mikill hluti heildarverðmætis jarðarinnar á afsalsdeginum 7. sept. 1949. Eigi var talið, að áskilnaður K um endurkaupsrétt á

jörðinni hafi veitt rétt til endurkaupa á jörðinni lengur en ákvæði 27. gr. laga nr. 8/1936 var í gildi, enda var um fullnaðarkaup að tefla samkvæmt afsalinu frá 26. apríl 1940 og ráðherra þess eigi um kominn að binda löggjafarvaldið um ráðstöfun slíkrar jarðar að lögum. Undantaka ráðherra á jarðhitaréttindum undan sölu til G samkvæmt lögum nr. 4/1946 leiddi því eigi til skaðabótaskyldu J 602

Hinn 20. nóv. 1953 voru starfsmenn H/f Eimskipafélags Íslands (E) að taka planka úr mahonyviði úr timburstafla í vörugeymslu E við Skúlagötu í Rvík. Timburstaflinn stóð upp við einn vegg, og var timbrið í honum að mestu skipaeik, en mahony-plankar innan um. Rufu starfsmennirnir geil í miðjan staflann, sem orðinn var um 1½ metri á breidd, er starfsmaðurinn S var kallaður til. Stóð nú starfsmaður við hvorn hornenda geilar, en S og fjórði maður í geilinni og lyftu undir planku, er teknir voru upp úr henni og voru annaðhvort fluttir burt eða lagðir upp á staflann sitt hvoru megin, og var sá staflinn, er nær veggnum var, orðinn hærri. Virðist geilin hafa verið orðin a. m. k. eins metra djúp, en engir þverlistar voru settir milli plankanna í stöflunum til að gera þá stöðugri. Skyndilega féllu nokkrir plankar ofan af staflanum, sem nær veggnum var, og lentu á fótum S, og skorðuðust þeir undir plönkunum. Við þetta brotnaði vinstri fótleggur S rétt neðan við miðju. Bæði S og aðrir starfsmenn E þóttu hafa sýnt ógætni, og var E gert að bæta S tjón að hálfu. S lá rúmfastur í 5 mánuði, en var síðan aðra 5 mánuði óvinnufær í göngugipsi. Hann hóf vinnu um miðjan sept. 1954. Samkvæmt vottorði læknis 11. okt. s. á. hafði S náð sér alveg. Atvinnutjón S var kr. 29.200,00, en upp í það fékk S kr. 7.418,32 frá Tryggingastofnun ríkisins. Fata-skemmdir voru kr. 150,00 og þjáningabætur voru metnar kr. 12.000,00. Áður hafði E greitt S kr. 833,16, einnar viku laun. E var dæmt að greiða S kr. 16.132,68 ásamt 6% ársvöxtum frá slysdegi 667

b) *utan samninga.*

Málflytjandi krafði váttryggingarfélag um bætur til handa K, sem varð fyrir slysi í umferð. Váttryggingarfélagið greiddi kr. 36.000,00. Málflytjandanum var talið heimilt að reikna sér kr. 2.375,00 í þóknun fyrir innheimtuna. Í máli K á hendur A, sem tjóninu olli, voru því einungis kr. 33.625,00 dregnar frá dæmdum bótum 1

A ók norður vestari akbraut Snorrabrautar í Rvík með 30—35 km hraða, að því er hann sagði. Kvaðst hann þá hafa séð K, sem gekk vestur yfir akbrautina 20—30 metra fram undan. A sveigði til vinstri og hemlaði, en hemlarnir verk-

uðu eigi fyllilega. A virtist nú K nema staðar og steig af fóthemli, en bifreiðin rann upp á gangstéttina vestan götunnar, og lenti þar á K, sem brotnaði á vinstra fæti. K telur, að hún hafi verið komin upp á stéttina, þegar bifreiðina bar að með fullri ferð. Hafi hún ætlað að hlaupa undan henni upp að húsi, en eigi tekizt. Samkvæmt uppdætti lögreglumanna var bifreiðin öll komin upp á gangstéttina, er slysið varð. Sérfróðir menn lýstu því, að eigi hafi verið unnt að stöðva bifreiðina þegar, er ekið var á láréttri, malbikaðri götu með 15—20 km hraða, enda þótt beitt væri fullu átaki á fóthemla. A viðurkenndi, að hann bæri fulla skaðabótaábyrgð á slysinu. Varanleg örorka K var metin 15%. Miðað við þessa örorku, reiknaði tryggingafræðingur vinnutjón K, sem var 41 árs, kr. 62.791,00. K voru dæmdar kr. 50.000,00, örorkubætur, og kr. 18.000,00, bætur fyrir þjáningar, lýti og röskun á stöðu og högum

A var sóttur til sakar m. a. fyrir brot gegn 217. gr. laga nr. 19/1940. Héraðsdómari lét undan falla nauðsynlega rannsókn á tjóni B, sem krafðist bóta á hendur A fyrir árás, áverka og fataskemmdir, sbr. 145. gr. laga nr. 27/1951.

Héraðsdómurinn var ómerktur og málinu vísað heim í hérað
 A ók vörubifreið niður Laugaveg í Rvík 13/8 1952. Vegna skýlis á palli bifreiðarinnar gat A einungis séð að nokkru til umferðar á eftir sér gegnum spegil, er festur var á arm í vinstri bílhurð, en stýrisbúnaður var vinstra megin. A beygði nú niður á Vatnsstíg og tók beygjuna frekar snögg, að dómi vitnis, og án þess að draga úr hraða, sem það taldi 25 km. Í sömu svifum kom B á bifhjól fram með bifreiðinni hægra megin með 30—35 km hraða, að sögn vitnisins. Lenti hjólið á framvara eða frámhorni bifreiðarinnar. Féll B með hjólinu til hægri og ýttist, að vætti vitnisins, þrjá metra á undan bifreiðinni, en hemlar hennar verkuðu eigi fullkomlega. Svo mælt, að A hefði ekið í of stuttum boga niður í hliðargötuna og með of miklum hraða. B ók of hratt, röngu megin á veginum og of nálægt bifreið A. Dæmt, að B ætti sök á slysinu að $\frac{1}{2}$, en A að $\frac{1}{4}$. A brotnaði bæði á sköflung og sperrilegg vinstri fótur. Hann var fullkominn öryrki í $5\frac{1}{2}$ mánuði, en síðan frá 90—20% öryrki í 4 mánuði. Varanleg örorka hans var metin 8%. A var húsgagnasmiður. Tryggingafræðingur reiknaði tjón A þannig, að hann lagði til grundvallar vikukauptaxta húsgagnasmiða að viðbætti vísitölu og orlofsfé eftir venjulegum reglum. Hann reiknaði 48 vinnuvikur á ári og gerði ráð fyrir orlofi og veikindum, en dró eigi helgidaga frá, þar sem miðað var við vikukaup. Hann tók eigi tillit til atvinnuleysis að ráði, en þar á móti lét hann koma að notaður var kauptaxti, sem

1

16

gaf lægst tímakaup, og ekkert tillit var tekið til eftirvinnu, nætur- eða helgidagavinnu. Grundvöllur reikningsins að öðru leyti voru 4% ársvextir, dánarlíkur samkvæmt íslenskri reynslu á árunum 1921—1930 og líkur fyrir missi starfsorku í lifanda lífi eftir senskri reynslu. Verðmæti vinnutekjutjónsins var þannig á slysdegi kr. 81.264,00. Í dómi var tekið tillit til þess, að vextir eru almennt hærri en 4%, að dæmdar skaðabætur eru eigi taldar til tekna við álagningu tekjuskatts og útsvars, og loks, að verðlag fer hækkandi. Tjón A vegna örorku var ákveðið kr. 60.000,00, og höfðu þá verið dregnar frá bætur, kr. 6.444,98, er hann fékk frá Tryggingastofnun ríkisins. Bætur fyrir þjáningar voru ákveðnar kr. 13.000,00. A fékk $\frac{1}{2}$ hluta alls tjóns bætt 38

F veitti H í áflogum með hnífstungu allmikil sár á baki. Reyndist brjósthimnan særð, en læknir taldi, að H myndi fá fullan bata. Í refsimáli á hendur F var honum auk refsingar dæmt að greiða H kr. 8.960,00, skaðabætur, þar af kr. 5.000,00 fyrir þjáningar og lýti 117

Í þvottahúsi Elli- og hjúkrunarheimilisins G var strokvinda fyrir þvott. Var hún knúin rafmagni. Um 10 cm inn undir brún borðs þess, sem vindan stóð á, var hreyfiás, sem snérist hratt, er vindan var í gangi. Ásinn var 12 cm fyrir neðan borðið og 70 cm fyrir ofan gólf. Straumrofi vindunnar var uppi á vegg. Hinn 1. okt. 1947 hafði Verksmiðju- og vélaeftirlit ríkisins gefið vottorð um, að umbúnaður strokvindunnar væri góður. Hreyfiásinn var samt óvarinn, þótt boðið væri í 2. mgr. 11. gr. laga nr. 24/1928 og 1. mgr. 37. gr. reglugerðar nr. 10/1929, að hreyfihlutar véla, sem mönnum getur stafað hætta af að nálgast, skuli vera varðir hlífum eða girðingum. Hinn 13. febr. 1948 var stúlkan Á að slétta vasaklúta o. fl. í vindunni. Er Á beygði sig til að taka upp vasaklúta, er fallið höfðu á gólfið, vafðist hár hennar, sem var óvarið, utan um hreyfiásinn. Flettist nú hluti af húðinni á höfði hennar með hárinu af, frá hægri augabrun og aftur fyrir miðjan hvirfil, en þar slitnaði höfuðleðrið alveg frá höfðinu, og losnaði Á þá um leið. Á höfðaði 1952 skaðabótamál á hendur G vegna slyssins. Með óáfrýjuðum dómi, uppkveðnum 1. okt. 1954, voru henni dæmdar kr. 56.161,13 með 6% ársvöxtum frá 5. sept. 1952 og kr. 5000,00 í málskostnað. Í dómunum var vöntun á öryggishlíf um hreyfiásinn talin meginorsök slyssins að því viðbættu, að af hendi G hefði eigi verið gengið nægilega eftir því, að Á hefði höfuðklút eða umbúnað um hár sitt til öryggis. Á þótti og hafa sýnt nokkra ógætni. Voru $\frac{3}{4}$ sakar lagðar á G. G greiddi dæmdar fjárhæðir, en framkrafði síðan ríkissjóð um þær, þar sem Verksmiðju- og vélaeftirlit ríkisins hefði

vanrækt að skipa fyrir um öryggisbúnað um hreyfiásinn og slysið hlotizt af þeirri vanrækslu opinberra starfsmanna. Ríkissjóður var sýknaður, þar sem G bar sjálfstæða ábyrgð á öryggisbúnaði véla sinna gagnvart starfsmönnum sínum og ákvæði laga um eftirlit með verksmiðjum og vélum draga á engan hátt úr skyldum atvinnurekenda um öryggisbúnað véla, heldur miða að því að efla almennt öryggi á vinnustöðum. Vöntun á kostgæfni af hendi Verksmiðju- og vélaeftirlits ríkisins leiddi því eigi til framkröfuréttar G á hendur því 102

Hinn 5. sept. 1954, kl. 3.15 að nóttu, ók S áætlanarbíl á leið frá Rvík niður í lægðina við hraunbrún hjá Engidal norðan Hafnarfjarðar. Vegurinn þarna er um sjö metra breið, malbikuð braut. Meðfram „syðri“ vegarbrún er um eins metra breið malarræma, óslétt, en meðfram „nyrðri“ brún hans er önnur malarræma, um 3.30 metra breið til jafnaðar. Talsvert myrkur var, enda veður tunglskinslaust. Aksturshraði S var um 25 mílur að ágizkun hans, en hraðamælir bifreiðarinnar var óvirkur. Skemmtun hafði verið í Engidal, en var fyrir skömmu lokið. Mætti S nú öðrum bíl og skipti niður í lægri ljós. Hann sá bifreið standa með fullum ljósum ofan til við miðja brekkuna framundan, og sneri hún í átt til Rvíkur. Bjóst S við mannaferð umhverfis þessa kyrrstæðu bifreið og segist því hafa dregið úr hraða sínum. Í þessum svifum varð hann var manns (M), sem komið hafi á mikilli ferð og hratandi áfram stjórnlítið á móti bifreið S. Kvaðist S hafa snarhemlað og reynt að beygja til vinstri, en M hafi lent á bifreiðinni, er hún var að stöðvast, kastast aftur við höggið og fallið á götuna 2½ metra framan við bifreiðina á vegarjaðarinn. M andaðist þegar eftir áreksturinn. Við krufningu fundust í blóði hans reducerandi efni, er svöruðu til 2,08% áfengismagns, enda í ljós leitt, að M var drukkinn. Þá er bifreið S var reynd og ekið með 25—30 mílna hraða, stöðvaðist hún á 9 metrum við beitingu fóthemla, en eigi markaði þá fyrir hemlaförum eftir framhjólin. Ljósinn að framan vísuðu skakkt, þ. e. fyrir hægri akstur. Flauta var óvirk. S var talinn hafa ekið óvarlega, einkum er lítið var til ástands bifreiðar hans, mannaferða og myrkurs. M fór og gálauslega. Var því ábyrgð af slysinu skipt til helminga. M var fæddur 28. júní 1923 og stundaði sjómennsku. Hann var frá því 1950 heitbundinn L, sem fædd var 17. júní 1932. Þau áttu tvö börn. B, fæddan 28. sept. 1951, og A, fædda 4. marz 1954. Með því að þau M og L höfðu búið saman frá því 1951, heimili þeirra verið á hans framfæri, þau nýlega hringtrúlofagt og gert ítrekaðar tilraunir til að ná sér í íbúð með

hjúskap fyrir augum, þótti L eiga rétt til bóta fyrir missi framfæranda samkvæmt 2. mgr. 264. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 58. gr. laga um almennar tryggingar, en þar sem sambandi þeirra varð ekki jafnað til hjúskapar, þóttu bætur til hennar fyrir missi fyrirvinnu og röskun á högum með tilvísun til sakarskiptingar, hæfilega ákveðnar kr. 60.000,00. Börnin höfðu notið óafturkræfs styrks samkvæmt lögum um almannatryggingar frá næstu mánaðamótum eftir slysið, og haldast þær greiðslur til 16 ára aldurs þeirra. Barninu B voru dæmdar kr. 24.000,00 og barninu A kr. 26.000,00 158

Hreppstjóri Gerðahrepps (H) var kvaddur á heimili J til að skoða lamb J, sem orðið hafði fyrir árás hunds og var svo sært á hálsi, að það varð að aflífa það. Samkvæmt skýrslu J, sonar hans, Á, og aðkomumannsins B, er H tók af þeim í einu lagi og skráði í gerðabók sína, höfðu þeir staðið hund K að því að ráðast á lamb J og særa það. Sögðust þeir hafa farið með lambið til K og sýnt honum. H skráði og í einu lagi í gerðabókina þá skýrslu konu J og tveggja dætra þeirra J, að þær hefðu horft á hundinn fást við lambið. Samkvæmt gerðabók H skýrði K honum frá því, „að hann hefði drepíð hundinn, er beit lambið“. Fyrir dómi leiðrétti H bókun sína á þá leið, að K hefði sagt, „að hann hefði drepíð hundinn, sem J hafði talið, að hefði bitíð lambið“. K mótmælti því í skaðabótamáli J á hendur honum, að hann hafi átt hund þann, sem beit lamb J, og neitaði að hafa viðurkennt það fyrir hreppstjóra. Þá mótmælti hann og sem rangri og óstaðfestri skýrslu þeirri, sem H hafði bókað eftir sjónarvottum. Vætti þeirra var samt ekki aflað, en slíkt var nauðsynlegt, m. a. til að leiða í ljós, hvort skýrslugjefendur hefðu, hver um sig, þekkt hundinn og vitað, hver átti hann. Voru því eigi fram komnar nægar sönnur fyrir því, að J hefði átt hund þann, er varð lambinu að fjórtjóni 166

Hinn 14. jan. 1955, fyrir kl. 8 að morgni, var B á vörubifreið sinni um fjóra metra austan við ljósastaur, sem er skammt austan við gatnamót Hringbrautar og Bjarkargötu. Hafði B eigi tekizt að ræsa vél bifreiðarinnar. Samkvæmt uppdætti lögreglu er akbrautin þarna sjö metrar, en hægri pallbrún bifreiðar B, sem sneri til austurs, náði um 2,5 metra út í götuna, og hefur því breidd akbrautar meðfram bifreið B verið um 4,5 metrar. Að sögn vitnis var óvenju dimmt yfir þenna morgun. Götulýsing var slæm á nefndum vettvangi, að dómi lögreglu. Viðurkennt er, og staðfest vætti, að engin ljós voru tendruð á bifreið B. Kom nú E einn akandi í jeppa austur Hringbraut á allgreiðri ferð, að sögn B og eins vitnis, og ók á hægra afturhorn bifreiðar

B. Áreksturinn var harður. Brotnaði yfirbygging jeppans mjög, mikill hluti hennar losnaði og féll á götuna, en jeppinn rann áfram stjórnlaus og staðnæmdist í um 80 metra fjarlægð. E lá meðvitundarlaus og stórslasaður í honum. Eitt vitni, er ók um götuna á undan E, segist eigi hafa séð bifreið B, fyrr en einungis tvær bíllengdir voru að henni. Hafi sér brugðið mjög, en þó tekizt að sveigja bifreið sína til hliðar og afstýra árekstri. Annar bifreiðarstjóri sá bifreið B, er hann átti ófarnar 3—4 bíllengdir að henni. Sýnt þótti af gögnum, að E hefði ekið ógætilega og of hratt, og ætti því mikla sök á árekstrinum. Samkvæmt ályktun bæjarstjórnar Rvíkur frá 1940 er bannað að setja bifreiðar vinstra megin á einstefnuakstursgötum nema til afgreiðslu þegar í stað. Öll bið þeim megin á götum er bönnuð. B braut gegn þessu. Var og óvarlegt af honum að láta bifreið sína standa í myrkri á einni fjölförnustu götu, án þess að nokkur ljós væru tendruð á henni. Var B því dæmt að bæta E $\frac{1}{3}$ hluta tjóns hans. E var alveg meðvitundarlaus tvo daga eftir slysið og ruglaður í nokkrar vikur. Hann hlaut tvo mikla skurði á andlitið og mikil ör eftir þá, sem lýti eru að. Brot voru á efri og neðri kjálka og svo á höfuðkúpu. Vinstri upphandleggur var þverbrotinn um miðju, og voru brotendarnir mjög úr lagi færðir. Tvær framtennur voru svo illa brotnar, að nema varð þær á brott, og var kostnaður af að setja gullbrýr í skörðin kr. 2700,00. E dvaldist á spítala til 17. febr. 1955. Af hendi E var krafizt kr. 15.000,00 fyrir þjáningar, óþægindi, lýti o. fl. Fjárhæð þessa kröfuliðar var lögð til grundvallar útreikningi á skaðabótum. Deila var eigi um fjárhæð annarra kröfuliða 200

S ók eftir Innri-Njarðvíkurvegi á leið til Keflavíkur. Hann ók hiklaust inn á Reykjanesbraut og sá þá bifreið I í um 60 metra fjarlægð, en hún nálgadist vegamót þessi á leið til Reykjavíkur. Varð árekstur milli bifreiðanna. Segir S, að vinstra framhjól bifreiðar sinnar hafi verið komið inn á syðri vegjaðar Reykjanesbrautar, er bifreiðirnar skullu saman. Löggæzlumaður markaði á uppdrátt stöðu bifreiðanna, eins og hún var eftir áreksturinn. Samkvæmt honum hefur vinstri framendi bifreiðar S verið kominn alveg að syðri brún Reykjanesbrautar, er áreksturinn varð, en frá hægri afturhorni bifreiðar hans að nyrðri brún vegarins mældust rúmir fjórir metrar. Virtist hægri framendi bifreiðar I hafa rekizt á hægri hlið bifreiðar S nokkru fyrir framan miðju. Reykjanesbraut var ekki aðalbraut, þá er áreksturinn varð, sbr. 2. mgr. 7. gr. laga nr. 24/1941. Í átti því að víkja fyrir farartæki, sem kom norðan Innri-

Njarðvíkurveg, sbr. 1. mgr. 7. gr. laganna. Um þetta segir í dómi Hæstaréttar: I, sem hafði biðskyldu við umrædd vega-mót, ók á bifreið S, er hún var komin á vinstri helming Reykjanesbrautar á vesturleið, enda þótt nægilegt vegrými væri hægra megin við hana fyrir bifreið I á austurleið. Var I því talinn eiga alla sök á árekstrinum, og var S sýkn-aður af skaðabótakröfu hans 309

Aðfaranótt 4. júní 1951 var L staddur í bifreið sinni við sam-komuhúsið í Sandgerði. Í bifreiðinni með honum var Ó, tvær stúlkur og ölvaður maður. L fór nú úr bifreiðinni ásamt hinum ölvaða manni og gekk frá. Flutti Ó sig þá úr aftursæti í framsæti bifreiðarinnar, og ók henni af stað án leyfis L, sem kvaðst hafa kallað til hans að hreyfa hana ekki. Ó og vitnum bar saman um, að hann hafi ekið fremur hægt. Kom nú J gangandi á móti bifreiðinni og var að dómi Ó og þriggja vitna með áhrifum áfengis. J rétti upp vinstri hönd og vildi stöðva bifreiðina. Ó hægði þá á bif-reiðinni, og kvaðst hafa sveigt fram hjá J og eigi hafa orðið þess var, að bifreiðin kæmi við J. Farþegi í bifreið-inni bar hins vegar, að J hefði komið að bifreiðinni, er á henni var hægt, tekið í handfang á vinstri afturhurð, en í því hafi Ó aukið hraðann. J kvaðst hafa tekið í hurðar-snerilinn og haldið í hann, er bifreiðin var sett á allmikinn hraða, hafi hann þá dregið um 20 m með henni, en að lokum orðið að sleppa henni, og hafi þá hægri fótur hans lent undir henni og brotnað. Eitt vitni utan bifreiðar sá J dragast með henni. Talið var, að J hefði hagað sér ógæti-lega. Ó var einnig talinn hafa sýnt óvarkárni með því að auka hraðann, er J var kominn að bifreiðinni og hafði tekið í hana. Var þeim J og Ó dæmt að bera hvorum að hálfu ábyrgð á slysinu. Einn hæstaréttardómari vildi dæma J $\frac{2}{3}$ ábyrgðar og Ó $\frac{1}{3}$. L var sýknaður í héraði af allri ábyrgð, þar sem Ó ók án leyfis hans. Var dóminum eigi áfrýjað, að því er L snerti. J hlaut slæmt fótbrot á hægri fótlegg rétt neðan við miðju. Var gert með skurðaðgerð að meiðslum hans í sjúkrahúsi, og fór hann heim til sín þaðan hinn 11. júní s. á. Hann lá heima í sex vikur. Eftir það gat hann gengið um og hóf vinnu um mánaðamót okt.—nóv. s. á. J var 28 ára, er slysið varð. Fyrstu sex mán-uðina eftir slysið var örorka hans metin frá 100% og niður í 15%, en eftir það 10% um eins árs skeið. Hann hafði fengið kr. 2649,85 frá Tryggingarstofnun ríkisins. Atvinnutjón J, sem var sjómaður, var metið kr. 17.000,00 og þjáning metin til bóta á kr. 4000,00. Var honum dæmdur helmingur þess-ara fjárhæða. Einn hæstaréttardómari vildi leggja $\frac{2}{3}$ sak-ar á J 372

- Aðfaranótt hins 15. ágúst 1954, kl. 1.30, ók O austur Miklubraut í Rvík, að sjálfs hans sögn og eins vitnis á hraða, sem var eigi yfir 20 km, en að áætlun annars vitnis 25—30 km. Í nánd við götuna Reykjahlíð, sem er hliðarbraut til suðurs, birtist H, sem var dökkklæddur, skyndilega í ljósgeisla bifreiðarinnar og varð fyrir henni. H gekk eigi eftir hinum afmarkaða gangstíg, sem er á Miklubraut sunnanverðri, heldur eftir akbrautinni norðanverðri og nokkuð inn á henni, en gata þessi er mikil umferðargata og var illa lýst að norðanverðu. Hann gekk undan umferðinni og kvaðst eigi hafa veitt því eftirtekt, að bifreið kom á eftir honum, enda var hann að sjálfs sín sögn með áhrifum áfengis, en þó eigi svo miklum, að hann „slagaði“. Vitni, er á vettvang komu, voru eigi á eitt sátt um, hvort H hefði verið með áhrifum vins. Svo var kveðið á í dómi, að O hefði eigi sýnt þá aðgæzlu sem skyldi, en H var einnig talinn hafa átt nokkra sök. Var $\frac{1}{2}$ hluti ábyrgðar lagður á H, en $\frac{1}{4}$ á O. Tveir dómendur Hæstaréttar vildu leggja alla sökina á O. H dó hinn 23. jan. 1955 úr blóðtappa, sem læknað rökту til slyssins. Var hann þá 46 ára að aldri. Kona hans var 44 ára. Fullar dánarbætur henni til handa voru reiknaðar kr. 195.000,00, þ. e. rúmlega fjöggra ára laun H. Voru henni dæmdir $\frac{1}{4}$ hlutar þeirra 393
- Aðfaranótt 25. sept. 1953 varð v/s Goðafoss, sem lá við hafskipabryggjuna á Akranesi og sneri stefni að landi, að sigla frá bryggjunni vegna veðurofsa, enda voru landfestar hans teknar að slitna. Skipið var fest að framan með kaðli, sem bundinn var í festarpolla í bryggjunni. Þá er skipið fór frá, var kallað til þeirra, er á bryggjunni voru og unnu að leysingu landfesta, að sleppa eigi kaðlinum. Einnig var kallað til skipverja á hafnsögubátum, er þarna var, að skila til mannanna á bryggjunni, að draga kaðalinn í land. Köll þessi heyrðust ekki, að því er virðist. Var kaðlinum, andstætt venju, sleppt í sjóinn af skipinu. Fór kaðallinn því í höfnina. B/v Bjarni Ólafsson lá fyrir innan v/s Goðafoss við bryggjuna. Er á nóttina leið, sleit togarinn allar landfestar nema eina að framan. Var því tekið að sigla honum frá bryggjunni, en allt í einu stöðvaðist skrífa hans og hreyfðist ekki, hvað sem að var gert. Var nú tekið að búa akkerið til notkunar, en það tók um 18 mínútur. Togarann rak á meðan, og strandaði hann í sömu mund og akkerið var látið falla. Eigi tókst togaranum að losna af strandstað af sjálfs sín krafti. B/v Fylkir dró togarann af grunni síðla dags þann 25. sept. 1953 og dró hann síðan til Reykjavíkur. Það kom í ljós, að skrífa togarans hafði stöðvazt vegna kaðals, er í hana hefði flæktzt. Almennar

tryggingar h/f höfðuðu mál á hendur Eimskipafélagi Íslands h/f (E) til endurgreiðslu á björgunarlaunum og viðgerðarkostnaði á togaranum. Víst þótti, að það hefði verið kaðallinn frá v/s Goðafossi, sem lenti í skrífunni, og að hann hefði verið meginorsök þess, að togarinn gat eigi neytt vélarafls og strandaði. Í dómi í málinu var enn svo mælt, að af hendi E hefði eigi verið færðar á það sönnur, að óviðráðanleg atvik hafi valdið því, að nefndur kaðall var eigi að venju dreginn um borð í v/s Goðafoss. Að svo vöxnu máli, þótti verða að leggja meginsök á strandinu, þ. e. $\frac{2}{3}$ sakar, á stjórnendur v/s Goðafoss, en $\frac{1}{3}$ sakar á stjórnendur togarans, sem vanrækt höfðu að hafa akkerið tilbúið, til þess að unnt væri að láta það falla, ef nauðsyn bæri til. Fyrir björgun höfðu verið greiddar kr. 457.027,43. Þótti þessari fjárhæð í hóf stillt. En viðgerðarkostnaður og annar kostnaður nam kr. 1.119.305,00. Var E dæmt að greiða fjárhæðir þessar að $\frac{2}{3}$ hlutum ásamt vöxtum frá stefnudegi 444

Byggingafræðingurinn Þ hugðist halda fyrirlestur um skipulag Rvíkur og fékk Á verkfræðing til að taka hinn 27. febrúar 1953 myndir af skipulagsupphráttum og líkönum á teiknistofu skipulagsdeildar Rvíkur til undirbúnings á skuggamyndum. Til að lýsa fyrirmyndirnar, notaði Á tvo lampa með hlífum úr málm. Var hlíf og perustæði hvors lampar fest við klemmur, sem ætlað var að grípa um borðrönd, stólbak eða aðra hluti. Rafsnúrur lampanna voru tengdar í eina og sömu rafsnúruna, er sjálf var síðan tengd í rafstungu á vegg herbergisins. Að myndatökunni lokinni, vildi Þ aðstoða Á við að taka saman tækin og tók annan lampann, sem stóð á borði, slökkti á honum með því að þrýsta á hnapp á honum sjálfum, greip síðan hinn lampann, er stóð á glerkassa og hugðist slökkva á honum, en varð þá fyrir svo sterkum rafstraumi, að hann féll hljóðandi á gólfið og gat eigi losað sig við lampana. Á heyrði þegar óp Þ, greip í rafsnúru lampanna og rauf strauminn. Voru læknaðir síðan tilkvaddir Þ til hjálpar. Á hafði keypt lampana, auk tveggja samskonar lampar, í verzlun H hinn 17. janúar 1953. Einn þessara lampar hafði áður sprengt öryggi hjá Á, þar sem annar hinna einangruðu enda rafsnúru lampans hafði staðið út undan tengiskrúfu perustæðisins og snert málmhólk, er umlukt perustæðið, og rafstraum þannig leitt út í málmhólkinn. Gerði Á að þessu. Lagfæra varð báða lampana eftir slysið. Rafmagnseftirlit ríkisins sagði um lampana, er slysinu ollu, að málmurinn í aðtauginni á hvorum lampar hafi snert málmumgerð lampans og hafi því maður, er hélt á lömpunum sínum í hvorri hendi, fengið rafstraum gegnum sig, er lamparnir voru tengdir við raflögn húss. Raffanga-

prófunarnefnd athugaði fleiri sams konar lampa frá H í febrúar 1954 og taldi, að tillóða þyrfti vírenda undir tengi-skrúfur. Var og talið óheppilegt, að lamparnir voru úr málm. Voru síðan slíkir lampar í verzlun H lagfærðir. H hafði vanrækt að senda Rafmagnseftirliti ríkisins lampana til prófunar og viðurkenningar samkvæmt auglýsingu nr. 140/1940, áður en hann hóf sölu á þeim. Slíkir lampar, er H hafði til sölu tæpu ári eftir slysið, voru gallagripir með sama hætti og lampar þeir, er slysinu ollu. Eigi var ástæða til að ætla, að lamparnir hefðu spillzt í meðförum Á, á þeim stutta tíma frá því hann keypti þá og þar til slysið varð. Var því skaðabótaábyrgð á slysinu lögð á H. Samkvæmt læknisvottorði, brenndist vinstri vísifingur Þ inn í bein á allstóru svæði, og greri sárið mjög seint. Átti Þ lengi eftir slysið við ýmis konar vanlíðan að stríða. Hinn 22. apríl 1955 sagði í læknismati um örorku, að innan til og lófa megin á efstu kjúku er mikið dregið úr holdi og ör-vefur. Dálítill eymsli voru á þessum stað. Fingurinn réttist eigi til fulls í næstfremsta lið (í ca. 150°), en krepptist í lófa með litlum krafti þó. Dofatilfinning var ofan til í fingrinum. Eigi taldist von um meiri bata, nema slappleiki hyrfi smám saman. Örorkumatið var 6%, og staðfesti læknirinn það 5. nóv. 1957. Atvinnutekjur Þ voru laun fyrir föst störf hjá Rvíkurbæ og við Iðnskólann og svo greiðslur fyrir ýmis störf, aðallega uppdrætti. Tryggingafræðingur reiknaði, að orkumissirinn hefði skert heildartekjur Þ um 6% og að rýrnunin kæmi einungis fram á greiðslum fyrir aukastörfin og næmi innstæða atvinnutjónsins kr. 75.078,00, þá er miðað væri við 4% ársvexti, dánarlíkur fyrir íslenzka karla á árunum 1921—30 og líkur fyrir missi starfsorku í lifanda lífi eftir sænskri reynslu, en Þ var fæddur 30. marz 1913. Þ voru dæmdar úr hendi H kr. 40.000,00 fyrir orku-missi og kr. 15.000,00 fyrir þjáningar, lýti og óþægindi. . . 674

P hóf verkfræðistörf hjá M á Keflavíkurflugvelli 1. marz 1953 og vann þar svo að segja óslitið til 20. marz 1954. Allan þann tíma tók P fyrirvaralaust við starfslaunum, sem hann taldi þó vera of lág samkvæmt ákvæðum gjaldskrár Verk-fræðingafélags Íslands frá 26. febrúar 1953, en hann vissi, að afstaða Varnarmálanefndar til gjaldskrár þessarar olli því, að ákvæði hennar um launahækkun voru eigi tilkynnt M. Samt hélt P áfram störfum sínum, eins og ekkert hefði í skorizt og án þess að sannað væri, að hann hefði gert nokkurn áskilnað um fjárkröfu á hendur ríkissjóði af þessu tilefni. Var ríkissjóður því sýknaður af kröfum P í máli, höfðuðu 17. maí 1955, til skaðabóta vegna vanrækslu Varnar-

málanefndar á að tilkynna M um kauptaxta íslenzkra verkfræðinga 697

Skattar.

Útsvar til bæjar- og sveitarfélaga.

Með úrskurði ríkisskattanefndar 6. ágúst 1956 var Sambandi íslenzkra samvinnufélaga (S) gert að greiða kr. 725.000,00 útsvar til bæjarsjóðs Reykjavíkur fyrir árið 1954. S taldi sér einungis skylt að greiða kr. 327.243,69. Að vísu hafði arður þess af skiptum við utanfélagsmenn í Reykjavík árið 1953 numið kr. 726.941,43, en frá þeirri fjárhæð bæri að draga, áður en útsvar væri álagt, tap af sams konar viðskiptum útibús eða útibúa S á Akureyri sama ár. Um þessa röksemd S var svo mælt í dómi: Í 6. gr. laga nr. 66/1945 segir, að samvinnufélög greiði útsvar af arði síðasta útsvarsárs, sem leiðir af skiptum við utanfélagsmenn, eftir sömu reglum og kaupmenn á staðnum, en nú má samkvæmt a-lið 3. mgr. 8. gr. nefndra laga leggja útsvar á útibú atvinnurekanda, sem hefur heimili í annarri sveit, í því sveitarfélagi, þar sem útibúið er staðsett, enda má þá ekki leggja útsvar að því leyti á atvinnurekandann í heimilissveit hans. Af ákvæði þessu leiðir, að álagning útsvars á atvinnurekandann annars vegar og útibúið hins vegar verður að ákveða af útsvarsyfirvöldum á hvorum stað, miðað við rekstur og aðrar ástæður þessara útsvarsaðilja hvors um sig á útsvarsárinu. Þessi ákvæði í a-lið 3. mgr. 8. gr. laganna taka einnig til samvinnufélaga, en þó með þeirri takmörkun, að útsvar má á hvorugum staðnum fara fram úr arði, sem leitt hefur af skiptum útsvarsaðiljans við utanfélagsmenn á útsvarsárinu. Samkvæmt þessu var heimilt að ákveða útsvar S í Rvík án tillits til þess taps, sem varð á rekstri útibús þess eða útibúa á Akureyri 1953 236

Við niðurjöfnun útsvara 1956 áætlaði niðurjöfnunarnefnd Rvíkur, að heildarandvirði bíla þeirra, sem V flutti inn 1955, hefði, að viðbættum tollum og álagningu, en án söluskatts og aukaleyfisgjalda, numið kr. 15.000.000,00, og gerði honum að greiða veltuútsvar af fjárhæð þessari, kr. 97.500,00. Ríkisskattanefnd lækkaði veltuútsvar V niður í kr. 62.500,00, sem er 0,417% af kr. 15.000.000,00. Samkvæmt ákvörðun verðlagsyfirvalda nam álagning V á bílana 4,5% af kostnaðarverði þeirra hingað kominna að viðbættum tollum, en án söluskatts og aukaleyfisgjalds, og svo kr. 245,00 af hverri einstakri bifreið. Kvað hann heildarálagningu sína á bíla 1955 nema kr. 751.200,00. Taldi hann sig einungis hafa verið milligöngumann um bílakaupin milli hinna erlendu

bílaframleiðenda og hinna einstöku kaupenda hér á landi og bæri því einungis að reikna útsvarið af nefndri álagingu, en það næmi samkvæmt því kr. 15.000,00. V hafði greitt álagt útsvar, og sótti hann bæjarsjóð til endurgreiðslu kr. 47.500,00, er fyrirvari var gerður um. Innflutningur bílanna fór þannig fram, að einstakir kaupendur öfluðu innflutnings- og gjaldeyrisleyfa, V tók við leyfum þessum og tryggði sér jafnframt, að kaupendur greiddu nokkurn hluta fullnaðarverðs fyrirfram. Þantaði V síðan bílana í sjálfs sín nafni frá þeim bílaframleiðendum erlendis, sem hann hafði verzlunarsambönd við. Jafnframt lét hann merkja bílasendingu upphafsstöfum leyfishafans. V veitti bílunum við komu þeirra hingað viðtöku og innti af hendi allar nauðsynlegar greiðslur. Gaf hann kaupanda hverjum síðan heildarreikning fyrir öllu bílverðinu og veitti viðtöku þeim hluta þess, sem þá var ógreiddur. Sýnt þótti af þessu, að V hafi borið seljandaábyrgð fyrir kaupendum og því eigi verið milli-göngumaður, er stæði utan við kaupsambandið. Hagnaður V var einnig beinlinis lagður á kostnaðarverð bílanna hingað að kominna og þannig greiddur af kaupendum. Var því um verzlunarálagningu að tefla. Var skattayfirlögdum því heimilt að leggja hæfilegt veltuútsvar á V vegna bílasölnunnar. Eigi voru leidd rök að því, að skattayfirlögdin hefðu áætlað gjaldstofninn, kr. 15.000.000,00 of hátt. Eigi varð talið, að útsvarsfjárhæðin væri fjarstæðukennd, miðað við gjaldstofninn annars vegar og álagningarhagnað V hins vegar. Þar sem skattayfirlögd þannig voru innan valdmarka sinna, var endurheimtukrafa V eigi tekin til greina 682

b) *Fasteignaskattur.*

Í 9. gr. laga nr. 40/1949 segir: Áburðarverksmiðjan skal undanþegin öllum sköttum og opinberum gjöldum nema útsvari til sveitarsjóðs. Aldrei má leggja á hana hærri útsvar en nemi 1% af tekjuafgangi hennar. Orðalag þetta var talið vera svo ótvírætt og viðtækt, að Áburðarverksmiðjan sé með því þegin undan greiðslu fasteignagjalds til bæjarsjóðs Reykjavíkur samkvæmt lögum nr. 67/1945 .. 420

c) *Söluskattur.*

Skipamiðlari G sótti ríkissjóð til endurgreiðslu af hluta á sölu-skatti, er á hann hafði verið lagður árið 1950, 1951 og 1952. Hann viðurkenndi, að sér bæri að greiða skatt þenna af farmgjöldum fyrir timbur og sement, en eigi af „klareringu o. fl.“ né erlendum umboðslaunum. Það var engum vafa talið bundið, að það, sem G nefndi „klareringu o. fl.“, voru afgreiðslugjöld, er fallið hefðu undir ákvæði 41. gr.

laga nr. 128/1947 og verið söluskattskyld samkvæmt þeim. Talið var, að lög nr. 100/1948 hefðu eigi þegið slík gjöld undan söluskatti og að G hefði réttilega greitt söluskatt af viðskiptaveltu sinni að þessu leyti. Öðru máli gegndi um umboðslaun G, sem voru þóknun til hans fyrir það, að flutningssamningar komust á fyrir hans atbeina. Þetta starf G var þess eðlis, að eigi þótti fært að fullyrða, að það væri vinna eða þjónusta í merkingu 22. gr. laga nr. 100/1948. Samkvæmt þessu og þar sem af hálfu ríkissjóðs var eigi höfð uppi sú varnarástæða, að G hefði greitt án fyrirvara söluskattinn af umboðslaununum, var ríkissjóði dæmt að endurgreiða honum hann 314

Tollar. Tollgæzla.

A voru afhentar á póstafgreiðslu vörur, sem vanreiknaður var tollur og söluskattur af. Póstafgreiðslumaðurinn varð að skila Fjármálaráðuneyti fullum gjöldum, og höfðaði síðan mál á hendur A til greiðslu hinna vankröfðu gjalda. Á þessum tíma var innflytjendum skömmtuð álagning, og var tollur og söluskattur lagður til grundvallar við verðútreikning vöru. Verðlagsákvæðin áttu að girða fyrir það, að A hlyti aukinn söluhagnað, þótt hann væri vankrafinn um toll og söluskatt að nokkru, og eigi voru líkur leiddar að því, að hann hefði haft slíkan hagnað. Skekkjan á skattreikningnum var eigi svo stórfelld, að líklegt væri, að hún hefði verið A ljós. Voru því eigi efni til að taka til greina kröfur á hendur A um greiðslu hinna vanreiknuðu gjalda 368

Þá er togarinn S, eign Bæjarútgerðar Rvíkur, kom til Rvíkur frá útlöndum hinn 21. nóv. 1956, fannst við leit í lest skipsins undir veiðarfærum matvæli, smjör, smjörlíki, dósamjólk og saft, að tollverði kr. 9.755,00. Matvælin höfðu verið keypt í Esbjerg í Danmörku, og I, skipstjórinn á b/v S, kvittað fyrir viðtöku þeirra, en þau höfðu eigi verið skráð á skipsforðalista, enda kvaðst matsveinninn sem skipsforðalistann gerði, eigi hafa vitað um þau. Þar sem matvælin voru eigi meiri en alvanalegt er að nota í skipum og eigi sett á reglulegan felustað og I fullyrti, að eigi hefði verið ætlun sín að skjóta þeim undan tollafrgreiðslu, þá þóttu eigi efni til að dæma I fyrir brot á 1. mgr. 38. gr. laga nr. 68/1956. Hins vegar varðaði vanræksla hans á því að gefa tollgæzlumönnum skýrslu um matvælin við 30. gr. sbr. 93. gr. reglugerðar nr. 123/1938 og 42. gr. sbr. 2. málslíð 2. mgr. 22. gr. laga nr. 68/1956, og var I dæmd kr. 2500,00 sekt til ríkissjóðs, en til vara 12 daga varðhald. Lögheimild brast til upptöku 597

Skilorðsbundnir dómar.

Manni dæmt skilorðsbundið varðhald 436

Skirlífisbrot.

Hinn 22. sept. 1954 var A á réttardansleik í Þverárrétt í Borgarfirði lítið eitt með áhrifum áfengis. Þar var einnig stúlkan X, sem var hátt á 15. ári og A þekkti í sjón, en hafði eigi talað við áður. Þau A og X dönsuðu nokkra dansa, en fóru síðan með B, bróður X, og T út í bifreið A, og settust A og X í aftursæti hennar. B fór nú að huga að hestum systkinanna, og T hvarf einnig á brott, en þau A og X urðu eftir í bifreiðinni. Tók A þá að þukla X og kyssa, og varðist hún eigi þeim atlotum. B kom rétt strax aftur með hestana og settist í framsæti bifreiðarinnar. Var nú orðið mjög rokkið, og sá B eigi athafnir þeirra A og X. Hestarnir hlupu frá, og tók B að elta þá. En X segir, að A hafi, er hann hafði látið blítt að henni um stund, fært þau bæði úr buxum og reynt að hafa mök við hana, en A telur X hafa farið sjálfa úr sínum buxum. Þá er B kom með hestana öðru sinni að bifreiðinni, voru hurðir hennar læstar. B barði á hurðir og krafðist þess, að þær yrðu opnaðar. A bað hann að ganga brott, og að sögn B sagðist X myndu koma rétt strax. B sneri sér þá til lögreglumannanna Þ og J, og lýstu þeir með vasaljósi inn í bifreiðina. Að sögn Þ voru þau A og X þá nakin að neðan og A ofan á X, en J kveður X hafa verið að taka upp um sig buxurnar, er hann leit inn. Klæðaburði A veitti J eigi athygli. Samkvæmt vottorði læknis bar X engin merki samfara. Sannað þótti, að A hefði afklætt bæði sjálfan sig og X og með því sýnt í verki ásetning sinn til að hafa samfarir við X. En er lítið var til þess, hversu X tók bliðu A, þótti varhugavert að telja sannað, að hún hefði haft þá andúð á athöfnum A, að um táldrátt af hans hendi hafi verið að tefla. Brast því skilyrði til að refsa A samkvæmt 2. mgr. 200. gr. sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 19/1940 111

*Skuldabréf. Sjá veðskuldabréf.**Stjórnsýsla.*

Stúlkan S, fædd hinn 21. okt. 1916, var hinn 5. marz 1933 komið til dvalar á Kleppsspítala af Fellsstrandarhreppi. Samkvæmt úrskurði sýslumannsins í Dalasýslu, 28. marz 1934 var Hvammshreppur (H) talinn framfærslusveit S, frá því hún var fullra 16 ára, með því að móðir hennar hafi síðast átt lögheimili í þeim hreppi, áður en S fæddist. Atvinnumálaráðuneytið staðfesti úrskurð þenna 11. marz

1935. Í úrskurði 22. des. 1936 kvað sýslumaður svo á, að H væri enn eftir gildistöku laga nr. 135/1935 framfærslusveit S, með því að óeðlilegt væri, að 13. gr. þeirra laga verkuðu aftur fyrir sig. Úrskurð þenna staðfesti ráðuneytið 27. maí 1937. Hinn 26. ágúst 1938 lagði ráðuneytið samkvæmt beiðni H fyrir sýslumann að taka málið upp að nýju. Í úrskurði 15. apríl 1939 lagði sýslumaður framfærsluskylduna á F frá 26. ágúst 1938, er málið var tekið upp, með þeim rökum, að Hella í F hefði verið lögheimili S og F hefði verið síðasta heimilissveit S, áður en sjúkrahúsvist hennar hófst. H áfrýjaði úrskurðinum eftir lok áfrýjunarfrests. Er lög nr. 52/1940 tóku gildi, taldi F niður fallna skyldu sína til að greiða dvalarkostnað S á Kleppsspítala. Árið 1944 höfðaði skrifstofa ríkisspítalanna mál á hendur H til greiðslu vistgjalds S árin 1940, 1941, 1942 og 1943. Með dómi Hæstaréttar 21. marz 1945 var H sýknaður að svo stöddu á þeim forsendum, að hér væri um raunverulegan ágreining um framfærsluskyldu milli hreppsfélaga að tefla, og stjórnarvöld þau, er greinir í 81. gr. laga nr. 52/1940 hefðu eigi enn kveðið upp úrskurð um hann. Með úrskurði sýslumanns 21. maí 1952, sem staðfestur var af Félagsmálaráðuneytinu 20. febr. 1953, var H sem framfærslusveit S, er hún var vistuð á Kleppi, gert að greiða sjúkrahúsinu vistgjald hennar frá gildistöku laga nr. 52/1940. Í dómi var svo kveðið á, að úrskurður Félagsmálaráðuneytisins frá 20. febrúar 1953 hafi samkvæmt 76. gr. laga nr. 80/1947 verið fullnaðarúrskurður um það, hver hafi verið framfærslusveit S, er dvöl hennar á Kleppi hófst. Samkvæmt lögjöfnun frá 1. og 11. gr. laga nr. 14/1905 var fyrning gjaldkröfu Skrifstofu ríkisspítalanna rofin með bréfi þeirra til sýslumannsins í Dalasýslu 22. jan. 1952, sem H virtist þegar hafa fengið vitneskju um. Var þannig sá hluti kröfunnar, er gjaldkræfur var 31. des. 1947, fyrndur, þ. e. vistgjöld árána 1940—47. Hinn hluta kröfunnar var H dæmdur til að greiða 482

Með afsali 26. apríl 1940 seldi K Jarðakaupasjóði ríkisins (J) eignarjörð sína og áskildi sér í afsali „endurkauparétt samkvæmt 27. gr. laga nr. 8/1936“. Hinn 7. sept. 1949 seldi J G, tengdasynti K, jörðina, en undanskildi sölunni samkvæmt ákvæðum laga nr. 4/1946 námuréttindi í landi jarðarinnar og svo vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisþarfir. Með dómi Hæstaréttar, upp kveðnum 10. nóv. 1954, var svo kveðið á, að landbúnaðarráðherra hefði verið skylt að undanþiggja réttindi þessi við sölu nefndrar jarðar til G, og var G í því máli sýknaður af kröfu G um, að kaup hans tækju einnig til nefndra réttinda. G höfðaði nú af nýju mál á hend-

- ur J til skaðabóta vegna missis jarðhita þess, sem frá var skilinn 7. sept. 1949. Til vara krafðist G, að J yrði dæmt að endurgreiða andvirði jarðarinnar að tiltölu við það, sem hin undanskildu verðmæti teldust mikill hluti heildarverðmætis jarðarinnar á afsalsdeginum, 7. sept. 1949. Talið var, að áskilnaður K um endurkaupsrétt á jörðinni hafi eigi veitt rétt til endurkaupa á jörðinni lengur en ákvæði 27. gr. laga nr. 8/1936 var í gildi, enda var um fullnaðarkaup að tefla samkvæmt afsalinu frá 26. apríl 1940 og ráðherra eigi þess umkominn að binda löggjafarvaldið um ráðstöfun slíkrar jarðar að lögum. Undantaka ráðherra á jarðhitaréttindum undan sölu til G samkvæmt lögum nr. 4/1946 leiddi því eigi til skaðabótaskyldu J 602
- Í heilbrigðissamþykkt Reykjavíkur nr. 11/1950 segir eigi um innþökkun sælgætis, en sum ákvæði hennar gera ráð fyrir því, að vörur séu afgreiddar á sölustað „umbúðalausar“, sbr. 7. tl. 79. gr., 5. tl. 135. gr. og 151. gr., enda slík afhending vöru algeng í verzlunum í Reykjavík, en vanti umbúðir skal afgreiða vöruna með skeið, skóflu, spaða eða töng eða öðru slíku tæki, sbr. t. d. 151. gr. Heilbrigðisnefnd Reykjavíkur samþykkti hinn 20. des. 1955, að allt sælgæti sem ætlað væri til smásölu, skyldi geymt og afhendast í hreinum smásölu-umbúðum, og skyldi flytja það ætíð á sölustað í þeim. Átti þetta ákvæði að koma til framkvæmda 1. júlí 1956. Ákvæðið leiddi af sér töluverðan kostnað. Þar sem samþykkt heilbrigðisnefndarinnar geymdi allmikla frávikningu frá þeirri venju, sem tíðkæzt hafði, taldist hún vera „breyting“ í skilningi 4. gr. laga nr. 35/1940 um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir. Bar því heilbrigðisnefnd að leggja þessa samþykkt sína fyrir bæjarstjórn, er síðan mátti leita staðfestingar ráðherra á henni, og að fenginni staðfestingu hans bar að birta hana með lögskipuðum hætti samkvæmt ákvæðum laga nr. 35/1940. Þar sem þessi meðferð hafði eigi verið á höfð, varð sælgætisframleiðandanum Þ eigi refsað fyrir að hlýða eigi fyrirmælum heilbrigðisnefndar 722

Sveitarstjórn. Sjá stjórnýslu.

Svipting réttinda. Sjá refsingar.

Sönnun.

a) *Einkamál.*

- A ók vörubifreið niður Laugaveg í Rvík og sveigði niður á Vatnsstíg. Vitni sagði, að A hefði tekið beygjuna frekar snögg og án þess að draga úr ferð, sem vitnið taldi 25 km. Um leið og A sveigði, kom B á bifhjóli fram með bifreiðinni hægra

- megin. Taldi vitnið hraða hjólsins 30—35 km. Lenti hjólið á hægri framhorni eða framvara bifreiðarinnar. Sagði vitnið, að hjól B og hann með því hafi fallið til hægri og bifreiðin ýtt hjólinu og B um þrjá metra á undan sér, áður en hún nam staðar. Vegna skýlis á palli bifreiðarinnar gat A einungis séð að nokkru til umferðar á eftir gegnum spegil, er festur var á arm í vinstri bílhurð. Hemlar verkuðu eigi fullkomlega. A þótti hafa ekið í of stuttum boga niður í hliðargötuna og með of miklum hraða. Hins vegar ók B of hratt, röngu megin á veginum og of nálægt bifreið A. Dæmt var, að B ætti sök á slysinu að $\frac{1}{2}$ hlutum, en A að $\frac{1}{4}$ 38
- H var framkvæmdastjóri h/f E og hafði haft fjárreiður þess félags, að því er virðist, nokkur ár, en lét af störfum að sögn formanns félagsins (S) 4. des. 1954, en að sjálfs sín sögn um miðjan þann mánuð. H samþykkti víxil, að fjárhæð kr. 16.025,00 f. h. félagsins hinn 16. des. 1954. Þenna víxil neitaði h/f E að greiða, sökum þess að víxillinn hafi komið í stað eldri víxils, sem H hafi sjálfur verið skuldari á, og H hafi brostið prókúru. H kvaðst hafa haft prókúru og fjárhæð víxilsins gengið til h/f E. Viðurkennt var, að H hafði áður samþykkt víxla fyrir h/f E og við þeim gengist af félaginu. Svo var mælt í dómi, að sönnur væru eigi á það færðar, að H hefði haft umboð til að skuldbinda h/f E með nefndri víxilsamþykkt, og var félagið sýknað af greiðslu víxilsins 81
- T hæstaréttarlögmaður heimti með málssókn kr. 40.000,00 ásamt vöxtum fyrir A, og voru málflutningslaun dæmd kr. 6000,00. Er T gerði A reikningsskil, reiknaði hann sér kr. 10.000,00 málflutningslaun. Rúmum tveimur árum seinna krafðist A úrskurðar Lögmannafélags Íslands um hæfilega þóknun til T. Eigi var sannað, að T hefði fyrr en þá vitað, að A vildi eigi una reikningsskilunum 85
- Brunatjón varð á farmi vörubifreiðar á vegum úti, en eigi varð kannað, af hvaða orsökum eldur kom upp í farminum. Þar sem varningurinn spilltist, meðan hann var í flutningsvörzlum eiganda og umráðamanns bifreiðarinnar, og honum tókst eigi að leiða sönnur að því, að brunninn yrði, án þess að mistökum eða vanrækslu hans væri um að kenna, var hann skaðabótaskyldur vegna tjónsins gegnt farmeigendum, skv. 147. gr. laga nr. 56/1914 og 18. sbr. 20. gr. laga nr. 41/1949 89
- A seldi h/f S dýptarmæli í skipið v/s Sæfara og áskildi sér eignarétt að honum, unz hann væri að fullu greiddur. Á uppboði, er fram fór á skipinu 25. febr. 1946, var skipið slegið dóttur framkvæmdastjóra og aðalhluthafa h/f S, en dýptarmælirinn var eigi boðinn upp. Útvegsbankinn á Akureyri seldi í júní 1947 samkvæmt umboði þeim B og C skipið á leigu, og

fórst það við síldveiði 30. júlí 1947. Í leigusamningnum var dýptarmælis að engu getið, en A fullyrti, að hann hefði alltaf fylgt skipinu. Þeir B og C höfðu váttryggt dýptarmæli í skipinu hinn 26. júlí 1947, og gátu þeir eigi leitt líkur að því, að þar hefði verið um annan dýptarmæli að tefla en þann, er A hafði lagt skipinu til. Var því talið mega við það miða, að A hefði átt dýptarmæli sinn í skipinu, er það fórst 94

Hreppstjóri Gerðahrepps var kvaddur á heimili J til að skoða lamb, er J átti. Hafði það orðið fyrir árás hunds og var svo sært á hálsi, að aflifa varð það. Samkvæmt skýrslu, sem J, sonur hans A og aðkomumaðurinn B gáfu hreppstjóra sameiginlega og hann skráði í gerðabók sína, höfðu þeir staðið hund K að því að ráðast á lamb J og særa það. Hreppstjóri skráði og í einu lagi í gerðabókina þá sameiginlegu skýrslu konu J og tveggja dætra þeirra J, að þær hefðu horft á, er hundurinn var að fást við lambið. Samkv. gerðabók hreppstjóra skýrði K honum frá því, „að hann hefði drepit hundinn, er beit lambið“. Fyrir dómi leiðrétti hreppstjóri bókun sína á þá leið, að K hefði sagt, að hann hefði drepit hundinn, sem J hefði talið, að hefði bitit lambið. K mótmælti því í skaðabótamáli J á hendur honum, að hann hefði átt hund þann, sem beit lamb J, og neitaði, að hann hefði viðurkennt það fyrir hreppstjóra. Eins og skýrslu hreppstjóra var háttað, eftir að hann leiðrétti hana fyrir dómi, þótti hún eigi veita sönnur fyrir því, að K hefði viðurkennt fyrir honum, að hundur hans hefði bitit lamb J. Þá mótmælti K sem rangri og óstaðfestri skýrslu þeirri, sem hreppstjóri hafði bókað eftir sjónarvottum. Vættis þeirra var samt eigi aflað, en slíkt var nauðsynlegt m. a. til að leiða í ljós, hvort skýrslugjafendur hefðu, hver um sig, þekkt hundinn og vitað, hver átti hann. Voru því eigi fram komnar nægar sönnur fyrir því, að J hefði átt hund þann, sem varð lambinu að bana 166

P seldi S bifreið í maí 1948 fyrir 41.000,00 krónur og lýsti því í afsali 14. s. m., að kaupverðið væri greitt og að engar kvaðir hvíldu á bifreiðinni. Sumarið 1952 varð S að skila Bifreiðastjórastjórnarfélaginu Hreyfli gjaldmæli, sem í bifreiðinni var, þar sem P hafði leigt hann af Hreyfli 1947. S krafði því næst P um andvirði gjaldmælisins, með því að hann hefði eigi vitað annað við kaup bifreiðarinnar en gjaldmælinn fylgdi með í kaupunum. P kvað S hafa vitað hið sanna í málinu og hann einungis fengið gjaldmælinn lánaðan um mánaðartíma. J, sem milligöngu hafði við bifreiðarkaupin, bar það vætti, að hann hefði tjáð S, að P ætti eigi mælinn. Vottorðsgjafinn B, er tók þátt í reynsluakstri fyrir kaupin, kvaðst eigi hafa orðið þess var, að P skildi gjaldmælinn undan kaupunum. Vottorðsgjafinn G, er fylgdist með kaup-

unum, kvaðst eigi hafa heyrt minnzt á annað en að gjaldmælirinn væri innifalinn í þeim. Lögfræðingur sá, sem ritaði samninginn um bifreiðarkaupin, kveðst eigi minnast þess, að á gjaldmælinn væri minnzt, en taldi ólíklegt, að hann hefði eigi látið þess getið, ef gjaldmælirinn ætti eigi að vera í kaupunum. Dæmt var, að hefði P eigi fært nægilegar sönnur að því gegn mótmælum S, að S hefði verið um það kunnugt, að gjaldmælirinn skyldi eigi fylgja í kaupunum. P var því dæmt að greiða andvirði mælisins 226

Árið 1952 var K að hefja byggingu húss síns í Rvík, og var lokið steypu á gólfplötu, en grafa þurfti fyrir skólplögn. Nú stóð svo á, að Reykjavíkurbær (R) var að láta vinna að aðal-skólpleiðslu í hverfinu og hafði skurðgröfu þar. Kvaðst K því hafa beðið verkstjórann að grafa fyrir skólplögn sinni og hafi hann tekið vel í það, en hún hafi áskilið, að verkið yrði unnið með skurðgröfu. Samkvæmt vætti verkstjórans V það K að vísu um skurðgröfu, en hann kvaðst hafa tjáð henni, að eigi myndi verða unnt að beita skurðgröfu, þar sem jarðvegurinn væri of fastur og of lítið svigrúm fyrir slíka vél, enda hafi þétt móhella legið í gegnum skurðinn og þurft hefði að nota loftfleyga til að losa þann jarðveg, sem frágagnssök sé að grafa með skurðgröfu. Verkstjórinn G bar það vætti, að hann hefði annazt verkstjórn við verkið, hafi efst verið frostlag, en síðan þykk móhella. Ef til vill hefði verið unnt að grafa með skurðgröfu niður að móhellunni, en alls eigi sjálfa móhelluna. K kvaðst hafa verið rúm-föst um það leyti, sem verkið var unnið, en er hún hafi komið á staðinn, hafi verkinu verið langt komið og hafi hún þá talið gagnslaust að hreyfa mótmælum gegn því, að skurð-grafa var eigi notuð, enda hafi sér eigi dottið í hug, að verkið yrði svo dýrt sem reikningur R sýndi. Ósannað var, að svo hefði samizt, að verkið skyldi einungis unnið með skurðgröfu né að unnt hefði verið eftir ástæðum öllum að framkvæma verkið á annan hátt en gert var. K var því dæmt að greiða reikninginn, enda voru eigi leiðdar sönnur að því, að reikningurinn væri úr hófi hár 390

b) Opinber mál.

V var í húsi Þ og kvaðst hafa neytt þar áfengis, og hafi lítilsháttar á sig svisfið. Þ bar fyrir dómi, að sér hafði eigi virzt V vera mikið drukinn, er hann kvaddi, en það hafi mátt sjá það á honum. E bar það vætti, að þeir V hafi drukkið lítilsháttar, áður en þeir komu til Þ, og síðan neytt þar léttr-ar vínblöndu. Hafi V orðið eitthvað kenndur, en eigi hafi það verið mikið. V tók því næst bifreið sína, ók henni nokkurn spöl og festi hana í fönn. Lögreglumaður, sem þarna

- kom að, taldi, að V hefði verið mikið drukinn, hann hafi verið óstyrkur á fótum, hann hafi tjáð sig hafa slökkt á bílnum, þótt bíllinn væri í gangi, og skýrslur hans hafi verið sífelldar endurtekningar og ruglingslegar. Lögregluvarðstjóri, er á vettvang kom, bar mjög á sömu lund. V neitaði að láta taka blóðpróf. Sannað þótti, að V hefði ekið bifreið sinni í beinu framhaldi af áfengisneyzlu og með áhrifum áfengis. Var honum dæmt 15 daga varðhald samkvæmt 24. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr., 1. mgr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 4. mgr. 14. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 107
- Með eiðfestu vætti tveggja lögreglumanna og framburði eins lögreglumanns ók A norður Lækjargötu í Rvík á móti rauðu umferðarljósi vitans á mótum Lækjargötu og Bankastrætis. Talið var, að sök A væri sönnuð, þótt hann andmælti 111
- A var á réttardansleik í Þverárreitt í Borgarfirði hinn 22. sept. 1954 og var lítið eitt með áhrifum áfengis. Þar var stúlkan X, fædd 23. des. 1939. A þekkti hana í sjón, en hafði eigi áður talað við hana. Eftir að þau höfðu dansað saman, fóru þau með B, bróður X, út í bifreið A. Settust þau A og X í aftursæti og urðu ein eftir í bifreiðinni, er B fór að huga að hestum. Tók A nú að sýna X blíðuatlót, sem hún lét sér lynda. B kom að vörmu spori með hestana og settist í fram-sæti bifreiðarinnar, en sá eigi aðfarir þeirra A og X, þar sem rokið var orðið. B varð því næst að elta hestana af nýju. X skýrði svo frá, að A hafi eftir nokkurrar stundar blíðuatlót fært þau bæði úr buxum og reynt að hafa holdleg mök við hana, en A taldi X hafa farið sjálfviljuga úr buxum. B kom nú aftur að bifreiðinni, en þá var hún læst. Barði B á hurðir hennar og krafðist þess, að hún yrði opnuð. A bað B að hverfa frá, og segir B, að X hafi sagzt mundu koma bráðlega mjög. B snéri sér þá til lögreglumannanna Þ og J, og lýstu þeir með vasaljósi inn í bifreiðina. Þ kveður þau þá hafa verið nakin að neðan og A ofan á X, en J segir X hafa verið að taka upp um sig buxurnar. Samkvæmt vottorði læknis bar X engin merki samfara. Sannað var talið, að A hefði afklætt sig og stúlkuna og með því sýnt í verki ásetning sinn að hafa samfarir við hana. En er lítið var til viðbragða stúlkunnar, þótti varhugavert að telja sannað, að X hefði haft þá andúð á blíðu A, að um tálðrátt hefði verið að tefla. Var A því sýknaður af ákæru um brot á 2. mgr. 200. gr. sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 19/1940 111
- Hinn 6. ágúst var haldinn dansleikur í Bolungavík. Höfðu þeir F og verkstjóri hans J neytt vins um kveldið. Milli kl. 12.00 og 3.00 nóttina eftir voru þeir ásamt fleira fólki staddir á heimili F, töluvert drukknir og hafði J illyrði í frammi að

sögn K, konu F. Um kl. 4 um nóttina hélt J á brott og rétt á eftir rauk F út á nærskyrtunni. K fann hann slangrandi á götunni. F benti K á J, þar sem hann lá meðvitundarlaus með miklum höfuðáverkum. K hlúði að J. Rétt á eftir hittu þau vitnið G, sem hafði eftir þeim, að meiddur maður væri þarna úti frá, en G kveður, að F hafi verið grátandi. K fylgdi nú F að húsi þeirra, en fór síðan og vakti upp M, sem verið hafði áður heima hjá F. Að sögn M neitaði K því, að nokkuð væri að, en K látið þau orð falla, „að þeim hafi bara orðið sundurorða“, F og J. Stúlkan S kvaðst hafa séð út um glugga sinn tvo menn í stimpingum rétt hjá þeim stað, er J fannst skaddaður. Hafi annar mannanna verið á skyrtunni, en hún eigi kennt þá. J kvað mann hafa komið aftan að sér og slegið sig á hægri vanga. Sýndist honum maðurinn halda á steini. Eftir það mundi J ekkert eftir sér fyrr en næsta morgun. Eigi var vitað, að F væri óvinveittur J. J þekkti eigi áráðarmanninn, S gat eigi fullyrt, hvenær nætur hún sá mennina, né séð, hverjir þeir voru. Athugun á F eða fötum hans fór eigi fram, svo séð yrði, eftir árásina. Drykkjuskapur og slark var í þorpinu. Varhugavert að telja sannað, að F hefði valdið áverkum J. Einn dómara taldi sönnun næga

117

Við húsleit hjá J 21. des. 1952 fundust 16½ flaska af áfengi, þar af 4 flöskur af smygluðum spiritus. Í máli, sem dæmt var í héraði 26. marz 1956 var talið sannað, að J hefði selt mönnum smyglað áfengi, allt að 10 flöskum, og hafði 4 flöskur af því í vörzlum sínum. Var honum dæmd refsing samkvæmt 14. sbr. 27. gr. laga nr. 33/1935, sbr. nú 17. gr. og 1. tl. 33. gr. laga nr. 58/1954. Með húsleit hjá J 10. des. 1954 og með skýrslum manna var sannað, að í vörzlu hans höfðu næstu daga á undan verið 143 flöskur áfengis. Þeir menn báru vætti, að þeir hefðu átt 60 af flöskum þessum. Áfengismagn J sjálfs þótti styrkja önnur gögn um áfengissölu hans. Geymsla J á áfengi í starfhýsi sínu og vætti manna um farir þangað á síðkveldum og næturþeli styrktu líkurnar gegn J. Um 20 vitni báru um áfengiskaup hjá J 1952 og 1953: 1) Vitni sögðu, að þau hefðu hvert í sínu lagi keypt áfengi af J. 2) Fleiri en eitt vitni báru, að þau hefðu verið viðstödd kaupin og 3) Eitt vitni kvaðst hverju sinni hafa keypt áfengi, en eitt eða fleiri vitni biðu á meðan utan dyra og sáu vitnið, er inn til J fór, koma þaðan með vín. Í þessum tilvikum var sök talin sönnuð á hendur J, ef eigi reyndust veilir í vætti, sbr. bls. 217—221 og 206. Í einu tilviki kvað vitni tvo nafngreinda menn hafa verið viðstadda kaup sín af F, en þeir þrættu fyrir. Var því sökin eigi sönnuð. Öðru tilviki var þannig háttáð, að vitni kvaðst tvisvar hafa

- keypt samtals 3 flöskur áfengis af J, en þetta vitni brauzt inn í geymsluhús J og hafði á brott með sér allmiklar vínbirgðir. Var vætti þess eigi nægilegt til sakfellingar J. Brot J voru talin varða við 15. gr. sbr. 1. og 2. mgr. 33. gr. laga nr. 33/1935, sbr. nú 18. gr. og 1. og 2. mgr. 39. gr. laga nr. 58/1954. Smyglað áfengi, fjórar flöskur, sem fundust við hútleit hjá J, var gert upptækt, sbr. 2. mgr. 27. gr. laga nr. 33/1935 og nú 2. mgr. 33. gr. laga nr. 58/1954 206
- G ók jeppa á 5 metra breiðum, upphleyptum malarvegi með lausum steinum á einstaka stað og ójöfnum, þar sem steinn hafði dregið til undan hefiltönn. G ók á 23—25 enskra mílna hraða að sjálfs sín sögn og á eigi mikið yfir 30—40 km hraða að vætti sjónarvotts, en eigi hart að vætti konu, sem var í jeppanum, og eigi mjög hart að vætti stúlku, sem einnig var í jeppanum. Jeppinn lenti í holu að sögn G, hentist þá til og steypist, er G steig á hemil. Allir farþegar, þrjár konur og þrjú stálpuð börn, köstuðust úr honum. Ein konan fórst, en önnur hlaut skurð á fæti, heilahristing og lost. Dæmt var, að víst verði að telja, að of hart hefði verið ekið eftir aðstæðum, hæfni ökumanns og ástandi jeppans 229
- Hinn 2. sept. 1956 kom m/s Tröllafoss til Rvíkur frá New York. Í skipinu fannst nokkur tollsvikinn varningur, vín, tóbak og barnafatnaður. Gengust nokkrir skipverja við varningi þessum. Daginn eftir visuðu tveir drengir tollverði á pappakassa á brúarvæng skipsins og annan pappakassa á reykháfum. Voru sex eins lítra flöskur af spiritus í hvorum kassa. Þar sem hér var um áfengi að tefla, sem eigi hafði verið sagt til við komu skipsins, en einhver skipverja hlaut að eiga, þar skipstjórinn ábyrgð á því skv. 3. mgr. sbr. 6. mgr. 4. gr. áfengislaga nr. 58/1954. Refsingin þótti samkvæmt 2. tl. 33. gr. sömu laga hæfilega ákveðin 5.200,00 króna sekt til menningarsjóðs, en refsivist til vara varð eigi dæmd, þar sem eigi var í ljós leitt, að skipstjórinn hefði átt nokkurn þátt í brotinu né að það hefði verið framið með vitund hans 511
- Hinn 25. sept. 1955, milli kl. 12.00 og 12.30, ók Á á umferðarstein syðst á Kaplaskjólsvægi. Þá er tveir lögreglumenn komu heim til hans um 40 mínútum seinna, lá hann afklæddur uppi í rúmi og neitaði að segja til nafns síns, en systir hans gerði það. Að vætti lögreglumanna viðurkenndi Á, að hann hefði ekið með áhrifum áfengis og allt tal hans var ruglingslegt og drafandi, en hann neitaði að fara með þeim til blóðtöku. Síðar fóru þeir lögreglumenn með handtökuúrskurð heim til hans. Var þeim þá sagt, að Á hefði verið gefið svefnlyf og svæfi hann. Fóru þeir aftur við svo búð. Er fyrir dóm kom, neitaði Á, að hann hefði ekið með áhrifum

áfengis, en kvaðst hafa sofið lítið nóttina fyrir ökuóhappið sökum áhyggja af veikindum konu sinnar. Hafi hann því eftir akstursmistökin drukkið tvöfaldan sjúss. Ó, er sá Á aka á umferðarsteinana, taldi Á timbraðan, titrandi, en eigi beinlínis ölvaðan. N hitti Á rétt fyrir akstur þann, er um var að tefla, og talaði við hann. N bar, að hann hefði engin ölvunareinkenni séð á Á og að hreyfingar hans hafi verið styrkar. Akstur með áfengisáhrifum var eigi sannaður á hendur Á í merkingu 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, 2. mgr. 4. gr. laga nr. 24/1941 og 1. mgr. 24. gr. laga nr. 58/1954. Hins vegar þótti sannað, að Á hefði verið svo miður sín við akstur, að það varðaði við 3. mgr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Gálaus akstur Á varðaði og við 1. mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. sömu laga 544

J og K sátu yfir einni flösku af brennivíni á skrifstofu í 1½ klukkustund. Í upphaflegum dómprófum sagði K, að J hefði komið til lítils háttar undir áhrif áfengis, en síðar þóttist K eigi hafa tekið eftir, hvort J hefði neytt af víninu. Ræstingarkonan Á kvaðst hafa séð J neyta vínsins þarna og hafi hann orðið hreyfur af því. Síðan ók J þeim Á og K heim til K. Í sama húsi og K bjuggu þau M og F. Þau sáu jeppa staðnæmast fyrir utan húsið og mann, er síðar reyndist vera J, ganga, reikulan mjög í spori, með fram honum. Töldu þau hann ölvaðan. Með honum hafi verið kona og K. J hafði síðan ekið á brott nokkru síðar. Samkvæmt kæru M fóru lögreglumenn heim til J. Var þá aflvél í bíl hans heit og hann sjálfur með augljósum ölvunareinkennum. Blóð hans reyndist innihalda 1,69‰ af vínanda. J neitaði því, að hann hefði drukkið með K, en ef til vill hafi hann látizt eitthvað dreyppa á. Hins vegar hafi hann drukkið um það bil ⅓ úr flösku, er hann kom heim til sín. Fram komin vætti, dvöl J á skrifstofunni yfir víni með K og önnur gögn veittu nægar sönnur fyrir því, að J hefði verið með áfengisáhrifum, og var honum refsað samkvæmt 24. gr. sbr. 45. gr. laga nr. 58/1954, 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og 2. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941. Refsing var ákveðin 1500 króna sekt til ríkissjóðs, til vara 10 daga varðhald 586

Manni tókst með röngum skýrslum að ná undir sig gjaldeyri hjá íslenskum banka, að fjárhæð 228.031,50 bandarískir dollarar. Eigi tókst að leiða í ljós, hvernig hann ráðstafaði miklum hluta þessa gjaldeyris. Sjá nánar undir fyrirsögninni gjaldeyrir 628

Talvél.

G héraðsdómslögmaður var réttargæzlumaður nokkurra manna, er réttarrannsókn beindist gegn vegna gruns um brot á áfengislögum. G kom með sjálfs síns talvél á dómþing í því skyni að hljóðrita það, sem þar fór fram. Dómarinn, sem eigi kunni á slíka talvél, úrskurðaði, að talvélin skyldi eigi nota við réttarhöldin. G kærði úrskurðinn, en Hæstiréttur frávísaði kærumálinu, þar sem lagaheimild brast til slíkrar kæru 101

Tilraun.

Skilyrði til refsingar samkvæmt 2. mgr. 200. gr., sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 19/1940, eigi talin vera fyrir hendi 111

Tómlæti.

- K samþykkti 7. nóv. 1950 tilboð D á húsi hennar. D greiddi hluta af kaupverðinu og fluttist í húsið. Hinn 28. s. m. gerðu þau kaupsamning, en felldu kaupin síðar niður, en D bjó þar áfram. Með afsali 15. des. 1950, þinglesnu 16. febr. 1951, afsalaði K þeim H og Þ húsinu. Þar sagði, að húsið sé selt í „núverandi ástandi, sem kaupendur þekkja og hafa sætt sig við“. Með makaskiptasamningi 12. jan. 1951, þinglesnum 1. marz s. á., seldu H og Þ húsið D. D kvaðst þegar hafa orðið var við raka í húsinu og kvartað við K 29. jan. 1951 og síðar. Matsgerð á göllum hússins fór fram í ágúst 1951 að beiðni D, án þess K væri til kvödd. D stefndi, til bótagreiðslu, kr. 12.235,00, 30. nóv. 1951 fyrir „leyndan löst“ á húsinu. D lagði fram í dómi 7. febr. 1952 framsal H og Þ, dags. 30. okt. 1951, á bótarétti sínum „út af leyndum göllum, sem fram hafa komið“ á húsinu og „vegna vanefnda á loforðum í sambandi við kaup“ þeirra. Þeir H og Þ höfðu eigi kvartað undan göllum við K, og fyrir dómi vissu þeir eigi annað um gallana en sagði í matsgerðinni. K vissi eigi um ætlaðan bótarétt H og Þ fyrr en framsal þeirra á honum var lagt fram í dómi, en þá var hann fallinn niður fyrir tómlæti og vöntun á kvörtun, og var K sýknuð af þessum kröfulið D. Þá krafði D kr. 1450,00 úr hendi K fyrir galla á tækjum hússins. Óvíst var hvort framsal H og Þ tók til þessa kröfuliðs, en ljóst var, að hann var fallinn niður fyrir tómlæti. Var K því sýknuð 56
- D krafðist einnig kr. 750,00 fyrir tengingu á raflögn, er hann fluttist í húsið. Eigi varð séð, að hann hefði hreyft þessari kröfu, er samningurinn frá 28. nóv. 1950 var gerður, né er hann var úr gildi felldur. Varð l.röfuliðurinn þegar af þeirri ástæðu eigi til greina tekin. 56
- K var dæmd til að greiða D hita- og rafkostnað kr. 198,00 56

A árinu 1948 tók T að sér fyrir A að sækja fyrir dómi mál til heimtu dánarbóta vegna dauðaslyss manns hennar. Í Hæstarétti voru hinn 22. des. 1950 A dæmdar kr. 40.000,00 ásamt 6% árs vöxtum frá 3. febr. 1948 til greiðsludags og kr. 6000,00 í málskostnað fyrir báðum dómum. T veitti dæmdum fjárhæðum viðtöku úr hendi dómfellða. Hinn 12. febr. 1951 fékk A í hendur reikning T, þar sem glögggt var greint, að T reiknaði sér kr. 10.000,00 málflutningslaun auk útlagðs kostnaðar, kr. 2770,00. Jafnframt veitti A viðtöku úr hendi T og kvittaði fyrir innstæðufé sínu samkvæmt reikningum. Með bréfi 18. marz 1953 beiddist A úrskurðar Lögmannafélags Íslands um hæfilega þóknun til T fyrir flutning málsins bæði í héraði og fyrir Hæstarétti. Hinn 20. s. m. ritaði Lögmannafélagið T og tilkynnti honum kröfu A. Var eigi sannað, að T hefði fengið fyrr vitneskju um, að A vildi eigi una reikningsskilum hans. Vöntun á kvörtun af hendi A við reikningsskilin og aðgerðarleysi í tvö ár þar á eftir ollu því, að hún gat eigi haft uppi kröfu á hendur T um kr. 2000,00, er Lögmannafélagið taldi T hafa ofreiknað sér fyrir málflutninginn 85

H gerði samning 1948 við h/f Í um kaup mikils magns af hlýra- og steinbítsroðum, og gaf Í fyrirmæli um, hvernig þau skyldu verkuð. Fiskimatsmaður, sem jafnframt var í þjónustu Í, gaf hinn 30. nóv. 1948 vottorð um, að hann hefði metið roðin samkvæmt fyrirmælum H og að öll roðin reyndust góð vara. Afrit af vottorði þessu fékk H 5. des. 1949. Hinn 9. sept. 1948 greiddi H kr. 50.000,00 upp í andvirði roðanna, og hinn 1. apríl 1949 gaf H út vixil, kr. 50.000,00, sem seldur var í banka upp í andvirðið. Af þessum vixli greiddi H kr. 15.000,00 og vexti til 1. marz 1951. Í geymdi roðin fyrir H. Matsmenn, dómkvaddir 6. sept. og 14. nóv. 1950, skoðuðu nokkurn hluta roðanna, og töldu þau gölluð. Með bréfi 19. des. 1950 áskildi H sér riftun kaupa, endurheimtu kaupverðs og heimtu kostnaðar, en Í vísaði þeirri kröfu á bug með bréfi 25. febr. 1951. Enn krafðist H í bréfi 21. marz 1951 endurgreiðslu á kr. 65.000,00 ásamt vöxtum og kostnaði og höfðaði síðan mál á hendur Í 16. apríl 1952. Matsmenn, dómkvaddir 5. apríl 1952, lýstu roðunum í mati, uppkveðnu 5. sept. 1952. Reyndust þau mjög gölluð. Fiskimatsmaðurinn viðurkenndi fyrir dómi, að hann hefði eigi metið roðin, heldur einungis gefið starfsfólkinu fyrirmæli um val þeirra og verkun. H var eigi talinn, eins og á stóð, hafa fyrirgert riftunarheimild sinni á kaupunum með tómlæti og drætti. Tveir dómenda reistu þessa niðurstöðu á vottorði fiskimatsmanns 259

Verkfræðingurinn P vann svo að segja óslitið að verkfræði-

störfum á Keflavíkurflugvelli hjá M frá 1. marz 1953 til 20. marz 1954 og tók fyrirvaralaust við starfslaunum, sem hann taldi vera of lág samkvæmt ákvæðum gjaldskrár Verkfræðingafélags Íslands frá 26. febrúar 1953 þrátt fyrir það þótt hann vissi, að afstaða Varnarmálanefndar til gjaldskrár þessarar olli því, að ákvæði hennar um launa-hækkun voru eigi tilkynnt M. Samt hélt P áfram störfum sínum eins og ekkert hefði í skorizt, og eigi var sannað, að hann hefði gert nokkurn áskilnað um fjárkröfu á hendur ríkissjóði af þessum sökum. Ríkissjóður var því sýknaður af skaðabótakröfu P í máli, sem hann höfðaði 17. maí 1955 vegna vanrækslu Varnarmálanefndar að tilkynna M kauptaxta íslenzkra verkfræðinga 697

Tryggingarreikningur. Sjá skaðabætur.

Tryggingar. Sjá dánarbætur, váttrygging, örorka.

Umboð.

H hafði verið framkvæmdastjóri h/f E og hafði, að því er virtist, haft fjárreiður þess um nokkur ár, en lét af störfum að vætti formanns félagsins (S) 4. des. 1954, en að sjálfs sín sögn, um miðjan þann mánuð, og S kvað hafa verið tilkynnt með bréfi til hlutafélagaskrár, birtri 22. jan. 1954, að H væri genginn úr félaginu. Hinn 16. des. 1954 samþykkti H í nafni h/f E víxil, að fjárhæð kr. 16.025,00. Fyrirsvarsmenn h/f E neituðu að greiða þenna víxil, með því að H hafi brostið prókúru til að skuldbinda h/f E, og auk þess töldu þeir víxilinn hafa komið í stað annars víxils, sem H sjálfur hefði verið skuldari á. H tjáðist hafa haft prókúru, þótt hann fullyrti eigi, að hún hafi verið skráð, en fjárhæð víxilsins kvað hann hafa gengið til greiðslu vinnulauna o. fl. í þágu h/f E. Það var tvímælalaust, að H hafði áður samþykkt víxla fyrir félagið og að við þeim hafði verið gengizt af því og slíkir víxlar jafnvel framlengdir, eftir að H lét af störfum framkvæmdastjóra. Í víxilmáli á hendur h/f E var svo mælt í dómi, að eigi væru gegn andmælum fyrirsvarsmanna h/f E leiddar að því sönnur, að H hefði haft umboð til að skuldbinda h/f E með áminnztri víxilsamþykkt, og var h/f E sýknað 81

Umferðarlög. Sjá bifreiðar.

Upptaka.

Upptaka dæmd á afla og veiðarfærum skips, sem verið hafði að ólöglegum veiðum í landhelgi 74, 78, 176, 407, 487

Heimild brast í 69. gr. laga nr. 19/1940 og áfengislögum til að gera upptækt áfengi, er fannst í vörzlum J og hann hafði keypt af Áfengisverzlun ríkisins, þótt hann reyndist sannur að áfengissölu	222
Fjórar flöskur smyglaðs áfengis gerðar upptækar	206
Ólögleg laxveiðitæki gerð upptæk	338, 342
Ólöglega innflutt áfengi gert upptækt	511
Skipstjóra togara var dæmd sekt, kr. 2500,00 til ríkissjóðs, til vara 12 daga varðhald samkvæmt 42. gr. sbr. 2. málsl. 2. mgr. 22. gr. laga nr. 68/1956 og 30. gr. sbr. 93. gr. reglugerðar nr. 123 1938, fyrir að skrá eigi á skipsforðalista matvæli, er voru í togaranum, þá er hann kom frá útlöndum, en eigi voru lög til að gera matvælin upptæk	597
S náði undir sig með röngum skýrslum hjá íslenskum banka gjaldeyri, að fjárhæð 228.031,50 bandarískir dollarar. Hinn ólöglegi hagnaður hans af gjaldeyrinum kr. 1.271.958,98 ásamt 6% vöxtum frá 1. ágúst 1955 var gerður upptækur til ríkissjóðs, samkvæmt 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947, 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947, sbr. 11. gr. laga nr. 88/1953 og 27. gr. reglugerðar nr. 212/1953 og 3. tl. 1. mgr. sbr. 2. mgr. 69. gr. laga nr. 19/1940	628
G átti gjaldeyriskaup við S. Samkvæmt 2. mgr. 22. gr. laga nr. 70/1947, 11. gr. laga nr. 88/1953 og 3. tl. 1. mgr. sbr. 2. mgr. 69. gr. laga nr. 19/1940 var dæmdur upptækur handa ríkissjóði ágóði G, kr. 30.000,00 ásamt 6% ársvöxtum frá 1. ágúst 1955	628
K keypti dollaraávisanir af G, er hann hafði fengið hjá S. Gögn, er fundust við húsleit hjá K, veittu eigi fulla sönnun um fjárhæðir, en bentu til mikilla dollaraviðskipta. Upptaka var því eigi dæmd, en refsing ákveðin með hliðsjón af líklegum hagnaði af brotinu	628

Úrskurðir.

Úrskurður um framhaldssókn í opinberu máli	406
Úrskurður um öflun skýrslna í einkamáli	435, 627

Útburðargerðir.

Hinn 15. febr. 1957 var í fógetadómi Rvíkur kveðinn upp úrskurður þess efnis, að A skyldi borinn út úr húsnæði í húsi B. Hinn 28. s. m. krafðist B í fógetadómi, að úrskurðinum væri fullnægt. A sýndi þá fógeta áfrýjunarstefnu gegn úrskurðinum, sem birt hafði verið B daginn áður. Kvað fógeti þá upp úrskurð þess efnis, að áfrýjun frestaði eigi framkvæmd úrskurðarins. Þenna úrskurð kærði A til Hæstaréttar, en Hæstiréttur kvað svo á, að lagaheimild væri eigi

til slíkrar kærú, sbr. a-lið 4. tl. 198. gr. laga nr. 85/1936,
og vísaði málinu frá dómi 276

Útivist aðilja.

Áfrýjandi sótti eigi dómþing. Útivistardómur . . 56, 144, 145, 247,
314, 405, 455, 456, 470, 471, 666, 731, 732
Útivist stefnda. Mál flutt skriflega samkvæmt 1. tl. 38. gr. laga
nr. 112/1935 335, 727

Útsvör. Sjá skattar.

Vátrygging.

E var framkvæmdastjóri og aðalhluthafi h/f S, sem var eigandi v/s S. A, mágur E, lét 25. okt. 1945 í té dýptarmæli í v/s S með áskildum eignarrétti, unz að fullu væri greiddur. Síðar varð dóttir E eigandi að v/s S. Hann var hinn 25. febr. 1946 seldur á uppboði, en dýptarmælirinn var eigi boðinn upp. B og C tóku v/s S á leigu í júní 1947. Þeir vátryggðu dýptarmæli í skipinu 26. júlí 1947, og gátu þeir eigi leitt líkur að því, að þetta hefði eigi verið dýptarmælir E, sem hann taldi, að fylgt hefði skipinu, unz það fórst 30. s. m. fyrir handvömm skipstjóra. Bar B og C því að halda sérgreindu vátryggingarfé því, sem þeir fengu fyrir dýptarmælinn og standa A skil á því, og þar sem skyldu B og C var þannig háttað, sætti hún eigi fyrningu samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905 94

H lét útbúa baðherbergi í íbúð sinni á fyrstu hæð húss síns. M pípulagningarmaður tók að sér að leggja pípur fyrir heitt og kalt vatn úr þvottahúsi í kjallara upp í baðherbergið. Píurnar voru lagðar gegnum herbergi í kjallara, þar sem B geymdi bókaupplög sín. Starfsmaður M framkvæmdi verkið. Hann lokaði fyrir aðstreymi að kaldavatnsæðinni í kjallara með þar til gerðum loka og fyrir aðrennsli að heitavatnsæðinni með krana við heitavatnsgeymi og opnaði krana við sama geymi til að heita vatnið rynni af. Að kveldi annars verk dags skildi starfsmaðurinn við loka og krana með nefndum ummerkjum og við pípur þær, sem hann var að leggja, opnar við loft bóka geymslunnar. Er hann kom aftur næsta morgun, voru loki og krani lokaðir, en nokkurt vatn hafði runnið ofan á efstu bókahilluna, að því er virtist úr hinum opnu vatnspípum, og þaðan niður í neðri hillur og valdið skemmdum á bókum. Að dómi vitnis virtist sem skrúfað hefði verið stutta stund frá vatnsæðinni og spjöllin þá orðið. Eigi sannaðist, hver skrúfað hafði frá loka eða krana. Samkomulag varð um fjárhæð bókaskemmdanna, kr. 11.128,50, milli B og vátryggingarfé-

lagsins A, er tryggð þær. Af þeim greiddi A til B kr. 9.128,50 sem váttryggingarfé, en B framseldi A kröfu, að fjárhæð kr. 2000,00, vegna þess hluta tjónsins, sem var í sjálfsábyrgð hans. A sótti síðan húseigandann H og pípulagningarmanninn M til greiðslu skaðabóta. Í héraðsdómi var H sýknaður, enda þótt starfsmaðurinn hefði varað hann og konu hans við, þar sem honum hafi verið rétt að treysta því, að starfsmaðurinn gengi þannig frá, að eigi hlytist tjón af. Héraðsdómi var eigi áfrýjað, að því er H varðaði. Að dómi hinna sérfróðu samdómenda er óverjandi að skilja við opnar vatnspípur í vatnsveitukerfi húss, heldur ber að tryggja það með jártóppum eða jafngildum umbúnaði, að vatn geti ekki runnið út um opin og valdið tjóni. Taldist því tjónið hafa orðið fyrir gáleysi starfsmannsins, sem M bar ábyrgð á. En með því að starfsmaður M olli tjóninu, þótti rétt að fella niður bótaábyrgð M samkvæmt 25. gr. laga nr. 20/1954, að því leyti sem tjónið var váttryggt. Var M því einungis dæmdur til að greiða A kr. 2000,00, þ. e. framsalskröfuna. Einn dómara Hæstaréttar vildi dæma M til greiðslu allrar fjárhæðarinnar, þar sem út frá sjónarmiðum almennrar varnarviðleitni gegn skaðaverkum sé varhugavert að fella niður skaðabótaábyrgð aðilja vegna mikilla mistaka við kunnáttuverk, er hann hefur tekið að sér með samningi og gegn greiðslu, þótt hann vinni ekki verkið sjálfur, heldur láti starfsmann sinn vinna það. Væru þannig eigi efni til að fella niður skaðabótaskyldu M samkvæmt 25. gr. laga nr. 20/1954, að því leyti sem tjónið var váttryggt 194

Aðfaranótt hins 25. sept. 1953 varð v/s Goðafoss, sem lá við hafskipabryggjuna á Akranesi og snéri stefni að landi, að sigla frá bryggjunni, þar sem landfestar hans voru byrjaðar að slitna vegna fárviðris. Að framan var v/s Goðafoss bundinn með kaðli í festarpolla á bryggjunni. Kallað var frá skipinu til þeirra, sem aðstoðuðu í landi, að sleppa eigi kaðlinum. Kallað var og til skipverja á hafnsögubát að koma boðum í land um að sleppa eigi kaðlinum, en köllin heyrðust eigi, og fór kaðallinn í höfnina. B/v Bjarni Ólafsson lá innar við bryggjuna, og sleit hann síðar um nóttina allar landfestar sínar nema eina að framan, en er honum var siglt frá bryggjunni, stöðvaðist skrúfa hans og stóð föst. Var nú akkeri hans sett út, en það tók nokkurn tíma. Meðan á því stóð, rak togarann í strand. Varð að fá b/v Fylki til að draga hann af strandstað og til Reykjavíkur. Það sýndi sig, að skrúfa b/v Bjarna Ólafssonar hafði stöðvazt vegna kaðals, sem í hana hafði flækt. Almennar tryggingar h/f, sem váttryggtu togarann, höfðuðu mál á hendur Eimskipafélagi Íslands h/f (E) til endurgreiðslu á björgunar-

launum og viðgerðarkostnaði, sem váttryggingarfélagið hafði greitt. Víst var talið, að það hefði verið kaðallinn frá v/s Goðafoss, sem lenti í skrífu togarans, og að hann hefði verið meginorsök þess, að togarinn gat eigi beitt vélarafli sínu og bjargað sér. Sagt var í dómi, að af hendi E hefði eigi verið leiddar sönnur að því, að óviðráðanleg atvik hefðu valdið því, að kaðallinn var eigi eins og venjulega dreginn um borð í v/s Goðafoss. Var því meginábyrgð á strandi togarans, þ. e. $\frac{2}{3}$ lagðar á E, en $\frac{1}{3}$ ábyrgðar á eigendur togarans, þar sem stjórnendur hans höfðu vanrækt að hafa akkerið tilbúið, er togarann tók að reka. Fyrir björgun höfðu verið greiddar kr. 457.027,43, og þótti þeirri fjárhæð í hóf stillt. Viðgerðarkostnaður og annar kostnaður nam kr. 1.119.305,00. Var E dæmt að greiða $\frac{2}{3}$ hluta þessara fjárhæða með vöxtum frá stefnudegi 444

Veð. Sjá lögveð. Sjóveð.

Veðskuldabréf.

Hinn 2. sept. 1954 gaf G út handhafaveðskuldabréf, að fjárhæð kr. 100.000,00, tryggt með 1. veðrétti í fasteign. Skuldin skyldi greiðast á næstu átta árum eftir útgáfudag, 1. ágúst ár hvert, í fyrsta skipti 1. ágúst 1955, og 7% ársvextir skyldu greiðast árlega eftir á á sömu gjalddögum. Ef eigi yrði staðið í skilum með afborganir og vexti á nákvæmlega réttum gjalddögum, átti öll skuldin að falla í gjalddaga fyrirvaralaust og veðhafa vera rétt að taka hina veðsettu eign fjárnámi samkvæmt 15. gr. laga nr. 29/1885 eða láta selja hana á uppboði án undangengins dóms, sáttar eða aðfarar. Á skuldabréfið var ritað hinn 20. ágúst 1955, að þann dag hefði fyrsta afborgun, vextir og dráttarvextir verið greitt. Lögmaðurinn V hafði skuldabréfið í sínum vörzlum 1956, og kvaðst hann hafa krafði G um greiðslu með venjulegu póstbréfi 1. ágúst 1956, en gegn neitun G var ósannað, að hann hefði fengið það bréf. V krafði nú G með ábyrgðarbréfi 20. s. m., og barst G það bréf 6. sept. 1956. G átti að greiða 1. ágúst 1956 afborgun, kr. 12.500,00 og vexti, kr. 6.125,00. Hinn 12. sept. greiddi G kr. 14.000,00 til V, og vantaði því kr. 4.625,00 upp á þá greiðslu, sem G átti að inna af hendi 1. ágúst 1956. V viðurkenndi með bréfi 19. sept. s. á. viðtöku hinna greiddu fjárhæðar, en kvaðst jafnframt ítreka áður gefna munnlega tilkynningu um, að skuldin samkvæmt veðskuldabréfinu væri öll fallin í gjalddaga vegna vanskila. Hinn 20. okt. 1956 lét V stefnugotta birta G kröfu um greiðslu allrar skuldarinnar ásamt dráttarvöxtum. Fógeti ritaði á fjárnámsbeiðni V, dags. 30.

nóv. 1956, að fjárnámskrafan yrði tekin fyrir á heimili G hinn 18. des. 1956, og birtu stefnuvottar G fjárnámskröfuna hinn 14. des. G greiddi eigi fyrir en í dómi 10. jan. 1957 þær kr. 4.625,00, sem eftir stóðu af greiðslu, er fram átti að fara 1. ágúst 1956. Vanskil G ollu því, að fjárnám var úrskurðað fyrir allri skuldinni ásamt áföllnum dráttarvöxtum 559

Veltuútsvar. Sjá skattar og gjöld.

Verðlag.

A voru afhentar á póstafrgreiðslu vörur, sem vanreiknaður var tollur og söluskattur af. Póstafrgreiðslumaðurinn varð að skila Fjármálaráðuneytinu fullum gjöldum og höfðaði síðan mál á hendur A til greiðslu hinna vangreiddu gjalda. Á þessum tíma var innflytjendum skömmtuð álagning, og var tollur og söluskattur lagður til grundvallar við verðútreikning vöru. Verðlagsákvæðin áttu að girða fyrir það, að A hlyti aukinn söluhagnað, þótt hann væri vankrafinn um toll og söluskatt að nokkru, og eigi voru líkur leiddar að því, að hann hefði haft slíkan hagnað. Skekkjan á skattreikningnum var eigi svo stórfelld, að líklegt væri, að hún hefði verið A ljós. Voru því eigi efni til að taka kröfur á hendur A um greiðslu hinna vanreiknuðu gjalda til greina 368

Verzlun, verzlunarhættir.

Þýzkt hlutafélag (B) tilkynnti hinn 28. júlí 1955 vörumerkja-skrárritaranum í Rvík til skrásetningar vörumerki, sem skrásett var 24. sept. s. á. sem nr. 151/1955. Vörumerkinu var lýst í auglýsingu í Lögbirtingablaðinu 12. okt. s. á. svo „Mynd af bláu dósarloki með hvítum, mjóum hring, en innan í hringnum standa orðin: NIVEA CREME ZUR HAUTPFLEGE“. Í auglýsingunni sagði enn fremur, að samkvæmt tilkynningu 30. okt. 1950 sé merkið skrásett í München 25. apríl 1952, 34. flokki, fyrir hörundskrem. Vörumerkið er blátt, en orðin í því eru með hvítu prentletri. Orðið CREME er sem næst í miðju merkinu, en orðið NIVEA fyrir ofan það. Eru stafir hvors tveggja orðsins jafn stórir, en rúmlega helmingi stærri en í orðunum: ZUR HAUTPFLEGE, sem standa fyrir neðan CREME í einni línu. Hvíti hringurinn á merkinu er 3 til 4 mm frá brún þess. Hinn 24. ágúst 1955 sendi íslenzkt hlutafélag (E) sama vöruskrárritara tilkynningu um vörumerki, sem skrásett var 4. okt. s. á. sem nr. 155/1955. Því var lýst í auglýsingu í Lögbirtingablaðinu 15. s. m. svo: „Á hringlaga, bláum

fleti er hvítur hringur. Efst á honum er mynd af sól, sem kastar frá sér geislum. Innan í hringnum stendur með hvítum stöfum: RÓSÓL CREME með A-VITAMÍNI. Verndar og mýkir húðina“. Var merki þetta skrásett fyrir hörundskrem. Var það með hinum sama bláa lit og hið þýzka merki. Orðin í texta þess voru með prentlettri með líkum hætti og í merkinu þýzka. Þannig var orðið CREME í miðju merkinu, en fyrir ofan það orðið RÓSÓL. Stafirnir í orðum þessum voru jafn stórir, en aðeins minni en í samsvarandi orðum þýzka merkisins. Önnur orð í merki E voru með allmiklu smærra lettri en fyrrnefndu orðin og stóðu fyrir neðan orðið CREME í þremur línunum. Hvíti hringurinn í merki E var eins og í þýzka merkinu, nema örlítið breiðari. Sá munur var, að efst í hringnum í merki E, lítið eitt til hægri við mitt merkið, var eftirlíking af sól, sem kastaði frá sér 9 mislitum geislum. Bæði merkin voru skrásett fyrir sömu vörutegund, og umbúðir um hana hinar sömu hjá báðum, þ. e. hringlaga blikkdósir, samlitar merkjunum, og voru myndir af merkjunum á dósalokunum. Athyglisvaki (Dominant) í báðum merkjum var svo líkur, að hætta var á, að almenningur villtist á merkjunum. Merkið þýzka var tilkynnt á undan merki E. Umbúðir E voru því brot á 1. gr. laga nr. 84/1933. E var dæmt að láta afmá merki sitt úr vörumerkjaskránni og honum bannað með dómi, að nota merkið og bjóða til sölu vörur með því, sbr. 13. og 14. gr. laga nr. 43/1903 591

Verzlunarleyfi.

- S náði undir sig með röngum skýrslum hjá íslenskum banka gjaldeyri, að fjárhæð 228.031,50 bandarískir dollarar. Hann hélt ekkert bókhald, þótt hann ræki heildsölu samkvæmt stórsöluleyfi frá 16. júlí 1943. Hann var samkvæmt 11. gr. laga nr. 88/1953, 19. gr. laga nr. 62/1938 og 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 sviptur ævilangt leyfi til að reka stórsölu 628
- K, sem gerzt hafði sekur um stórfellt brot á gjaldeyrislöggjöf og bókhaldslöggjöf, var samkvæmt 19. gr. laga nr. 62/1938, 1. mgr. 11. gr. laga nr. 88/1953 og 1. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 sviptur rétti til að reka stórsölu og smásölu 5 ár frá uppkvaðningu dómsins 628

Vettvangsdómur.

Vetrarbrautinni á Siglufirði var lokað vegna skipulagsbreytinga. A, sem var eigandi lóðanna 19A og 19B við þá götu, taldi sig hafa orðið fyrir tjóni og höfðaði mál gegn Síldarverksmiðjum ríkisins á Siglufirði og Siglufjarðarbæ og krafðist þess, að opnuð yrði umferð um Vetrarbautina, að

tekin yrði brott girðing milli lóða Síldarverksmiðjanna og lóða sinna, að teknar yrðu brott mjölblásturspípur frá olíu-geymslu að mjölskemmu og að stefndu yrðu dæmdir til að greiða honum skaðabætur eftir mati. Málið varðaði vettvang í svo ríkum mæli, að málsmeðferð sú, sem greinir í III. kafla laga nr. 41/1919, átti við um þær 718

Vextir.

Krafizt var 6% vaxta og þeir dæmdir	1, 38, 56, 89, 94, 158, 194, 200, 226, 259, 295, 314, 330, 372, 383, 390, 393, 482, 525, 534, 577, 667, 674, 701
Vextir dæmdir frá stefnudegi	56, 295, 314, 444
Í skaðabótamáli út af slysi voru vextir dæmdir frá þeim degi, er slysið varð	1, 38, 383, 525, 577, 667, 674
Vextir dæmdir samkvæmt kröfu, þar sem upphafstíma þeirra var eigi sérstaklega mótmælt	94
Í máli, höfðuðu 25. sept. 1954, til skaðabóta út af spjöllum á bílfarmi 7. júní 1951, voru dæmdir vextir frá 10. febr. 1954 samkvæmt kröfu	89
Vextir dæmdir af dánarbótum vegna slyss samkvæmt kröfu frá seinni tíma en slysið varð, en þó frá fyrri tíma en útgáfu stefnu	158, 393
Vextir af skaðabótum dæmdir frá þeim tíma, er skaðinn varð	194
Í skaðabótamáli út af slysi 14. jan. 1955 voru vextir dæmdir frá 1. febr. 1955 samkvæmt kröfu	200
Vextir dæmdir frá tíma, er var nokkrum dögum fyrir útgáfu stefnu	226
Riftun samnings og endurheimta kaupverðs. Vextir dæmdir frá þeim tímum, er greiðslur kaupverðsins höfðu verið inntar af hendi. Sýknað var af kröfu um vaxtavexti	259
Útgerð skips dæmd til greiðslu skaðabóta vegna spjalla á farmi ásamt vöxtum af skaðabótum frá affermingardegi	330
7% vextir af víxilkröfum dæmdir	335
Í skaðabótamáli út af bílslysi 3. júní 1951 voru vextir dæmdir frá 17. apríl 1952 samkvæmt kröfu, en mál var höfðað 15. febr. 1954	372
Heimt greiðsla fyrir verk. Vextir dæmdir samkvæmt kröfu frá fyrri tíma en útgáfa stefnu	390
Vextir dæmdir af dánarbótum frá dánardegi	393
Vextir dæmdir frá næstu áramótum eftir að krafa stofnaðist	482
Maður varð fyrir slysi við togveiðar 21. marz 1946. Hann höfðaði skaðabótamál út af slysinu 21. júní 1955. Voru því vextir frá slysdegi til 21. júní 1951 fyrndir, en vextir dæmdir frá 21. júní 1951, og að nokkru frá stefnudegi, 21. júní 1955 ..	534
Fjárnám framkvæmt fyrir veðskuld samkvæmt 15. gr. laga nr. 29/1885 ásamt 7% vöxtum af skuldinni	559

Hagnaður af ólöglegri meðferð gjaldeyris á tímabilinu frá 27. nóv. 1953 til 12. júlí 1955 gerður upptækur ásamt 6% árs- vöxtum frá 1. ágúst 1955	628
Framkvæmd lögtaks fyrir útsvari ásamt lögmæltum dráttar- vöxtum ákveðin í dómi	236

Vinnudeilur. Sjá Félagsdómur.

Vinnusamningar.

1. Hinn 7. marz 1952 birtist í dagblaði í Kaupmannahöfn auglýsing frá fyrirtæki í Rvík, er nefndist Elmaro (E), um að skóverksmiðja á Íslandi óskaði eftir að ráða verkstjóra og skósaumakonu til starfa í verksmiðjunni. J sótti um verkstjórastarfið og kona hans (K) um skósaumakonustarfið. Kvaðst J vera menntaður og vanur skógerðarmaður og hafa veitt skóverksmiðjum forstöðu. Þá væri og K vön skósaumi. Fóru nú bréfaskipti á milli J og E. Urðu J og E ásáttir, að J og K skyldu ráðin, ráðningarsamningur var eigi gerður, en í bréfi frá E 24. apríl 1952 var tekið fram, að E væri reiðubúinn að greiða J kr. 3000,00 og K kr. 2000,00 í laun á mánuði um það bil þrjá fyrstu mánuðina, en síðan myndu laun J hækka smám saman upp í 4000,00 og laun K upp í 2500,00. Þá er og sagt í bréfinu, að hugsanlegt sé að semja um föst laun og ágóðahlut af seldum vörum. Ferðakostnað til Íslands kvaðst E greiða, og við það skyldi miða, að þau J og K starfi við verksmiðjuna eigi skemur en eitt ár. Laun J yrðu greidd fyrsta mánuð fyrirfram, en annars eftir á mánaðarlega. Þess var óskað, að þau hjón legðu af stað frá Kaupmannahöfn 3. maí s. á. J kom til Rvíkur 8. maí s. á. og hóf strax starf hjá Litlu skógerðinni h/f (L), sem gekk inn í rétt og skyldur E gegnt þeim hjónum. K kom til landsins 6. júní s. á. Unnu þau hjón síðan í verksmiðju L til 12. sept. 1952. Með stefnu 10. sept. 1952 höfðaði J mál á hendur L til greiðslu launa, ferðakostnaðar og leigu fyrir tæki, alls að fjárhæð kr. 18.012,00. Framhaldssök höfðaði hann með stefnu 7. okt. s. á. til greiðslu skaðabóta, kr. 45.500,00. Þau hjón höfðu fengið greiddar kr. 12.200,00 í kaup, er þau létu af störfum, en töldu L eiga að greiða þeim kr. 15.800,00 í viðbót til 1. sept. 1952. J þótti eiga rétt á launum frá 1. maí, en eigi 1. apríl 1952, eins og hann krafðist. K taldist eiga rétt á launum frá 1. júní. J var eigi talinn eiga rétt á meiri launum en kr. 3000,00 á mánuði, og K eigi hærri en kr. 2000,00, þar sem ekki hafði í bréfaskiptum J og E verið ákveðið, hvenær launahækkun skyldi hefjast né hvernig henni skyldi haga, og J hafði eigi gert reka að því að gera samninga um launahækkun né krafizt

launahækkunar eftir þriggja mánaða starf. Samkvæmt þessu bar L að greiða þeim hjónum kr. 5800,00 í laun til viðbótar áður greiddum kr. 12.200,00 til 1. sept. 1952. Til frádráttar komu kr. 1819,00, opinber gjöld, sem L hafði innt af hendi vegna hjónanna. L hafði greitt fargjald hjónanna til Íslands, og þau höfðu verið í bréfinu 24. apríl 1952 hvött til að taka húsgögn með sér. L var því talinn eiga að bera kostnað af flutningi húsgagna. Kom sá kostnaður því eigi til frádráttar. Til frádráttar kom hins vegar kr. 432,00, mismunur á fargjaldi á fyrsta og öðru farrými fyrir K, en hún kom eigi á tilskildum tíma og ferðaðist á fyrsta farrými, en eigi var sannað, að L hefði tekizt á hendur að greiða meira fargjald en á öðru farrými. L bar þannig að greiða samkvæmt þessum lið kr. $5800,00 \div (kr. 1819,00 + kr. 432,00) = kr. 3549,00$.

2. J hafði fengið hingað til lands smátæki til skógerðar, er hann átti í Danmörku, og notaði þau í verksmiðju L með samþykki framkvæmdastjóra L. Eigi hafði verið samið um leigu. J var talinn eiga rétt á kr. 600,00 í leigu eftir tækin til 1. sept. 1952.
3. L var sýknað af kröfu J um greiðslu á ferða- og flutningskostnaði J frá Sorö til Kaupmannahafnar, þar sem J hafði eigi orðað slíkan kostnað fyrr en málinu og krafa þessi var engum gögnum studd.
4. J hélt því fram, að öll starfsskilyrði hafi verið óviðunandi í verksmiðju L og framleiðslan því gengið illa. L hafi eigi greitt þeim hjónum kaup, svo sem samningar stóðu til. Hafi þau því farið úr vistinni, en settu samt rétt á níu mánaða kaup frá 1. sept 1952, alls kr. 53.500,00. Af hendi L var því haldið fram, að J hefði eigi verið starfanum vaxinn og hlaupizt á brott 12. sept. án ástæðu. Var því til sönnunar vísað til skoðunargerðar tveggja dómkvaddra manna á skósynishornum, er J hafði gert, en þeir töldu skó þessa eigi söluhæfa vöru vegna lélegrar vinnu á þeim. Þá hafi J og neitað að vinna verk, er framkvæmdastjóri L fól honum skriflega. Eigi var fundið að vinnu K. Talið var í dómi, að J hefði verið óheimilt að neita að vinna störf þau, er honum voru falin í verksmiðjunni, en er litið var til þess, að kaup fengu þau greitt mjög óreglulega og að verksmiðjan hætti framleiðslu í byrjun september vegna fjárhagsörðugleika, þá taldi ist þeim hjónum rétt að hætta starfanum vegna vanefnda L. Þóttu hjónin, sem ráðin höfðu verið til eins árs starfa, eiga rétt til nokkurra bóta, sem metnar voru kr. 20.000,00 annars vegar með hliðsjón af gögnum um verk hæfni þeirra og hins vegar því, að þau höfðu tekið sig upp frá framandi landi og fengu eigi starfa, svo vitað væri, til þess tíma, er

- þau fóru af landi brott, K í okt. 1952, en J vorið 1953.
5. L höfðaði gagnsök á hendur J og sakaukamál á hendur K til skaðabóta vegna vanhæfni J í starfi og ólöglegra vistslita. Með vísan til þeirra raka, er áður voru greind, voru þessar kröfur eigi til greina teknar 295
- E krafðist skaðabóta af Akranesskaupstað (A) fyrir rof á starfs-samningi, kr. 20.000,00. Hann kvaðst hafa verið í okt. 1954 ráðinn forstöðumaður netjagerðarverkstæðis, er bæjarútgerð A hugðist setja á stofn. K, framkvæmdastjóri bæjarútgerðar A, bar, að hann og verkstjóri bæjarútgerðarinnar (S) hefðu haft nokkurn áhuga á stofnun netjagerðarverkstæðis, og hefði S minnst á það við E um mánaðamótin sept.-okt. 1954, hvort hann vildi gefa kost á sér til að veita því forstöðu. E hefði í byrjun okt. s. á. talað við sig (K), og hann þá sagt E, að hann hafði ekkert við ráðningu hans að athuga, ef verkstæði yrði stofnað. Í síðara samtali kvaðst K hafa sagt E, að málið hefði verið tekið fyrir í stjórn bæjarútgerðarinnar, frá því þeir töluðu saman fyrra sinni, en því hefði verið vísað frá. Verkstjórinn S sagðist einungis hafa innt E eftir því, hvort hann gæfi kost á sér til starf-ans, og hafi E gert það. S kvaðst hins vegar hafa vísað E um ráðningu til framkvæmdastjórans K. Vitnið Þ segir verkstjórann S hafa sagt í jan.-febr. 1955 í viðurvist sinni og E, að E hefði verið ráðinn til starfans. Vitnið Á segist hafa heyrt ávæning af samtali þeirra S og E yfir í annað herbergi um ráðningu E. Vitnið H hafði það eftir S, að hann hefði ráðið E til starfans, ef netjagerð yrði upp sett, og kvað H framkvæmdarstjórann K hafa sagt sér (H), að hann hefði samþykkt ráðningu E á þeim forsendum, að fyrirtækið yrði stofnsett. Þá sagði vitnið H, að á fundi þeirra H, E, K og S í jan. 1955 hafi S viðurkennt að hafa ráðið E, en jafnframt tekið fram, að fyrir því væri hann (S) einn ábyrgur. Á fundi 8. nóv. 1954 felldi togaranefndin á Akra-nesi með tveimur atkvæðum gegn einu að stofna netjagerðarverkstæði fyrir bæjarútgerðina. Mátti ætla, að E hafi verið kunn sú ákvörðun togaranefndar. Með skirskotun til þess, sem rakið er um vætti í héraðsdómi, þótti ósannað með öllu, að A hefði verið ráðinn til starfans af þar til bærum aðilja 284
- Konan K var að hefja byggingu húss síns í Reykjavík 1952. Var lokið við að steypa gólfplötu og þurfti að grafa fyrir skólp-lögn. Um þetta leyti var Reykjavíkurbær (R) að láta vinna að aðalskólpleiðslu í hverfinu og hafði skurðgröfu þar til umráða. Kvaðst K nú hafa beðið verkstjórann að grafa fyrir skólplögn sinni og hafi hann tekið það að sér. Hafi hún áskilið, að verkið yrði unnið með skurðgröfu. Verkstjórinn

V viðurkenndi í vætti sínu, að K hefði beðið um skurðgröfu til verksins, en V sagðist hafa tjáð henni, að eigi myndi verða hægt að nota skurðgröfu, þar sem jarðvegurinn væri of fastur og svigrúm of lítið fyrir slíka vél. Hafi og þétt móhella legið í gegnum skurðinn og hafi þurft að nota loftfleyga til að losa þann jarðveg, enda sé frágangssök að grafa í slíkum jarðvegi með skurðgröfu. Verkstjórinn G, sem kvaddur var vættis, sagðist hafa annazt verkstjórn við verkið. Efst hafi verið frostlag, en síðan þykk móhella. Eigi hafi verið unnt að grafa móhelluna með skurðgröfu, en ef til vill hafi mátt grafa með skurðgröfu niður að móhellunni. K kvaðst hafa verið rúmföst um það leyti sem verkið var unnið. Er hún kom á staðinn, hafi verkinu verið langt komið. Hafi hún þá talið gagnslaust að hreyfa mótmælum við því, að skurðgrafa var eigi notuð, enda hafi sig eigi órað fyrir, að verkið yrði svo dýrt sem reikningur R sýndi. Ósannað var talið, að svo hafi samizt með aðiljum, að verkið skyldi einungis vinna með skurðgröfu, né að unnt hefði verið eftir ástæðum öllum að framkvæma verkið á annan hátt en gert var, og þar sem eigi voru leiddar sönnur að því, að reikningur R fyrir verkið væri úr hófi hár, var K dæmd til að greiða hann 390

Vitni.

- Tvö vitni, sem sátu í bifreið, lýsa akstri og hraða bifreiðarinnar, þá er telpa varð fyrir henni 11
- Fundið að því, að héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast að heitfesta vitni í máli út af umferðarslysi 11
- Vitni bar, að dýptarmælir, sem látinn var í skip, hafi verið seldur .. með fyrirvara um eignarrétt seljanda, unz fullgreiddur yrði. Önnur vitni lýsa vitneskju sinni um, hvort dýptarmælirinn hafi verið í skipinu, er það fórst 94
- Tveir menn, sem voru með V í húsi, þar sem vín var um hönd haft, báru, að hann hefði verið eitthvað undir áhrifum vins. Lögreglumaður, sem kom að V, þar sem hann hafði fest bifreið sína í fönna rétt á eftir, gaf það vætti, að V hefði verið mikið drukkin í þetta sinn, hann hafi verið óstyrkur á fótum, hann hafi haldið, að bifreiðin væri eigi í gangi, þótt hún væri það, og skýrslur hans hafi verið mjög ruglingslegar og sifeldar endurtekningar. Lögregluvarðstjóri, sem kom á vettvang, bar á sömu lund og hinn lögreglumaðurinn. V neitaði að láta taka blóð úr sér, en viðurkenndi, að hann hefði verið með áhrifum áfengis, er bifreiðin festist. Hann var dæmdur til 15 daga varðhaldsvistar fyrir brot á áfengis- og bifreiðalögum 107
- Samkvæmt eiðfestu vitni tveggja lögreglumanna og framburði

hins þriðja lögreglumanns ók A norður Lækjargötu í Rvík á móti rauðu ljósi umferðarvitans, sem er á mótum Lækjargötu og Bankastrætis. Sök A var talin sönnuð þrátt fyrir andmæli hans 111

J fannst í blóði sínu og skaddaður á götu, er hann kom að næturlagi frá sumbli á heimili F. F' rauk út á eftir J og var á nærskyrtunni einni. K fann mann sinn F rétt hjá J. Stúlk-an S sá út um glugga sinn menn í stimpingum um nóttina á vettvangi, en gat eigi greint mennina né fullyrt, hvenær þetta gerðist. Sök F á áverkunum var eigi sönnuð 117

J sótti K til skaðabóta fyrir það, að hundur K hefði orðið lambi hans að fjörtjóni. J lagði fram í málinu skýrslur, er hreppstjóri hafði tekið sameiginlega af fólki, er kvaðst hafa horft á árás hundsins. K mótmælti frásögn fólks þessa sem rangri og óstaðfestri. Þrátt fyrir þetta kvaddi J eigi neinn af mönnum þessum fyrir dóm til þess að bera vætti um atvik málsins og staðfesta vætti sitt, en slíkt var m. a. nauðsynlegt til að leiða í ljós, hvort skýrslugefendur hefðu, hver um sig, þekkt hundinn og vitað, hver átti hann. Skýrslur þær, sem hreppstjóri tók af fólkinu, urðu því eigi lagðar til grundvallar úrlausn málsins 166

Bandaríkjamaðurinn W bjó í Rvík. Síðla dags 12. okt. 1955 komu tveir lögreglumenn heim til hans til að handtaka hann og flytja undir læknishendur. Var fyrst haldið á lögreglustöðina, en er W andmælti vist þar um nóttina, var farið með hann á Klepp og hann settur þar í herbergi með mörgum sjúklingum. Kl. um 9 um kveldið talaði læknir við hann og tjáði honum, að sakadómari hefði beðið um rannsóknina sökum „hótunarbréfs“, er W ætti að hafa skrifað. Daginn eftir sýndi læknirinn honum bréfið og sagði aðgerðirnar gegn honum óþarfar. Fékk W síðan að fara frjáls ferða sinna. W sagði ljóst af skýrslu sakadómara um handtökuna, að hún væri löglaus og ætti rót sína að rekja til tilmæla lögreglustjórans á Keflavíkurflugvelli. Í skaðabótamáli W á hendur ríkissjóði (R) fyrir löglausa handtöku og hald, lagði R fram endurrit úr lögregluþingbók G- og K-sýslu af rannsókn, er framkvæmd var í febr. 1950 vegna ætlaðrar ógnunar W með skammybyssu við mann á Keflavíkurflugvelli, en við rannsókn þessa fannst skammybssa í húsakynnum W. Hafði hann neitað, að hann ætti hana. R krafðist í skaðabótamálinu, að dómari sá, sem framkvæmdi rannsóknina út af hinni ætluðu hótun, og svo lögreglumaður, er starfaði á Keflavíkurflugvelli frá því 1947 til 30. maí 1951 yrðu krafðir vættis, hvað þeir vissu um hina ætluðu ógnun W. Hann andmælti vættistöku þessari, þar sem spurningin til vitnanna varðaði 5 ára gamlan atburð og væri þýðingar-

- laus fyrir skaðabótamálið. Eigi þótti verða fullyrt, að svör við spurningunni væru þýðingarlaus fyrir úrlausn skaðabótamálsins. Var því dæmt, að spurningin skyldi lögð fyrir vitnin 170, 173
- Með húsleit hjá J og skýrslum manna var sannað, að hann hafði mikið vín undir höndum, er hann geymdi að miklu leyti í starfhýsi sínu. Vætti um mannaferðir þangað á síðkveldum og næturþeli styrktu líkur gegn J um vinsölu. 1) Vitni sögðu, að þau hefðu hvert í sínu lagi keypt áfengi af J, 2) fleiri en eitt vitni báru, að þau hefðu verið viðstödd kaupin og 3) eitt vitni kvaðst hverju sinni hafa keypt áfengi, en eitt eða fleiri vitni biðu á meðan utan dyra og sáu kaupanda síðan koma með vín. Í þessum tilvikum var sök talin sönnuð á hendur J, ef eigi reyndust veilir í vætti. Sjá bls. 217—221 og 206. Í einu tilviki kvað vitni tvo menn hafa verið viðstadda kaup sín af J, en þeir vildu eigi við það kannast. Var sök því eigi talin sönnuð. Vitni nokkurt kvaðst tvisvar hafa keypt samtals 3 flöskur af J, en þetta vitni brauzt inn í starfhýsi J og hafði þaðan með sér allmiklar vínbirgðir. Vætti þess var eigi nægilegt til sakfellingar J 206
- K keypti bifreið af P, og fylgdi henni gjaldmælir, er K varð síðar að skila þriðja aðilja, sem hann átti. K krafði P um andvirði mælisins. Milligöngumaðurinn við kaupin bar það vætti, að K hefði vitað, að mælirinn fylgdi eigi í kaupunum. Tveir vottorðsgefendur, sem voru viðstaddir undirbúning kaupa, sögðust eigi hafa orðið þess varir, að mælirinn væri undanskilinn. Lögfræðingur sá, sem kaupsamninginn gerði, kvaðst mundu hafa tekið það fram, ef gjaldmælirinn hefði þá verið undanskilinn kaupum. P var dæmt að greiða K andvirði mælisins 226
- Jeppi valt, farþegar köstuðust úr honum, ein kona fórst og önnur hlaut áverka og lost. Sjónarvottur bar vætti um hraða bílsins svo og kona sú, er áverkann hlaut, og stúlka, er einnig var í bílnum 229
- Vitni bera vætti um atriði, sem máli skiptu um það, hvort vinnusamningur hefði verið gerður 284
- Þjóðleikhúsráðsmenn eigi taldir fullgild vitni í máli Þjóðleikhússins á hendur manni, sem gefið hafði því bókagjöf, en tekið hana aftur 607
- Með vætti tveggja vitna og hljóðrituðu símtali var samningsgerð sönnuð 701

Víxlar. Víxilmál.

- A sótti B til greiðslu víxils. B krafðist framhaldsfrests til að leiða í ljós með sakarannsókn, að víxillinn hefði verið framseldur þriðja manni, eftir að hann var greiddur. Mælt, að

- vörn þessi komist ekki að í víxilmáli, þar sem víxillinn bar það alls ekki með sér, að hann væri greiddur, sbr. 208. gr. laga nr. 85/1936 28
- H var framkvæmdastjóri h/f E og hafði, að því er séð varð, haft fjárreiður þess félags um nokkur ár, en lét af störfum að vætti formanns hlutafélagsins (S) 4. des. 1954, en að sjálfs sín sögn um miðjan þann mánuð, enda tjáði S, að tilkynnt hafi verið með bréfi til hlutafélagsskrár 5. jan. 1954, birtri 22. jan., að H væri genginn úr hlutafélaginu. Hinn 16. des. 1954 samþykkti H f. h. félagsins víxil, að fjárhæð kr. 16.025,00. Fyrirsvarsmenn h/f E neituðu að greiða þenna víxil, þar sem H hefði brostið prókúruumboð og auk þess hefði víxillinn komið í stað eldri víxils, sem H sjálfur hefði verið skuldari hans. H kvaðst hafa haft prókúru, þótt hann gæti eigi fullyrt, að hún hefði verið skrásett, og víxillinn kvaðst hann hafa samþykkt vegna lántöku fyrir fyrirtækið, sem varið hafi verið til greiðslu á vinnulaunum o. fl. Viðurkennt var af hendi h/f E, að H hafði áður samþykkt víxla fyrir félagið og að við þeim hafði verið gengizt af því og slíkir víxlar jafnvel verið framlengdir, eftir að H lét af störfum hjá félaginu. Í víxilmáli á hendur h/f E var svo mælt í dómi, að eigi væru gegn andmælum fyrirsvarsmanna h/f E leiddar sönnur að því, að H hefði haft umboð til að skuldbinda hlutafélagið með nefndri víxilsamþykkt, og var hlutafélagið því sýknað í víxilmálinu 81
- M höfðaði víxilmál á hendur K, sem samþykkt hafði víxillinn. Fyrst fékk K vikufrest til að rita greinargerð, en því næst fengu báðir aðiljar tveggja vikna frest. Dómari veitti að svo búnu K 5 vikna frest með úrskurði, þar sem hann kvaðst þurfa að láta fara fram sakadómsrannsókn um víxilviðskiptin. K krafðist síðan enn frekari frests, en héraðsdómari synjaði hans með úrskurði, sem K kærði til Hæstaréttar, en þar var úrskurðurinn staðfestur með þeim rökum, að um víxilmál væri að tefla og endurrit af sakadómsrannsókn þeirri, sem í málinu greindi, hefði eigi komið fram né heldur greinargerð um, á hvaða stigi rannsóknin væri. 456
- B ritaði samþykki sitt á víxil, að fjárhæð kr. 350.000,00, útgefinn 7. jan. 1954 með gjalddaga 1. júlí s. á., en eigi var ritað nafn útgefanda á hann. Um leið setti B með tryggingarbréfi, útgefnu 30. des 1953, að handveði ríkisskuldabréf, að fjárhæð kr. 350.000,00. A kvað svo hafa verið kveðið á í tryggingarbréfinu, að víxilskuldin skyldi greiðast á 5 árum með jöfnu afborgunum 1. jan. og 1. júlí ár hvert. Í tryggingarbréfinu sagði, að mál út af því mætti reka fyrir bæjarþingi Rvíkur án undangenginnar sáttaumleitunar fyrir sáttanefnd. A höfðaði mál á B til greiðslu eftirstöðva skuldarinnar, kr.

245.000,00. Þar sem nafnritun útgefanda vantaði á víxlinn, er málið var dómtekið, varð B eigi dæmdur í víxilmáli, og ákvæði tryggingarbréfsins þóttu eigi veita heimild til að álykta, að skuldin yrði heimt, án þess málið væri lagt til sáttanefndar. Var málinu því vísað frá dómi 508.

Vörumerki.

Hinn 28. júlí 1955 tilkynnti þýzkt hlutafélag (B) vörumerkja-skrárritaranum í Rvík til skrásetningar vörumerki, sem skrásett var 24. sept. s. á. sem nr. 151/1955. Í auglýsingu í Lögbirtingablaðinu 12. okt. s. á. var vörumerkinu lýst svo: „Mynd af bláu dósarlöki með hvítum, mjóum hring, en inn- an í hringnum standa orðin: „NIVEA CREME ZUR HAUT- PFLEGE“. Þá sagði í auglýsingunni, að samkvæmt tilkynn- ingu 30. okt. 1950 sé merkið skrásett í München 25. apríl 1952, 34. flokki, fyrir hörundskrem. Vörumerkið er blátt að lit, en orðin í því eru með hvítu prentlettri. Orðið „CREME“ er sem næst í miðju merkinu, en orðið „NIVEA“ fyrir ofan það. Eru stafirnir í hvorutveggja orðinu jafn stórir, en rúm- lega helmingi stærri en í orðunum: ZUR HAUTPFLEGE, sem standa fyrir neðan CREME í einni línu. Hvíti hringur- inn á merkinu er 3 til 4 mm frá brún þess. Hinn 24. ágúst 1955 sendi Íslenzkt hlutafélag (E) sama vöruskrárritara til- kynningu um vörumerki, sem skrásett var 4. okt. s. á. sem nr. 155/1955. Í auglýsingu í Lögbirtingablaðinu 15. s. m. var því lýst svo: „Á hringlaga, bláum fleti er hvítur hringur. Efst í honum er mynd af sól, sem kastar frá sér geislum. Innan í hringnum stendur með hvítum stöfum: RÓSÓL CREME með A-VÍTAMÍNI. Verndar og mýkir húðina“. Var merki þetta skrásett fyrir hörundskrem. Merki þetta var með hinum sama bláa lit og hið þýzka merki. Orðin í texta merkis E voru með prentlettri með líkum hætti og í merki B. Þannig var orðið CREME í miðju merkinu, en fyrir ofan það orðið RÓSÓL. Voru stafirnir í orðum þessum jafnstórir, en aðeins minni en í samsvarandi orðum í merki B. Önnur orð í texta merkis E voru með allmiklu smærra lettri en fyrr- nefndu orðin og stóðu fyrir neðan CREME í þremur línun. Hvíti hringurinn í merki E var eins og í merki B að öðru en því, að hann var örllítið breiðari. Þá var sá munur á, að efst í hringnum í merki E, lítið eitt til hægri við mitt merkið, var eftirlíking af sól, sem kastaði frá sér 9 mislitum geisl- um. Bæði voru merkin skrásett fyrir sömu vörutegund, og umbúðir um hana voru hinar sömu hjá báðum, þ. e. hring- laga blikkdósir, samlitir merkjunum, og voru myndir af merkjunum á dóslokunum. Athyglisvaki í báðum merkjum var svo líkur að hætta var á, að almenningur villtist á

merkjunum. Merki B var tilkynnt á undan merki E. Um- búðir E voru því brot á 1. gr. laga nr. 84/1933. E var dæmt að láta afmá merki sitt úr vörumerkjaskránni og honum bannað með dómi að nota merkið og bjóða til sölu með því, sbr. 13. sbr. 14. gr. laga nr. 43/1903	591
Hinn 7. des. 1946 var skrásett hér á landi orðið Volsey (átti að vera Wolsey) fyrir þrjónaðar fatnaðarvörur og auglýst 31. des. 1948. Veturinn 1952—53 og sumarið 1953 fluttu þeir E og K inn og seldu verzlunum kvensokka með vörumerkinu Woos- ley. Wolsey Ltd höfðaði 1954 mál á hendur þeim E og K og krafðist þess, að þeim yrði dæmt óheimilt að selja þrjón- aðar fatnaðarvörur með vörumerkinu Woosley, að þeim yrði dæmd hin þyngsta refsing, þeim yrði dæmdar á hendur skaðabætur til stefnanda, eigi undir kr. 1000,00 og að upp- tækt yrði dæmt það af nefndri vöru, er enn fyndist í vörzl- um þeirra. Í málinu vantaði allar skýrslur um fyrirtæki það í Tennessee í Bandaríkjunum, að nafni Woosley, er E og K seldu vörur fyrir, svo sem, hversu lengi það hefði verið rekið með nafninu Woosley, hvar og hvenær það hefði verið skrásett, sé því að skipta, hvar það seldi varning sinn og hvort nokkur átök hefðu áður orðið milli þess og stefnanda út af vörumerkinu. Eigi sást, að fyrirsvarsmönnum Woosley hefði verið gert við vart um málssóknina. Þá tilfærði stefn- andi eigi lög, er veittu honum aðild eða heimild til upptöku, sbr. 115. gr. laga nr. 27/1951 per analogiam. Eigi greindi stefnandi hámark þeirra skaðabóta, er hann taldi sig eiga tilkall til, enda þótt hafa beri uppi í máli kröfu um ákveðna fjárhæð, svo fljótt sem kostur er, og eigi síðar en fyrir munnlegan málflutning í héraði, sbr. áður 5. gr. tilskipunar 15. ágúst 1838 og nú 88. gr. laga nr. 85/1936. Var þannig svo mikil vöntun á skýrum málalíbúnaði, gagnasöfnun og reif- un máls, að ómerkja varð hinn áfrýjaða dóm og vísa mál- inu frá héraðsdómi	555

Yfirvöld.

Rangar skýrslur S í gjaldeyrisbeiðnum vörðuðu hann við 1. mgr. 146. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 1. mgr. 11. gr. laga nr. 88/1953, en hins vegar var S sýknaður af ákæru um brot gegn 248. gr. laga nr. 19/1940, þar sem önnur refsíákvæði, er hann var dæmdur eftir, töldust tæma sök hans	628
--	-----

Þjáningar. Þjáningarbætur. Sjá skaðabætur.

Þjóðleikhúsið. Sjá gjafir.

Þjófnaður.

- F var staddur í áfengisverzlun og var ölvaður. Hann veitti því athygli, að A, sem var að verzla þar, hafði allmikla peninga í veski sínu. F gekk að A, tók hann tali og tók utan um hann. A ýtti F frá sér, en áður hafði F heppnast að grípa peningaveskið, sem A hafði látið í bakvasa sinn. Varð A þessa ekki var fyrir en nokkru síðar og leitaði þá aðstoðar lögreglu, sem handtók F. Hafði F að sögn sinni enn alla peningana á sér, og var A skilað heim. Gerði A eigi frekari kröfu. F hafði áður verið refsað margsinnis fyrir auðgunarbrot og brot gegn áfengislögum og lögreglusamþykkt. Honum var nú dæmt 10 mánaða fangelsi og hann sviptur kosningarétti og kjörgengi til opinberra starfa og annarra almennra kosninga 71
- Refsing F, sem framið hafði þjófnað og hafði margsinnis áður verið refsað fyrir þjófnað og önnur brot, ákveðin samkvæmt 72. gr. laga nr. 19/1940 71

Örorka. Örorkubætur. Sjá skaðabætur.

